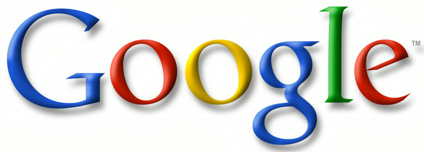

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG.

TWEEDE DEEL.

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG.

TWEEDE DEEL.

SPECTATORIAALE
SCHOUWBURG,

BEHELZENDE EENE VERZAMELING DER BESTE ZEDELYKE

TOONEELSTUKKEN,

BYEEN GEBRAGT UIT ALLE DE VERSCHEIDEN TAALEN VAN EUROPA.

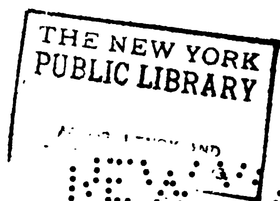
MET NIEUW GEINVENTEERDE KONSTPLAATEN VERSIERD.

TWEEDE DEEL.

Te AMSTERDAM,
By PIETER MEIJER, op den Dam.
M D C C L X X V.

INHOUD VAN HET TWEEDE DEEL.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

Rein.t Vinkeles, inv. et sculp. [illegible]

JULIA.

Romeo!—

ROMEO.

Julia!—is 't mooglyk!—leeft gy, of . . . .

JULIA en ROMEO. V^de Bedr. IV^de Toon.

JAN HENNUYER,

BISSCHOP TE LIZIEUX.

TOONEELSPEL,

IN

DRIE BEDRYVEN.

Naar het Franſche van den Heere MERCIER,
(Louis Sébastien)

IIe E.

VOORREDE.

Dit Tooneelstuk heeft het voordeel van op de historie gegrond te zyn, en de voornaamste byzonderheden, welke het bevat, zyn door getuigenisfen bevestigd en bekend. Het zoude derhalven geheel nutteloos zyn dezelven den Lezer hier onder het oog te brengen, en wy oordeelen het genoeg hem hier den perfoon te doen kennen, die, de hoofdrol in dit stuk spelende, om zoo te spreken, in de schaduwe van het tafereel, het welk door de penne der historischryveren is gemaald geworden, onbekend gebleven is. Men zal kunnen oordeelen of hy niet verdiende 'er met meer luister uit te voorschyn te komen.

Jan Hennuyer werd geboren te Saint-Quentain, een Bisdom van Laon, in den jare 1497. Hy volbragt zyne letteroefeningen te Parys in het Kollegie van Navarre, waar hy bursaal was; en daar werd hy tot den doktoralen eergraad bevorderd. Nadat hy met de kap was vereerd geworden, vertrouwde men hem het opzicht over de studiën van Karel van Bourbon en Karel van Lotheringe. Het blykt dat hy, voor zyne bevorderinge tot het doktoraat, Leermeester geweest is van Antonie van Bourbon, Hertog van Vendôme, en daarna Koning van Navarre: ten zelfden tyde werd hy tot Hoogleeraar in de Godgeleerdheid benoemd. Men weet juist niet in welk jaar hy aan het Hof verscheen, maar het geen zeker is, is dat hy eerste Aalmoesfenier van Henrik den IIden geweest is, en dat die Vorst hem welhaast tot zynen Biegtvader aanstelde. Hy bleef dien post bekleeden tot den dood van

den gemelden Koning. Hy was ook Biegtvader van Katharina de Medicis. Men kan aanmerken dat het geene gemeene gewetens waren, welke hy te bestieren had. In den jare 1557, tot Bisschop van Lodeve benoemd geworden zynde, nam hy geen bezit van dat Bisdom, ongetwyfeld omdat men hem aan het Hof hield; maar na den dood van den Kardinaal van Annibant, Bisschop van *Lizieux*, welke in de maand Juny des jaars 1558 voorviel, werd Hennuyer door François den IIden met dat Bisdom begunstigd.

Het was daar, en in de tyden der woede van st. Bartels nagt, dat hy dat voorbeeld gaf, het welk alleen genoeg is om zynen naam onsterflyk te maken. Toen 's Konings Luitenant in zyne provincie hem den last, welken hy van het Hof ontvangen had, om alle de Hugenoten van Lizieux van kant te helpen, bekend maakte, kantte Jan Hennuyer zich daar zeer sterk tegen, en gaf een schriftelyk bewys van zyne tegenkantinge. Hy bewoog den Luitenant om den moord te verschuiven, en door dit wys uitstel redde hy de Kalvinisten van zyne stad en van zyn Bisdom.

Ik weet dat men hem de eer, van de ware voorstanders van den Godsdienst gered te hebben, heeft willen betwisten; maar verscheidene historieschryvers stemmen samen in dezelve geheel aan hem toe te eigenen. Men gelooft wel, op veel mindere gronden, snoode en lang geleden begane misdaden, waarvan de verbeelding moet yzen: waarom zoude men dan zwarigheid maken van eene daad te gelooven, die niets anders dan blyken van menschlykheid in den dader aanwyst? Hoe zeer ik my mogt toeleggen om een lof-

re-

redenaar te zyn, vrees ik dat men zich nog niet genoeg over hem zoude verwonderen.

Men heeft veel geschreven en getwist om te weten of deze Bisschop een Dominikaner of een Sorbonist geweest zy; hy is een mensch geweest, het geen men van alle zyne tydgenooten niet volkomen kan verzekeren.

Zy, die zyn afbeeldsel willen zien, moeten het gaan zoeken in de eetzaal van den huize van Navarre.

Hy stierf in den jare 1578, zynde toen Deken der Theologische Fakulteit van Parys; dus leefde hy omtrent tagtig jaren, in de kommerlykste tyden, welke de Fransche historie uitlevert. Het is niet nutteloos aan te merken dat hy onder de regeeringen van Karel den VIIIsten, van Lodewyk den XIIden, van François den Isten, van Henrik den IIden, van François den IIden, van Karel den IXden en van Henrik den IIIden geleefd heeft; het geen hem, myns oordeels, telkens heeft moeten herinneren dat de Koningen niet onsterflyk zyn. Dewyl zyn gewoon verblyf aan het Hof, waar hy zyn leven byna geheel doorbragt, zyne deugd niet heeft kunnen doen wankelen, meen ik dat men vryelyk mag beweeren dat dezelve diep geworteld was.

Het is een groot en merkwaardig voorbeeld dat een Bisschop, terwyl Rome (*) en alle de Katholyken de moor-

(*) Het nieuws wegens den dood van Coligny, en wegens den verderen moord werd te Rome met de sterkste aandoeningen van blydschap ontvangen. Men schoot 'er het kanon af, en ontstak vreugdevuuren, alsof 'er een ongemeen voordeel be-

moorderyen in den naam van God billyken en heilig agten, eenen afkeer van dezelven doet blyken, zich tegen den last van een' zwak' en woedend' Koning durft verzetten, dat hy de maattegelen van een lafhartig en wraakzugtig Hof te keer gaat, en die ongelukkige flagtoffers, welke door de geestdryvery, zoo wel als door eene blinde en tevens onmenfchelyke ftaatkunde gevonnisd werden, met kloekmoedigheid verdedigde. Hy is de eenigfte man van aanzien niet geweest, die door zulk eene ftandvastigheid byzonder was: doch die yver, die menschlievendheid in eenen Priester aan het Hof levende, en Biegtvader van eenen Koning zynde, komt allertreffendst voor, en is heden nog gefchikt om onze verwondering gaande te maken.

Wat is het getal der geenen, die zich toen (ik zal niet zeggen den naam van Christenen) maar den naam van menfchen niet onwaardig maakten gering geweest! (*) Naauwlyks vindt men vyf of zes krygslui-

behaald ware. Men deed 'er eene plegtige dankmisfe, by welke Paus Gregorius de XIIIde tegenwoordig was, met al de pracht, welke het Roomfche Hof byzet aan plegtigheden, die het luisterryk wil maken. De Kardinaal van Lotheringe gaf aan den bode een rykelyk gefchenk, en toonde door zyne ondervragingen dat alles hem reeds bekend was. *Esprit de la Ligue* Tom. II.

(*) De zugt tot plondering deed den moordlust geweldiger woeden. Brantôme verhaalt dat verfcheidene van zyne medgezellen, edellieden even als hy, 'er tienduizend kronen mede wonnen. De roovers fchroomden niet de kostbare juweelen, vrugten van hunne plonderzugt, aan den Koning en de Koninginne aan te bieden, en dezelven werden aangenomen. *Ibid.*

hulden, die in deze tyden iets van regtvaardigheid of natuurlyke kennis bezaten; de andere Kommandanten der Provincie waren dolle menschen, welke niet veel verschilden van die honden, waarvan de Pisarres en de Vasko Nunés zich bedienden, wanneer zy ter jagt gingen op de ongelukkige Indianen, welken zy deden opslokken. Die oorlogshonden werden geoefend, en trokken soldy, even als zy. Zy gehoorzaamden even als zy, en de kundige schryver der wysgeerige bespiegelingen over de Amerikanen, zegt dat men in den ouden krygsstaat gemeld vond dat de hond Herecillo twee realen ter maand won voor diensten, welke door hem aan de kroon gedaan werden. Ik weet niet of zy, die Karel den IXden en zyn waardig Hof dienden wel beloond werden, maar ik beweer dat hunne barbaarschheid nog veel onbegrypelyker geweest is; want de historie meldt niet dat zy den zelfden smaak in menschenvleesch gehad hebben als hunne medebroeders.

De beroemde Digter van de Henriade, die de geestdryvery en het bygeloof met eenen zeer goeden uitslag bestreden heeft, en die ten dezen aanzien zyn vaderland en de waereld reeds eenig voordeel heeft aangebragt (*), heeft dezen doordagten, verschriklyken en waaragtigen digtregel gemaakt:

Begeert een Koning 't kwaad, hy wordt te veel voldaan.

Wan-

(*) Het zoude der moeite wel waardig zyn den invloed van den geest van den Heer DE VOLTAIRE op zyne eeuw, en dien van zyne eeuwe op zynen geest aan te toonen.

Wanneer ik dezen digtregel met bedaardheid beschouwe, dan bevangt my eene inwendige trilling; ik zie de blyken van deszelfs waarheid met letteren van bloed geprent op iedere bladzyde der historie, en ik zugt byna over myn lot van mensch te zyn.

Hoe! de bloeddorst vindt dan overal zulke vaardige, blinde, getrouwe en onbedagte uitvoerders van zyne wetten; en de deugd, wanneer men die zelfs met yver behartigt, ontmoet dan duizenden van hinderpalen, gaat langzaam voort, en kan eindelyk geene anderen dan ontmoedigde betragters tellen, wier werkzaamheid telkens verzwakt wordt en uitgeput.

Begeert een Koning 't kwaad, hy wordt te veel voldaan.

ô! Laat ons eene plaats ontvlieden waarin men zoude kunnen oordeelen dat deze grondregel waaragtig is, of laat ons ten minsten, eer wy dezelve verlaten, ons best doen, om dien verschrikkelyken digtregel te doen stellen in den rang van die grondregelen, welke niet dan ongerymde en valsche denkbeelden vertoonen.

Misschien zal men zeggen: waartoe dient het de yslykheden van st. Bartelsnagt op te halen? Wy beleeven thans geene eeuw meer, waarin men zoo wreedaartiglyk vermoordt. Die barbaarsche dagen zyn voorby, en zullen nimmermeer wederkeeren. Ik wensch het te gelooven; ik hoop het zelfs. Het laat zich inderdaad aanzien dat men elkanderen niet meer in den naam van God zal vermoorden, dat de Godsdienst niet meer die vuurbrakende poelen zal opgeven, die zoo dikwerf hunne woede wyd en zyd verspreidden.

Maar,

Maar, durf ik het zeggen? het is thans niet minder noodig den menschen tafereelen van den geest der vervolginge onder het oog te brengen. Steeds heerschende, gebruikt hy allerleie voorwendselen, neemt allerleie gedaanten aan, vertoont zich onder allerleie voorkomen; hy verandert slegts van naam, maar zyne woede blyft genoegzaam de zelfde. De ondervinding der voorledene eeuwen zoude nutteloos worden voor de volgende, indien de hand van een' welsprekend' schilder, deze kleuren niet deed voorkomen op eene wyze, die geschikt is om ons schrik te baaren, door de zinneloosheden der geenen, welke voor ons geleefd hebben, onder het oog te brengen; doodelyke zinneloosheden, waarin wy op het punt staan om weder te vervallen. Wat raakt het den ongelukkigen onder welken naam men hem vervolge. Maar is het wel waar dat de Geestdryvery al hare kragt verlooren heeft? Is het waar dat hare pylen door de wetenschappen stomp geworden zyn? Heeft men in eene zeer verligte eeuw geenen Vorst gezien, die den naam van groot droeg, en zich omringd zag van alles, wat zyn karakter menschlievend en regtvaardig moest maken; doch die, niettegenstaande dit alles, wanhoop in de harten van velen zyner onderdanen verwekte, hen op galeijen of in harde gevangenissen plaatste, zelfs galgen oprigtte, zyne schoonste provincien vernielde en verwoestte, en zich misschien, na zulk eene schending der burgerlyke wetten, toejuichte over een edikt, het welk hy nuttig oordeelde voor den Katholyken Godsdienst, en dat alleenlyk diende om zyne koninglyke onkunde aan den dag te brengen?

Heeft Spanje niet een even beklagenswaardig voorbeeld

beeld uitgeleverd, toen het zich in eenen ſtaat van verderf en kwyning ſtortte, door het vernielen van een geheel volk, dat zyne landeryen vreedzaam bebouwde, enkel in het denkbeeld dat dit volk de lugt niet kon inademen, zonder dezelve te beſmetten met zyne byzondere gevoelens? De ſtaatsrampen van een natie, die vreedzaam ſchynt dewyl zy ten gronde gaat, kunnen de onheilen van eenen burgerlyken oorlog evenaren, en zelfs overtreffen.

En wanneer wy tot onze eeuw, die men zekerlyk niet van zwakheid kan verdenken, afdalen, zal men misſchien eene ſtaatkundige en fyne geestdryvery ontdekken, welke op deze Godsdienſtige gevolgd is, in welke de meesten zekerlyk als blinden, en in den waan dat zy wel deden, gehandeld hebben. Wel is waar dat men geen bloed heeft zien ſtroomen; maar de algemeene en byzondere onheilen zyn egter niet minder treffend geweest. Wanneer wy overwegen hoe vele tranen geſtort zyn, wanneer wy de in het hart geſmoorde zugten, de gevangenisſen, de ballingſchappen, de harde vonnisſen van allerleien aart beſchouwen, dan zullen wy ontdekken dat onze eeuw niets aan de eeuwen der dwalingen en barbaarschheid te verwyten heeft; het geen de onze onderſcheidt is dat zy eenige belachelykheden by hare geweldenaryen gevoegd heeft, en dat zy, niet voldaan met de onſchuld en regtvaardigheid te onderdrukken, daarenboven genoodzaakt is dezelven ten toon te ſtellen. Na verloop van tweehonderd jaren zal onze historie ook geſchikt zyn om den menſchen ſchrik aan te jagen, en tooneelſtukken te verſchaffen, die tranen zullen kosten.

Indien het my mogt gelukken in het hart der geenen,

nen, die my zullen lezen, eenige wortels van die vervolgzieke geneigdheid, van die ongelukkige geneigdheid, welke omtrent drie derde deelen van het menschdom beziekt, uit te rukken; indien het my mogt gebeuren iets ter vermeerderinge van de algemeene en byzondere vryheid toe te brengen, en dat natuurlyk regt, het welk zoo baarblykelyk, nu door geweld, dan door vindingryke en wreedaartige list geschonden wordt, te staven; indien ik der godsdienstige, burgerlyke en geleerde onverdraagzaamheid, die elkanderen onderlingen bystand bieden, eenige schigten mogt ontweldigen; indien het tafereel van die zedelyke besmettingen, die alle denkbeelden van orde, billykheid en regtvaardigheid omkeeren, dienen mogt om hun, die de dwaling zoo gereedelyk als de waarheid omhelzen, schrik aan te jagen; of indien (om my zonder verbloeming uit te drukken), zy, die de klagende wenschen der menschlykheid alleen kunnen doen beklyven, bewogen door de treffende stemme der wysbegeerte, zich verwaardigden om haar een vermogen te verleenen, het welk zy van zichzelve niet heeft, en gevolglyk die snoode en verderflyke gevoelens, die het algemeen en hun byzonder geluk benadeelen, weg te bliksemen, dan zoude ik, hun heilig werk, het eerste misschien van dezen aart, toejuichende, zeer voldaan zyn dat ik, in mynen doorgang door deze waereld, den post van mensch en van schryver bekleed had.

VER.

VERTOONERS.

JAN HENNUYER, Bisschop te Lizieux.
De Stedehouder des Konings te Lizieux.
SIMON, Groot-Vicaris van den Bisschop.
De Geestelyken te Lizieux.
Een menigte Priesters.
Een menigte Krygs-Officieren.
ARSENNE, de vader, burger van Lizieux, Protestant.
ARSENNE, de zoon, echtgenoot van Laura, Protestant.
LAURA, zuster van Evrard, Protestante.
EVRARD, inwooner van Parys, Protestant.
SUZANNA, vriendin van Laura, en nabestaande van Arsenne, Protestante.
CLEVARD, Protestant.
THEVENIN, Protestant.
MENANCOURT, Protestant.
DUGAS, Protestant.
Een menigte Protestanten.

Het Tooneel is te Lizieux; het geval gebeurt op den 27sten van Augustus 1572.

JAN HENNUYER,

BISSCHOP TE LIZIEUX.

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeldt het vertrek van Laura, waarin een groote kas, half open, geplaatst is.

EERSTE TOONEEL.

LAURA *kort eenige klederen en linnegoed op, en vindt genoegen in het beschouwen van een net opgemaakt kleed.*

LAURA, *(alleen.)*

Dit gewaad dekte hem, op den dag, die onze wenschen vervulde! waarde Echtgenoot, my dunkt ik zie 't u nog aanhebben. . . . En deze sjarp. . . Wat stond hy u fraai! *(Zy kuscht den sjarp en bergt dien zorgvuldig. Zy neemt een klein koffertje, waarin eenige brieven en juweelen zyn.)* Beminnenswaardige brieven! gy maakt mynen schat uit. *(Zy leest en zucht glimlagchende, onder het beschouwen van eenige juweelen.)* In alles beminnenswaardig, ja zelfs tot in zyne geschenken! *(Zy neemt een' ring op.)* Een jaar geleden was het dat ik dit eerste pand ontfing,

ik

ik ontſtel nog; wy dorſten toen niet hoopen... Wie zou my beloofd hebben dat zes maanden daarna... Hoe ſchielyk is de tyd vervloogen! hy is my maar een oogenblik geweest... ja, maar deeze agt dagen van afzyn, deeze agt dagen ſchynen my jaaren... hy moest reeds te rug gekomen zyn... Hoe verlangend zie ik hem te gemoet... Keer weder, Arſenne, keer weder, uwe tederhartige Laura gevoelt maar al te veel dat zy zonder u niet meer leeft. (*Zy luistert.*) Ieder oogenblik ſchyn ik hem te hooren, en ik bedrieg my geduurig. (*Zy ſluit het koffertje, en het vervolgens weder openende, neemt zy 'er een' brief uit.*) Laat ik deezen brief nog eens leezen. (*De brief tegen haar' boezem drukkende.*) Welk eene ziel! welk eene levendige vrolykheid! welk eene waarheid! (*Men klopt aan de deur. Laura werpt alles ter aarde, en geheel ontſteld naar de deur gaande, loopt zy de ſtoelen omverre, opent de deur, en roept al hygende uit.*) ô, Hy is 't, hy is 't!

TWEEDE TOONEEL.

LAURA, SUZANNA.

LAURA, (*Suzanna gewaar wordende, treedt te rug, met eene verbaasde en verdrietige houding.*)

Hoe! gy, Suzanna?

SUZANNA, (*een weinig verlegen.*)

Myne lieve vriendin, gy ſchynt eenigzins verwondert; ontrust u myn bezoek?

LAU-

LAURA, (*zich van haar ontsteltenis herstellende.*)

Neen, neen, myne lieve nicht; vergeef het my, maar ik dacht dat het myn man was... hy is nog niet gekomen, oordeel over myne ongerustheid.

SUZANNA.

Moet men zich om één' dag verwyl zoo verlegen maaken?

LAURA.

Hoe! om één' dag verwyl?... Rekent gy één' dag van eergisteren ten twee uuren, dat hy beloofde te Lizieux te zullen zyn. Wy zyn hem vooruitgegaan, wy moesten alleen te rug keeren.

SUZANNA.

Waarde nicht, wat heeft men u gisteren avond niet al gezegd, om u wegens dit wegblyven gerust te stellen?

LAURA.

Ach! myne lieve vriendin, zo gy bemind hadt, zoudt gy weten dat woorden het hart niet gerust stellen.

SUZANNA.

Gy moet echter de reden plaats geeven.... Men verlaat Parys zo schielyk niet. Denk eens dat uwe geheele familie, en een groot gedeelte der zyne zich daar bevindt; een bezoek van den eenen, eene noodige verrigting van geenen kant: twee of drie dagen verloopen schielyk.

LAURA.

Wist hy myne ongerustheden, dan zoude niets hem kunnen te rug houden.

SU-

SUZANNA.

Zie daat hoe het vermaak altyd van eenige bekommeringen verzeld gaat.... Gy hebt de reis naar Parys, om het huwlyk van de dochter van Medicis met den Koning van Navarre te zien volrrekken (*a*), u als een vreugdefeest voorgesteld, gy hebt getuige willen zyn van deeze verbintenis, die onze verzoening met de Roomschgezinden verzegelt. Hoe luisterryk moet deeze feestdag geweest zyn! de vreugd moet in aller aangezigten hebben uitgeblonken,.., ik heb nooit meer fpyt gehad van alleen te zyn dan in deeze omftandigheid, daar ik, gelyk gy, geen' echtgenoot had, waarmeê ik dit pleifier-reisje kon doen; en wanneer men een meisje is, moet men t'huis blyven.

LAURA.

Waarlyk alle die hooggeroemde en prachtige feestdagen fchynen zekerlyk veel fchooner van verre, en vooral in de verhaalen, die 'er van gegeeven worden; van naby ziet men zeer weinig. Het gedruis, het gewoel maakt ons bedwelmd, en het hart blyft ongeaandaan... het geen my op deeze feestdagen het meest behaagde was, dat zy my gelegenheid gaven tot het wederzien myner waarde bloedverwanten. Ik heb het geluk gehad van ook eenen broeder met my te brengen, dien ik bemin, en die de boezemvriend van myn' man is.

SU-

(*a*) Het huwlyk van Henrik, Koning van Navarre, en Margaretha, zuster des Konings van Frankryk, werd met eene pracht gevierd, die inderdaad Koninglyk was. Zie *l'Esprit de la Ligue*. Tom. II.

SUZANNA.

Hy is ongetwyfeld zyn boezemvriend.... Zy zyn nooit te vrede, dan wanneer zy by elkanderen zyn; dit is eene zo zeldzaame als bekoorlyke vereeniging.

LAURA.

Tot nog toe is zyn hart vry geweest; ik wenschte wel dat een meisje van Lizieux het kon treffen, en hem altyd in deeze ſtad doen blyven, gelyk Arſenne my hier heeft weeten vast te maaken. (*Zy ziet Suzanna vriendelyk aan.*) Verſtaat gy my, Zantje lief? Waarom te bloozen?

SUZANNA, (*voor zich neder ziende.*)

ô! Wy zullen daar nader van ſpreeken, vriendin.... wy zullen 't tot een' anderen tyd ſpaaren, zo 't u gelieft....

LAURA.

Gy wantrouwt de liefde, waarde Suzanna, en gy hebt niet volſtrekt ongelyk; maar ik verzeker u, wanneer zy twee deugdzaame zielen vereenigt, die vereeniging niet dan tot vermeerdering van hun geluk ſtrekken kan.

SUZANNA.

Gy hebt die deugdzaame ziel, zo wel met de uwe overeenſtemmende, gevonden; ik, ik kan my niet vleijen ook zo gelukkig te zullen zyn. Twee gelukkige huwelyken zyn te zeldzaam, om te hoopen dat ze in den loop van één jaar elkanderen zouden volgen.

LAURA.

Waarom, niet?... Het geheim van gelukkig te

zyn bestaat in elkanderen oprecht te beminnen; dan schikt alles zich van zelfs naar ons verlangen. Dan vindt men eene aangenaamheid, die alle moeijelykheden van 't leven wegneemt. Het hart van den eenen leeft in dat van den anderen: men denkt, noch men doet niets dan samen, en dikwyls is men gereed beiden een en 't zelfde te zeggen ... Welke zachte gemoedsbeweegingen! welk een vertrouwen! welk een kring van gelukkige uuren!... Neen, het bestaan is waarlyk niet dierbaar dan aan twee echtgenooten die elkanderen beminnen, en ik zou heden liever het leven dan dit aangenaame gevoel verliezen.

SUZANNA.

Het is juist die vrees van een hart dat my beminde te zullen verliezen, welke my voor eene ernstige verbintenis doet beducht zyn... Welk eene droefheid by de minste wolk, by de geringste afwezenheid.... Zie het aan u zelve; gy gaat eenige dagen met Arsenne te Parys doorbrengen, op het punt der terug reize houden hem bezigheden op, in weêrwil van zichzelven; hy laat u, van uwen broeder vergezeld, te rug keeren, hy blyft een weinig langer uit dan hy beloofd had, en wy zien u overgegeeven aan de wreedste ongerustheden en droevigste angsten; ik dacht u gisteren nooit weder tot u zelve te zullen gekreegen hebben. Zeg my eens of al uwe vergenoegdheden wel tegen diergelyke onrusten kunnen opweegen?

LAURA.

ô Neen, lieve vriendin, neen; het afzyn, 't is waar, valt hard; maar het terug komen, het te rug komen... Ach! waarde Suzanna, hoe vliegt myn hart hem reeds te gemoet... Gy kent hem, nicht; wie kan

kan beter oordeelen of hy verdient minder bemind te worden? een hart, steeds aan zich zelf gelyk, een gelukkig karakter, een onbedwongen levendigheid; wat deugden heeft hy niet?... Myn broeder gelykt hem by uitstek, ik wenschte wel dat hy u de zelfde liefde kon inboezemen.

SUZANNA.

Laat ons, waarde nicht, tot het geen gy te Parys gezien hebt wederkeeren. Gy hebt my nog niets dan zeer korte byzonderheden gemeld, waar ik niet meê voldaan ben. Sedert uwe terugkomst heeft men niets aan u gehad; men kan u niet doen spreeken, zo als men wel wilde; gy valt altyd op de aangenaamheden van het huwlyk. Brengt de afweezendheid van een' echtgenoot hem ook nieuwe bekoorlykheden aan?

LAURA.

Wat zyt gy onbermhartig! Waarom zou men niet altyd spreeken van het geen men bemint?

DERDE TOONEEL.

LAURA, SUZANNA, EEN KNECHT.

DE KNECHT.

Mevrouw, de oude Heer Arsenne komt af om met u te ontbyten... Hy zegt u gezelschap te willen houden, terwyl hy zyn' zoon verwacht.

LAURA, (*vrolyk opstaande, tegen Suzanna.*)

Laat ons gaan, laat ons hem te gemoete treden... dien waardigen grysaart! Ik draag hem zo veel achting als liefde toe.

SUZANNA, (*roepende.*)

Zie daar reeds den beminnelyken man!...

LAURA.

Hy heeft zyn' wandelstok niet, nicht... Laat ons hem ondersteunen... Zyn ouderdom maakt my altyd voor hem bevreesd.

(*Zy gaan hem te gemoete; intusschen brengt men eene tafel, waarmen het ontbyt op zet, wyn aan den eenen, en melk aan den anderen kant.*

VIERDE TOONEEL.

De oude ARSENNE, LAURA, SUZANNA.

De oude ARSENNE.

Goeden dag, myne waarde dochter.. En gy Suzanna, reeds hier? Gy zyt 'er vroeg by... zeer wel, ik wensch 'er u geluk meê, ik bedank u haarentwege... (*hy zit neder.*) Wat zie ik u gaarne byeen... Waarmede onderhoudt gy elkanderen, myne waarde kinderen?

SUZANNA.

Met al het geen zy fraais te Parys gezien heeft... ô Wanneer zal het myn beurt zyn, die groote stad te gaan zien?

De oude ARSENNE.

Welhaast, welhaast, nicht... al wachtende zullen wy onder het ontbyt 'er wat van praaten. (*tegen Laura.*) Ik heb gaarn dat men my wat vertelt, het verveelt my nooit te luisteren. (*Hy ziet dat zy een weinig droevig is.*) Wel hoe! nog al peinzend? nog al bedroefd?

LAU-

LAURA, (*met een' gedwongen glimlach.*)

Neen, neen, vaderlief, neen.

De oude ARSENNE.

Ik moet het u zeggen, myne waarde Laura, gy hebt my gisteren groote bekommeringen verwekt; van ons scheidende, wenschte gy my een' gerusten nacht op eene wyze... Ik keerde my om, eer om myne traanen voor u te verbergen, dan om de uwe te ontvlieden... Gy hebt my den geheelen nacht het slaapen belet. Het arme kind, zeide ik telkens, zy beeft voor myn' zoon, zy waakt en schreit... Uw vrees ontroerde my.

LAURA.

Myn vader... mogt zy haast verdwynen!

De oude ARSENNE.

Het staat my tegen dat gy zo sterk aangedaan zyt; moet men, om te beminnen, zich wegens eenige uuren wegblyvens ingebeelde rampen scheppen?.... Gy zyt anders verstandig; maar hierin toont gy het niet.... Komt laat ons ontbyten.

LAURA.

Waarom heeft hy ten minsten myne angsten, door eenig bericht te zenden, niet voorgekomen?

De oude ARSENNE.

Indien ik uw man geweest ware, dan zoudt gy waarlyk eeuwig hebben moeten schreijen... Ik, die met u spreek, ik ben verscheiden maalen geheele jaaren achtereen geweest, zonder het geluk te kunnen hebben om of myne vrouw of myn' zoon eene enkele reis te omhelzen. Het is waar dat ik, de wapenen voerende in den tyd der burgeroorlogen, meer dacht om

 hun-

hunne rechten te verdedigen, dan om hen aan hunne haartstede te zien... Kom, kom, zyt gerust, myne dochter; de vrede is gesloten. God zy geloofd! en laat ons allen vrolyk zyn. Kom, myn zoon zal ons allen, voor het einde van deezen dag, omhelzen; ik sta 'er u borg voor.

LAURA.

Ik hoop het ook; maar gisteren zeide gy 't zelfde.

De oude ARSENNE.

Op deezen dag zult gy het zien .... Is Evrard reeds uitgegaan?

LAURA, (*tegen een' knecht.*)

Hebt gy myn' broeder gezien?

DE KNECHT.

Mevrouw, hy is deezen morgen bytyds zyne wandeling door de stad gaan doen; hy heeft, vertrekkende, gezegd, dat hy zich misschien naar buiten zou begeeven om zyn' broeder te gemoet te gaan.

De oude ARSENNE.

Die waarde kinderen, ik zie reeds met welk een hart zy elkanderen op weg aantreffen en omhelzen.... Op hun gezondheid! (*hy drinkt.*) Wat een braave jongen is die Evrard; niet waar, nicht?

SUZANNA.

Ja, oom... Kom aan, nicht, neem uwe gewoone vrolykheid weder aan; iets van uwe reis. Ik heb nooit Parys gezien, en ik brand van begeerte om de beschryvingen te hooren, die men 'er van geeft. Op geen andere plaats dan daar, denk ik, vind men het schoone en verwonderlyke ...

De

De oude ARSENNE.

't Spyt my byna dat ik niet met u gegaan ben: maar in myne jaaren ontvlucht men het gewoel. Ik heb in myn jeugd verscheidene feesten bygewoond. Daarenboven myn zoon was 'er, en dat is zoo goed als of ik 'er ware ... Vertelt my echter het geen voor my van het meeste belang is. Gy hebt beiden den Admiraal Coligny bezocht. Verhaal my dit omstandig. Men heeft u by hem ingeleid, is het niet waar? En wat zeide myn zoon toch? Dat is eerst een deugdzaam mensch, een groot veldoverste, een waardig patriot ... Ik heb onder hem gediend; wy kennen elkanderen zeer wel. Op zekeren dag ... Maar dat zou ons te lang ophouden ... Zeg, zeg....

LAURA.

Hy heeft wegens u met een tedere en byzondere genegenheid gesproken, myn vader; ... hy was overeind in zyn bed zittende. Welk een eerbied boezemden ons zyne achtenswaardige trekken in! wy besproeiden zyne handen, die hy ons toereikte, met onze traanen ...

De oude ARSENNE.

Maar, is de moordenaar, die hem gewond heeft, al ontdekt? (*b*)

Men

(*b*) Coligny wierd aan den linker arm gekwetst door zekeren Maurevel, die men openlyk voor Koningsmoorder hield. Deze moordenaar schoot met een vuurroer op Coligny door een venster, met een gordyn bedekt, toen de Admiraal van de Louvre te rug kwam. *Esprit de la Ligue*. Tom. II.

LAURA.

Men vervolgt hem, naar men ons zeide ... Zo als wy intraden, zagen wy Medicis en den Koning by hem uitkomen. Hy had de byzonderste blyken van genegenheid van hen ontfangen (c). Hy was toen rustig, zonder ontsteltenis en ontroering, en zei zich redelyk wel te bevinden.

De oude ARSENNE.

God bescherme zyne dagen! Hy is de sterkste steun van onze ongelukkige party. Onze verdediging was zonder twyffel rechtvaardig. Want wat zal den mensch toch overblyven, wanneer men hem de vryheid van denken beneemen wil! .. Fransche Roomschgezinden! ô myne landgenooten! erkennen wy niet den zelfden God? Waar toe dienen zo veel wreede veldslagen? Is het op die wyze dat men, elkanderen verscheurende, de Godheid beter leert eeren ... Daar is een tyd geweest, dat ik, mismoedig door het aanschouwen der verwoestingen van deezen burgerlyken oorlog, haast wenschte dat wy allen Roomschgezind konden worden; maar kan men tegen zyn eigen geweeten handelen? Is het in ons vermoogen een geloof te omhelzen, dat wy by ons zelven verwerpen? Men zou dan bedriegers, scheinheilige loogenaars moeten worden, en ik verkies liever te stryden en te sterven ... Maar vergeef het my, myne dochter, ik onderhoude u over veldslagen. Een grysaart, die ge-

(c) Karel begaf zich met zyne moeder, de Hertog van Anjou, de Marschalken van Frankryk, en een aanzienelyk gevolg, naar de kamer van den gekwetsten. *Esprit de la Ligue.* ibid.

gediend heeft, is aan dit gebrek onderhevig. Laat ons liever van die groote verbindtenis, waarvan gy getuige geweest zyt, ſpreeken . . . Alles moet wel luiſterryk geweest zyn.

SUZANNA.

Welk eene prachtige vertooning moet het gemaakt hebben! de gantſche waereld zegt, dat 'er overmaat van grootschheid en luiſter was . . . Maar waren de jonggetrouwden wel in hunn' ſchik.

LAURA.

Zo ik myn hart recht uit moet ſpreeken; onder al die grootſche vertooningen, ben ik geene wezenlyke vreugd gewaar geworden. Een burgerlyke bruiloft is my altyd aangenaamer voorgekomen. Al die kostbaare toeſtel dient tot geen ander einde, dan om het verdriet te vermommen. Alles wordt, ik weet niet aan welk een vertooning, toegewyd. Men neemt de ceremonien en orde heel naauw in acht, en men derft dus het rechte vermaak; de vreugde moet in dit land onbeſtaanbaar zyn met plegtigheden. Neen, het jonge paar, geloof ik, was niet in zyn' ſchik. En de meeste weezenstrekken aan dit hof ſtonden my niet aan. Medicis heeft een donker gezicht, en Karel de IX. ſchynt de pagie van zyne moeder te zyn. Ik weet het niet, maar ik beſpeurde in hem noch die edelheid, noch die innemende deftigheid, die een' Koning aanduiden. De Prins van Bearn, by voorbeeld . . .

De oude ARSENNE.

Gy wilt zeggen, de Koning van Navarre.

LAURA.

Ja, vader.

De oude ARSENNE, (*met een ontfronst en vrolyk gelaat.*)

Wel nu?

LAURA.

ô! Die heeft het gelaat van een' man, in ſtaat om zich van de waereld te doen aanbidden... een openhartig aanzien, dat vertrouwen inboezemt... trekken, die grootheid van ziel en goedheid afſchilderen. Hier by heeft hy zekere verliefde houding, die niemand mishaagt... ô Ik wenschte wel een' Vorst van dat karakter op den troon van Frankryk te zien.

De oude ARSENNE.

Met een' ſtaatsdienaar als Coligny, niet waar, myne dochter?

SUZANNA.

De heeren Roomschgezinden zouden misſchien hunne rekening by zulk eene ſchikking niet vinden.

De oude ARSENNE.

Ik ben verzekerd dat Coligny geen vervolger zou zyn, en dat de Koning van Navarre hun die vryheid zou laaten, die zy ons betwisten. Ik zoude de eerſte zyn ter verdediging van hun recht, indien men de onrechtvaardigheid had van hen te dwingen; maar wat zeg ik? men behoeft niet meer te wenſchen. Kalmte is op het onweer gevolgd. De vrede is aan den voet der altaaren bevestigd; zy heeft de ſtrydende partyen veréénigd. Alles belooft ons in 't vervolg zo wel geruste als gelukkige dagen.

VYF.

VYFDE TOONEEL.

De voorgaanden, EVRARD, (*inkomende met eene ontroerde en bedroefde houding.*)

LAURA, (*schielyk opstaande.*)

Myn broeder!... weder te rug en dat zonder myn' man?

EVRARD.

Goeden dag, myne waarde Laura.

LAURA.

Zyt gy ver op weg geweest om hem te gemoet te gaan, broeder?

EVRARD, (*met neêrgeslagene oogen.*)

Ver genoeg, myn zuster.

LAURA.

Hoe! gy hebt noch hem, noch iemand die hem gezien heeft, ontmoet?

EVRARD.

Niemand.

De oude ARSENNE.

Gy moet grooten honger hebben?... Ga zitten en ontbyt.

EVRARD.

Ik heb in 't minst geen' trek.

SUZANNA, (*tegen Evrard.*)

Wel wat scheelt u dan toch?

LAURA.

Van waar komt het, myn broeder, dat gy dus veranderd zyt.

EVRARD,

EVRARD, (*ontroerd.*

Ik?

De oude ARSENNE.

Hy zal nog niets genuttigd hebben... en de open lucht....

LAURA, (*hem aanziende.*)

Wat deert u?

EVRARD, (*zich gerust willende toonen.*)

My deert niets, myne zuster, niet met al; ik zeg u, niets.

De oude ARSENNE, (*na hem styf aangezien te hebben.*)

Gy zyt waarlyk een weinig bleek. Nooit moet gy voor 't ontbyt uitgaan, verstaat gy; maar drink een goed glas wyn, dat zal u herstellen. (*Hy schenkt hem wyn.*)

EVRARD, (*naar Arsenne toe schikkende, zegt zacht.*)

Hebt gy een oogenblik tyd?... Ik moet u alleen spreeken.

De oude ARSENNE.

Alleen?

EVRARD.

Ja, laat ons in eene andere kamer gaan, bid ik u.

De oude ARSENNE.

Terstond?

EVRARD.

Ja, op 't oogenblik, en vooral zonder iets te laaten blyken.

De oude ARSENNE.

Ga maar vooruit, ik zal u volgen... Neen, laat

my

my begaan. (*opstaande.*) Myne dochter ik kom terstond te rug, ik moet u voor een oogenblik verlaaten.

LAURA, (*voor aan de deur.*)

Waar gaat gy, myn vader?... Evrard waar gaat gy?... Gy doet my sterven... Uw houding, uw stem.... ô Myn God! wat zou hem overgekomen zyn?... Wat hebt gy toch vernomen?

EVRARD.

Wel niets zeg ik immers.... Wees toch gerust, zuster.

LAURA.

Neen, ik kan 't niet zyn... Waarom my te verlaaten?... Ik geloof u niet meer, en vrees alles.

EVRARD, (*zich bedwingende.*)

Kan ik den ouden Heer niet iets byzonders te zeggen hebben? en wat maakt u ongerust?

LAURA.

Wat my ongerust maakt, broeder... Uw wezen verklapt u... Wel aan, gy kunt alles zeggen na de vrees die gy my aangejaagd hebt.

EVRARD, (*ontroerd.*)

Helaas! wat zal ik u zeggen, zuster?

ZESDE TOONEEL.

De voorgaande vertooners, MENANCOURT.

MENANCOURT.

Myn waarde Evrard. Is Arsenne al te rug? weet gy iets van hem? Wy zyn allen ongerust; wy beeven allen... Myn vader zendt my... Ik kom om hier tyding te hooren.

EVRARD,

EVRARD, (*hem te vergeefsch eenig teeken geevende.*)

Van my tyding!

MENANCOURT.

Ja, gy zyt buiten de stad geweest... Men heeft my gezegd dat gy onder weg iets, wegens het droevig geval te Parys, vernomen hebt.

LAURA.

Een droevig geval... te Parys... Myn God! welk een geval!

SUZANNA, (*haar ondersteunende.*)

Ach! myne waarde vriendin, hoe dus ontsteld!

De oude ARSENNE, (*tegen Evrard.*)

Spreek, Evrard; want de angsten vergrooten het kwaad, en de verbeelding, te vlug in 't ontvlammen, stelt zich altyd het ergste voor... Het kan inderdaad zoo kwaad niet zyn... Spreek.

EVRARD.

Wel aan, het zoude onnut zyn u iets te verbergen, en daarenboven drukt het gewigt der angsten my te zwaar op 't hart... Verneem... (*hy houdt stil.*)

De oude ARSENNE.

Ga voort, Evrard; gy houdt my op... ga voort.

EVRARD.

Ik beef, ik sta in twyffel of ik het wel zeggen wil. (*Hy neemt elk van hen by de hand, en zegt met afgebrokene woorden.*) Men spreekt van een verfoeilyk verraad...

LAURA.

Welk een verraad?

Evrard.

Men zegt dat die geheiligde vrede, waarin onze broeders zich gerust ſtelden, op eene verſchriklyke wyze verbroken is. Men ſpreekt van verrasſingen by nacht, geweldadigheden, moorderyen; naar het zeggen van den een, zyn onze broeders op hun rustbed omgebragt; volgens anderen, heeft men hunne huizen in brand geſtooken. De Admiraal zelf, gaat de ſpraak, zou in zyn paleis van kant gemaakt zyn, en dat op order van den Koning.

De oude Arsenne, (*zyne hand met drift uit die van Evrard rukkende, en met eene zeer geweldige ſtem.*)

Op order van den Koning! Coligny! geloof het niet, myne dochter, geloof het niet... Kan dat mogelyk zyn? op order van den Koning!... hebben wy zyn woord niet tot waarborg? hebben wy op zyn bevel allen achterdocht niet laaten vaaren? Wie kan zulke godlooze lasteringen uitvinden, en in het verſpreiden van dezelven behaagen ſcheppen? Evrard... heeft uw hart hier geloof aan geſlaagen, en durft uw mond het nog herhaalen?

Evrard.

Ik heb onder onze vyanden geleefd. Ik heb dat hof van naby gezien, en ik weet best wat men 'er van te wachten heeft.

Laura.

ô Myne droevige voorgevoelens; waart gy de voorloopers van het ongeluk myns levens?... Suzanna verlaat my niet.

De

De oude ARSENNE.

Myne dochter... gy zult dan gelooven...

LAURA.

Ach! zo ik 'er geloof aan floeg, zoude ik reeds niet meer leeven.

De oude ARSENNE, (*met drift.*)

Neen! daar zyn diergelyke monfters niet meer op den aardbodem. Een Koning van twee en twintig jaaren ftreelt zyne onderdaanen niet, noch verzoekt hen op openbaare feesten om hen op 't einde der maaltyden om te brengen. Hoe, zo veele beloften; zo veele betuigingen van goedheid zouden niets zyn dan een gezocht middel om ons des te gewisfer den dolk in 't hart te ftooten!

EVRARD.

Gave de Hemel dat dit ysfelyk nieuws haast valsch mogt bevonden worden... Ik ben in een geweldige drift... Naauwlyks ken ik my zelven. Myn waarde Arfenne, myn vriend, wy zyn zonder u vertrokken, wy hebben u met onze moeder in deeze ongelukkige ftad gelaaten, en...

SUZANNA, (*zacht tegen Evrard.*)

Onvoorzichtige!... Ei ontzie hare aandoenelykheid!

LAURA.

Myn broeder! ftelt gy my op deeze wyze gerust?

EVRARD.

Vergeef het my, zuster, ik dacht niet om u.... welaan, laat ons aan de ondervinding van eenen vader geloof flaan. Dit gerucht zal ongegrond zyn. Het zal niet lang duuren, of gy zult uw' echtgenoot, en ik myn' vriend wederzien.

LAU-

LAURA.

Wreede! op welk een' toon troost gy my. . . Gy wilt my een hoop inboezemen, die u zelv' ontbreekt. . Hoor, niets dan zyne tegenwoordigheid kan my gerust ftellen.

EVRARD, (*met eene innerlyke trilling.*)

De Hemel zal die ysfelyke wreedheden niet gedoogd hebben.

De oude ARSENNE.

Neen, neen . . . bedaart myne kinders; men is niet onbermhartig en wreed in koelen bloede. Ik heb de vyanden het zwaard over onze hoofden zien opheffen, maar het was in 't felst van 't oorlogen. Ik heb hen te Jarnac, te Moncontour, en in de velden van ft. Denis veel te dapper gezien, dan dat zy zo fchielyk lafhartige moordenaars zouden geworden zyn . . . Wie heeft zulk eene grouwlyke historie durven verzinnen? De een of andere deugeniet, die zich fchuil houdt, en behaagen fchept, om de harten zyner medeburgeren fchrik aan te jaagen, door die bloedige en onmenfchelyke fchilderyen, die hy de meenigte te last ligt . . . Hoe dikwerf heb ik de geringfte zaaken, de kinderachtigfte beuzelingen, een geheel Ryk zien ontrusten. . . Daar en boven is dit de eerfte reize niet, dat gy door een valsch gerucht bedroogen zyt.

LAURA.

Helaas! het kwaade wordt meesttyds bevestigd.

De oude ARSENNE, (*tegen Evrard.*)

Maar van wien hebt gy toch dit ongerymd nieuws?

EVRARD.

Turinge, dien ik ontmoette, is de eerste, die my van schrik deed verstyven. Dugas en Clevard zeiden my het zelfde, insgelyks nog verscheidenen van de onzen.

LAURA.

Verscheidenen.. myn vader! verscheidenen, Hemel! het zal waarheid zyn!

De oude ARSENNE.

Kom, myne dochter, ik zal op 't oogenblik uitgaan. Ik lyde te veel door diergelyke redenen te hooren. Ik weet wien ik vraagen moet; ik zal de bron opspeuren, en ik hoop u wel haast te overtuigen, dat dit gerucht niet alleen valsch, maar van alle waarschynelykheid ontbloot is.

LAURA.

Ik zal met u gaan, myn vader... Ik zal overal gaan... Suzanna zal my vergezellen.

De oude ARSENNE, (*zich bedacht hebbende.*)

Neen, blyf myne dochter, wy zullen wederkeeren,.. Wacht u wel van aan uwe bekommeringen toe te geeven; bedenk dat zy de natuur en menschelykheid beledigen.

LAURA.

Wel hoe! mag men niet beeven na het geen wy gehoord hebben... Arsenne! myn waarde Arsenne!

De oude ARSENNE, (*haar by de handen vattende.*)

Ach! lieve dochter, zo ik het kon gelooven, wat zoude ik langer op de aarde doen? dan zoude ik te lang

lang geleefd hebben; ik zoude op deeze plaats, uwe hand drukkende, en den naam van mynen ongelukkigen zoon noemende, wenschen te sterven.

ZEVENDE TOONEEL.

De voorgaanden, THEVENIN, *en eene meenigte van* PROTESTANTEN.

THEVENIN.

Achtenswaardige Arsenne, wy zyn allen in droefheid gedompeld. Heeft het ongeval waarlyk plaats? Waar is uw zoon? Zo hy kwam kon hy onze ontroeringen doen bedaaren... Zy vermeerderen van tyd tot tyd.

De oude ARSENNE.

Myne heeren, gelooft dat alle die geruchten uit eene duistere bron voortkomen, en laat ons niet medepligtig zyn aan een vertelsel, dat ons door de gevolgen tot een misdaad kon strekken.

THEVENIN.

De tydingen zyn reeds zo menigvuldig. Zy schynen van verscheidene kanten gekomen. Gelukkig echter, dat zy elkanderen, zo 't schynt, tegenspreeken.

De oude ARSENNE, (*driftig*.)

Ja, dat geloof ik. (*tegen Laura*.) Hoort gy het wel, dochter, de berichten spreeken elkanderen tegen. Welhaast zullen zy als rook verdwynen.

THEVENIN.

Dat geeve God... Ik heb een' neef te Parys... Ik heb hem zeer lief.

EEN PROTESTANT.

Ik heb 'er myn' vader.

EEN ANDERE PROTESTANT.

Ik myn' broeder.

EEN ANDERE.

Ik heb myne kinderen derwaarts gezonden.

EVRARD, (*een van hen omhelzende.*)

Ach! ongelukkigen, als wy zyn, zullen wy met den schrik vry blyven?

De oude ARSENNE.

Myn vrienden, laat ons aan de wanhoop ons niet overgeeven. Wy hebben geen de minste zekerheid. Een oogenblik slechts, en wy zullen ons onze vrees verwyten. Ik haast my, om te verneemen wat 'er van 't gerucht zy. Ik zal my naar buiten op den weg begeeven, en al de geenen, die my ontmoeten, ondervraagen, en gy zult u dan schaamen eenig geloof aan de geruchten geslagen te hebben.

LAURA, (*haaren arm aan Arsenne toereikende.*)

Ik gaa met u, myn vader. Ik verlaat u niet... Wel aan, laat ons verneemen wat de Hemel over ons beschikt hebbe; maar helaas! dat ik nooit weder in deeze stad keere, indien hy myne treden niet geleidt.

Einde van het eerste Bedryf.

TWEE-

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

LAURA, SUZANNA.

LAURA, (*verschynende op het tooneel, bleek, haar hair loshangende, de oogen in traanen zwemmende, de armen uitgestrekt en naar den hemel geheven, en met verhaasten tred, als in wanhoop. Zy valt in een' leuningstoel neder, met haar geheele ligchaam op haar' arm rustende.* Suzanna *volgt haar, werpt zich met de eene knie ter aarde, haar ombelzende om haar dus optebeuren.* Laura *laat haar hoofd op den boezem van* Suzanna *nederzakken, en blyft onbeweeglyk in een droevig stilzwygen.*)

LAURA.

Laat af, laat af; uwe zorgen zyn onnut... het is tyd dat ik sterf... myne moeder... myn echtgenoot... gy hebt het gehoord... noch sexe noch jaaren zyn 'er gespaard geworden... de vrede is in hun graf, dat zy bewoonen... 't Is uit, 't is uit... alles is voor my verlooren. (*Na een lang stilzwygen.*) Myn God! gy weet voor wien ik u smeek.. Is hy niet meer, of zoudt gy hem aan het staal der moordenaars ontrukt hebben? Ach! zo het dus is, duizend dankzeggingen zyn u opgedraagen... Ik onderwerp my aan alle andere smarten, de langduurigste, de ysselykste;

 maar

maar bevry my, ô God! bevry my van deeze. (*Zy valt weder, van droefheid overstelpt, geheel sprakeloos neder.*)

TWEEDE TOONEEL.

De voorgaanden, de oude ARSENNE, EVRARD, THEVENIN.

(*De oude* Arsenne, *door* Thevenin *ondersteund*, *en van* Evrard *gevolgd*, *komt langzaam tot in het gezicht van* Laura; *zy blyven allen staan*, *haar in een bedrukt stilzwygen aanschouwende.*)

De oude ARSENNE.

Ach! mogt de droefheid my haast uit deeze waereld verlossen!... Bloedgierige aarde!... afschuwlyk daglicht!... Ik verlaat u. Wie zou zulke ysselykheden willen overleeven... Ach! dit is het oogenblik, waarin ik klaag te lang geleefd te hebben.

LAURA.

ô Myne moeder! ô myne waarde maagen!... ô gy om wien ik van schrik sterf!...

De oude ARSENNE.

Laat ons het leven derven, myne dochter, laat ons den dood ondergaan; dat wy onze broeders, lafhartig omgebragt, in 't graf volgen! Vrankryk, met hun bloed bezoedeld, is ons vaderland niet meer.. Omfangt my, doorluchtige martelaars van onzen Godsdienst, omfangt my in uw verblyf. En gy, Coligny, gewyde schim, vergeef het my, dat ik myn' zoon vóór u beweend heb.

LAU-

LAURA.

Al wat my dierbaar was, is zekerlyk niet meer, en ik kan niet ſterven... ô Smart!

EVRARD.

Waarom ben ik te Parys niet gebleeven? Ik had hen dan verdedigd, en was aan hunne zyde gevallen, wanneer ik minder te beklaagen geweest ware, dan in deeze wreede onzekerheid... Zo ik den man verlooren heb, dien ik beminde, dien broeder, dat teder en edelmoedig hart, blyft my ter waereld niets meer overig, dan zyn' dood te wreeken... hy zal gewroken worden, myne zuster, hy zal, ik zweer het u. (*Met een droevige ſtem.*) Zo hy geſtorven is, derft gy ook uw' broeder.. Beeſt, wreede en laf hartige moordenaars, gy hebt niet alles ter neêr geveld. Daar is nog een van dit beklagelyk gezin over, die van uw wreede lesſen gebruik zal weeten te maaken... Wat hoor ik?... Welk een gedruis!

Verſcheiden Protestanten zyn aan de deür, en openen dezelve ſchielyk; zy maaken allen een luid geſchreeuw, zich te gelyk van elkanderen verwyderende, om een' weg voor Arſenne *te baanen, allen uitroepende:* Arſenne! Arſenne! Arſenne!

LAURA, (*keert zich om, en toont een gelaat, waar op alle de aandoeningen van haar hart geſchilderd zyn. Alle de perſoonen zyn in beweeging.*)

DERDE TOONEEL.

De voorgaanden, de jonge ARSENNE.

De jonge ARSENNE. (*Hy komt verwilderd op het tooneel, loopt schielyk voorwaarts, zyn' vader en Evrard in het voorbygaan ombelzende.*)

Myn vader!... myn vriend!

De oude ARSENNE en EVRARD.

Myn zoon!... Myn vriend!...

De jonge ARSENNE, (*in de armen van zyne echtgenoote, met een smoorende stem.*)

ô Myne teêrgeliefde, ik zie u dan weder!...

LAURA.

Gy leeft, en ik druk u in myne armen! (*het hoofd laatende hangen, en met een stem verzwakt door de hevigheid der aandoeninge.*) Ik sterf van ontroering en blydschap... (*Zy blyven elkanderen eenigen tyd ombelzen.* Laura *rukt zich los, en doet hem nederzitten.*)

De oude ARSENNE, (*met ontroering.*)

ô God! gy hebt myn' zoon behouden.

EVRARD.

Wy zien u weder!... Antwoord ons, myn vriend, gy hebt u dan niet bevonden..?

De jonge ARSENNE, (*met uitgestrekte armen, open mond, en vlammende oogen.*)

Laat my adem scheppen,

EVRARD, (*na een oogenblik tusschentyds.*)

Zeg ons maar, of gy getuige van den moord in deezen nacht geweest zyt.

De jonge ARSENNE, (*driftig opstaande, en zich naar* Evrard *keerende, wien hy zyne kleederen toont.*)

Zie daar... beschouw myne kleederen.

LAURA, (*hem by een' arm vattende, en met een droevig oog zyne kleederen bezichtigd hebbende.*)

ô God!... zy zyn geheel met bloed bezoedeld... gy zyt gewond...

De jonge ARSÈNNE, (*tegen Laura.*)

Het bloed, dat gy ziet, is niet het myne... helaas! het is dat van uwe moeder, uw' oom, en naaste bloedverwanten, van alle diegeenen eindelyk, welke hen met my hebben willen verdedigen.

LAURA, (*een gil geevende.*)

Myne moeder... Hoe, haar ouderdom... de monsters hebben haar gedood...

De jonge ARSENNE.

Voor myne oogen.

EVRARD, (*het geheele tooneel, als verwilderd, rondloopende.*)

Hemel!... myne moeder... wraak, wraak!...

De oude ARSENNE, (*naast de zyde van Laura nedervallende.*)

Ieder oogenblik brengt ons onverwachte yslykheden...

den... waar zyn wy ongelukkigen?... heeft een onzichtbaare hand ons in 't verblyf der duivelen gebragt?

De jonge ARSENNE.

Dat afgryzelyk hof, die onophoudelyke geesfel der onderdaanen, heeft het gruwelstuk uitgedacht... Parys zwemt in bloed... Onze broeders zyn gedood. Hunne vyanden overwinnen, en vertreeden de bloedende ligchaamen met hunne voeten, en...

EVRARD.

Ga voort... myne woede is bedaard... Spreek, ik kan u hooren.

De jonge ARSENNE.

Hun afschuwlyk feest verborg den moord. De vrede teekenende, teekenden zy onzen ondergang.... Zy reikten ons daags te vooren een vriendelyke hand toe, die lafhartigen. Zy wenschten ons een' goeden nacht; wy gingen slaapen; zy verbryzelden onze deuren, en maakten ons wakker met ons het hart te doorsteeken.

EVRARD.

En hoe zyt gy hen ontkomen?

De jonge ARSENNE.

Ik weet het niet... Midden door fakkels, dolken, moordenaars, stroomen bloeds, en hoopen van uitgestrekte lyken, die den weg stopten, schrik en ontsteltenis in deezen vreeslyken nacht verwekten, ben ik, door een wonder, hunne woede ontsnapt.

EVRARD.

En gy hebt maar alleen kunnen vluchten... de onzen... groote God!

De

De jonge ARSENNE, (*op een' wanhoopigen toon.*)

Welk een verwyt... Vraag my liever hoe 'er in die ſtad nog inwooners hebben kunnen overblyven.. De dood was overal... Ik beſtreed de moordenaars, ik ſtortte onder de ſtervenden neder, en omhelsde welhaast niet anders dan lyken. Ik verloor alle gevoel; men liet my voor dood liggen; maar tot myzelven komende, ben ik, om zo te ſpreeken, uit de begraafplaats myner bloedverwanten verreezen. Ik heb door de ſtad gedwaald. De bebloede wapenen, die ik in myne handen droeg, myne te berggerezene hairen, myne kleederen met bloed en ſtof bemorst, gaven my het aanzien van een' der moordenaaren .... Eindelyk ben ik, myne verbysterde voetſtappen voortzettende, de tusſchenwydte, die my van u ſcheidde, overgevlogen. (*Hy valt in zwym.*)

LAURA, (*tegen Suzanna.*)

Onthoud u van die onnutte hulp, en zoek myn droevig leven niet te rekken.

De jonge ARSENNE, (*na een poos ſtilzwygens.*)

Ben ik waarlyk die wreedaarts verre ontvlooden!... Myn verſtand is verward... myn geest bedwelmd... de bleeke en vaneengeſcheurde ſlagtoffers hunner wreedheid vervolgen en omringen my. Ik zie hen nog! (*ſchreijende.*) Ach! myn vader, ik zal 't beſterven.

LAURA.

Gy zyt in myne armen, lieve man; myne moeder is my ontrukt... Helaas! blyf gy toch voor my leeven.

De

De jonge ARSENNE.

Ik leeven na het geen ik gezien heb?... Ach! deeze vreeslyke nacht heeft uw gezicht niet getroffen. Gy hebt het geschreeuw der woedende moordenaars, gemengd met het gekerm myner zieltoogende nabestaanden, hunne jammerlyke zuchten niet gehoord. Gy hebt niet gezien hoe zy de handen op hunne wonden leiden, hoe zy met dezelven het bloed onderschepten, het den Hemel toonden, en om wraak roepende nederstortten... Ik hield my by Coligny. Ik wilde òf met deezen grooten man sterven, of ten minsten onze verstrooide vrienden daar byeenzamelen. Men wierp zyn doorboord ligchaam uit het venster. Guise trapte 's mans gryze hairen met voeten. Zyne eerlooze troep mishandelde en beschimpte de overblyfsels van den eerwaardigsten der stervelingen.

De oude ARSENNE, (*met verrukking.*)

Gevoellooze wreedheid! onmagtige woede! zyne ziel, met glorie omstraald, myn zoon, was reeds in den hemel. Maar noem my hen, die de toomlooze bende der moordenaars aanvoerden.

De jonge ARSENNE.

Aan hun hoofd gingen die zendelingen van Romè, uit het diepst van hun eenzaam verblyf losgelaaten, helsche monsters, gezoogd met het vergif van Italie. Een wreede blydschap zweeft op hun gelaat. Met het kruisbeeld, dat zy in de eene hand draagen, wyzen zy de slachtoffers aan, met de andere stooten zy hen het moordgeweer in 't hart. Zy hitsen de slachting, in hun zin te traaglyk voortgaande, met de naamen van den Koning en van God aan. Zy heffen hunne bebloede

han-

handen op, om den moordenaar, die de meesten afmaakt, te zegenen. Zy styven den vermoeiden arm der beulen, en moedigen hen aan. Ik zag dat het zo verre ging, dat kinderen, door hun voorbeeld opgewekt, andere kinderen, die in hunnen wieg sliepen, vermoordden (*d*).

EVRARD, (*langs het tooneel zwervende.*)

Welk een schildery! God der wraake! Uw donder rust nog!

De jonge ARSENNE.

Ik gaa langs de Seine, haare wateren, rood van bloed, voeren de onkenbaare lyken met zich. Ik nader de Louvre. Welk een vertooning! een menigte volks smeekt met zuchten en wanhoopige klagten aan de poorten van 's Konings paleis om schuilplaats. Jammerlyk gekerm, rampzalig geschrei, gy hebt het oor van den Vorst getroffen, zonder zyne ziel te beweegen! Wat zeg ik? hier was het dat de beulen in eene zegepraalende houding zich vertoonden, en uitgestrekter tooneel van bloedstorting verlichtten. Het bloed der ontzielde onderdaanen gutst onder het koele oog van den Koning met groote stroomen. De lansen, de gevelde pieken der soldaaten doorstooten het onweerbaar volk, en werpen het overhoop; terwyl Karel en zyn wreede broeder, boven van hun balcon, met eene woedende dartelheid, den dood doen aanvliegen op allen, die poogen te ontvluchten, en

(*d*) Kinderen van tien jaaren maakten kinderen, die nog met luieren omwonden waaren, af. Dit zyn geene verdichtselen. Wat godloosheid ware het geweest dezelven te verzinnen!... Zy zyn maar al te sterk door de gedenkschriften van dien tyd bevestigd.

en op de ongelukkigen, die hen om hulp ſmeeken, ſchieten, even als op de dieren in de wildbaanen (*e*).

De oude ARSENNE.

Zwyg... ſpaar my... Thans wil ik liever ſterven, dan meer hooren.

De jonge ARSENNE.

Ach! myn vader!... Ach! myn vriend!... Indien ik in dit yslyk oogenblik niet aan u, en deeze tedere echtgenoote gedacht had, de Hemel is myn getuige, ik ware omgekomen, maar tevens zouden wy op deezen dag allen gewrooken geweest zyn.

De oude ARSENNE.

En wat zoudt gy gedaan hebben?

De jonge ARSENNE, (*buiten zichzelven.*)

Wat ik gedaan zoude hebben! Dwars door de lanſen

(*e*) Deeze eigen woorden heb ik geleezen in de geſchreeven gedenkſchriften van den Heer *Felebien des Avaux*, door hem getrokken uit de gedenkſchriften van den Heer *Poullain*, Luitenant Generaal van het rechtsgebied van l'Isle de France, ſchryver van 't Proces Verbaal, het welk de geſchiedenis der Ligue onder Henrik den derden vervat. „Henrik, Hertog vsn Anjou, „ die na zynen broeder, Karel den negenden, Koning onder „ den naam van Henrik den derden werd, en de Hertog de „ Guize, gaven, in de bevelen, die zy naar de Provinciën „ zonden, last, om noch gryzaarts, noch zwangere vrouwen, „ noch kinderen hoe jong ook, zelfs aan de borst, te ſpaaren. „ Henrik had de eer van uit een der venſters van de Louvre, zynde het vyfde voor de plaats van dezelve, te „ rekenen van de kleine brug der Koninginne, zeven menſchen met een vuurroer te doorſchieten; en zyn broeder „ Karel de negende maakte 'er drie af, en lagchte met zulk een „ geſchater, dat men het omlaag hoorde.

ſen en wachten, die hem omringen, zou ik... Maar een ſterker ſtem riep my toe, dat ik my aan u alle drie, zonder uitzondering, verſchuldigd was. Ik werd moedeloos, en vlugtte, de zaak myner medeburgers verlaatende.

De oude ARSENNE.

Hoe! myn zoon! wat zegt gy? Laat; laat alle wraak aan God bevolen; zy komt alleen aan hem toe... naarmaate zyn gerechtigheid langzaam komt, zal zy des te vreeslyker zyn.

EVRARD, (*hevig.*)

De Hemel zwygt... aan ons is de wraak overgelaaten... (*peinzende en met een' droevigen toon.*) Koning, Priesters, Staatsdienaars, Prinſen, Hovelingen, allen hebben zy deel aan deeze ſamenzweering... en deezen zyn onze Opperhoofden! (*na een poos ſtilzwygens.*) Vrienden! gy hoorden het (*tegen de Protestanten*) de Priesters zyn het, die het teken tot den moord gegeeven hebben... de ſlag komt van Rome. Medicis heeft de lucht van dat gewest ingeademd... Zy is het, die in onze luchtſtreek tot nog toe onbekende misdaaden overgebragt heeft... Zullen wy zo veele wreedheden ongeſtraft laaten?... Zullen wy wachten tot dat zy vernieuwd worden?.. Wy hebben hier ten minſten een dezer dweepende Opperhoofden, die den mensch in een wreed monſter hervormen.

De jonge ARSENNE, (*nederzittende.*)

Aan de lichten der altaaren, hebben zy de fakkels van den moord ontſtooken.

EVRARD.

EVRARD.

Myn bloed kookt; ik brand van verlangen om hen te flachten...

De jonge ARSENNE, (*eensklaps opftaande, Evrard aanziende, en hem by de hand vattende.*)

Welaan... Laat ons den dood met den dood betaalen; dat de fchuldigften het eerst vallen.

LAURA, (*hen fcheidende, en zich tusfchen beiden ftellende.*)

Hoe! fpreek liever van uwe behoudenis... Vergeet gy voor wie de Hemel u gefpaard heeft?... Zie uw vader, uwe echtgenoote... laat ons vluchten, eer deeze bloedige ftorm zich verder uitftrekke... Wat weet men of zy niet tot ons zal overflaan! Een nutteloozе moed is niets dan een vermetele onvoorzichtigheid... Geloof vry dat buiten u zo veele ongerechtigheden haar ftraf zullen krygen. Laat ons de zorg daarvan aan dien opperften Wreeker overlaaten, die de zuchten van alle de flachtoffers geteld heeft.

De oude ARSENNE.

Ik billyk dit zeggen... Gy zyt in de eerfte plaats aan uwe echtgenoote geheel verbonden, gy behoort niet aan uzelven. Vlucht, vlucht met haar. Ja, en houd u niet op voor dat gy in veiligheid zyt.... Ik zal eerlang by u zyn.

LAURA.

Wy zullen u geen enkel oogenblik verlaaten, myn vader! wy zullen, wanneer wy u gered hebben, eerst denken ontvlucht te zyn.

De oude ARSENNE.

Bekommert u niet over my... Ach! wat heb ik te ver-

verliezen? Eenige ongelukkige dagen, die na aan den dood zyn. Vertrekt toch, beveel ik u? neemt uwen weg naar Engeland. Verlaat voor altoos dit verfoeijelyk vaderland, het welk door de dweepery met het bloed der waardigste inwooneren bezoedeld is.

De jonge ARSENNE.

Gy oordeelt de vlucht noodzakelyk, en ik zou alleen vluchten! hier onze ontroerde broeders, onzeker en beangst in hunne huizen, en met de halzen onder het doodelyk slachtmes, laaten. — Neen... ik zal de laatste zyn, die vlucht. Ik stel veel belang in hun aller heil, en het is my zo dierbaar als het myne.

De oude ARSENNE.

Elk onzer zal een' verschillenden weg inslaan, en wy zullen ons op de grenzen vereenigen. Wy zullen u op onze beurt volgen, en...

De jonge ARSENNE, (*hem in de rede vallende.*)

Het ongeluk maakt ons allen gelyk, myn vader. In het gevaar moeten wy op de zelfde wyze deelen. Mag iemand, in deeze hagchelyke oogenblikken, zyne zaak van die zyner vrienden afzonderen?... Neen; ik heb de mynen zien sterven, ik zal ook kunnen sterven... U staat het vry met myne vrouw en Suzanna te vertrekken, haare sexe en uw ouderdom zyn een voorrecht; maar wy...

VIERDE TOONEEL.

De voorgaanden, CLEVARD, *en eenige andere Protestanten, die met hem opkomen.*

CLEVARD, (*op een' droevigen en klaagenden toon.*)

Ongelukkige vrienden! beschouwt nu hier ook onzen laatsten dag...

De jonge ARSENNE.

Clevard! wat komt gy ons zeggen?

CLEVARD, (*tegen den jongen Arsenne.*)

Helaas! gy zyt te Parys tot geen ander einde gespaard dan om heden met ons te sterven. De woede onzer vyanden bepaalt zich niet binnen de hoofdstad; zy breid zich over geheel Vrankryk uit. Overal zyn wy ter dood veroordeeld. (*f*) Deeze ongelukkige stad dreigt het zelfde lot. Het is een algemeene brand, waardoor wy allen vergaan.

LAURA.

En waarom toeven wy nog.... Laat ons vluchten; laat ons allen by elkanderen blyven.

CLE-

(*f*) Karel de negende bevestigde met zyn gezag en naam den moord die in de Provintien woedde. Zy was allerysselykst te Meaux, te Bourges, te Orleans, te Lion, te Toulouse, te Rouaan, zonder de kleine steden, de burgten, en byzondere kasteelen te rekenen, waar de Heeren zelfs niet veilig waaren voor de moordzucht van 't samengerotte volk. De lyken vergingen, zonder begraaven te zyn, op de wegen, en verscheiden rivieren waaren door de daarin geworpen lyken zo besmet, dat zy, die deszelfs oevers bewoonden, in langen tyd, het water niet wilden drinken, noch de visch eeten. *Esprit de la Ligue.* Tom. II.

CLEVARD.

Ach! Mevrouw, indien de ontvluchting mogelyk ware, zou ik hier niet meer zyn. De poorten der ſtad zyn geſlooten. De ruitery is langs den weg verſpreid. De bezetting is in de wapenen: zy heeft de wallen bezet. Hoort gy het roeren der trommels niet; het verdubbeld geluid der klokken? Alles kondigt ons den dood aan.

De meenigte Protestanten.

Helaas! waar te vluchten?

(*Zy geeven hunne vrees en ſmart door verſchillende teekens te kennen.*)

CLEVARD.

De kerken der Roomschgezinden zyn open. Zy vergaderen daar als op eenen heiligen dag. Ik ben hen voorby gegaan, en heb onzen ondergang in hun gezicht geleezen.... ô Myne vrienden, die door een zelfde geloof vereenigd en byeengebragt word, wat zal 'er van ons worden?

De jonge ARSENNE, (*grypt geweer aan; de anderen volgen zyn voorbeeld.*)

Laaten wy ons wapenen, laaten wy ons wapenen... daar valt niet meer te vluchten... Laaten wy ons bloed duur verkoopen... Waar zal ik u verbergen, myne waarde echtgenoot?... Hoe zal ik u voor hunne ſlagen hoeden?

LAURA, (*gewapend, en zich by haaren echtgenoot voegende.*)

Wel aan, myn moed evenaart hunne woede... Zy zullen zien wat eene vrouw vermag, die ſtryd voor hem dien zy bemint.

EVRARD, (*gewapend.*)

Ik zal u allen tot myn laatste oogenblik verdeèdigen.

De jonge ARSENNE, (*schreijende tegen zynen vader.*)

Maar gy, myn vader, helaas! wat lot zult gy u beschooren zien.... Uw arm, door ouderdom verzwakt, is niet meer die, welke in veldslagen heeft uitgemunt... Op deeze gedachten beef ik. Een yslyke trilling bevangt my.

De oude ARSENNE, (*met grootmoedigheid.*)

Ik acht het myns onwaardig de wapenen tegen laffe moordenaars aantegorden. Dat zy hunne handen in myn bloed verwen, dat zy myne dagen verkorten, die zy my haatelyk gemaakt hebben; ik mag het lyden... Uwe hand zal ten minsten myne oogen luiken. Ik keur deeze verdediging, schoon wettig, niet geheel goed, myn zoon. Wy zullen anderen doen sterven, en zelf den dood niet kunnen ontkomen. Ik geef de voorkeur aan het afwachten van den slag gelyk Coligny gedaan heeft.

De jonge ARSENNE, (*op een' droevigen toon.*)

Gelyk Coligny! goede God, wat naam noemt gy daar? Deeze verdubbeld myne woede, of liever verlicht myn verstand. (*Den degen wegwerpende.*) Neen, ik heb dit geweer niet meer noodig; lig daar zwakke en onmagtige toeverlaat. (*Op eene bedaarde wyze.*) Ik alleen zal u allen wreeken, myne vrienden; ik vind' my alleen sterk genoeg om uwe moordenaars te verschrikken en af te weeren. Hemel! zo gy my in het leven ge-

gefpaard hebt, ik erken eindelyk, het is om een ander voorbeeld te geeven, en ik ben het aan de waereld verfchuldigd.

EVRARD.

Vriend! wat is uw voorneemen?

(*Arfenne antwoord niets. Hy bedekt zyn aangezicht met beide zyne handen, dwaalende langs het tooneel.*)

VYFDE TOONEEL.

De voorgaanden, MENANCOURT.

MENANCOURT, (*verfchrikt en driftig toefchietende.*)

Helaas! waar zullen wy eene fchuilplaats vinden? wie zal ons willen befchermen... ik kom my by u voegen, maar om te fterven.

LAURA.

Ach! Menancourt!

MENANCOURT.

Wy kunnen hen niet ontvluchten. Zy houden ons als eene verachtelyke kudde, die men flachten moet, ingeflooten. Vrees niet dat zy in dit oogenblik zullen komen; zy zullen wel weeten hoe ons te verrasfchen, zonder iets te waagen. Zy zullen tot in het diepst van den nacht wachten. Dan zal het teeken tot den moord gegeeven worden; door de meenigte befprongen, en in onze eigen huize verbrand zynde, zal alles welhaast met ons gedaan zyn.

LAURA.

Dat zy niemand dan my treffen, en ik zal den dood zegenen.

MENANCOURT.

Niemand onzer zal gespaard worden.

ALLE DE PROTESTANTEN.

Helaas! wy hebben dan niets anders te doen, dan onze halzen, aan die helsche trawanten, tegen de waare geloovigen in 't harnas gejaagd, toe te steeken. (*Den ouden Arsenne omringende.*) Achtenswaardige Arsenne, wat moeten wy in dit uiterste kiezen?

De oude ARSENNE, (*sterk zuchtende.*)

Den dood biddende afwachten, myne kinderen, en dien als martelaars ondergaan. Onze broeders reiken ons reeds uit den hemel hunne handen toe!

ALLE DE PROTESTANTEN.

Wat zyn zy gelukkig die voor deeze ysselyke dagen ten grave gedaald zyn!

MENANCOURT.

De Bisschop zegepraalt. Hy heeft die schynheiligen, die den vrede prediken, en wier harten niet dan haat koesteren, by zich doen vergaderen. Zy eischen allen den dood der geenen die zy niet bedriegen of verleiden kunnen.

De jonge ARSENNE, (*uit zyne mymering bekomende.*)

Vervolg, Menancourt, vervolg.

MENANCOURT.

Zy loopen in alle de huizen, om de dolken, die geschikt zyn om ons te doorstooten, te scherpen. Zy verheugen zich in dit gevloekt bedryf. Zy spreeken den naam van God uit met een' mond die niet dan moord blaast. Zy verschrikken allen, die nog eenige menschelykheid over hebben, met den kerkelyken vloek van Rome.

De

De jonge ARSENNE, (*met eene woeste en schielyke beweging, een' dolk trekkende.*)

Het loopt te hoog... Gy ziet deezen dolk... hy zal u recht verschaffen... wy zouden den moordenaaren te veel eeren, wanneer wy hen bevochten.... Evrard!... Kom volg my.

EVRARD, (*driftig.*)

Ik volg u overal.

De jonge ARSENNE, (*in de zelfde vervoering.*)

Ik gaa het Opperhoofd dier wreedaardige Priesters afmaaken. Onder zyn priesterlyk gewaad, zal ik hem het staal in 't hart drukken, dat naar ons bloed dorst. Zo myn arm bezweek...

EVRARD.

Ik begryp u!

De jonge ARSENNE.

Ach! kon ik met eenen slag alle de Priesters treffen!

De oude ARSENNE.

Goede God!... Myn zoon... welk een moorddadig besluit!... hoor my.

De jonge ARSENNE.

Zo gy hen, gelyk ik, in deezen bloedigen nacht gezien hadt, zou uw hand reeds hunne harten doorstooken hebben...

EVRARD, (*den jongen Arsenne by de hand vattende.*)

Ik wil de eer van den eersten slag hebben.

LAURA, (*tegen haar' echtgenoot.*)

Laat af; de wraakzucht verbystert u... Laat af, denk

denk dat deeze ongelukkige schoot misschien een' zoon bevat, dien gy een vader zult ontneemen.

De jonge ARSENNE, (*van droefheid zinneloos.*)

Dat hy in uwen schoot sterve, en nooit het daglicht aanschouwe, veel minder een lucht inädeme, die deeze monsters ademen... Wat is 't noodig dat hy geboren worde? het leven is niets dan een noodlottige gift, die ik vervloek en verfoei.

LAURA.

ô God!

De jonge ARSENNE.

Ik leef niet meer voor hem; ik leef niet meer voor u....

LAURA, (*met een sterke schreeuw.*)

Ontmenschte!.. zyt gy het die dus spreekt?

De oude ARSENNE.

Myn zoon!...

LAURA, (*aan zyne kniën.*)

Heb eenig medelyden met eene moeder...

De jonge ARSENNE, (*zyn hoofd omdraaijende.*)

Ik ben voor u allen dood, en hoor u niet meer... Daar is niets van my over dan twee gewapende armen voor de gemeene zaak.

LAURA, (*hem eenig geweld doende.*)

Ik laat u niet los, wreede.... Uwe zinnen zyn verwilderd... Laat uw' arm ontwapenen... Gy verbergt een ponjaard... schoon gy 'er my meê straffen zoud, wil ik u dien uit de handen rukken.

De jonge ARSENNE, (*haar terug stootende.*)

Wat bestaat gy te zeggen.... Beef.... Gy weet niet...

niet... deeze pook... niemand kan hem uit myne bestorven handen rukken... Hy is een eeuwig gedenkteeken der misdaad... Een dierbaar bloed heeft met onuitwischbaare trekken op dit staal gegraveerd dat...

LAURA.

Gy doet my beeven.... een dierbaar bloed.... al het myne bevriest...

De jonge ARSENNE.

Ongelukkige... durft gy 't vraagen?... rookende van bloed, heb ik dien uit den boezem uwer stervende moeder getrokken... myn arm moet hem weder geheel in 't bloed dompelen...

LAURA.

Ik sterf!...

EVRARD, (*hem den ponjaard willende ontneemen.*)

Hy behoort my... geef, geef hem my over.

De jonge ARSENNE, (*met een vreeslyk gebaar.*)

Neen, ik bewaar hem, hy behoort aan my... de wreedaards! Laat ons gaan... Zy hebben my genoeg getoond hoe men moorden moet.

EVRARD.

Ik ben buiten myzelven... waar zyn de monsters? het onschuldig bloed der mynen roept my toe, dood hen... ik vlieg om in ieder priester een hunner moordenaaren op te offeren.

De oude ARSENNE, (*hen tegenhoudende.*)

Gy zult niet verder gaan, myne kinderen, of gy moest myn stervende stem verachten.

EVRARD.

Weêrhoud ons niet. Wy zullen, op onze beurt, geheel met hun bloed bedekt, te rug keeren.

De oude ARSENNE, (*byna bezwymende.*)

Staat ſtil... hoe! wilt gy my aan uwe voeten zien ſterven... Neen, ik zal, zo gy myne gebeden onverhoord laat, niet weder opſtaan. (*Zyne kinderen helpen hem overeinde met teekenen van woede en ongeduld.*) Geeft aan een' grysaart gehoor, wiens laatſte oogenblikken naby zyn. De droefheid verteert de overige zyner dagen... Ik befpeur uwe driften, en de vervoeringe uwer wanhoop; maar antwoord my, myne zoonen, waar toe dient de wraak? zal zy de asch der geenen, die niet meer zyn, weder bezielen? helaas! zy vermag niets dan de razerny onzer beulen op nieuw te ontſteeken. De ſterke overwint de zwakke, en dryft den ſpot nog met zyne onmagtige ſtoutheid... Laat ons de wreede Roomschgezinden niet navolgen, laat ons aan hen het gebruik van den ponjaard overlaaten, en, zo men kiezen moet de moorder of het ſlagtoffer te zyn, liever ſterven dan den naam van moordenaar draagen... de Hemel ſchiet in dit oogenblik een' ſtraal van zyn licht in mynen boezem; hy verlicht en bezielt my, hy boezemt my een rechtmaatig vertrouwen op hem in, en ik zal uw verwondering wekken. Die Bisſchop, aan wien gy uwe wanhoopige hand wilt ſlaan, heeft geen deel aan de woede zyner ſekte. — Het gerucht ſchryft hem zachte en weldoende hoedanigheden toe. Wat weet men of hy, ver van een monſter te zyn, niet integendeel rechtvaardig, zachtmoedig, menschlievend, medelydend...

De

De jonge ARSENNE.

Hy.... een aanhanger van Rome.... menschlievend! medelydend!... Ach!

De oude ARSENNE.

Myn waarde zoon, het is na de tooneelen der wreedheid dat de ziel bedaarder de ysfelykheid der misdaaden opmerkt, en schrikt om ze verder uitteftrekken. De verschriklykheid van het gebeurde komt dan in de harten op, en verschoont de laatste flachtoffers.... Laat ons allen naar het paleis des Bisschops gaan. De heiligheid der plaatse zal ons eene sterkte zyn. Daar is het verblyf van den vrede. Daar verschynen nooit gewapende soldaaten. In deeze stad is geen andere toevlucht tegen het geweld. Indien het op ons losbarst, zal het tyds genoeg zyn ons tegen den aanval te verdedigen.

De jonge ARSENNE.

Ja, het zal tyds genoeg zyn, wanneer uw bloed my in het gezicht spat; wanneer gy my uwe zwakke en beevende handen, al vallende, toereikt... En ach! gy wilt dat ik myne vrouw, u, en myn' vriend zie ombrengen. Indien de Hemel myn besluit wraakt, dat het hem dan behaage u aan hun gezicht te ontrukken... Ja, groote God, myn arm is tot de flachting gereed, niemand dan gy kunt dien ontwapenen. Dat de donder my verdelge, eer ik iets bedryve dat u mishaagen zou; maar ik beschouw my op dit oogenblik als het werktuig uwer rechtvaardige wraake.

De oude ARSENNE.

Verblinde, open uwe oogen. Wie heeft in het hevigst

vigst van den moord voor u gewaakt? Wie heeft u uit het midden der dooden opgebeurt? Wie anders dan die zelfde God, wiens zachtmoedigheid gy heden tart. Is het zyne onzichtbaare en magtige hand niet, die u herwaards geleidde, en gy zult geen vertrouwen meer in zyne bermhartigheid ſtellen, ondankbaare; op die bermhartigheid, welke zo zichtbaar voor u gewerkt heeft. Die God, die tot hiertoe myne beklaaglyke jaaren gerekt heeft, kan ons leven in het midden der moorddadige meenigte bewaaren; hun ponjaards zullen voor ons nedervallen, gelyk zy voor u gevallen zyn. Stel vast dat het Opperwezen, 't welk ons ziet, ons droevig huisgezin niet heeft byeengebragt, om het te verdelgen, en door een' zelfden ſlag te doen omkomen.

EVRARD.

Laat ons niet langer luisteren naar de taal van een vreesachtigen ouderdom? Gy ſpreekt van gemaatigdheid, myn vader, daar wy van woedende tygers omringd zyn!.. Wat valt 'er in het uiterſte gevaar te ontzien? Moordenaars zyn altyd laf hartig, wanneer men hunne ſlagen voorkomt. Zullen wy, als onze broeders, ſneuvelen? Zy werden overvallen, wy niet... Zullen wy den moordenaaren onze halzen toereiken, die met onze zwakheid den ſpot zouden dryven? Zullen wy hen doen zeggen, dat wy niet anders kunnen dan verbleeken en in het zant neêrſtorten?... Neen, onze wanhoopige arm is niet geheel van kracht ontbloot... Maar, waartoe zo veele woorden, alles ſtaat ons vry na deeze ysſelyke wetverbreeking. (*Naar Laura tredende.*)

My-

Myne zuster, ik zegge u voor 't laatst vaarwel... Gy weet wie ik wraak gaa verschaffen!

LAURA, (*driftig opstaande.*)

Myn Broeder!... helaas! waar denkt gy zonder my te gaan?

De oude ARSENNE, (*mistroostig.*)

Ach! zy geeven my geen gehoor meer, myne dochter, zy zyn doof voor my... zy gaan zich door hunne uitzinnigheid aan de Roomschgezinden gelyk maaken, en zich de hemelsche wraak op den hals haalen. (*Zyn' zoon, die vertrekken wil, tegenhoudende.*) Vrees, vrees ongelukkige... Arsenne!... myn zoon... gy gaat hen dan rechtvaardigen, door hunne woede na te volgen.

De jonge ARSENNE, (*verwonderd te rug wykende.*)

Ik hen rechtvaardigen!

De oude ARSENNE, (*met al het eenvoudige der waare grootmoedigheid.*)

Ja, gy waardeert de onschuld niets... geen ander denkbeeld dan eene bloeddorstige woede blyft u overig. God zal u zyne gunst onttrekken, en gy zult misdaadig sterven. Maar denk niet dat ik u verlaat. (*Tverende.*) Myne krachten zullen vernieuwd worden, om u dien ponjaard te ontrukken... Op het oogenblik dat gy denkt toe te steeken, zal ik u in myne armen vatten, en toeroepen: *gy zyt geen Christen meer!* U aan uw wreede razernye onttrekkende, zal ik uwe deugd ongeschonden bewaaren.

De jonge ARSENNE, (*verwonnen.*)

Ach! myn vader! myn vader! wat kracht bezielt uwe

uwe ſtem... Hemel... ik werp my in uwe armen... heb medelyden met my en myne woede... zy ontroert myne ziel nog, en drukt haar. Uw gemoed is bedaarder dan het myne... wel aan, zeg my wat ik doen moet om myne vrouw, myn' vriend en u te redden... Spreek,en ik gehoorzaam zonder tegenzeggen... Wat hoop kunt gy my geeven?

De oude ARSENNE, (*hem tederlyk in zyne armen drukkende.*)

Dè zekerſte, en in deeze omſtandigheden de beste. Wy moeten, ik heb het u reeds gezegd, wy moeten onze toevlucht tot het paleis des Bisſchops neemen; en ons allen vereenigen... daar vergaderd zynde, zullen wy, zo myn hart my niet bedriegt, een vreedzaam mensch vinden,waar wy een' barbaar dachten te ontmoeten. Daar zullen onze klagten een en de zelfde ſtem uitmaaken, die omhoog zal ſtygen, en 's Hemels medēdoogen wekken. Daar zullen wy ten minſten ſterk in getal zyn, en zo wy moeten ſneuvelen, zullen wy ons met meer kracht en moed verdedigen, dewyl wy allen te ſamen niet dan een en het zelfde gezin zullen uitmaaken.

MENANCOURT.

De voorzichtigheid ſpreekt door den mond van den wyzen en deugdzaamen Arſenne. Verſcheidene onzer broederen hebben zich reeds naar dit paleis, als naar een onſchendbaar heiligdom, begeeven... het hart van den Bisſchop zou mogelyk bewogen kunnen worden door onze nedrige ſmeekingen. Indien hy, in weêrwil onzer gebeden en klaagend geſchrei, ons eene vryplaats aan zyne voeten afſlaat; indien hy ons aan het zwaard op-

opoffert, dan geen genade meer; dat onze arm, met het staal gewapend, dan zo vaardig als onverzoenelyk zy. Maar laat ons het wraakzwaard verbergen, tot op het tydpunt dat men treffen moet. Laaten wy ons weeten te maatigen, en zelfs veinzen; anderszins zal hunne overwinning gemaklyk en ons verlies zeker zyn.

EEN PROTESTANT, (*zyne stem verheffende.*)

Dit ontwerp is het wyste, en tevens het zekerste... wy zullen allen het zelfde noodlot volgen.

ALLE DE PROTESTANTEN.

Wy keuren het goed. (*Tegen den jongen Arsenne, denzelven omringende.*) Vriend! gy moet het aannemen, en u bedwingen.

De jonge ARSENNE, (*in hunne ombelzingen.*)

Ja, myne vrienden, ik zal deeze hoop omhelzen, dewyl zy u nog overig is... Ik zal my bedwingen, en my aan alles onderwerpen voor het algemeene welzyn... Ik zal myn wraak opofferen, en met een myn leven, om uwe dagen te verlengen... maar waakt voor 't geen my dierbaarst is... Myn vader, myne echtgenoot, blyft, in den naam der liefde, blyft toch hier.

LAURA, (*levendig.*)

Het is onnut... ik kan u niet meer verlaaten.

De jonge ARSENNE, (*zich in haare armen werpende.*)

Ach!

De oude ARSENNE, (*met deftigheid.*)

Laat ons allen gaan, en de deugd van een Christen,

ten, te weeten de hoop, niet uit het oog verliezen. Laat zy ons hart met haar goddelyk vuur en troost vervullen. Laaten wy onze beulen verbaazen; maar door ſtandvastigheid! Laat ons als martelaars, niet als moordenaars, vallen; ſtervende toonen dat wy weeten dat 'er een ander leven is. Laaten wy eindelyk onze harten tot hem, die ons uit den hoogen hemel aanſchouwt, verheffen; hy is het die de wreedheden der boozen beteugelt. Wanneer hy ons beſchermt, zullen wy niet omkomen.

ALLE DE PROTESTANTEN.

Laaten wy onze gebeden aan den Albeſtierder, die over ons leven beſchikt, opdraagen... En laaten wy ons aan zyne eeuwige beſluiten onderwerpen. (*Zy heffen allen de handen naar den Hemel.*)

De oude ARSENNE, (*met ontdekten hoofde en ſamengevouwen handen.*)

ô God der bermhartigheden! zie op deze zwakke kudde, die altyd op den weg uwer inzettingen heeft zoeken te wandelen. Duld niet dat ze allen, in het oogenblik waarin de woede op hen aanvalt, vergaan. Ontwapen de vyanden uwer wet, welke onze vaders ons overgeleverd hebben, en die wy niet verlaaten zullen, ſchoon wy ons leven duizendmaal voor haar in de waagſchaal moesten ſtellen... Groote God, neem deeze getrouwe kudde, die u aanbidt en ſmeekt om uwe beſcherming, in genade aan. Zy hoopt op u, en zal uwen lof geduuriglyk zingen; zy zal u zegenen, het zy ze door het zwaard der beulen ſneuvele, het zy ze den tempel, daar zy gewoon is uwe weldaaden

en zachtmoedigheid te roemen, weder betreeden mooge.

LAURA.

Behoed, ô God, myn' broeder, myn' echtgenoot en myn' vader!

De jonge ARSENNE.

ô God! wil my myne woede vergeeven. Ik draag u thans een berouwhebbend en onderwerpelyk harte op. Neem myne vrouw en deezen edelmoedigen vriend in uwe hoede!

EVRARD.

ô God, beſcherm mynen broeder, en bewys my de gunst van te mogen ſterven!

ALLE DE PROTESTANTEN.

ô God, begunſtig den deugdzaamen Arſenne, en zyn geheele familie!

De oude ARSENNE.

Groote God! laat de ſlag, die uw volk dreigt, my alleen treffen .... dat ik mynen langen leevensloop eindige, en dat dit volk u in vrede op myn graf loove.

EVRARD, (*den jongen Arſenne ombelzende.*)

Myn vriend!

De jonge ARSENNE, (*Evrard ombelzende.*)

Myn broeder!

De oude ARSENNE, (*Laura en Suzanna ombelzende.*)

Myne dochter! myn waarde nicht!

LAURA en SUZANNA, (*den ouden Arsenne ombelzende.*)

Ach! myn vader... Ach! myn oom.

ALLE DE PROTESTANTEN, (*elkanderen een voor een ombelzende.*)

Myn broeder!.. myn vriend!.. myn vriend!.. myn broeder!...

(*Zy gaan allen te gelyk heen, echter zekere order in acht nemende.*)

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

Het tooneel is in het paleis van den Bisschop.

EERSTE TOONEEL.

Het tooneel verbeeldt het vertrek van den Bisschop. Een Diaken vertoont zich in 't verschiet. Aan de eene zyde van het tooneel staat een schryftafel, waar op verscheide geopende brieven liggen.

JAN HENNUYER, (*overeind staande, met zyn rechtehand op een gebedebankje leunende, en met de andere zyn aangezicht bedekkende. Hy heft ze naar den hemel, op het oogenblik dat hy begint te spreeken. — Boven het gebedebankje moet een groot Christusbeeld geplaatst zyn.*

Groote God!.. gezegende Jesus!.. en dat zyn Christenen!.. Is dit dan het voorbeeld, dat gy, aan het kruis stervende, hen gegeeven hebt. (*Met de eene knie ter aarde.*) Heer! laat de droefheid, waarmede myne ziel vervuld is, u behaagen. Ik offer u, ter verzoeninge, myne traanen op... Myn overig leven zal niets dan droefheid zyn. (*Hy blyft in een diep stilzwygen; hy zucht, bidt, en staat weder op.*) Welk eene verschriklyke afbeelding! welke gruwelen! ô bygeloof! wreede dweepery! wanneer zult gy ophouden mynen heiligen Godsdienst te ontëeren?... Van den eenen

kant de ongeloovigen, van den anderen de fchynheiligen.... de heerschzuchtige bedrieger, die den zwakken geest misleidt, en denzelven tot moorden aanvoert.... Ach! wreedaarts! zo de wraak u al porde om het bloed van uwe broeders te vergieten, moest uw grouwelyke aanflag dan nog met dien eerwaardigen en geheiligden dekmantel vermomd worden?.. En gy, Opperhoofden des volks, waarom zyt gy de deugdzaamften niet? Gy vestigt uwen roem op verregaande misdaaden, en flaat geen' acht op den eeuwigen afgrond, die zich onder uwe voeten opent. ó Medicis! en gy, ó Karel!.. ó Koning, dien de Hemel my gegeeven heeft, wat naam zult gy voortaan op aarde draagen? Wat rang zult gy by het nageflacht bekleeden? Ik beef reeds op het vooruitzicht der ftraffen, die gereed ftaan... Vader der menfchen! bermhartige Vader! fpaar hen niet in deeze waereld; laat zy tot een verfchrikkelyk voorbeeld uwer rechtvaardigheid verftrekken, maar wil hen van de eeuwige ftraffen hier namaals verfchoonen. (*Hy begeeft zich weder tot bidden.*)

Men komt den Diaken iets zeggen. Deze vertrekt en komt met den Groot-Vicaris terug. Simon *treedt nader, de Bisfchop ftaat op.*

TWEEDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, SIMON, Groot-Vicaris.

SIMON.

Mynheer, de Stedehouder des Konings is hier gekomen, en verzoekt uwe Hoogst-Eerwaardigheid te fpreeken.

JAN

JAN HENNUYER.

Men geleide hem binnen.

(*Hy gaat hem ontvangen.* Simon *gaat vooraf en geeft den bedienden bevel tot het openen der deuren. Alle de overige vertooners vertrekken.*)

DERDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Mynheer, ik kome u de nieuwe bevelen, welke de Koning myn meester ons gezonden heeft, mededeelen.

JAN HENNUYER.

God behoede hem! Wat eischt hy van ons?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

De bevelen bevatten uitdruklyk, dat men niet één der Hervormden uit deeze stad laate ontkomen.

JAN HENNUYER, (*ontsteld.*)

Wat hoor ik?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

De Protestanten van Lizieux moeten het zelfde lot als die van Parys ondergaan. Het bevel ter slachting is algemeen. Ik heb daarom goede voorzorg gebruikt, en de bezetting is onder de wapenen.

JAN HENNUYER.

En wat begeert men van my?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Dat gy my helpt; want wy moeten met onder-

 ling

ling overleg te werk gaan; dat gy uwe Geestelykheid, van het geen zy doen moet, onderricht; dat ieder uwer Priesteren den predikstoel beklimme, en den Katholyken voorpreeke zich onverbidlyk te gedragen, zonder op verbintenisfen van bloed of vriendschap eenigen acht te slaan, opdat alle de Hugenooten, ter plaatse waar zy gevonden worden, omkomen.

JAN HENNUYER.

Maar in den brief, dien zyne Majesteit aan ons gezonden heeft, ontschuldigt hy zich wegens het geen 'er gebeurd is. Hy verklaart 'er volstrektelyk geen deel aan te hebben (*g*).

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Het bevel is veranderd. Zyn Majesteit verklaart Coligny schuldig aan eene samenzweering, om hem van de kroon en 't leven te berooven. De Koning verwacht hier met den zelfden yver gediend te zullen worden, als hy te Parys door zyne getrouwe dienaars gediend is. Dit zyn zyne eigene woorden.

JAN

(*g*) De Koning schreef den eersten dag, aan de Gouverneurs der Provintien, dat hy in 't geheel geen deel aan de wanorde had, die het gevolg der partyschap der twee huizen van Guize en Chatillon was. Dat zy derhalven aan de gantsche waereld moesten te verstaan geeven, dat het voorgevallene geen de minste verandering aan de bevelen der bevrediging toe zou brengen, en dat hy aan ieder beval zich in rust te houden. Maar den volgenden dag zond men in alle de Steden van 't Koningryk gezag verkreegen hebbende Katholyken, met mondelinge bevelen van geheel strydigen aart. Zie *Esprit de la Ligue*. Tom. II.

JAN HENNUYER.

Maar, Mynheer, dewyl de Koning reeds tweemaalen zyn besluit veranderd heeft, zouden wy geen derde kunnen afwachten? en kan men in eene zaak van dat gewigt, hem wel getrouwer dienen, dan door hem tyd van beraad te laaten?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Neen, Mynheer, dit is een zaak die den Godsdienst betreft, gelyk gy ziet, en u byzonderlyk aangaat. Onze ontwerpen moeten eensgezind gemaakt worden. Nog eenige uuren, en het geslacht deezer wangeloovigen zal uitgeroeid zyn. Onze soldaaten branden reeds om de zaak des altaars en die van den troon voor te staan, en ik vertrouw dat uwe Priesters in het bieden van hulp zich niet achterlyk toonen zullen.

JAN HENNUYER.

Niet één hunner zal hulp bieden, Mynheer, geloof my; niet één zal in dit bloedig verraad deel neemen. Belast met de zorg voor het welzyn van alle menschen, die voor den invloed der genade vatbaar zyn, weeten de Herders niet dan van bidden voor de bekeering der geenen, die nog niet geroepen zyn. Het is, niet dan door voorbeelden van zachtmoedigheid, gemaatigdheid en deugd, dat het ons vryftaat hen van de verhevenheid onzer geloofsbelydenisse te overtuigen.... Geen andere weg van bekeering is my bekend, Mynheer.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Het verbaast my zulk een taal uit uwen mond te te hooren.... Verre van het gedrag des Konings te

billyken, weigert gy het bevel dat hy u zend te gehoorzaamen?

JAN HENNUYER.

Ja, ik ben ver van myne ſtem te geeven aan de moorddaadige bevelen, die gy my brengt.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Bedenkt gy u wel, Mynheer?

JAN HENNUYER.

Ik bedenk my zeer wel, Mynheer. Sedert wanneer toch hebben de kerkvergaderingen en gerechtshoven vastgeſteld, dat men het hart van allen, die niet gelyk wy denken, moet doorſteeken?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Maar overweeg, Mynheer, dat gy u, door zulk eene rechtſtreekſche ongehoorzaamheid, aan de misdaad van gekwetſte Majeſteit tegen ons Opperhoofd ſchuldig maakt.

JAN HENNUYER.

Ik zou my ſtrafſchuldig achten, zo ik zyne onderdaanen niet tegen hem beſchermde.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Beſchouw, bid ik u, het gevaar waar aan gy u bloot ſtelt. Zie daar het bevel, dat my betreft. Zie daar het uwe.... lees het.

JAN HENNUYER, (*met eene edele verontwaardiging.*)

Ik weiger, zeg ik u, het aan te neemen... Het bevel komt my onrechtvaardig, ysſelyk en verfoeijlyk voor.

DE

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Staat het aan ons de bevelen des Konings te onderzoeken? God heeft hem op den troon geplaatst, en regeert door hem.... Aan God alleen is hy verantwoordelyk voor zyne daaden. De Vorsten hebben geen' anderen Rechter dan de Godheid zelve.

JAN HENNUYER.

De Koning, die voorgeeft zich aan niemand dan aan God te moeten verantwoorden, zegt, met andere woorden, aan geen mensch rekenschap te willen geeven; want de wet verachtende, veracht hy de Oorzaak van alle rechtvaardigheid zelve.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Het is onze pligt te gehoorzaamen. Wy zyn niet verantwoordelyk wegens het goed of kwaad, dat hieruit voorkomt. Onze orders volbragt hebbende, zyn wy van het overige ontslagen. Zo ieder onderdaan zich bezig hield met de redenen des Konings te wikken, wat zou 'er van zyn gezag worden?

JAN HENNUYER.

Deze wyze van redenkavelen past zeer wel aan een' krygsman, wanneer hy te veld trekt, of in slagorde voor zyn' vyand staat. Dewyl hy dan slechts werkt als een gedeelte van het geheele ligchaam, waarvan de Veldheer het hoofd en de ziel is, beslist het oogenbliklyk tydstip alles, en de byzondere wil moet vernietigd zyn. Maar, wat dunkt u, Mynheer, indien 'er schielyk aan zeker regiment bevel kwam, om op een ander van de zelfde party aan te vallen, en de wapenen tegen zyn eigen medeburgers te keeren? Dan

zou men, denk ik, onderstellen dat 'er een misverstand, een oogenblik van dwaaling, verwarring of verbystering plaats had, en men zou zich wel wachtten, naar het my toeschynt, van zyne makkers te dooden. Nu is het eveneens gesteld, een dweepzieke uitzinnigheid heeft het hof van Karel vervoerd..... Wacht u wel van deeze geweldige en ongestadige beslissing met de grondwetten van het Ryk te verwarren: deeze kunnen wel eens vergeeten worden, maar zullen altyd haare kracht behouden, daar zy op 't geweeten, de eer en reden gegrond zyn, en dus zeer veel verschillen van dat wreed en onzinnig bevel, 't welk dezelve hoont en beledigt... Daar dan de oorzaak, waaruit het voortvloeide, wreed en verfoeijelyk is, moet deeze wil van één mensch standvastig verworpen worden door ieder, die zich den naam van burger des Vaderlands wil waardig maaken.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Mynheer, ik stem die onderscheidingen niet toe, en maak myn werk niet van zo diepzinnig te redenkavelen.

JAN HENNUYER.

Men behoeft niet diepzinnig te redenkavelen om te begrypen dat men eerder een mensch en christen dan een onderdaan is; dat een Koning, die eens sterven moet, het vaderland niet is; dat 'er paalen zyn, welke de koninglyke magt niet kan verbreken, dewyl zonder dit de onderdaan niets dan een verachtelyk slaafachtig werktuig zou zyn; dat de deugd eindelyk voor eeuwig in het hart van den mensch gegraveerd is, om hem te leeren, wanneer hy of gehoor-

zaa-

zaamen moet of tegenſtand bieden; en het is met dit bloeddorſtig bevel zo gelegen, dat de Godheid zelve (zo zy zodanig een bevel by mogelykheid kon geeven) het van een rechtvaardig' man niet zou kunnen doen aanneemen.... Hoe! Karel, twee-en-twintig jaaren oud, zou aan zestigjaarige Bisſchoppen, aan braave en bejaarde Officieren bevelen geeven, om, op zyn' eerſten wenk, honderd duizend hunner medeburgeren aftemaaken; en wy, alle bilykheid en natuurlyk licht aan een kant zettende, zouden niets anders moeten doen dan ons in hun bloed baaden?... *Zo* Karel van gedachten kwam te veranderen, en ons beval om de leer der geenen, die hy nu vervolgt, te belyden, dan zoude men, naar het zelfde beginſel, het oude geloof der Kerke moetenafzweeren, en het welzyn onzer zielen verachten. De menschlykheid, geloof my, heeft voorrechten boven de heerſchappy; hy, die niet langer als mensch ſpreekt, kan niet als Koning gebieden. Men moet dan, Mynheer, onzen jongen Vorst dienen, door hem ongehoorzaam te zyn, en het zou my niet verwonderen, dat hy morgen hen, die laag genoeg geweest zyn van op de eerſte bevelen de uitvoering verhaast te hebben, met den dood ſtrafte.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Vergun my, Mynheer, met u niet in dit onderzoek te treeden. Het zoude zo nutteloos als gevaarlyk zyn zich daarmede op te houden... Voeg u by my, Mynheer, ik bid het u voor 't laatst... Ik zoude anders genoodzaakt zyn bezwaat tegen u in te brengen; loop niet in uw bederf.... het zou ſmarte-

telyker gevolgen naar zich kunnen fleepen dan gy denkt.... Laat deeze rampzalige Hugenooten aan hun lot over; de Koning doet zekerlyk niet anders dan hunne woede voorkomen.

JAN HENNUYER.

Goede God! het is niet genoeg de misdaad te begaan, men poogt die nog te rechtvaardigen.... Mynheer, gy hebt genoeg verftaan om uw bericht te zenden.... Zyt verzekerd, dat niets in ftaat is om eenige verandering in myn antwoord te weeg brengen.... En zo gy eenige menfchelykheid overig hebt, leer dan op myne wyze denken.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Ik ben, Heer Bisfchop, Roomsch Katholyk, en ik ftel 'er myne eer in. Ik beantwoord aan mynen Godsdienst. Heeft deeze ons niet ten allen tyde geleerd, den Koningen, hoe zy ook zyn mogen, te gehoorzaamen? Heeft deeze niet uitgemaakt, dat zy het recht des zwaards hebben? Heeft deeze den onderdaan niet verbooden, over de rechtmaatigheid der inzic... v... den Vorst, en over die der middelen, welke ..y noodig vindt in het werk te ftellen, te oordeelen? Wanneer de oudfte Zoon der Kerke zich tegen de ketters ters wapent, bevestigt hy zynen roem, en zyn wil word een geheiligde wet.

JAN HENNUYER.

Gy dwaalt, zeg ik u... dit is een werk van geweld, trouwloosheid en fchelmery. Zoudt gy het Vaderland verdelgen, wanneer de Vorst het gebood? De wet wordt baarblyklyk gemaakt door de algemee-

ne bewilliging van 't volk; en federt wanneer hebben de volken zich een' onafhanglyken, willekeurigen en onbepaalden Vorst verkoozen? Sedert wanneer hebben zy hem de magt gegeeven, om hen met hun eigen geweer af te maaken? Dat hy over hen regeert, is met geen ander inzicht, dan om hen tegen hunne vyanden te befchermen, de rust in zyn Ryk op te houden, te waaken wanneer zy rusten, maar geenszins om naar zyn grillig welgevallen met hun leven te handelen.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Maar indien de Vorst fchuldigen te ftraffen heeft?

JAN HENNUYER.

Zo hy dit ongeluk heeft, dan moet de algemeene ftem de misdaad bevestigen, en tegen den misdaadigen getuigen; 't is gemakkelyk het algemeene gevoelen te onderkennen; de ftem des volks doet zich hooren, of liever zy dondert boven de Kroon. Daar is geene verfchooning voor een' Koning, die 'er zyn oor voor fluit. Hy behoort geen vonnis te teekenen dan na het geleezen te hebben met de oogen van de bedienaaren der wet, die aan de rechtvaardigheid toegeheiligd zyn, wier deugden en daaden reeds lang het vertrouwen des volks gewonnen hebben; hy moet zich zelven vreezen, en bovenal bezorgd zyn voor die heimelyke zucht naar grooter gezag, die altyd aanleiding tot onrechtvaardige daaden geeft. Indien hy die geheiligde plegtigheden, nuttige befchutfels voor hem zelven zo wel als voor anderen, veracht, dan zal hy in allerleie lagen vervallen, die men hem legt. Zyn magt wordt dan eene buitenfpoorige dwingelandy, en derzelver uitvoerders zyn zyne medeftanders.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Uwe weigering is dan volstrekt.... Gy zult ze teekenen als 't u gelieft, Mynheer.... Ik moet in orde te werk gaan.

JAN HENNUYER, *(een pen opneemende.)*

Ja, ik zal ze teekenen, en met al myn bloed, zo het moet zyn. *(Hy neemt het bevelschrift, loopt het door, en heft, zuchtende, zyne oogen ten hemel.)* Moet ik myn oog gelooven? Welk een gedenkteeken voor de nakomelingschap! „ Spaar noch grysaarts, noch zwangere vrouwen, noch pas geborene en aan de borst liggende kinderen." (*b*) Groote God, die het hart der Koningen in uwe hand hebt, wil het zyne genadiglyk veranderen! *(Hy schryft, staat op, neemende het bevelschrift, dat hy te rug geeft aan den Stedehouder des Konings.)* Zie daar, Mynheer; God geeve dat hy, die het gezonden heeft, het in het vuur werpe, wanneer hy myn antwoord ontfangt.

(De Stedehouder des Konings vertrekt, den Bisschop voor een verlooren man houdende.)

(*b*) Deze zyn de eigen woorden der bevelen, door Karel den negenden en den Hertog van Guise aan de Opzichters der Provintien gezonden.

VIER-

Ziet dien waardigen man ter deeg aan; ziet hem in het aangezigt; enz. ....

[illegible], III de Bedr. VI de [illegible]

VIERDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, SIMON.

SIMON, (*ontsteld naar den Bisschop loopende.*)

Ach! Mynheer, wat hebt gy gedaan? Uwe ziel is al te aandoenelyk. Uwe menschlievendheid zal u doen verlooren gaan.

JAN HENNUYER.

Wat durft gy zeggen? Noemt gy 't menschlievendheid geene schuldelooze menschen om te brengen?

SIMON.

Wat legt u toch aan hen gelegen, dat gy u voor hen opoffert? Gy hebt immers van hun leven geene rekenschap te geeven. Laat den Raad des Konings slechts begaan; hy dient den Godsdienst en ons. Voor het overige zyn de verwezenen halsterrige Ketters, die tot de verdelging onzer altaaren gereed zyn... Ik zie dit alles aan voor eene straf van den Hemel, die hen kastydt.

JAN HENNUYER.

Denkt gy dus, Mynheer..... Zeker ik geloofde geenszins, dat ik eenen dier menschen, die het priesterlyk gewaad met geen ander oogmerk draagen dan tot ongeluk van anderen, en tot oneer van de heiligste wet, zo naby my had. Is dit de taal der Apostelen? Waar hebt gy diergelyke stellingen geleezen? Niets is beledigender voor den Godsdienst, en onbestaanbaarer met deszelfs geest, dan deeze buitenspoorigheden, die door het Euangelium veroordeeld worden, welks eerste ge-

gebod (gy behoorde het te weeten) 't gebod der liefde is; en het tweede dezelve tot onze vyanden uittebreiden.... Gaa, begeef u naar myn boekvertrek, lees het Euangelium. Overdenk dat Goddelyk boek, en oordeel of het de dweepery ooit in het billyken haarer woede heeft kunnen dienen... Wacht u vooral van het altaar te naderen, zo lang gy geen beter hart bezit.... Gy zult niet zonder myn bevel uitgaan.... Ik zal in uwe afzonderinge by u komen, om u de waare beginsels van een' Godsdienst, dien gy nog niet kent, onder het oog te brengen.... Ik dank God echter dat ik u heb leeren kennen, opdat ik u eens met hem verzoene... Gy hebt het hoognoodig... Gaa, en leer berouw hebben.

SIMON, (*met een zachte stem.*)

Ja, ik heb reeds berouw; want met deeze zaak zou ik misschien wel eene goede bediening kunnen verliezen. (*Hy vertrekt.*)

VYFDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, DE PRIESTERS VAN LIZIEUX.

(*Men ziet de Priesters in 't verschiet. De Bisschop geeft hen een teeken om te naderen.*)

JAN HENNUYER.

Wyze Augustinus, bescheiden Cesarius, en gy godvruchtige Sebastiaan, treedt nader.... Gy bespeurt myne smarten, en neemt 'er deel in.... Ik heb

heb uwe traanen zien vlieten op het eerste verhaal dier woede, welke gy versoeit; maar het zyn geen vruchtelooze traanen, die God eischt; hy wil daaden... Gaat dan, laat onze kerken geopend worden; roept de Christenen byéén; pryst hen den vrede aan; verbiedt hen moord en geweld. Predikt vooral boetvaardigheid; bekeering is noodzaakelyk. Dat een ieder zich verootmoedige, en de Goddelyke rechtvaardigheid, zo geweldig beledigd, door ernstige gebeden trachte te ontwapenen; dat ieder zyn best doe om de meeste misdaaden te herstellen, en het meeste goed te beschikken aan het overschot van deeze rampzalige slachtoffers... Helaas! Gode alleen is het mogelyk zo veele misdaaden uittewisschen.

ZESDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, EEN BEDIENDE.

DE BEDIENDE.

Mynheer, eene meenigte Protestanten, mannen, vrouwen, kinderen en grysaarts, zyn tot in 't voorportaal van het paleis doorgedrongen. Zy verzoeken u te spreeken... Zy toonen zich ontsteld en zelfs verwilderd in hunne houding. Ik vrees...

JAN HENNUYER.

Zy hebben van my niet het minste te vreezen, wat zou ik van hunne zyde te vreezen hebben? Gaa, dat myne vertrekken voor hen geopend worden: zeg hen dat ik hen ten allen tyde zo veel in myn vermogen is, zal beschermen... dat zy komen. (*Met verwondering.*)

ring.) Maar de Stedehouder des Konings weder hier; wat wil hy toch?

ZEVENDE TOONEEL.

JAN HENNUYER, DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Mynheer, ik kom andermaal...

JAN HENNUYER.

Wel nu, Mynheer.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Het is nog tyd om u by my te voegen, en daar zal niets uitlekken. Ik geef u een middel aan de hand, dat met uwe manier van denken overeenkomt.... Gy zult dat geen flechts dulden, het welk gy niet beletten kunt.

JAN HENNUYER.

Het geen ik niet beletten kan? Wat verftaat gy hier door? Spreek.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Ik heb het bevel, aan my gegeeven, nader overwoogen, en zie dat uwe onwilligheid my niet bevryd, dat ik altyd te befchuldigen zou zyn van de uitvoering niet fterk genoeg voortgezet te hebben; ik gaa derhalven het bevel bekend maaken, en over de troepen befchikken.

JAN HENNUYR, (*met veel krachts.*)

En denkt gy dat ik die flachting met een onverfchillig oog zal aanzien? Hebt gy u gevleid dat ik, vol-

voldaan met my 'er door eenige woorden tegen verzet te hebben, zoude denken dat ik my dus genoeg gekweeten had voor myn geweeten en den Staat.... Neen, ik ben de Herder, en ik zal de kudde verdedigen. Zy hebben het zelfde recht op myn hart als de Katholyken, en hun tydelyk belang gaat my niet minder aan dan hun geestlyk heil.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS, (*trotschelyk.*)

Maar gy vergist u, Mynheer; myne soldaaten denk ik staan niet onder uw bevel.

JAN HENNUYER.

Wat zegt gy? Ik zal hen gebieden als Opperpriester, zo niet in de hoedaanigheid van mensch... Ik zal hunne slagen te gemoet gaan.... Ik zal deeze ongelukkigen, met myne heilige klederen dekken..... Ik zal den God van zachtmoedigheid en vrede in myn hand houden; en dan zullen wy zien... Wy zullen dan zien of de heiligschenners durven voortgaan; of zy God en zynen dienaar met voeten zullen treeden, om des te vryer hunne broeders af te maaken.

(*Hy opent zelf de deur voor de Protestanten, die den jongen* Arsenne *en* Evrard *aan 't hoofd hebben.*)

Komt, komt, treedt nader, myne vrienden; vreest niets. Gy zyt hier onder myne bescherming. Dit paleis is voor u. Voortaan zal het u tot eene vryplaats dienen, en, zo het de nood vereischt, tot een burg. Ik stel my voor uw leven. (*Tegen verscheidene Priesters, die tegenwoordig zyn.*) Dat men lee-

leevensmiddelen bezorge; dat de gantſche geestlykheid zich op myn bevel herwaards begeeve, om deeze ongelukkige menſchen te dienen en te verdedigen. (*Tegen de Protestanten.*) Myne broeders, het is onze heilige Godsdienst niet, die u haat en vervolgt. Deeze bemint u altyd als deszelfs verdoolde kinderen; deeze noodigt u; reikt u de armen toe, en leert den menſchen niets dan elkanderen met zachtmoedigheid te behandelen. Een blinde en ontmenschte yver, valſche redenen van ſtaat doen de wapens tegen uw leven opvatten; maar de waare Katholyken doen uwe rechten, die onwaardiglyk verbroken zyn, gelden. Wel verre van marteiaars te moogen maaken, ſtaat het hen alleen vry martelaars te worden.

De jonge ARSENNE, (*tegen zyn' vader.*)

Welk eene taal, myn vader! hoe verbaast hy my! (*tegen den Bisſchop*) Hoe! gy zyt het dan, die ons beſchermen zult?

JAN HENNUYER.

Ik ſchaam my van u te moeten verdedigen, en tegen wien?... Houdt u verblyft in myn paleis. Al het goud der altaaren zal geſmolten worden, zo het noodig is, om u te voeden, en 't heiligdom, waarin het heilige der heiligen berust, zal u tot een ſchuilplaats tegen de onmenſchelykheid dienen, tot dat het antwoord van 't Hof zal gekomen zyn, en de ſtem der menſchelykheid gehoord worden.

De

De jonge ARSENNE, (*tegen zyn' vader.*)

ô God! is 't mogelyk?... Hy is een Priester, en spreekt dus!...

De oude ARSENNE.

Gy ziet het, myn zoon; het is God, die hem dat ingeeft.... Laat ons altyd op hem hoopen.

JAN HENNUYER.

De hel geeft op dit oogenblik den felsten schok aan 't Christendom. (*Op de Protestanten wyzende.*) Helaas! wy waren gereed om hen in de zelfde tempels te omhelzen; zy kwamen weder tot ons; en in een noodlottig tydpunt, ziet men dit alles verydeld. (*i*). Wee! wee! hen, die geleerd hebben, dat het bloed zyner evenmenschen te vergieten, tot eer van 't Opperwezen strekt. Ik zal hunne ysselyke lessen loogenachtig maaken. De waare Godsdienst is die, welke weldaadig is, die God als den vader van 't menschdom afschildert, en hem van allen doet beminnen, opdat hy van allen aangebeden worde.

De

(*i*) De Admiraal de Coligny, op den dag van 't Koninglyk huwlyk, de vaandels, die men op hem in de veldslagen van Jarnac on Montoncourt veroverd had, aan 't gewelf der kathedrâle Kerk ziende, riep overluid uit, terwyl hy dezelven aan de Maarschalk van *Damville* toonde, zy zullen eerlang verwisseld worden voor anderen, die aan de Fransche oogen veel aangenaamer zullen zyn.

De jonge ARSENNE, (*ter zyde.*)

Welk eene zuivere, welk eene aandoenelyke zedeleer!...

DE STEDEHOUDER DES KONINGS, (*tegen den Bisschop.*)

Dus roept gy openlyk de weêrspannigen in, en hitst hen tegen den troon op... uw yver is onbescheiden, Mynheer; want ik zeg u dat myn order zich uitstrekt om hen zelfs uit deeze plaats weg te rukken.

De jonge ARSENNE.

Hoort gy dat, myn vader?... Die wreedaart!...

JAN HENNUYER.

Woeste krygsman; myne stem veroordeelt u in den naam des Heeren. (*De handen uitstrekkende en de Protestanten toeroepende.*) Komt, komt, myne kinderen; omringt my, schuilt onder my... het is onder deeze vaderlyke armen, dat gy uwe behoudenis zult vinden. (*Tegen den Stedehouder des Konings.*) Laat deeze onwaardige wapenen u terstond uit de handen vallen; dwing my niet u dezelve te ontwringen. Hoe! kunt gy my komen verzoeken om u het hart dezer leevende menschen, wier oog u om bystand smeekt, te helpen doorbooren?

DE STEDEHOUDER DES KONINGS, (*met verheffinge van stem.*)

Gy hebt myne slachtoffers verzameld.... Gy helpt my dus door hen te beschermen.... Ik kom terstond weder.... (*Daar ontstaat een groot gerucht.*)

De jonge ARSENNE, (*met den degen in de vuist op den Stedebouder des Konings aanvallende.*)

Sterf, barbaar; sterf....

(*Alle de Protestanten trekken hun geweer.*)

JAN HENNUYER, (*den Stedebouder des Konings met zyn geheele ligchaam dekkende.*)

Wat doet gy, myne vrienden?... Wreeden! laat af, wat wilt gy doen?

De jonge ARSENNE, (*dreigende.*)

Zyn geweld, en tevens den dood van allen, die my omringen, voorkomen.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Waar ben ik?

JAN HENNUYER, (*den Stedebouder des Konings blyvende beschermen.*)

Doorsteek deeze borst... Ik zal wel te vrede sterven wanneer ik uwe wraak ontwapen.

De jonge ARSENNE, (*tegen de zynen.*)

Vrienden, dat is een God.... Ik schaam my over myne drift... Laat ons de wapenen wegwerpen, en voor hem nederknielen. (*Zy vallen allen aan zyne voeten en leggen hunne degens neder, de jonge Arsenne zegt knielende.*) Held van 't menschdom, zie aan uwe voeten de zwaarden, welke wy, als blinden en wreedaardigen, tot uw verderf schikten, eer wy u kenden.... Wy liepen wanhoopig om te moor-

 den

den eer wy vermoord wierden... Uwe deugd ontwapent ons, (*tegen den Stedehouder des Konings*) en het is aan haar alleen, Mynheer, dat gy uw leven verschuldigd zyt.

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Welk een vermetelheid; ik beef 'er van....

De oude ARSENNE, (*tegen den Bisschop.*)

Menschlievende Bisschop! ach! vergeef het hen... Verbysterd door het ongeluk, zouden zy zonder u in hun verderf geloopen zyn.... Ik herken in uwe woorden de taal der oude Aartsvaderen... Ach.. waarom zyn alle de Hoofden van uwe Kerk u niet gelyk? Hunne deugden zouden ons reeds voor lang gewonnen hebben. (*Hy knielt.*)

JAN HENNUYER.

Rys op, eerwaardige Grysaart... de deugd van medelydende goedheid is op uw gelaat geschilderd... Ryst op, myne broeders... welk eene overwinning voor myn hart. Ach! waarom zyt gy geene kinderen van mynen Godsdienst? (*Tegen den Stedehouder des Konings.*) Zie, Mynheer, wat de zachtheid aan den eenen, en het geweld aan den anderen kant vermag? Geef u over, geloof my, daar zyn reeds te veel misdaaden bedreeven. Vrankryk heeft eene wreede en diepe wond ontfangen, die nog lang zal bloeden. Het zal moedwillig zo wel zyne magt als roem verlooren hebben, en dit zal de vrucht der onverdraagzaamheid zyn, die eenen langen nasleep van rampspoedige gevolgen zal hebben.

DE

DE STEDEHOUDER DES KONINGS.

Mynheer, ik vertrek terstond, en gaa aan het Hof verslag doen van het geen hier voorgevallen is.

JAN HENNUYER.

Gaa, Mynheer, daar moet gy zyn... Wat my betreft, ik zal het Hof ook zoeken voor in te neemen, schoon onze belangen zeer verschillend met elkanderen zyn.

(De Stedehouder des Konings vertrekt.)

AGTSTE TOONEEL.

DE VOORGAANDE VERTOONERS.

JAN HENNUYER.

Ongelukkige huisgezinnen! die u by my vervoegt om wraak te zoeken; ik vergeef u helaas! uwe verbysteringen; maar laat ik u leeren, en onthoudt het altyd, dat de aanslagen der wreedheid door geene nieuwe aanslagen verhinderd of uitgewischt worden, en dat het middel om burgerlyke tweedragt te dooven, niet bestaat in het navolgen der dweepery; want dan breidt zy zich uit, en word verschriklyker en onverzoenbaarer.... Ik beef op de gedachten dat de twee partyen, thans verbitterd....

De jonge ARSENNE.

Vergeef het my, doorluchtige Verlosser, vergeef het my... Ja, de wanhoop deed my van het rechte spoor dwaalen. Als ooggetuige van den moord des ysselyken nachts, ademde ik niets dan wraak en moord...

JAN HENNUYER, (*met de tederste deelneeming.*)

Gy zyt dan één der geenen, die ontkomen zyn?.. Gy zyt 'er tegenwoordig geweest?...

De jonge ARSENNE.

Tegenwoordig geweest!... Ik heb alle myne bloedverwanten zien afmaaken. Ik zag de handen, aan het altaar gewyd... (*hem de handen kusschende.*) zeer verschillende van die, welke ik thans aanraak, zich in het bloed der mynen baaden. Ik heb de zuchten der stervenden zien versmaaden onder het schamper lagchen der verfoeijelyke vreugde... Zy zyn het die myn hart vergiftigd hebben met de vervoeringen der wraake. Zy zyn het, die my in dit paleis voerden, om mynen arm tegen u en de uwen op te heffen.

JAN HENNUYER.

ô Nacht! verfoeijelyke nacht! kon ik u aan het geheugen der menschen onttrekken! Maar neen, blyf 'er altyd levendig om hen te verschrikken, door het tafereel hunner woede hen voor oogen te stellen... ô Myn Vaderland! ô myn Godsdienst! beide aan myn hart zo waard, wie heeft die monsters, welke u verscheuren, die bedienaars der goddeloosheid en wreedheid, toch losgelaaten?

De jonge ARSENNE.

Helaas! zy doen ons nog beducht zyn; zy verschynen terstond weder.... De Stedehouder des Konings heeft, toen hy vertrok, een dreigend oog op ons geslagen. Hy gaat zyne soldaaten wapenen. Voor het moorden betaald wordende, weeten zy van niets

niets dan van gehoorzaamen... Ik zal u myne wraak, een wraak my te vooren zo dierbaar, opofferen: maar behoed deeze vrouwen, grysaarts en kinderen. De overigen zullen het staal des vyands niet vreezen.

JAN HENNUYER.

Ik zal u allen beschermen. Hier durft de Stedehouder des Konings niets onderneemen. Ik zal uwe algemeene behoudenis van het Hof verwerven. Deeze gruwelen zyn voor menschen te onnatuurlyk, om lang te kunnen duuren. Zy openen eindelyk de oogen voor 't licht. De natuur treft de allerwreedste harten, en de onvermydelyke wroegingen hervormen den mensch op haare stem.

De jonge ARSENNE.

Wroegingen! zy! ach! het is eene ydele verbeelding van uw edelmoedig hart... Helaas! wy zullen, in weêrwil van u, omkomen. (*Men verneemt eenige Officieren in 't verschiet.*) Zy komen, ik zie hen; zy komen in menigte; 't is met ons gedaan. (*droevig*) Behoed alleenlyk myn' vader, myn echtgenoot..., en ik zal, u zegenende, sterven.

JAN HENNUYER, (*met ernst.*)

Stelt u allen gerust, stelt u gerust.

EENE MEENIGTE PROTESTANTEN, (*den Bisschop omringende.*)

Behoed ons, behoed ons... wy gaan allen verlooren....

JAN HENNUYER.

Verbant, verbant alle vrees,.. Ik ſtaa in voor uw leven.

(*De Officiers komen in meenigte binnen.*)

NEGENDE TOONEEL.

De voorgaande Vertooners, een meenigte Officiers.

DE OVERSTE.

Wy komen u bekend maaken, Mynheer, dat niemand onzer zal optrekken tot den voorgenomen aanſlag; de dienst, welken men van ons verwachtte, kan niet, dan tegen de vyanden van den Koning en van den Staat volvoerd worden. Schryf onzentwege aan het Hof, dat 'er onder ons krygslieden geene anderen dan kloekmoedige luiden te vinden zyn, gereed tot de de gevaarlykſte onderneemingen, maar niet een eenige beul (*k*).

JAN

(*k*) Men ziet ligtelyk, dat het al te weinig gevolgde voorbeeld van verſcheide Bevelhebbers in de Provintien, die de braafheid en den moed hadden, om de bevelen van 't Hof te verwerpen, hier der geheugenisſe word toegewyd. Zodanige waren de Graaf van Tende in Provence; Gordes in Dauphiné; Chabot Charni in Bourgonje; St. Heran in Auvernje; de la Guiche te Macon; de Vicomte d'Orthe te Bajonne; Thomasſear de Curſay te Angers. De naam van dezen laatſten is bewaard door den heer Felibien des Avaux, historieſchryver des Konings, uit de Gedenkſchriften van den heer *Poullain*, te voren reeds aangehaald.

JAN HENNUYER, (*hem in zyne armen drukkende.*)

Gy, gy zyt waare Katholyken, waare kinderen van het Vaderland en van den Godsdienst; gy dient ze beiden te gelyk: gy zult bemind en geëerd worden tot in de laatste tyden, en uwe naamen, van glans schitterende, zullen de waardigste naamen zyn, by allen die voor den zachten aart der menschelykheid eerbied hebben.

De jonge ARSENNE, (*tegen den Bisschop.*)

Ach! gy zyt het die uwe deugd, aan allen die u naderen, inboezemt.... Wat vermag het voorbeeld niet van een verheven en kloekmoedige weldadigheid!

EEN ANDERE OFFICIER.

Zo wy ons met eenige geheime schikkingen ingelaaten hebben, is zulks aan niets anders toe te schryven dan aan onze onkunde, waar in wy tot op dit oogenblik gebleeven zyn, wegens de natuur der bevelen, die wy nu weigeren te gehoorzaamen. Wy zyn het allen eens hen te beschermen, die ons als moordenaars moesten vreezen; en zo 'er zich eenigen onder ons bevonden, die het in twyffel trokken, zouden wy hen naar de Louvre by den Stedehouder des Konings zenden, om daar hunne belooning af te bedelen: de onze is boven het bereik van de weldaaden der Koningen.

De oude ARSENNE, (*driftig.*)

Ik bemerk in hen de dappere krygslieden, die, in 't veld door ons bestreeden, van allen moord afkeerig waren.

ſchelykheid.... Waaròm is die leer verbasterd geworden?... Ach! ik heb weder menſchen gevonden. Zy doen my zien dat het hun Godsdienst niet is die den haat beveelt. Wat zeg ik, zy ſtellen zich aan al de gramſchap van 't Hof bloot, om ons te behouden (*l*). Zie daar Christen-helden.

JAN HENNUYER, (*den ouden Arſenne by de hand vattende.*)

Laat ons een voorbeeld van broederlyke liefde aan allen geeven; laat ons te ſamen door de ſtad wandelen, opdat de beide partyen zich bevredigen door het voorbeeld onzer eendragt te zien, en opdat de menschlievende Vader des menschdoms, beledigd door de misdaaden, die het aanſchyn van geheel Vrankryk bedekken, zich verwaardige een gunſtig oog op dit kleine gedeelte des Koningryks te ſlaan.

(*De Priesters voegen zich by de Protestanten, en de waardige Bisſchop gaat achter aan, den ouden Arſenne by de hand houdende, terwyl de krygslieden den optogt ſluiten.*)

(*l*) Inderdaad men leest in de voortreffelyke historie, tot tytel hebbende, *l'Esprit de la Ligue*, en door my reeds meermaalen met vermaak aangehaald, dewyl ik geen beter by kon brengen: „ de verhaaste dood van den Vicomte d'Orthe en den Graaf van Tende, heeft doen gelooven dat hunne edelmoedigheid beloond geworden is door vergif."

DE

REGTER;

TOONEELSPEL

IN

DRIE BEDRYVEN,

DOOR DEN HEERE

MERCIER.

(Louis Sébastien)

VOORREDE.

Het is de pligt van een' man van geleerdheid zich toe te leggen om onder luiden van allerleien rang goede zeden ,en grondbeginſels in ſtand te brengen; dus geeft hy eene nieuwe kragt aan den grondſlag der maatſchappye, in welke hy leeft, en brengt, zoo veel als hem mogelyk is, toe om de algemeene orde, die de bron van alle byzondere voordeelen is, te handhaven.

Schoon de lesſen der zedeleere geen dwingend vermogen hebben, noopt egter de tooverkragt der verwonderinge, welke bevallige zeden inboezemen, elk op het allerſterkst om ze zich eigen te maken, en laat een fraai tafereel niet altyd zonder vrucht. Het is in zich zelf ſtom, maar het ſpreekt, wanneer het oog zich op de treffende kleuren vestigt. Men moet 'er het gezigt van afwenden, om 'er niet tot eenig onderhoud met zyn gewisſe door opgewekt te worden.

Onder alle de ſtaten in de maatſchappye is 'er geen gewigtiger en moeijelyker dan die van Regter; deze is het, die de meeste kundigheid, eerlykheid, kloekmoedigheid en wysheid vordert: deze is het, waarop het regt van eigendom, levens-nooddruft en beſtaan rust. De eerlyke en deugdzame man ſchynt, aan de waarneminge van het Overheids-ampt, aan de voortreflykheid, aan de waardigheid, of liever aan de heiligheid van zyne bediening eenen nieuwen luister by te zetten.

Verſcheidene wyzen, waarop wy dit ſtuk zouden hebben kunnen beſchouwen, zyn ons voorgekomen. Wy zouden van groote middelen hebben kunnen gebruik maken, eene aandoenlyke daad voordragen, een treffend tooneel malen, eenen onſchuldigen, op het punt om door de geſtrengheid der wetten te ſneeven, maar door de ſtandvastigheid zyns Regters aan de ſtraffe ontrukt, in ketenen vertoonen; maar men zoude, onzes oordeels, der menschlykheid onëer aandoen, door daden, welke als den menſchen natuurlyk eigen moeten voorkomen, in den rang der deugden te ſtellen, en voorwerpen van lofredenen te maken. Zoodanige daden te pryzen, zoude misſchien het zelfde zyn als het ſterkſte hekelſchrift tegen de menſchelyke natuur op te ſtellen.

Om den regtvaardigen Man onderſcheidelyker te doen voorkomen, agtte ik het gevoeglyker hem te vertoonen, als op eene dier proeven geſteld, waarin het zedelyk inſtinkt juist niet ten eerſten werkzaam is, waarin de knaging niet aanſtonds op de dwaling volgt, waarin de listige reden bedrieglyke uitvlugten aan de hand geeft, of waarin eindelyk, in den eerſten opſlag, de palen van het regtvaardige onnaſpeurbaar zyn, en niet ſchynen te kunnen ontdekt worden dan door eene ernſtige en kieſche ziele, vatbaar voor de gevoelens van dat geen, het welk men gewoon is met den naam van beſcheidenheid uitte drukken.

Ziet daar den Regter, dien men heeft willen vertoonen; zonder te weten of in het onderwerp wel zeer veel belang zal genomen worden, heeft men ver-

verkozen zulk een karakter van deugd te fchetfen, het welk, zonder uitwendigen onderftand, ftandvastig is, het welk bepaalt is binnen het hart van den regtvaardigen Man, die zich op een klein en onaanzienlyk tooneel vertoont, alsof de oogen der geheele Natie op hem gevestigd waren, en die ver van brommende lofſpraken te begeeren, zelfs geen vermoeden heeft van zyne eigene grootheid.

* *
*

VERTOONERS.

DE GRAAF VAN MONREVEL.

DE HEER DE LEURYE, een Regter.

MEVROUW DE LEURYE.

GIRAU, een Landman.

DE VROUW VAN GIRAU.

THEREZIA, dogter van den Heer DE LEURYE, en elf jaren oud.

DE KINDEREN VAN GIRAU.

EEN KNEGT.

EENE DIENSTMAAGD.

Het Tooneel is in het Huis van den Heer DE LEURYE, in de Heerlykheid van MONREVEL.

DE REGTER,

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeldt het vertrek van den Heer de Leurye, een' Regter. Hy zit voor een lessenaar, voorover bukkende, met eenige papieren voor zich, welke hy met groote oplettendheid leest: aan zyne linkerhand staan twee byna verbrande waschkaarssen. Hy rust met zynen eenen elboog op de tafel, en houdt zyne hand voor zyn voorhoofd.

EERSTE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, (*in eene japon, en met eene muts op 't hoofd.*)

Dit is sterk voorgesteld.... Dit zyn byna voldoende bewyzen. (*Hy leest beurteling twee papieren, welke hy met elkanderen vergelykt.*) Neen, neen, dat is het regte niet; hy poogt de hoofdzaak te verdonkeren. Al die fyne vitteryen, waarin men my zoekt te doen verwarren, geven my eindelyk een volkomen ligt.... Ik ben hem op het spoor gevolgd; hy is my niet ontslipt, hy is een bedrieger... Die geldwolf heeft de oude palen van zyn erfgoed

 tel-

telkens uitgezet; hy heeft toeleg gemaakt op dat van deze arme arbeideren: deze laatste vergelyking der stukken doet my volkomen zien op welke wyze ik moet vonnissen. (*Hy staat op, en wandelt, al peinzende heen en weder; vervolgens gaat hy weder zitten.*) Wat ontdekt de waarheid zich traaglyk aan myne naarspooringen!... Wat valt het dikwyls bezwaarlyk die waarheid wel te onderscheiden! Wat is het moeilyk het juiste punt van dezelve te treffen! Hoe na zy ook by den Regter zyn moge, schynt zy hem egter te ontvlugten. Het is waar, zy huisvest in den mond van eene der twee partyen; maar in den mond van de andere vindt men ten zelfden tyde haar beeld, met al de kleuren, welke de listige leugen van haar heeft weten te ontleenen, opgetooid. (*Zich op de borst slaande.*) De Leurye, gy zyt Regter! Uw staat verpligt u om de waarheid onophoudelyk te zoeken. Waak dan geduuriglyk, en sterf liever in uwen post, dan dat zy u zoude ontsnappen, by gebrek van haar op te spooren.... Maar zoude ik ook zulk eene netelige en ontzaglyke bediening al te ligtvaardiglyk op my genomen hebben? Heeft eene aanhoudende en aandagtige beoefening my wel ver genoeg gebragt om de grondstellingen, die tot sleutel ter oplossinge van zoo vele verschillende gevallen kunnen dienen, aan een te schakelen?... Ach! ik zie dagelyks maar al te veel dat myn arbeid nog niets te beduiden heeft... Men moet door dagelyksche oefeninge, door oordeelkundige schranderheid, door fyne regelen, welke men dient te voelen, maar die men by geene mogelykheid kan uitdrukken, geleerd hebben die grond-

be-

beginsels met juistheid en voor de vuist op alle de soorten van verschillende gevallen toe te passen. Welke hinderpalen ontmoet men zelfs niet in die toepassinge! Hoe kan men toch tot die beslissing komen, welke de zekerheid alleen regt heeft om voort te brengen? Ik doe myn uiterste best om het gebreklyke van myne bekwaamheden te vervullen door ernstige overdenkingen, en eene brandende liefde voor de billykheid. Maar hoe vrees ik telkens nog dat ik myzelven misleide! (*Hy pakt verscheidene papieren by een; schryft eenigen tyd, en neemt andere papieren op.*) Hoe! een zwak en behoeftig vader, genoodzaakt om den weg van regten in te slaan, om onderhoud van zyne kinderen te krygen, daar ten vollen blykt dat hy zich om hunnent wille arm gemaakt heeft! Onnatuurlyke zonen! het is geene weldaad, waarom die vader u smeekt, het is eene schuld, welke hy u bidt aan hem te betalen. (*Hier toont hy eene verontwaardigende houding; hy neemt verscheidene bewysstukken op, en telt dezelven.*) Ik zoude heden deze zaak ook nog kunnen beslissen. Ik zal dus een huisgezin eenen dag vroeger uit den vernielenden muil van het monster, dat men knibbelzugt noemt, verlossen; en een dag verwyls schynt hem, die zyn vonnis verwagt, dikwyls langer dan een jaar. (*Hy leest, en zegt, na eenen poos gezwegen te hebben.*) Laat ons nog eens zien. (*Hier volgt een tweede stilzwygen.*) Nu agt ik wel zeker te weten welke uitspraak ik doen moet... Heb ik alles wel nagezien?... Helaas! Ik ben slegts een mensch!... Zoude ik ook, buiten myn weten, hooger Regters

[illegible] ik den [illegible] eenzijdigheid [illegible] verband [illegible] ik ein- [illegible], die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]!

[illegible]...

Zig

Zeg my eens ter goeder trouwe; hoe vroeg zyt gy hier al geweest?

De Heer DE LEURYE.

Niet zeer lang, gelove ik.

Mevrouw DE LEURYE, (*met eene diepe zugt.*)

Ach! myn beste vriend, gy verwaarloost uwe gezondheid, en veroorzaakt my vry wat bekommering.

De Heer DE LEURYE.

Daar zyn zaken, myne waarde vriendin, welke men verscheidene malen moet overzien, en vooral wanneer het oogenblik nadert dat men ze moet beslissen.

Mevrouw DE LEURYE, (*met eenigen yver.*)

Maar moet men daarom nagt aan nagt, zonder verpoozing, opzitten; en moet gy u niet bovenal voor uwe vrouw en voor uw kind bewaren?

De Heer DE LEURYE, (*de hand op de gedingstukken leggende.*)

Myne liefste kinderen zyn de ongelukkigen, die naar my wagten. Uit deze papieren, welke gy ziet, en u toeschynen stom te zyn, ryzen zugten, die myne ooren treffen. Zy schynen my te zeggen, *doe ons regt, doe ons regt*... Zulk eene gewigtige bediening als de myne gaat boven den pligt van vader en van egtgenoot... Laat dit u niet verstooren myne lieve weêrhelft: plaats u in uwe gedagten by hen, wier pleitgedingen gy hier ziet, en welke nu beslist moeten worden... Zoudt gy denken dat zy dezen nagt gerust geslapen hebben?... 't Is morgen, morgen,

gen, zoudt gy hen elk oogenblik hooren zeggen, morgen is het dat myn ſtaat zal beſlist worden; dat is te zeggen, de rust van myn gantſche leven, en het beſtaan van myne jonge kinderen... Hoe ſidderen zy!... Hoe zeggen zy geſtadiglyk by zichzelven: *ach! heeft hy alles wel gezien, alles wel onderzogt, alles wel gewikt en gewogen!* De onzekerheid ondermynt en verteert hen... Twintigmaal heffen zy het onrustig hoofd uit het bezweete kusſen, of zoo zy al voor een oogenblik de oogen luiken, dan zien zy my, my op den regterſtoel zitten, en hooren my hun vonnis uitſpreeken... Geloof my; eenige uren, aan den ſlaap onttrokken, worden dubbel vergoed door het gebruik, het welk men van dezelven maakt.

Mevrouw de Leurye.

Met dat alles hebben die arme pleiters niets anders dan hunne zaken in het hoofd, en zoo hun ſlaap 'er al eens door afgebroken wordt, zullen egter de vreugd en de rust de kalmte in de ziel des regtvaardigen herſtellen, zooras als gy het vonnis zult geveld hebben. Maar by u, myn deugdzame vriend, zullen afgeloopene pleitzaken onophoudelyk door nieuwe gevolgd worden; zy zullen u geduriglyk aan uwe dogter, en aan u zelven onttrekken... O myn vriend! ik herhaal het zugtende, gy verkort uwe dagen!

De Heer de Leurye.

Het zegt veel minder lang te leven dan nuttig te leven. De Voorzienigheid zal voor u beiden zorgen, indien ik onder mynen arbeid al mogt bezwyken...

Me-

Mevrouw DE LEURYE, (*met de traanen in de oogen.*)

Ach! gy bezwyken!

De Heer DE LEURYE, (*op eene vertroostende wyze.*)

Hy, die het meest rust, is daarom niet het minst aan ziekten onderhevig. Ik voel my sterker, naar mate ik my meer moeite geve; en ik geniet volkomener welstand naar mate ik meer goed doe.

Mevrouw DE LEURYE.

Al te waardige egtgenoot! Ik kan dan niets anders doen dan my over u verwonderen, u beminnen en beklagen.

De Heer DE LEURYE.

My beklagen! en waarom?

Mevrouw DE LEURYE.

Welke noodzakelykheid was 'er voor u toch om zulk een moeilyk ampt aan te nemen! Wat baart die post u niet al zorgen en ongerustheden! Zouden wy niet veel gelukkiger zyn, wanneer wy in den rang van vergeten burgers leefden, die, niets dan gemaklyke pligten te betragten hebbende, een gerust leven leiden, tot geenen arbeid verbonden zyn, en (het geen het voornaamste is) voor niets behoeven te verantwoorden.

De Heer DE LEURYE.

Ik heb dit ampt aanvaard, omdat ik moeds genoeg gevoelde om het waar te nemen. Ik durf meer zeggen, ik heb my verpligt geagt om deze bediening te verzoeken, uit vreze dat ik de gelegenheid mogt ver-

verliezen om mynen naasten al het goed te doen, dat ik hem zoude kunnen doen. De goederen en regten der arme landlieden zyn dikwyls in zulke flegte handen als hunne ligchamen, door een gevolg van de onbekwaamheid der geenen, die den post van Regters en Geneesheeren onder hen bekleeden. Myne genegenheid voor mynen waarden beschermer en myne zugt voor het landleven, hebben my dit verblyf doen verkiezen. Moest ik de kundigheden begraaven, welke eene aanhoudende oefening, gedurende den tyd van vyftien jaren, my heeft doen verkrygen? Ik heb den yver gehad, die aan mynen ftaat voegde; ik heb dien moeten hebben, en ftel 'er eer in. Dat een, die zyne onregtvaardigheid en lafhartigheid gevoelt, de bezigheden van zyn onbekend leven zorgvuldiglyk verberge; dat de domoor de ledigheid beminne, en als onbeweeglyk blyve rusten in de gevangenisse, waarin zyne ziel flaapt: maar dat hy, die in zyn hart een vonkje van dat heilig vuur ontdekt, het welk de zugt tot deugd doet ontbranden, dat hy, zeg ik, zich haaste en begeerig toone om ampten te verkrygen, waarin hy zyne zugt tot deugd met luister mag doen uitblinken. Wat spreekt men van zyne moeiten en zorgen? De moeiten en zorgen van een' deugdzaam' man ontftaan uit de wanorden in de famenlevinge; zyn genoegen wordt uit den geregelden ftaat van dezelve geboren .... Ik vergeef u, uwe bekommeringen: gy zyt egtgenoote en moeder, en daar gy u geheel bepaalt tot de pligten, welke die betrekkingen van u vorderen, kan men het u niet kwalyk nemen, dat gy van andere pligten geene volkomene kennis hebt. Me-

Mevrouw de Leurye.

Zorg dat gy, met die grootsche en edelaartige gevoelens, maar die misschien een weinig te ver getrokken zyn, ten minsten lang in de agtinge van het algemeen, welke gy met het hoogste regt verkregen hebt, moogt deelen.

De Heer de Leurye.

Men sterft nooit met weêrzin, wanneer men het geheim geleerd heeft om wel met zichzelven te staan; van het gebruik, het welk men van den tyd gemaakt heeft, hangt de troostelykheid of bitterheid van de laatste ure af. Die zich aan arbeid onttrokken heeft, heeft het leven niet verdiend. Hy heeft inderdaad niet geleefd. Indien ik in het midden van mynen loop mogt komen te vallen, zal God my misschien, uit barmhartigheid, een loon vergunnen, alsof ik dien loop geheel voleindigd had.

Mevrouw de Leurye.

Ik heb te veel eerbieds voor uwe gevoelens om 'er my tegen te verzetten; ik zoude ook misschien inderdaad kwalyk doen, wanneer ik eenen yver, die zoo nuttig is voor uwe medeburgeren, wilde doen verflaauwen: matig alleenlyk dit zeldzaam vuur, op dat het des te langer moge duren. (*Zy vatten elkanders handen, terwyl de een den ander met tederheid aanziet.*) In het inkomen heb ik u vergeten te zeggen dat de Graaf van zyne reize is weêrgekeerd. Hy is gisteren op den middag op zyn landgoed aangekomen.

De

De Heer DE LEURYE.

Hebt gy hem hier gezien?

Mevrouw DE LEURYE.

Ja: hy is na den eten tot tweemaal toe hier geweest. Hy zeide des avonds nog te zullen wederkomen, en toonde groote begeerte om u te ſpreken. Maar al had hy zyn woord gehouden, zoude hy u egter niet aangetroffen hebben. Gy waart uitgegaan om zelf den grond van die goede landbouwers, welke gy eindelyk met elkanderen bevredigd hebt, af te meten.

De Heer DE LEURYE.

Hy heeft dan groote begeerte doen blyken om my te ſpreeken?

Mevrouw DE LEURYE.

O! zeer groote: hy ſcheen 'er ſterk opgeſteld om wat met u te praten. Zelfs heeft hy zich eenige trekken van onverduldigheid laten ontvallen; maar voor het overige heeft hy my niets gezegd... Wy hadden gezelſchap.

De Heer DE LEURYE.

Heeft men dien landman volgens mynen last wel ontboden?

Mevrouw DE LEURYE.

Ja, myn lief; hy zal hier zeer vroeg zyn....

De Heer DE LEURYE.

Goed: zyne zaak is eene van die, welke op dezen dag, zonder verder uitſtel, moeten beſlist worden.

Me-

Mevrouw DE LEURYE.

Gelooft gy dan dat deze zaak.....

De Heer DE LEURYE, (*glimlagchende.*)

Ik merk, myn lief, dat de Graaf u het een of ander gezegd heeft.

Mevrouw DE LEURYE.

Och neen, myn waarde; maar ik heb zynen Intendant hooren spreken. Ik wenschte gaarne te weten of de zaken zoo zyn...

De Heer DE LEURYE, (*haar in de rede vallende.*)

Myn lief, is het niet eene van onze afspraken, dat ik daarvan nimmer zal spreken dan in de regtkamer?

Mevrouw DE LEURYE.

Verschoon my... Ik heb ongelyk... Verschoon my, ik word telkens eene vrouw zonder het te merken.

(*De Heer* DE LEURYE *sluit alle zyne papieren weg, uitgezonderd een porte-feuille, het welk hy op zynen lessenaar laat liggen.*)

DERDE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, Mevrouw DE LEURYE, THEREZIA.

(*Eene Dienstmeid komt binnen, dragende eene groote zilveren kom met bouillon.* Therezia *loopt naar haar toe, neemt haar de kom uit de handen, en biedt zelve die haar vader aan.*)

THEREZIA, (*blygeestiglyk.*)

Goeden morgen, Vaderlief, goeden morgen; neem

eerst deze bouillon, en gun vervolgens dat ik u omhelze.

(De Heer DE LEURYE, (*de kom aannemende, en eer hy drinkt zyne dogter omhelzende.*)

Wel! wel! zyt gy ook al zoo vroeg op, lief kind!

THEREZIA.

Ik moet wel vroeg opstaan, wanneer ik u zien wil, eer gy uitgaat... Is de bouillon goed, Papa?

De Heer DE LEURYE, (*na gedronken te hebben.*)

By uitstek, myn lieve Therezia. (*tegen zyne vrouw.*) Het komt my voor dat Therezia dezen morgen ongemeen wel is.

THEREZIA.

Ik ben altyd wel, wanneer ik u slegts zien mag, want ik ben zoo wel te vrede..... Maar gy zult van daag weêr laat te huis komen.

De Heer DE LEURYE.

Zeg my eens, hoe vele mooije bloemtjes hebt gy gisteren den geheelen dag wel geborduurd?

THEREZIA.

Och! ik heb ze niet geteld, maar gy zult myn werk zien, gy zult het zien... en welhaast. (*Zagt tegen hare moeder, welke zy een wenk geeft.*) Gy moet niets zeggen.

De Heer DE LEURYE.

Ja, ja; wy zullen na den middag dat alles bezien.

Me-

Mevrouw DE LEURYE, (*tegen hare dogter.*) Is daar binnen alles wat bezorgd moest worden, wel gereed gemaakt?

THEREZIA.

Ja, mama... papa kan zich aankleeden, wanneer het hem behaagt; alles is klaar.

De Heer DE LEURYE, (*na zich omgekeerd te hebben om te vertrekken, zich bedenkende.*)

Het is Girau de landbouwer wel, dien men ontboden heeft? Men weet wel vast dat men niet by den verkeerden man geweest is? want daar zyn 'er twee van dien naam... Ik meen den neef van den overleden Priester; den man, die in zynen staat eenigzins wel opgevoed is.

Mevrouw DE LEURYE.

Den zelfden; den buurman van den Graaf; den man, die aan zyne kinderen zulk eene goede opvoeding geeft.

De Heer DE LEURYE.

Goed... wanneer hy gekomen is, moet men 'er my terstond kennis van geven, liefste.

Mevrouw DE LEURYE.

Men zal dat niet verzuimen, schat!

(*De Heer* DE LEURYE *vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

Mevrouw DE LEURYE, THEREZIA.

THEREZIA.

Mama, ik heb u iets te zeggen, het geen ik u nog nooit gezegd heb, en het geen ik u egter vertellen moet.

Mevrouw DE LEURYE.

Wat hebt gy my te zeggen, myn kind?

THEREZIA, (*met een zugtje.*)

Het is van myn hartzeer.

Mevrouw DE LEURYE.

Hartzeer! in uwe jaaren....

THEREZIA.

Ja... myn lieve vader heeft altyd een ziekIyk voorkomen... Merkt gy dat niet zoo wel als ik?.. Waarom is dat toch zoo?..

Mevrouw DE LEURYE.

Het is om dat hy geene moeite ontziet om zynen pligt naar behooren waar te nemen.

THEREZIA.

Krygt men dan een zieklyk voorkomen, wanneer men zynen pligt waarneemt?

Mevrouw DE LEURYE.

Lief kind, dit ziekelyk voorkomen is niets anders dan bloote fchyn, en zyne ziel is altyd gezond: dit is het voornaamfte. Oordeel niet over de gezondheid uit de kleur van het gelaat. Leer vroeg van my, myne waarde Therezia, dat de ware gezondheid die

der

der ziele is; al het overige is van te weinig belang om 'er veel agts op te slaan.

THEREZIA.

Mama, is myne ziel ook gezond?

Mevrouw DE LEURYE.

Ja, myn kind, zy is gezond; en wanneer zy ziek mogt worden, zoo kom by my, ik zal haar genezen.

THEREZIA.

Mama, gy moet niet aan Vaderlief zeggen wat ik voor hem bordure: ik ben bang dat hy het raden zal. Hy ziet my altyd aan myn' breizak, wat zullen wy hem op zynen verjaardag verrassen, met die mooije manchetten.

Mevrouw DE LEURYE.

Denkt gy dat zy tegen dien dag af zullen zyn?

THEREZIA, (*met yver.*)

O ja! al zou ik 'er alle nagten aan werken.

VYFDE TOONEEL.

De voorgaande personen, LE GRIS.

LE GRIS.

Myn Heer de Graaf.

Mevrouw DE LEURYE.

Zoo vroeg al!.. Doe terstond hem binnen komen.

THEREZIA.

Ik zal Papa gaan roepen... Hy heeft het belast...

ZESDE TOONEEL.

DE GRAAF VAN MEREVEL, Mevrouw DE LEURYE, THEREZIA.

DE GRAAF, (*gemeenzaam binnen komende, en Therezia by de hand vattende.*)

O! nu zal hy zekerlyk nog niet uit zyn, denk ik.... wy zullen hem deze reize wel wat aan de praat houden... Ik wensch u goeden morgen, Mevrouw, en die lieve kleine... Wat ziet zy 'er bevallig uit, zo half gekleed.

THEREZIA, (*hare hand los rukkende.*)

Maar, myn Heer, gy komt ook al te vroeg.... gy overvalt ons.

Mevrouw DE LEURYE, (*zich een weinig gestoord veinzende.*)

Wel hoor die kleine eens,..

DE GRAAF.

Och! bekyf haar toch niet, bid ik.... Men moet in de kinderen dergelyke levendige invallen niet tegengaan.

(*Therezia vertrekt.*)

Mevrouw DE LEURYE.

Heer Graaf, gy weet dat hier geen uur voor u ongelegen is.

DE GRAAF.

Ja, ik weet het wel; en uw gemaal, dien ik boven alle menschen bemin, heeft myne opregtste genegenheid

genheid tot zich getrokken; ik ben niet langer dan zes weken van huis geweest, en het viel my verdrietig dat ik hem niet zien kon.... en dat lieve kind! hoe gaarne wenschte ik altyd by u lieden te mogen leven. Ik voel meer en meer dat ik u allen de hartelykste genegenheid toedraag.

Mevrouw DE LEURYE.

Gy hebt ons by alle gelegenheden zoo vele gunsten bewezen, dat wy, myn man zoo wel als ik, somtyds van tederheid en erkentenisse schreijen, wanneer wy bedenken wat gy voor ons gedaan hebt.

DE GRAAF.

In waarheid, dat alles geeft my meer genoegen dan u, en ik wagt den tyd maar af, waarin Therezia de vereischte jaren zal bereikt hebben, om haar in de waereld neêr te zetten op eene wyze, die meer dan één jaloersch zal maken.

Mevrouw DE LEURYE.

Myn man, die van zyne eerste kindschheid af, ouderloos geweest is, mag zeggen dat hy in u een' vader, een' teerhartig' vader, gevonden heeft.

DE GRAAF.

Hy had zyne ouders verloren; ik heb hunne plaats moeten bekleeden; ik ben zyn gevader; ik heb de pligten betragt, waartoe ik my door eeden verbonden had, en die my vervolgens zeer dierbaar geworden zyn.... Maar ik heb nog niet gedaan... Laat ons 'er niet meer van spreken, Mevrouw; ik heb altyd meer belang gesteld in daden dan in woorden.

Mevrouw DE LEURYE.

Gy verrast ons dagelyks door nieuwe weldaden; gy zyt nimmer uitgeleerd in nieuwe bewyzen van uwe tederheid voor ons uit te vinden.

ZEVENDE TOONEEL.

DE GRAAF, de Heer DE LEURYE, (*gekleed.*)

(*Zoo ras als de Heer de Leurye verschynt, groet Mevrouw den Graaf en vertrekt.*)

De Heer DE LEURYE, (*naar den Graaf toeloopende, en deszelfs handen vattende.*)

Wat is het my aangenaam u weder te zien, myn waarde en geëerde weldoener.

DE GRAAF, (*hem gelyke vriendlykheden bewyzende.*)

Goeden morgen, myn waarde de Leurye, goede morgen myn hartvriend.

De Heer DE LEURYE.

Gy zyt hier gisteren meer dan eens geweest, en telkens zonder my aan te treffen.

DE GRAAF.

Ja; het speet my; want ik verlang zeer om wat met u te praten, te weten over die kleine zaak, welke ik op haar beloop heb gelaten, om dat zy in uwe handen was... (*glimlagchende.*) Gy zyt ten minsten

myn

myn regter; en waarlyk ik kom my in goeden ernst in uwe gunst aanbevelen.

De Heer DE LEURYE.

Ik ben hier niets dan een man, die u bemint, en hoog agt.

DE GRAAF.

Zeg met een woord dat ge my een waar vriend zyt.

De Heer DE LEURYE.

Gy hebt my vergund dien naam te mogen dragen; doch hoe ſtreelend dezelve voor myn oor en hart ook zyn moge, geef ik 'er u in den grond myner ziele eenen, die even groote genegenheid, en meer eerbieds aanduidt.

DE GRAAF.

Laat ons tot onze zaak komen; ik neem dezelve zeer ter harte, dat verzeker ik u... Gy twyfelt 'er ook niet aan... Weet gy wel dat gy mynen Prokureur hebt doen beeven? Hy heeft my geſchreven dat gy dag geſteld hebt om de zaak uit te wyzen; dat hy niet zonder vreze was, en dat gy de zaak wel ten mynen nadeele zoudt kunnen beſlisſen; eindelyk is hy, by myne thuiskomst, ſchielyk komen aanloopen, en heeft alle zyne zwarigheden weder opgehaald. Ik heb hem, gelyk u bekend is, een berigtſchrift, door een' voornaam' Advokaat opgeſteld, toegezonden. Maar is het waar dat gy op het punt ſtaat om het geval te beſlisſen, gelyk men my blyft verzekeren?

De Heer DE LEURYE.

Het is waar; ik zal van daag vonnisſen.

DE GRAAF, (*verwonderd.*)

Van daag?

De Heer DE LEURYE, (*met bedaardheid.*) Ik hoop ja.

DE GRAAF.

Hoe! zoo schielyk!

De Heer DE LEURYE.

Waarom zoude ik wagten? Daar is geen uitstel noodig, wanneer men ophelderingen genoeg heeft.

DE GRAAF.

Maar ik.... ik breng u nieuwe stukken.

De Heer DE LEURYE.

Ik agt die byna noodeloos.

DE GRAAF.

Zyn dan die, welke gy gezien hebt, voldoende genoeg? Wel nu! Spreek, de Leurye, ik ben 'er om gekomen: ik wil uit uwen mond weten hoe u de zaak voorkomt.

De Heer DE LEURYE

Ik zal het u openhartiglyk zeggen, heer Graaf. Ik heb de stukken, die van weêrzyden zyn ingeleverd met alle mogelyke naauwkeurigheid gelezen. Ik heb die met elkanderen vergeleken, en vooral het laatste berigtschrift van uwen Advokaat. Die Advokaat is een man van vernuft; hy schryft wel, zeer wel. Zyne pleitmemorien zyn byna akademische redenvoeringen. Hy heeft veel spitsvondigheid, bevallige wyzen om zich uit te drukken; zyne manier van zeggen is sterk; en in de plaatsen, welke hy niet duidelyk kan maken, weet hy zich te redden, door het op andere onderwerpen te wenden, die de gedagten zoo ver, zoo ver van de ware zaak, van de hoofdzaak, afleiden, dat men dezelve, zonder eene onafgebrokene,

ne, naauwkeurige, en zelfs gestrenge oplettendheid, genoegzaam geheel uit het oog verliezen zoude. Uw party, die hupsche Landman, die geene kennis aan bekwame luiden heeft, wordt zoo kwalyk bediend als gy wel bediend wordt. Hy heeft zyne zaak toevertrouwd aan den onkundigsten Prokureur, die honderd mylen in het rond te vinden is; en ik stel vast dat hy zelf zyne belangen veel beter zoude voordragen. Doch laat ons de wyze van schryven daar laten: ik vind tot dit uur toe aan zyne zyde zeker onbetwistbaar regt: zyn eigendom is bewezen; en, indien men het zeggen moet, niets kan regtmatiger en gegronder zyn dan zyne eischen.

DE GRAAF.

Wees wel op uwe hoede... Gy zyt daar niet agter, myn vriend... Dat erfgoed behoort tot het grondgebied van myn Graafschap. Hy heeft geen regt altoos om eigendom over het zelve voor te wenden. Hy kan ten dien opzigte niets bewyzen. Zyne bezitting en die van zynen vader kunnen hem geen regt daar toe geven. Zy hebben zich ter kwader trouwe bevoordeeld.

De Heer DE LEURYE.

Hoe! gy eischt van luiden, die niet kunnen lezen, zekere geregelde orde van papieren! Een boer moet nooit gevaar loopen van zyn vaderlyk erfgoed te verliezen, omdat zyn grootvader hem tot een' landbouwer heeft opgeleid, en hem by geen' Regtsgeleerden besteld. Het goed vertrouwen van luiden van zyne soort doet hen denken dat zy die papieren niet noodig hebben. Daarenboven meen ik dat twee dingen

dien

dien Boer regt geven, zyne bezitting namelyk, en de redenen, welke gy voor uw regt inbrengt.

DE GRAAF, (*verwonderd.*)

Wat zegt gy? Gy meent het niet, de Leurye.... Myne grondbrieven wyzen my dien grond toe. Dat is een egt bewys. Hebt gy niet gezien dat de koopbrief aan myn party niet meer dan drie en een half morgen toewyst, daar die Boer ruim tweemaal zoo veel bezit. Hier uit volgt baarblyklyk dat hy land van mynen grond heeft afgenomen.

De Heer DE LEURYE.

Ja, uw laatfte grondbrief zoude het haast doen gelooven; maar twee ouder grondbrieven, welke uw Prokureur te voorfchyn gebragt heeft (gelukkiglyk zonder dezelven gelezen te hebben) brengen den misflag van den koopbrief te regt, en bewyzen dat die Boer niet te veel bezit. Uw Advokaat heeft deze twee ftukken niet gezien, en al de welfprekendheid van zyne memorie loopt op niets uit. Die twee oude grondbrieven zyn gemeene ftukken tusfchen de twee partyen geworden, en ik moet myne uitfpraak op dezelven gronden.

DE GRAAF, (*verbaasd.*)

Het geen gy my daar zegt maakt my waarlyk verlegen... Hebt gy wél gelezen?...

De Heer DE LEURYE.

Ja... zeer wél... zelfs blykt dat gy de eenigfte zyt, die dit ftukje gronds begeert hebt, dewyl men in den laatften grondbrief eenig regt aan zich heeft pogen te behouden om het te eigenen. Gy weet dat 'er Heeren zyn, die hun aanzien misbruiken,

hunne

hunne onderhoorigen verdrukken, bekentenisſen van regten, welke zy niet hebben, van dezelven afdwingen, en zich dus meester maken van gemeen goed.

DE GRAAF.

Ik kan myne verwondering, over het geen gy my gezegd hebt, nog niet verzetten...

De Heer DE LEURYE.

Waarom zyt gy my over deze zaak niet ten eerſten komen ſpreken? Dan zoudé ik u het pleiten hebben afgeraden.

DE GRAAF, (*koeltjes.*)

Ik heb 'er myne redenen voor gehad.

De Heer DE LEURYE.

Dit zy zoo: maar gy wilt het goed van een' ander immers niet hebben; en ik hoop u voor dat ongeluk te bewaren... Gy hebt geen meer regts op dit gedeelte der goederen van dezen Landbouwer, dan hy op uw gantſche landgoed heeft. Naar het geen men my berigt heeft, is hy alzins een braaf man, en een goed huisvader.

DE GRAAF.

Men heeft u de waarheid gezegd; hy is een zeer braaf menſch: maar hy is tevens de hoofdigſte man, dien ik ken... Hy moet my ondertusſchen afſtand doen; ik zal 'er hem welhaast toe dwingen. O! ik zal dat ſtuk gronds wel krygen.

De Heer DE LEURYE.

Hy is nog niet eens by my geweest om zich te vertoonen; dat verwondert my; hy herhaalt telkens dat hy gerust is, dat hy zich van zyn goed regt verzekerd houdt. Ik heb hem ondertusſchen laten weten

dat

dat hy niet moet verzuimen my dezen morgen te komen spreken. Ik wil hem nog het een en ander vragen, eer ik de zaak uitmaak... Hy moet haast hier zyn.

DE GRAAF.

Zoo veel te beter; gy zult hem gemaklyker winnen dan ik...

De Heer DE LEURYE.

Indien gy een vriendelyk verdrag met hem mogt kunnen aangaan, zoude het my zeer aangenaam zyn; want, ik zal het u niet ontveinzen, het is voor u een verloren zaak.

DE GRAAF, (*driftig.*)

Een verloren zaak!

De Heer DE LEURYE.

Gelukkig dat het voor een' man van uwe middelen maar een beuzeling is.

DE GRAAF, (*met eenige moeijelykheid.*)

Die beuzeling is meer dan gy denkt, meer dan gy u kunt verbeelden. Ik ben 'er alleen om gekomen. Ik wenschte wel dat gy deeze zaak met zoo veel onverschilligheid niet beschouwde; (*met onvriendlykheid.*) Zy is veel gewigtiger dan gy meent. Laat ons gaan zitten, bidde ik, en hoor my spreken.

De Heer DE LEURYE.

Denk vooral dat wy als vrienden spreken en niet anders.... Ik kan niet twyfelen aan de edelmoedigheid en regtvaardigheid van uw hart. Zeg eens openhartiglyk; voelt gy niet eenen heimelyken weêrzin in het vervolgen van dien Landman? Hy bezit zyn voorouderlyk erfgoed; en indien hy het ongeluk had

van

van zyn regt van eigendom door geene voldoende bewyzen te kunnen toonen, dan zyt gy zekerlyk de man niet, die u van dit nadeel zoudt willen bedienen, om eene bezitting aan u te trekken, waar van hy zoo lang als hy in de waereld geweest is het vreedzaam genot gehad heeft.

DE GRAAF.

Ik hoor u gaarne op dezen toon spreken, de Leurye... Dit is nog meer als mensch dan als regter denken: ik spreek ook tegen u als mensch. Zekerlyk wil ik hem geen ongelyk aandoen. Indien ik aan dat schandelyk ontwerp dagt, dan zoude uwe stem genoeg zyn om my te doen bloozen. Gy zult alles weten. (*Zy gaan zitten.*) Ik heb nu dit landgoed gedurende den tyd van drie jaren bezeten, en ik heb nimmer iets met zoo veel drifts begeerd dan deszelfs verkryging: gy weet het; ik geloof dat ik gek zoude geworden zyn, indien my dit mislukt ware. De vryheid om hier naar mynen zin te bouwen maakt al myn vermaak uit. Gy hebt gezien met welken spoed, (die wel naar toovery geleek) ik de gantsche schikking van den grond heb doen veranderen. Welk een ontwerp was ooit verwonderlyker uitgedagt? En deszelfs uitvoering is een nieuw wonder geweest.... Wel nu! myn vriend, al wat gedaan is, is niets, in vergelykinge van het geen 'er verder bygevoegd kan worden: dat kleine en ongelukkige stukje gronds, waarom ik pleit, en zal blyven pleiten, is de bekroning, het einde, en de volmaking van myne ontwerpen. Het is onmooglyk dat het niet tot myn landgoed behooren zoude, om het zonderling voordeel, het welk

welk het aan het zelve geeft. Overweeg het nogmaals. Gy kunt u de gelegenheid der plaatsen nog wel herinneren. Wel nu! op dien betwisten grond heeft men in eene regte lyn het gezigt uit de zaal van myn kasteel. Het is een bergje trapswyze opgaande, en waarop ik een zeer aartig speelhuis zal laten zetten, een lugtig speelhuis, welks kolommen vlak over ons voorplein zullen komen. Van daar zullen wy al het omgelegen land kunnen overzien. Dat zal een vermaaklyk gezigt zyn; een gezigt zonder wedergaê; ik spreek nog niet van de bron van helder water, welke wy aan den voet van het bergje zullen vinden, iets waarom ik langen tyd gewenscht heb. In eene plaatse, waarin men niets zag dan vervallen hutten en schuren, zal eene soort van tempel ryzen, die een tempel der vriendschap wezen zal, en van dat water, het welk slegts voor eenden diende, zal ik de pragtigste kom doen maken. Om laag zal eene grot; aan de zyde een klein boschje komen; aan de regter zyde een Oostersch speelhuisje. (*In zynen zak voelende.*) Waaragtig! ik lyk wel zot; ik heb myn plan in den zak, en ik laat het u niet zien. Die zaak maakt my het hoofd van zyn' stel. (*Hy ontrolt het plan.*) Daar, bekyk het naauwkeurig. Zie met uwe eigene oogen of het terras, het kasteel, het perk, het voorplein, het speelhuis en de kom niet volmaaktelyk in evenwydige lynen aan elkanderen zyn.

De Heer de Leurye.

Dat is inderdaad verwonderenswaardig. . . . Ik zie dit alles reeds in verbeelding: maar om van de wyze van aanleggen te spreken is nu de zaak niet.

De

DE GRAAF.

Zie hier waar het op aankomt... Myn plan gemaakt zynde, zegt myn Intendant my dat men dat ſtukje lands van den grond myner heerlykheid heeft afgenomen. Zonder myn regt eenigsins te willen doen gelden, heb ik my by dien Landman vervoegd. Ik heb hem op de heuschſte wyze van de waereld verzogt dat hy my zyn kampje lands verkoopen zoude. Ik heb my aan hem met al myne voorbarigheid laten zien; ik kan my ten dien opzigte niet bedekt houden. Ik heb hem de ſterke begeerte, welke ik had, niet verborgen. Maar die duiveliſche vent, van myn zwak gebruik makende, het zy uit kwaadaartigheid, het zy om zich aanzien te geven, ſloeg myn verzoek plat af. Ik dagt dat het hem te doen was om den grond duur te verkoopen: ik verhoogde myn bod; ik deed hem aanbiedingen; en wel buitenſporige aanbiedingen; en hoe meer ik opkwam, hoe hardnekkiger hy werd. Oordeel welk een ſpyt ik had; ik ging verlegen heen, en eenige weken daarna hervatte ik myn aanzoek; ik bediende my van verſcheidene luiden, welken ik uitzond. Ik ſteide hem ruilingen van allerleien aart voor. Niets kon hem overreden... Ik beſpeurde van dien tyd af een regtſtreekſch opzet om my te weêrſtreeven; dit baarde my eene kwelling, welke niet uit te drukken is... Zoudt gy het wel gelooven? Hartzeer, gramſtoorigheid over de onmogelykheid van mynen wenſch vervuld te zien, deed my eindelyk ziek worden, ja zeer ziek..... ondertusſchen heb ik last gegeven om te onderzoeken of ik inderdaad geen regt heb, het welk ik waarlyk niet wilde doen gelden. Men doorloopt, men doorſnuffelt myne grond-

brieven, men vindt een klein bewys, ha! wel goed! eene eenvoudige erkentenis van erfregt, waaruit blykt dat die Boer, of zyn vaêr, mynen grond geëigend heeft. Het is, volgens het landregt, beslist dat ik 'er maar ten eersten de hand op moet leggen... Al de waereld drong my... Ik was ten uiterften gevoelig; ik liet mynen Intendant, die alles befchikt heeft, begaan; blyvende egter altyd in myn hart voornemens om den Boer fchadeloos te ftellen, zoo ras als hy naar reden zoude beginnen te luisteren. Ik wil hem alleenlyk maar tot verkooping noodzaken: Ik heb zelfs nu nog een voornemen om hem edelmoediglyk te behandelen, fchoon ik reden heb om misnoegd te zyn. Gy begrypt wel dat myn oogmerk nooit geweest is hem te bederven?

De Heer de Leurye.

Wat hadt gy u zelven en hem niet al moeite kunnen uitwinnen! Ik bid u, zeg my eens of deze vermeerdering van genoegen, hoe bekoorlyk die u ook moge toefchynen, de onrust welke gy zelve ondervonden, en die gy hem ten zelfden tyde berokkend hebt, wel kan opweegen?

De Graaf.

Laat ons daarvan afftappen, de Leurye; ik wil niet dat gy my daar omtrent fterk dringt. Het is eene zotte drift, ik erken het; maar uwe zedeleer is flegts gefchikt om my moeilyk te maken: ik heb de verwytingen van myn eigen hart tegengegaan: gaa niet verder: dit is eene van de zwakheden, welke men aan myne jaren moet kunnen toegeven: het is de laatfte gril, die ik hebben zal. Zy is zoo fterk in my, dat, indien ik

my-

mynen wensch niet verkryg, myn kasteel en het leven my verdrietig worden zullen. Die wensch is het speelgoed van mynen ouderdom. Ieder leeftyd heeft het zyne. Herinner u den tyd, waarin gy zugtte om haar, die ik u ten egtgenoote bezorgd heb, door alle beletsels uit den weg te ruimen... Wat zoude van u toch geworden zyn, indien ik het niet gewonnen had?

De Heer DE LEURYE.

Het is zeker dat ik zulk een verlies niet zoude hebben kunnen overleven; ik vergeet niet dat gy alleen myn geluk hebt te weeg gebragt; en voor die eene weldaad ben ik meer aan u verpligt, dan aan hen, die my het leven gegeven hebben.

DE GRAAF.

Wy zyn overeengekomen, de Leurye, dat gy nimmer op zulk eenen toon zoudt spreken..... Ik ken uw hart.... Ik weet dat gy my lief hebt; maar de betuigingen van uwe erkentenisse zyn doorgaans zoo sterk, dat zy my al te groote aandoening veroorzaken.

De Heer DE LEURYE.

Altyd beveelt gy my te zwygen... Kan ik u wel anders beschouwen dan als myn vader? Gy zyt alles voor my geweest: gy hebt my tot zoon aangenomen; ik heb van myne tederste jeugd af geene andere gunsten dan de uwen gekend: van myne wieg af in uwe edelmoedige handen gesteld zynde....

DE GRAAF.

Gy kunt thans de rekening van al uwe verpligtingen by my afdoen, de Leurye.... Gy begrypt my.

De Heer de Leurye.

Ik verwagt den Landman. Ik wensch dat hy in den verkoop bewillige. Ik verlang niets meer dan dat de zaak in het vriendelyke moge geschikt worden: men moet hem winnen, tot welken prys het ook zy.

De Graaf.

En zoo men hem eens niet kon winnen?

De Heer de Leurye.

Dan moet gy verwagten het proces te zullen verliezen; ik vind my genoodzaakt u daar van te verwittigen.

De Graaf, (*gramstoorig.*)

Hoe, hoe! zyt gy van dat begrip? Bedenkt gy wel dat gy tegen my spreekt? En kan, na alles wat ik u gezegd heb, zulk een hard woord uwen mond ontslippen?.. Is dat myn vriend zyn?

De Heer de Leurye, (*hem by de hand vattende.*)

Laat ons eene wandeling in den tuin doen, terwyl wy onzen man afwagten; misschien zal hy in een ander humeur zyn... Nieuwe voorslagen zullen hem mogelyk behagen... Kom; niets verkoelt het bloed zoo veel als eene kleine morgenwandeling: wy zullen uwe belangen en de zyne bedaard tegen elkanderen weegen, en die, zoo het mogelyk is, overeenbrengen, eer nog de vierschaar gespannen wordt.

Einde van het eerste Bedryf.

TWEE-

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GIRAU, (*alleen, rondom ziende.*)

Zie daar dan het huis van onzen Regter.... Het is de eerste maal dat wy 'er inkomen, want wy hebben, den Hemel zy dank! nooit tegen iemand proces gehad, en dit is wel het eerste; maar waarlyk wy zyn 'er ook toe gedrongen geworden.... Onze Regter is een braaf eerlyk man, wy hebben gezien hoe hy te werk gaat.... Daarom hebben wy altyd gerust geslapen.... Daar is regtvaardigheid op aarde, zoo wel als 'er eene zon is aan den hemel; de zon heeft ons, zoo lang als wy in de waereld geweest zyn, in onze boeren woning gezien, en de regtvaardigheid der menschen zal 'er ons niet uitdryven.... Neen, dat is niet mogelyk: want anders begrypt men dat alles het onderste boven zoude gekeerd worden; en dewyl de zon, die alle ogtenden ryst, alle avonden gaat rusten, zoo moeten wy insgelyks, na onzen arbeid, weder in onze oude woning komen, even als wy te voren deden, eer ons dit ongelukkig toeval is overgekomen.... Men heeft myne hut omver gegooid: wel nu! zy, die zoo ondeugend geweest zyn, zullen haar ten hunnen koste weder oprigten... Dit moet geschieden, dit zal geschieden.... Myn vrouw was ongerust.... Die arme vrouw!.... Wy hebben haar gezegd: kwel u niet vrouw, dewyl 'er omhoog eene Voorzienigheid is, die

die alles ziet wat hier omlaag omgaat; en die zorgt wel dat de boozen niet altyd hunnen zin krygen. Daar zyn zekere dingen, die, in weêrwil van ondeugende menschen, niet lang kunnen duren: want anders zoude alles overhoop raken in de waereld. Ik voor my zelven, ik denk dat in alles orde plaats moet hebben.

TWEEDE TOONEEL.

GIRAU, THEREZIA.

THEREZIA, (*nygende.*)

Myn vriend, gy zyt Girau, zyt gy niet?

GIRAU.

Ja, zoet Juffertje.

THEREZIA.

Papa heeft belast u niet te laten wagten, en hem zoo ras als gy gekomen zoudt zyn, kennis van uwe komst te geven... Ik gaa hem terstond zeggen dat gy hier zyt...

GIRAU.

Gy zyt zeer goed en beleefd: wy zullen hier wagten, zoo lang als 't noodig is; het wagten zal ons niet verveelen. Wy weten dat myn heer uw vader meer dan één mensch te woord moet staan.

THEREZIA, (*beleefdelyk voor Girau nygende.*)

Hy zal aanstonds komen, hy is niet ver; want hy is maar in den tuin.

DERDE TOONEEL.

GIRAU, (*alleen.*)

Dat meisje is voorbeeldelyk wel opgevoed.... Dat is eene ongemaakte beleefdheid. Men voelt dat zy uit den grond van 't hart komt... Dat is een plaizier om te zien... Kyk, men kent een' braaf man aan de gemeenzaamheid van zyn dogtertje.... Daar ſtraalt eene geſpraakzaamheid, een ik weet niet wat in door, dat in de huizen der trotſchen niet gevonden wordt... Ho! zie daar den man zelven.

VIERDE TOONEEL.

DE GRAAF, de Heer DE LEURYE, GIRAU.

GIRAU, (*met den hoed in de hand.*)

Myn heer Regter, wy komen u niet verzoeken dat gy ons regt doet; want wy zouden u daar door groot ongelyk aandoen. Wy gaan des Zondags den Prieſter niet verzoeken om de groote Mis te zingen, en hy zingt ze evenwel..... Wy komen alleenlyk om dat gy ons ontboden hebt..., Wy weten dat gy een goed vriend zyt van myn' heer den Graaf, die daar ſtaat. Hy, hy komt u wel vroeg bezoeken! Wy hebben zoo veel tyds niet als hy tot onze beſchikking; en nogthans vrezen wy niets, omdat wy by ons zelven gerust en verzekerd zyn dat wy 't regt en de reden aan onze zyde hebben, en dat gy voor het overige, God dank! verſtand in het hoofd, en eerlykheid in het hart hebt. (*Den Graaf groetende.*) Uw dienaar, heer Graaf.

De Heer DE LEURYE.

Girau, dewyl gy my tot uw' Regter verkozen hebt, ſchoon gy my hadt kunnen voorbygaan, zal ik u regt doen. Ik heb u zelven eens willen hooren. Het is onbehoorlyk dat een Regter vonnisſe, eer hy, zoo veel als mooglyk is, met beide de partyen geſproken heeft.

GIRAU, (*zynen hoed opzettende.*)

Wy hebben onze zaak, aan uwe Heeren Prokureurs opengelegd, en zy hebben ze u zekerlyk voorgedragen in eene taal, waarvan wy zelven waaragtig niets ter waereld verſtaan. Zy maken my den kop mal, met al hunne vragen, en het is hun eiſchen van geld nog niet eens waarmeê zy ons het meest plagen; maar zy moeten alle dagen eenige nieuwe papiertjes hebben. Zy noemen ze ſtukken en bewyzen: en waar willen zy toch dat wy die bewyzen, die ſtukken zullen halen? In onze familie zyn wy nooit zeer zorgvuldig geweest om zulk krabbelſchrift te bewaren; en zonder myn Heer den Graaf, die zich onze party verklaard heeft, zouden wy nog niet weten wat bewyzen, landwetten, grondbrieven, dagvaardingen, inſinuatien, en al die namen, welke op een hair naar toovernamen gelyken, beteekenen.

DE GRAAF, (*op zyn rotting leunende.*)

Gy moet my dan wel vervloeken?

GIRAU.

De Hemel beware u. Maar wy zyn zekerlyk niet zoo behandeld dat wy u kunnen beminnen; indien wy het tegendeel zeiden, dan zouden wy liegen, begryp je wel?

De

De Heer DE LEURYE.

Ondertusschen is myn Heer de Graaf in de gantsche nabuurschap door zyne weldaden bekend. Men bemint hem algemeen; en het is niet te denken dat een man van zulk een edelmoedig hart u immer het minste ongelyk zoude willen aandoen.

GIRAU.

Ongelyk! och! het is veel erger dan ongelyk... Nooit kan de kwaadaartigheid der menschen, door den ergsten Duivel aangehitst, verschriklyker zyn. Het is de hel, die zulk eene boosheid heeft ingeblazen.... Men wil myn goed koopen, en ik wil het niet verkoopen: dat staat ons ongetwyfeld vry.... Wat doet men? Op zekeren dag, waarop wy, met alle onze kinderen, naar ons kleine landgoed te Chali gegaan waren, om daar te arbeiden, komt gedurende onze afwezenheid, een gantsch leger van arbeiders, die myn land omdelven, myne boomen uit den grond rukken, en het kleine en waarde huis, dat ons allen heeft zien geboren worden, sloopen. (*Huilende.*) Och! myn Heer! myn Heer wy hebben in ons gantsche leven geen' slag, die ons zoo aan het hart ging, gevoeld. Op het zien van zulk eene verwoesting viel ik roereloos ter aarde, in de wanhope.... Myne arme kinders namen my in hunne armen, als of ik gestorven ware, en my opheffende, begonnen zy vreeslyk te schreeuwen... Toen ik wat by my zelven kwam, komt 'er een vervloekte zwartrok van een vent, overlaadt my met papieren, en zegt dat ik bewyzen moet dat myn goed my toebehoort; dat goed, waarop myn vader tagtig jaren oud geworden is; deze han-

handen, deze vereelde handen, zyn van myne jeugd af hard geworden, door de aarde van hetzelve om te spitten.... Het komt my zoo zeker toe als de zon aan den hemel schynt. Wys de zaak uit naar regtvaardigheid; ik wil dat myne kinders dien grond even als ik bearbeiden, en 'er hun bestaan van vinden; of indien het mogelyk ware dat men de godloosheid had van het geweld in 't gelyk te stellen, omdat myn Heer de Graaf een groot Heer is, dan zal ik aan den ingang van de hut, die my nog overig is, gaan leggen, en van daar zal ik het land, dat men my zal ontnomen hebben, aan al de voorbygangeren toonen. Myne kinders zullen die verre gaande onregtvaardigheid aan hunne jonge kinderen vertellen, en zoo lang als het hart ons in de borst zal kloppen, zullen wy niet ophouden onze regtmatige en eeuwigdurende verwytingen te doen hooren in de geheele nabuurschap van het huis, het welk de helsche stoet ons zal ontstolen hebben.

De Heer DE LEURYE.

Bezadigd u wat, Girau.

GIRAU.

My bezadigen!... Ach! zoo gy u in onze plaats bevondt....

De Heer DE LEURYE.

Daar is bedaardheid noodig om elkanderen te verstaan, en onderling overeen te komen.. Men heeft dikwyls gezien dat de neteligste zaken, een oogenblik voor dat men 'er over zoude vonnissen, geschikt wierden; ik wenschte wel dat gy lieden zoo ver niet af waart van een vergelyk; misschien zoude het goed zyn voor beiden. Myn Heer de Graaf is meer genegen

gen dan gy denkt om u vriendlyk te behandelen... Laat ons eens hooren, wat zyn uwe eifchen?

GIRAU.

Myne eifchen!

De Heer DE LEURYE.

Ja, wat begeert gy om tot een vergelyk te komen?

GIRAU.

Myne eifchen! zy zyn zeer eenvoudig en ligt te voldoen. Primo, willen wy vooraf dat men onze woning herftelle, zoo als zy was voor dat men alles omver kwam halen; vervolgens dat men ons huis weder net eveneens opbouwe als het geweest is. Men zal daar toe geen timmerman noodig hebben; wy zullen zelven wel werken; want gy moet weten dat wy zelven het gebouwd hebben, nu dertig jaren geleden, toen het dreigde in te ftorten. Wat den hof betreft, waarin wy ons moes teelden, wy hebben eene nette rekening van de fchade, welke wy door die ongelukkige plondering geleden hebben, overgeleverd. Wy hebben God dank, geen ftuiver te veel gerekend. Uwe Regtsgeleerden hebben zich over onze rekening verwonderd; zy lagchen om onze belangeloosheid; maar wy willen niemand voet geven om te zeggen dat wy eenig voordeel van ons ongeluk getrokken, of eenen penning genoten hebben van een' man, die, omdat hy veel gelds had, ons in onze ftulp is komen onderdrukken. Men geve ons flegts weder, dat ons toekomt; wy eifchen niets meer... Indien de wet hem eenige boete oplegt (het geen wy ons verbeelden dat billyk is) verklaren wy vooraf dat wy die fom aan de armen van de Parochie afftaan.

De

DE GRAAF.

Zonderling ſlag van een menſch!

De Heer DE LEURYE.

Gy wilt dan niet verkoopen, Giraü?

GIRAU.

Neen.

De Heer DE LEURYE.

Tot wat prys het ook zyn mogt?

GIRAU.

Neen.

De Heer DE LEURYE.

Maar myn heer de Graaf biedt u tweemaal de waarde voor uwen grond: zoudt gy nog meer eiſchen?

GIRAU.

Wy eiſchen, niets... Wy willen niets hebben dan ons land.., Met een woord, doe ons het proces verliezen, of doe het ons winnen... Gy hebt het in uwe magt... Ik wil niet verkoopen: ik zal niet verkoopen.

De Heer DE LEURYE, (*gaat naar zyn lesſenaar, neemt 'er zyn groot porte-feuille uit, en zegt, terwyl hy voortgaat, zagtjes:*)

Dat is ronduit... (*Tegen den Graaf.*) Ik laat u by elkanderen... Tragt tot een vergelyk te komen; hy zal misſchien niet altyd onbuigzaam zyn: hy is in de eerſte drift van misnoegen; die kan bedaren.

DE GRAAF.

De Leurye, gy moet blyven; uwe redenen zullen de myne onderſteunen.

De

De Heer DE LEURYE.

Het is beter dat gy dit te famen afhaspelt..... Beiden zult gy vryer zyn... Ik zal wederkomen om te verneemen wat tusfchen u lieden is voorgevallen... Verzuim niets om hem te winnen...

(*Hy vertrekt.*)

VYFDE TOONEEL.

DE GRAAF, GIRAU.

DE GRAAF.

Wel nu! laat ons eens zien... Kunnen wy openhartig famen praten?

GIRAU.

Zoo openhartig als gy wilt, myn Heer de Graaf... Wy zyn waarlyk fomtyds niet dan al te openhartig.

DE GRAAF.

Dat zeggen ftaat my niet kwalyk aan: binnen den tyd van vier uren zal 'er uitfpraak over het Proces gedaan worden... Het is nog tyd; let dan een weinig op de voorflagen, die u gedaan zyn. (*Girau wykt te rug.*) Hoe, gy wykt van my af! Kom nader, kom nader... Zyt gy bang voor my?

GIRAU.

Het is geene vrees, die ons van u doet wyken; die eerlyk is, myn Heer de Graaf, is voor niemand bang.

DE GRAAF.

Nu begryp ik het, 't is uit afkeer.

GI-

Girau.

Zo min uit afkeer als uit bangheid.

De Graaf.

Beschouw my wel, ik ben zoo kwaad niet.

Girau.

Indien de ryken niet kwaad zyn door hunnen eigen wil, dan zyn ze het door toedoen van een' ander'... ongelukkiglyk komt dit op een uit...

De Graaf.

En gy, gelooft gy dat uw gedrag vry van grilligheid geweest is? Zyt gy toegevend? Zeg my eens door welke hoofdigheid zyt gy zoo onhandelbaar geworden? Ik ben by u geweest met het beste voornemen der waereld, zeer vervreemd van alle zugt om met u verschil te willen hebben. Heb ik u geen' redelyken prys geboden? Heb ik u myne oogmerken en ontwerpen niet in vertrouwen te kennen gegeven? Heb ik u niet gebeden om 'er my behulpzaam in te zyn? En gy, Girau, gy, die in myne heerlykheid woont; gy, dien ik altyd met vriendschap behandeld heb; want gy weet dat ik niet trotsch ben jegens een braven Landman: wat hebt gy toch gedaan? Gy hebt myne aanbiedingen verworpen, en dat wel met eene onvoorbeeldelyke hardnekkigheid, met eene hooghartige trotschheid, en zelfs met eenige onbeschoftheid. (*Girau geeft hier blyken van verwonderd te zyn.*) Ja, ja, met onbeschoftheid, Girau, en heb ik misslagen gehad, de uwe zyn zekerlyk niet minder.

GIRAU.

Myn Heer, wy zyn noch trotsch noch onbeschoft, en behoudens uwe agting, wy kennen ons zelven beter dan gy ons kent... Gy zyt de eerste mensch die ons zo smadelyk bejegent... Ik ben negen-en-zestig jaren oud; gy zyt niet veel jonger, denk ik. Beken toch dat wy in onze jaren geen melkmuilen zyn, en wel weeten wat wy doen... Wy hebben een hoofd, Heer Graaf, een hoofd, dat vry wat ondervonden heeft, en dat, hard geworden door de zomerzonne, onverzetlyk is in het geen het begrypt. Ik alleen bestier alle myne kinderen, grooten en kleinen, en alles gaat wel, want zy zyn my gehoorzaam... Wy hebben met eere en onberispelyk geleefd; dat moet u doen begrypen dat wy nooit voor dwang bezweken zyn, en dat ons hart niet zwakker geweest is dan onze arm... Wy zyn nooit laag geweest, en zullen het nooit worden. Gy hebt ons eenen hoon aangedaan. (*De Graaf geeft hier blyk van verwonderd te zyn.*) Ja, Heer Graaf, eenen hoon, die by God en menschen om wraak schreeuwt. Wy zyn aan onszelven en aan onze kinderen verpligt te toonen wie wy zyn, voor al wanneer men onze eer te na komt. De kruipende worm, dien men op onze eigen werf aanvalt, stelt zich wel te weer, en toont zynen angel.

DE GRAAF.

Ik heb een goed te rug geëischt, het welk men zich te onregt had aangemaatigd. De grondbrief van myne Heerlykheid wyst zulks aan. Gy hebt geen be-

bewys, en de wet geeft reden om te denken dat uw land een gedeelte van mynen grond uitmaakt.

Girau.

Wy weten niet wat die grondbrief zegt, of liever wat men dezelve doet zeggen: wy weten alleenlyk, dat onze familie, van onzen overgrootvader af tot ons toe, dat land bezeten heeft, gedurende den tyd van tweehonderd jaren. Dat is ons bewys, het onze, op den boog van den hemel geschreven. Geen van onze voorzaten heeft eens ander goed naar zich gehaald, en het bewys daarvan is klaar; want de Hemel heeft 'er ons allen gezegend, gevolglyk zyn wy 'er allen voorspoedig geweest. De oude eigenaar van uwe Heerlykheid heeft al wat hy wilde kunnen doen krabbelen; het parkement laat zich beschryven. Myn vader heeft ons wel gezegd dat die Heer ons land heeft willen hebben; maar de goede man heeft het eveneens gedaan als wy doen: hy heeft geweigerd hetzelve te verkoopen. Waar is dan de wet, die, door ons tot verkoop te dwingen, ons uit ons vaderlyk erfgoed kan verjagen? Zoude dit het vonnis van de Regtbank zyn? ô! Heer Graaf, ga liever te rade met het vonnis van uw eigen hart: dat, of ik bedrieg my zeer, heeft geenen deurwaarder noodig, om u te verklaren dat gy ons een goed moet wedergeven, het welk ons reeds toebehoorde, lang eer gy nog geboren waart om ons allen te plagen.

De Graaf, (*ter zyde.*)

Welk een mensch! (*tegen Girau.*) Wanneer ik zeg dat het land van den grond van myn landgoed is afgenomen, dan versta ik 'er door; dat het *oudstyds* on-

onbebouwd gelegen heeft, dat uwe voorzaten 'er een gedeelte van tot zich getrokken hebben, en dat de eigenaar zulks heeft toegelaten. Ik wil daarom niet zeggen dat ik uwen vader of u voor oneerlyke luiden houde; ik denk juist het tegendeel.

GIRAU.

In weêrwil van die achting, welke gy zegt ons toe te komen, moet gy (neem niet kwalyk dat ik u dit hier onbewimpeld onder het oog breng) ons wel voor zeer ongevoelig gehouden hebben, om ons zoo te durven aanvallen als gy gedaan hebt. Gylui edellieden denkt dat wy ons stil moeten houden onder de verongelykingen, welke het u lust ons aan te doen. Wanneer het een boer raakt dan is hy minder dan een hond, die op uw voorplein ligt, en dien men met den voet schopt. Wanneer wy, om het ongelyk betaald te zetten, de stoutheid gehad hadden om van onzen kant het zelfde te doen, dan zouden wy gevangenissen, boeijen en galeijen verdiend hebben, en wy zouden zoo lang onder de straf moeten zugten, tot dat wy ons voor het geregt konden verantwoorden. Maar uws gelyken zyn tegen ons stout. Zy zeggen openlyk: *daar is geen gevaar in: met geld, met geld zullen wy dat arme volk wel te vrede stellen, en zy zullen ons de handen nog komen zoenen...* Zie daar hoe gy ons behandeld hebt, ons die uwe regten altyd zoo ontzien hebben... Wy hebben die ontzien, zelfs in uwe vernielende konynen, die by duizenden vermenigvuldigen, en ons levendig opeeten. Een uwer bedienden heeft onzen wagthond op de werf dood geslagen, omdat hy een

konyn, dat onzen geheelen moestuin vernielde, vervolgde. De man had ongelyk; ik hield veel van het beest; en wy hebben 'er egter geen woord van gezegd.

DE GRAAF.

Ik heb daar niets van geweten.... Waarlyk ik zoude mynen jager gestraft hebben.

GIRAU.

Ik geloof u: maar het is zoo als wy pas gezegd hebben; het kwaad dat gy niet weet dat gedaan wordt, wordt ondertusschen altyd op uw' naam gedaan. By voorbeeld, heden zyt gy de man niet, die het doet, maar het zyn uwe gevolmagtigden, die het wild opsporen... (*Eene naboetsende houding makende.*) Zy hebben de handen vol, ik weet niet met welke papieren, die zy over mynen grond gaan bekladden.... Wat slag van volk!

DE GRAAF.

Wel nu! ik heb kwalyk gedaan; ik beken het; ik moest langs andere wegen getragt hebben in het bezit te komen; maar gy zyt het, die my tot deze geweldige middelen gebragt hebt door uwe hardnekkige weigering; doch de zaak is gedaan, en nu niet te herdoen; en om u te toonen dat ik u nimmer heb willen benadeelen, het zy ik regt van eigendom hadde of niet: stel het goed, waarover wy zoo sterk krakeelen, slegts op prys; en hoe hoog die prys ook zy, zal de som u terstond toegeteld worden; ik zal u volstrektlyk in alle opzigten schadeloos stellen, en wy zullen weder goede vrienden worden.

G

GIRAU.

Heer Graaf, wy hebben steeds gezegd dat wy dit hoekje lands niet verkoopen wilden... Zeg of wy wel ooit het tegendeel hebben voorgewend.

DE GRAAF.

Onverzetlyk mensch! Zegt gy dit dan omdat gy het gezegd hebt?... Bedenk toch dat alles het onderste boven gekeerd is, en dat de schikking, waarin gy zoo veel genoegen vondt, niet meer bestaat.

GIRAU.

Vergeef my; alles zal gemakkelyk weder in stand te brengen zyn. Die schikking heb ik al te wel in myne harssenen geprent, om u niet ootmoediglyk te verzoeken dat gy ons in persoon aan het hoofd der arbeideren wilt plaatsen. Laat ons als werkbaas hen aanvoeren, myn heer Graaf; het zal des te spoediger voortgaan. Gy zult wonderen zien. Het geen ons het meeste spyt is dat dit alles, wanneer het herbouwd zal zyn, veel te nieuw zal wezen, en niet meer dat voorkomen van den goeden ouden tyd hebben, het welk wy met zoo veel genoegen zagen. Och! indien gy over het hartzeer, dat gy ons veroorzaakt hebt, eenige knaaging van uw gewisse gevoelt, herstel dan ons huis weder in dien staat, waarin het geweest is... Herstel den hof, dien myne arme vrouw en kinderen alle avonden gaan zoeken, en tot hunne verbazing niet kunnen vinden.

DE GRAAF.

Gy denkt dan niet dat gy met het geld, het welk ik u zal geeven, andere voordeelen, die honderd-

maal zoo goed zyn, vinden zult. Gy bemint uwe kinderen, en behartigt het welzyn van uw huisgezin. Gy toont dit te doen, wanneer gy van zulk eene gunstige gelegenheid gebruik maakt. Gy vermeerdert, als een goed vader, de bezittingen der uwen. Gy trekt eene aanmerklyke winst van myne zotte grillen... Wat zouden niet al luiden wenschen in uwe plaatse te zyn!

Girau.

Wy wenschen in niemands plaatse te zyn, Heer Graaf, maar vast in de onze te blyven, zonder dat men 'er ons uit stoote... Van negen kinderen zyn 'er vier reeds geplaatst; voor vyf moeten wy nog zorgen, en wy vinden 'er, door 's Hemels goedheid, geene zwarigheid in. Ieder hunner hebben wy in onze gedagten reeds eenen post aangewezen... Gy groote Heeren; gelyk gy, zyn bang, zegt men, voor een talryk huisgezin; en wat ons betreft, het is ons genoegen en onze rykdom. Wy hebben vaardige armen aan 't lyf, en door onze zuinige levenswyze kunnen wy nog wel een appeltje voor de dorst besparen. Onze vermaken vallen ons niet kostbaar. Een weinig goeds maakt ons geluk uit, maar omtrent dat weinige zyn wy ook zeer vasthoudend. Het is niet billyk dat gy uw geld wilt gebruiken om ons van onze vermaken te berooven... Zy zyn juist niet velerlei... Ik zal u al myne andere stukken lands verkoopen, maar dit niet... Weet gy by ondervinding wat het te zeggen is aan eene plaats gewoon te zyn?.. Wy, zouden geen vermaak in eenige andere plaatse kunnen vinden, al ware zy in Luilekkerland ge-

gelegen. Een schoon uitzigt, het welk tot op den grooten weg strekt... Eene gezonde lugt, water zoo zuiver als kristal; dat is ongetwyfeld een schat... Wy deelen 'er dagelyks van mede aan onze goede buren. Die lieve luiden houden ook zoo veel van ons, dat zy, wanneer aan onze vrouw of kinderen maar het minste scheelt, allen by ons komen om ons te troosten en te helpen.

DE GRAAF.

Ja, dat water is een schat; en juist dat is het, ik wil het voor u niet ontveinzen, waarom ik dien grond zoo gaarne had; maar gy, gy kunt dit voordeel gemaklyk elders vinden, daar ik myn kasteel en myn perk naar geene andere plaats kan overbrengen... Gy zult wedervinden...

GIRAU, (*met blykbare aandoening.*)

Ach! Myn Heer, zou ik de plaats wedervinden, waar ik geboren ben; waar myn grootvader mynen vader gezegend heeft, die my op zyne beurt zegende; waar myn hart van de grootste blydschap opsprong. toen men my aan haar, die ik nog bemin, verbond; waar al myne kinderen my vader hebben beginnen te noemen; waar ik het myne gedaan heb om hen te leeren loopen; waar ik zestig jaren lang ieder morgen de zon heb zien opkomen, die, door hare eerste stralen, my het teken geeft om te bidden?.. Dit is voor ons de schoonste vertooning...

De Graaf, (*de schouders ophaalende.*)

Wel! kunt gy niet eene andere even verhevene plaats uitkiezen, waar gy de zon op uw gemak kunt zien op- en ondergaan? Voor een' man van verstand geeft gy een vooroordeel toe...

Girau.

Vooroordeel, zegt gy!... Het is een minder vooroordeel dan de drift, welke gy hebt tot alle uwe vergrootingen... Wy weten ons niet aan beuzelingen te vergapen; maar wy beminnen het nuttige, en het geen nuttig is behaagt altyd. Ja, heer Graaf, wy betreuren het verlies der salâden en kool van onzen moeshof, die door uwe vervloekte gravers met voeten getreden zyn. Hemel! welk eene verwoesting! De groenten, die ik sedert gegeten heb, hadden noch den zelfden smaak, noch den zelfden geur. Helaas! zy waren door myne handen niet geplant, bevogtigd of geplukt. Wat zal 'er van dat klein stukje gronds worden, het welk ik met eene haag omzet had, en in myne snipper-uurtjes bebouwde. Och! myn lieve moestuin, myn arme moestuin, men wil van u eenen bedorven grond, een zandpad maken. Gy wilt dat wy openhartig zyn, heer Graaf; die lange lanen, en die groote paden, die bemuurde pleinen, waar men niet eenen enkelen vrugtboom ziet, zyn zo vele stukken gronds, die men aan den landbouw ontstolen heeft; en ik zugt over de vrugten, welke men dus belet heeft voort te komen, waarover God zynen zegen zoude verleend hebben, en die genoegzaam

zou-

noodden geweest zyn om eene geheele Provincie te voeden. Men vertoornt dus doende den Hemel; want het is waarlyk het bloed des volks, het welk men spilt om kinderagtige pronkeryen te verkrygen. Dat plan, het welk gy met kleuren op 't papier hebt laten tekenen, en voornemens zyt uit te voeren, zal naauwlyks zyn volkomen beslag gekregen hebben, of gy zult 'er eenen weêrzin in krygen, even als een kind zyn poppengoed breekt, na gehuild te hebben om hetzelve te verkrygen. Daar is niets dan het geen men kan eeten, het zy onder kruiden of bloemgewassen, het geen geschikt is om by aanhoudendheid te behagen, en dat is het, dat in alle landen met genoegen gezien wordt. Men zal het niet in uwe onvrugtbare diergaarde vinden. Het is in onze schuren, in onze stallen, in onze tuinen. Daar vindt men een steeds veranderend en leevend tafereel; terwyl uw grond met groene zooden bezet, uwe priëeltjes en bloemperken iets droevigs hebben, en doodsch zyn; het geen te weeg brengt dat ik in het midden van die mooije wandellanen; waar aan men zoo veel gelds verspild heeft om alles te bederven, van verveeling aan het geeuwen raak.

DE GRAAF.

Ik veroordeel uwen smaak niet, laat my slegts den mynen vry. Daar zyn twee redenen, die u behoorden te beweegen om myne aanbiedingen aan te nemen. Voor eerst de moeijelykheid om het geen vernield is juist weder in dien staat te brengen, waarin het te voren was. Ten tweeden de onzekerheid, waarin gy zyt van uw proces te zullen verlie-

liezen; en wanneer ik spreek van onzekerheid, dan bedien ik my van eene zagte uitdrukking; want ik voor my, en ik zeg het u te voren, ik geloof vast verzekerd te zyn, dat gy het zult verliezen..... Wanneer het eens beslist is, dan zal 'er althans geen herstellen meer aan zyn... Bedenk dan wel...

GIRAU, (*met eenen toon van verzekeringe.*)

Neen, myn Heer, neen, wy zullen het niet verliezen.

DE GRAAF.

En wie heeft u dat gezegd?... Zyt gy 'er wel van verzekerd?

GIRAU.

Wy weten dat onze Regter van overlang uw vriend is; maar evenwel vertrouwen wy op zyne eerlykheid. De grootste en strafwaardigste misdaad, welke een mensch zoude kunnen begaan, zoude zyn onregtvaardig te weezen, daar het zyn post was in den naam der regtvaardigheid te vonnissen; en ik wilde liever honderdmaal myn goed verliezen, dan vermoeden dat zulk eene boosheid in het hart van mynen naasten plaats heeft. Neen, dat kan niet zyn... In deze zake... Indien ik Regter was... Zie daar ik, ik zoude mynen eigen vader veroordeelen.

DE GRAAF, (*ter zyde.*)

Ach! wat treft hy my! (*tegen Girau.*) Girau, het is de wet, die vonnist, de geschrevene wet, begrypt gy wel? Zy is blind en gestreng; zy bekommert zich niet of zy hem, die weinig heeft, van dat

wei-

weinige berooft om het aan den geenen, die veel heeft, te geven. Volgens uwe beginsels moet een Regter zich onkreukbaar aan het voorschrift van de wet houden; het staat hem niet vry dat eenigszins te verdraaijen, zelfs niet uit gevoelens van menschlievendheid; hy moet alles, zelfs tot het medelyden toe, smooren, wanneer het regt zulks gebiedt; en het regt is tegen u, ik heb het bewys in handen...

GIRAU.

Het bewys! en wy, wy hebben het bewys ook in handen... en sederd tweehonderd jaren... Waar waart gy toen, gy, die ons zonder eenigen grond in regten betrekt?

DE GRAAF, (*ernstig.*)

Bedenk dat ik, wanneer ik heen gaa, zonder dat wy tot eenige schikkingen gekomen zyn, niet meer van u zal willen hooren spreken: dan zullen uwe kinderen reden hebben om u uwe koppigheid te verwyten, eene koppigheid, die hen ongelukkig gemaakt zal hebben. Zie nu het oogenblik, waarin gy alles met my doen kunt wat gy wilt. Uw verkoop zal een vrywillige, een vriendelyke overgaaf zyn; en behalve een goede som gelds, welke u op de tafel zal toegeteld worden, zult gy alle mogelyke erkentenis van my mogen vorderen. Gy ziet hoe ik handel, en begrypt wat ik voor de uwen doen wil... Maar wanneer gy by uw beledigend besluit blyft, dan moogt gy wel beeven! Gy zult my even onbuigzaam vinden als gy onhandelbaar zyt... Kies dan eindelyk, Girau: wilt gy dat wy vrienden of vyanden in leven en sterven zyn? (*Op eenen hartelyken toon.*) Weiger

toch myne aanbiedingen niet, myn lieve Girau; ik bid het u in den naam van alles wat u dierbaar is; gy zult 'er geen berouw van hebben: het is een sterk verlangen, dat my dringt; ik kan het niet te boven komen; met één woord, de vervulling van dat verlangen, is de eenigste troost myns ouderdoms... Zal ik het u zeggen?... Dit ontbreekt nog aan myn geluk... Wilt gy my één doodelyk hartzeer veroorzaaken?... Neen, neen... kom, ik ken u, geef u over. (*hem de hand toereikende.*) Geef my de hand, goede man, geef my de hand.

Girau, (*aangedaan, zonder zyne hand te geven, of die te rug te trekken, zoodat hy schynt te twyfelen en besluiteloos te zyn.*)

Myn Heer, dring ons toch zoo niet, bidde ik... Zie, gy brengt ons waarlyk op de pynbank... Ik weet niet meer wat te zeggen... Al myn moed... Wy durven u niet meer aanzien, en het valt ons hard u te hooren bidden... Gy zyt geen kwaad Heer... dat is wel waar... wy weten het. Het zyn die Intendanten, die altyd ten kwade raden.

De Graaf, (*met blyken van vriendlykheid.*)

Men late hen voor het geen zy zyn. Tusschen u en my zullen zy nooit weder iets brouwen... Kom, laat ons gaan; volg my naar den Notaris; gy kunt my zoo veel eischen als gy wilt; ik zal de som tellen; en, wanneer wy beiden voldaan zyn, zal ik met de gantsche familie hierop een glaasje drinken...

GIRAU, (*met eene poging, welke hem moeite kost.*)

Heer Graaf, neen, wy zullen nooit dat ſtukje lands verkoopen... Dat kan niet zyn... Vergeef ons... maar gy wist...

DE GRAAF, (*met groote gramſtoorigheid en ſtampvoetende.*)

Onbegryplyk mensch! ſtyfhoofd! lompert! ſchoft! Gy ſteekt dan den gek met my?

GIRAU.

Vergeef my, bidde ik nog eens: doch wy zullen hier niet langer by elkanderen blyven, indien het u gelieft; myn Heer... Uw goed hart, en uwe aandoenlyke uitdrukkingen zouden ons overhalen om te doen het geen wy niet moeten doen. Hoor... wees getuige van al onze zwakheid. Door de welſpreekendheid van uwe redenen verſtomd, geheel buiten ons zelven gebragt, en gantsch ongenegen om iemand hartzeer aan te doen, zouden wy ons als een kind hebben laten verleiden. Ongelukkigen! wat zouden wy begonnen hebben? Gelukkiglyk vertegenwoordigden wy ons de ſtem van een' ſtervend' vader, die een uur voor zyn overlyden tot ons zeide: *Girau, aan u, als den oudſten zoon; laat ik het huis; het is het waardigſte deel der erfenisſe. Wagt u tog wel van het ooit te verkoopen: het is gezegend van onze voorvaderen, en onze voorvaders zy 'er allen voorſpoedig in geweest. Het zal 'er u, zo wel als hun, wel gaan, wanneer niets u in bekooring brengt om het af te ſtaan. Geef het aan mynen oudſten kleinzoon over, gelyk ik het u overgeef, en ik ſtaa 'er*

'er u voor in dat geen van uw kinderen, onder 's Hemels gunst, arm zal zyn. (*Hy gaat met overhaasting heen.*) Uw dienaar heer Graaf; wy zullen het vonnis afwagten, hoedanig het ook zyn moge.

ZESDE TOONEEL.

DE GRAAF, (*schielyk heen en weder wandelende.*)

Ik ben woedend.... Is het mogelyk? Hy zou toegegeven hebben... Ik ben buiten my zelven... Wel aan! dewyl hy niet heeft willen verkoopen, zal hy verliezen, en wel alles verliezen,.. Ik zal ten zynen aanzien niet edelmoedig zyn. Hy zal my vrugteloos om medelyden smeeken. Het lust my niet langer te stryden om een voorwerp, dat my zoo sterk betwist wordt, en dat men op het eerste aanstaan aan my moest overgelaten hebben... De wet is my gunstig; ik zal van myn regt gebruik maken, en dat wel met alle gestrengheid... Ik wil... (*Hier verschynt de Leurye.*) Ach! myn waarde de Leurye, hoor my...

ZEVENDE TOONEEL.

DE GRAAF, de Heer DE LEURYE.

De Heer DE LEURYE.

Hy is vertrokken... Hy heeft vermyd my te zien... Wel nu? wat is de uitslag?

DE GRAAF.

Och! het is een vent, die my razend maakt; een boeren-verstand, het welk men geene redenen kan doen begrypen, een kaerel die uit wraakzugt te werk gaat, die zelfs zeer kwaadaartig is, ja eene aangeborene en diep gewortelde kwaadaartigheid heeft...

De Heer DE LEURYE.

Hoe! niets heeft hem dan tot staan kunnen brengen?

DE GRAAF.

Niets ter waereld... Ik ben 'er verwoed over...

De Heer DE LEURYE.

Die weigering smart my...

DE GRAAF.

Ik wil dat hy 'er over gestraft worde... Dit hangt thans van u af, de Leurye.

De Heer DE LEURYE.

Maar indien zyne zaak goed is...

DE GRAAF.

Alle zaken kunnen uit verschillende gezigtpunten beschouwd worden.... Zie hier een getuigenis voor my. Daaruit is op te maken dat de voorouders van den Boer den grond, van welken ik my meester gemaakt heb, van myn land hebben afgescheurd. De naauwkeurige beschouwing van dit getuigenis bewyst zulks; zyn wedereisch is dus niet te verdedigen.

De Heer DE LEURYE.

Dit getuigenis, neem niet kwalyk dat ik het

her-

herhale, is niet voldoende; het is in alle opzigten gebreklyk.

De Graaf, (*met hevigheid.*)

Maar hy, heeft hy zelf bewyzen van zyn eigendom gegeven?

De Heer de Leurye, (*met zeer groote bedaardheid.*)

Hy geeft 'er geen een, ik beken het, maar hy geeft voor bewys van zyne zaak, eene bezitting van onheugbare tyden, en dat twee oude grondbrieven van uwe heerlykheid den laatsten grondbrief tegenspreken. Zy moeten gelden, en de bezitting van dezen landman kan niet anders dan als wettig beschouwd worden.

De Graaf, (*met een spyt, welke hy poogt te verbergen.*)

Ik begryp u... gy zult tegen my vonnissen...

De Heer de Leurye.

Ik zal doen wat de wet en myn pligt vorderen...

De Graaf, (*zich herstellende.*)

Ik ken sederd langen tyd uw naauwgezetheid; het zy dezelve in deze omstandigheden regtmatig zy of niet, gy begrypt ligtelyk dat ik den Landman geen ongelyk wil aandoen. Myne verstoordheid maakt my niet onregtvaardig; ik zal hem, in weêrwil van zyne hardnekkigheid, ryklyk betalen. (*een brieventas uit zynen zak halende.*) Zie daar twintigduizend livres aan effekten, welke ik u ter hand stel; gy weet dat dit wel driemaal de waarde van zyn land is. Gy zult hier-

hierin zekerlyk geene onregtvaardigheid begaan, de Leurye, en u jegens my van alles kwyten wat gy my schuldig zyt.

De Heer DE LEURYE.

Ik weet waartoe de erkentenis my verbindt. Ik zal het nimmer vergeten: maar behoef u niet te zeggen dat men nooit geld kan stellen in plaatse van eene bezitting, die ons bekoort; en dat 'er geen prys is op een ding dat men niet verkoopen wil. Uwe denkbeelden volgende, zoude ik zekerlyk eene onregtvaardigheid begaan....

DE GRAAF.

Maar gy zult my wel toestaan dat ik zoo wel weet wat regtvaardig of onregtvaardig is als gy.

De Heer DE LEURYE.

In dit oogenblik, waarin de drift u verblindt....

DE GRAAF.

Zy verblindt my zekerlyk niet; gy zyt het veeleer, die uzelven misleidt.... Allen welken ik om raad gevraagd heb, zyn tegen u. Uw gevoelen, denk ik, moet zwigten voor hunne vereenigde stemmen.

De Heer DE LEURYE.

Het oordeel van anderen komt by my slegts in de tweede plaatse in aanmerkinge: de regel van het myne is in myn eigen hart.

DE GRAAF.

Het kan zich laten verblinden door valsche eerzugt, en deze is de strik van de deugd... Gy zyt op het punt van in denzelven te vallen; wees op uwe hoede..

de... dewyl die man een arbeider is, zult gy zien dat hy noodwendiglyk gelyk moet hebben tegen zynen Heer.

De Heer DE LEURYE.

Zeg my wat gy doen zoudt, wanneer gy in myne plaats waart, en wat gy gevolglyk oordeelt dat ik behoor te doen.

DE GRAAF.

Ik zou zonder twyfelen u het proces doen winnen.

De Heer DE LEURYE.

Neen: gy zoudt het my niet doen winnen... ik ken u beter... gy zoudt geene misdaad willen begaan.

DE GRAAF, (*in groote verwonderinge.*)

Eene misdaad!... dat woord riekt naar de regtbank. Ik geloof getoond te hebben dat ik gevoelens van eere en billykheid voede, en myn geweten verwyt my niets... De ſchaal hangt ten minſten in een volmaaktelyk evenwigt... Ik leg 'er driemaal de waarde van het land in, en vorder dat zy voor my overſlaa...

De Heer DE LEURYE, (*met eene deftige bedaardheid.*)

Zy kan niet overſlaan, en al het goud van de waereld zoude hier te ligt vallen. De wil van uwe party kan niet geſchonden worden. Het eigendom is een heilig, een volſtrekt regt, het eerſte van alle regten, zonder uitzondering, en onbepaald. Hy bezit zyn boerenhuis en zyn land, naar de zelfde wet, welke den

den Monarch het eigendom van zyne kroon geeft, en hoe groot het onderſcheid in rang ook zyn moge, de regten van ieder in het byzonder ſtaan altyd gelyk.

DE GRAAF.

De Leurye! ik zoude gedagt hebben dat ſchadeloosſtellingen geſchikt waren om de ſtrengſte regtvaardigheid gerust te ſtellen!.. Doch ik open de oogen; daar ik niets zag dan eene naauwgezette liefde voor de regtvaardigheid, begin ik ongevoeligheid te beſpeuren; misſchien ben ik zoo wel in ſtaat als gy om de billykheid van mynen eisch te voelen; myne kundigheden kunnen gelyk zyn aan de uwen, en myne ondervinding is zekerlyk grooter dan die van een' man van uwe jaren... De Leurye! moet ik het geen ik tot heden toe als vreemd verzogt heb, thans eiſchen?.. Zoudt gy vergeeten?..

De Heer DE LEURYE.

Indien gy wist wat het my kost... hoe hard het my valt... ik ontrust u, maar...

DE GRAAF.

Ik geloof dat niets by u zoo zwaar kan weegen als myn bidden.

De Heer DE LEURYE.

Dat is waar; niets, uitgezonderd myn pligt... Indien ik niets dan myn leven moest opofferen om u te voldoen, zoude ik het reeds lang gedaan hebben.

DE GRAAF.

Zinneloos door uwe grondregelen, grypt gy hier de schaduw voor het wezen aan. Wien offert gy op? uwen weldoener... Laat die ydele trotschheid, welke gy deugd noemt, toch varen; zult gy dus handelen om de gantsche Provincie van den lof uwer eerlykheid te doen weêrgalmen, en te doen zeggen: *hy heeft niet geschroomd zelfs hem, aan wien hy alles verpligt was, te veroordeelen*; maar is dit wel eene beweegreden, die u behoort te bepalen. Gy toont gebrek aan dankbaarheid, daar gy u verbeeldt de wet te gehoorzamen, en gy volgt inderdaad niets anders dan de grilligheid van een verhit hoofd. Wilt gy my dan leeren wat wettig is of niet?... Kom! zeg my eens, hebt gy my immer zien afwyken van de gronden dier billykheid, welke u zoo dierbaar is?..

De Heer DE LEURYE.

Nimmer voor dezen dag; en dit is juist de reden waarom ik zoo hartelyk wensch dat gy geenen grond geeft om u iets te doen verwyten, het geen gy u zelven nooit zoudt kunnen vergeeven. Wanneer uwe tent eens opgerigt was, en uwe wenschen eens voldaan waren, dan zoude de regtvaardigheid hare regten weder aandringen in dat hart, het welk geschikt is om hare stem te hooren; welhaast zoudt gy en de drogredenen, die u thans misleiden, en uw kasteel, en uwe eigene overwinning vervloeken. Gy zoudt my met reden vervloeken, en gy zoudt voor uzelven geene verschooning kunnen vinden...

Laat

Laat my gaan, heer Graaf! Ik zal u na de uitspraak weder wagten. Gy zult, ik weet het, tegen my ten uitersten misnoegd zyn; maar ik ken uw hart genoeg om te weten, dat het my morgen, overmorgen, na verloop van agt dagen, ja zelfs na verloop van verscheidene jaren, regt zal doen.... Ik moet my thans tegen de stem der dankbaarheid, tegen die der vriendschap, en tegen alles wat voor het menschlyk hart, ja voor myn eigen hart, dierbaarst is, verzetten....

DE GRAAF.

Dat zal u niet veel moeite kosten, ondankbare!.. Gy hebt my nooit bemind, alles toont het my heden; dus open ik de oogen, en trek de hand te rug, die u onderhouden heeft.... Gy zult zulk een hart verliezen als 'er maar weinigen zyn.... fortuin, rang, geluk, alles hebt gy aan my te danken.

De Heer DE LEURYE, (*zeer ernstig*).

Ik staa van alles af, indien het wezen moet... dezen avond zal ik, wel te vrede en zonder knaging myn ampt nederleggen.

DE GRAAF, (*met zeer sterke ontroering.*)

Gy maakt dan zoo weinig werks van de genegenheid, welke ik u heb toegedragen... Ach! de Leurye, de Leurye, indien gy wist... gy weet niet alles wat ik u zoude kunnen ontdekken... Het is u onbekend, dat uw staat, uw naam, uw bestaan, in myne handen zyn... Alles is een geheim voor u, zoo wel myne weldaden als uwe geboorte; nu is het de tyd om my te toonen, hoe dierbaar ik u ben.

Het raakt u nu minder dan my ; elk zyn beurt. Wy zullen eens zien , wat vermogen myne ziel op de uwe heeft. Het is voor my van meer belang , dit te weten dan gy denkt. Het zal voor u eene bron van zegeningen zyn , waarvan gy zelfs geen denkbeeld hebt... Alles zal afhangen van de wyze, waarop gy zult vonnisfen.

De Heer DE LEURYE, (*aangedaan*).

Hoe! gy kunt op dezen prys ftellen....

DE GRAAF.

Ik moet dat offer van u verwerven; zyt gy in ftaat om my een waardiger te geven?

De Heer DE LEURYE.

Gy kent dan al de regten niet , welke gy op myn hart hebt... Ik bid , geloof toch , dat zy die van eenen vader nog te boven gaan.... Die tedere genegenheid ben ik u billyk fchuldig: zoo ik die met myn bloed moest onderteekenen...

DE GRAAF.

Ik heb gezegd, dat de rust van myne laatfte levensdagen afhing van het geen ik u zoo ernftig verzogt heb.

De Heer DE LEURYE, (*ter zyde*).

Hoe ontroert hy my!...

DE GRAAF.

Hoor de Leurye. Gy hebt van uwe vroege kindscheid af gedagt , dat gy uwen vader verloren hebt. Weet dat hy leeft, en dat gewigtige redenen , welke ik zwyg, hem fteeds bewogen hebben, om zich onbekend te houden.

De

De Heer de Leurye.

Is het mogelyk! zoude myn vader leven! Zoude ik nog een vader hebben!... Ach! gy hebt my ſterk ontroerd... Ik heb eenen vader, en zyn lot is u bekend, en de tyd roept my naar de regtbank... Ach! ik heb al de kragten van myne ziel noodig!...

De Graaf.

Waarde de Leurye, mag ik hopen...

De Heer de Leurye.

Laat af, ik wil in dit oogenblik niets meer hooren. Wat raakt my myn ſtaat, myn naam, myn vader zelf? Ik ben thans Regter, en moet de ontzaglyke pligten van een' Regter vervullen. (*Tegen zyne echtgenoote, die verſchynt.*) Myne waarde, blyf hier; ik moet hem ontwyken....

AGTSTE TOONEEL.

De Graaf, Mevrouw de Leurye.

De Graaf.

Mevrouw! myn geheele hart was op uwen man gezet: Hy ſtaat op het punt van alles te verliezen. Zoo gy hem bemint, haast u dan naar hem, doe hem beſeffen dat hy zyn verderf in den mond loopt... ik trek de handen van hem af, zoo hy my niet gunſtig is... gaa, volg hem; belet hem...

Mevrouw de Leurye.

Ik ken mynen egtgenoot. Getrouw aan zyne pligten, is hy in alle gevallen regtvaardig; en zyn karakter is niet ongeſtadig.

De Graaf.

Hy verdient het haatlyk verwyt van ondankbaar te zyn.

Mevrouw de Leurye.

Hy! Heer Graaf... Ach! gy kent hem dan nog niet!

De Graaf.

Ik dagt dat ik hem kende... Ik heb myzelven bedrogen. Neen, hy beminde my nooit. Zyne beledigende koelheid weêrstreeft oogschynlyk myne dierbaarste belangen... hy verraadt my... Alles zegt my dat zyne ziel van de myne vervreemd is.

Mevrouw de Leurye.

Maar, zoo het geen gy van hem vordert tegen zynen pligt aanloopt...

De Graaf.

Ingebeelde pligt! vermomde hoogmoed! Ik geef meer dan ik schuldig ben; en uw man, die de eerste zyn moest om dien koppigen Boer over te halen, en hem door goede redenen te dwingen, houdt steeds de zyde van myne party, en zoude ongetwyfeld spyt hebben over een verdrag, dat hem berooven zoude, van het genoegen, om uitspraak tegen my te doen... Welaan! hy voldoe zichzelven; hy vonnisse; ik zweer hier, dat ik al de banden, die my aan hem verbinden, zal breken... Trek hem, zeg ik u, uit de dwaling waarin hy gedompeld is, of ik zweer hem eenen haat... die doodelyk zyn zal voor u beiden.

Mevrouw de Leurye.

Hoe! gy zoudt ophouden hem te beminnen, wien gy altyd zulk eene tedere genegenheid, hem, wien gy

gy zulk eene hooge agting hebt toegedragen? Hy zoude in eenen dag verliezen... Neen, myn Heer; hy heeft niets gedaan om dat ongelyk te verdienen...

DE GRAAF.

Mevrouw! ik zeg nogmaals, zoo gy hem bemint, ſtel dan al het vermogen dat gy op hem hebt toch te werk; het is uw belang zoo wel als het zyne; doe uw best om hem te vermurwen; hy ſchikke zich naar myne wenſchen, of ik zal hem voortaan niet anders dan als een' vreemdeling aanzien, als een voorwerp van myne grootſte onverſchilligheid. (*Hy gaat toornig heen.*) Ik gaa.

NEGENDE TOONEEL.

Mevrouw DE LEURYE, (*alleen*).

Welk een onweer hangt ons boven 't hoofd!... Myne ſtandvastigheid bezwykt... Wat is de gramſchap van den Graaf geweldig! Hy ſlaat in alles tot uiterſten over, in zyne vyandſchap zo wel als in zyne genegenheid. Helaas! ik zie den tegenſpoed op ons aanvallen... Ja, zoo het eene onregtvaardigheid vordert, dan zal myn egtgenoot liever alles wat rondom hem is zien vergaan, dan zelfs den ſchyn geven van te buigen. Zo hy egter toegevend kon zyn zonder te misdoen, zoo hy in zynen ſtaat kon blyven, zyn huis behoeden, en..., maar ik vrees, dat men in dit geval niets zal kunnen vinden om het onheil te verzagten. Ik beef; en beiden kennende, zie ik onzen ondergang te gemoet...

TIENDE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, Mevrouw DE LEURYE.

(De Heer de Leurye heeft eenen tabbaard aan, en eene kap op het hoofd, als op het punt staande om naar de Regtbank te gaan.)

Mevrouw DE LEURYE, *(na eenen poos gezwegen te hebben.)*

Gy gaat dan het vonnis uitspreken?... Helaas! 't Is niet onze.

De Heer DE LEURYE.

Ik zie uwe tranen... De Graaf heeft gedreigd...

Mevrouw DE LEURYE.

Hy is op het punt van u te haten.

De Heer DE LEURYE.

Dat is een verschriklyke slag voor myn hart!... Gy vreest voor het gevolg.

Mevrouw DE LEURYE, *(met droefheid.)*

Ja, en ik ontveins het u niet...

De Heer DE LEURYE.

Herroep uwen moed, myne egtgenoote... Wanneer men den stryd heeft aangegaan, moet men zegepralend te rug komen. De oefening van eene enkele deugd maakt den deugdzamen man niet; maar eene en-

enkele zwakheid is somtyds genoeg, om den bloodaart te maken.

Mevrouw DE LEURYE.

De Graaf zal met ons breken; de toon van zyne stem heeft my doen beeven. Wy zullen tot armoede vervallen. Ik zal dat ongeluk egter met geduld dragen. Uw moed zal genoeg zyn, om den mynen te versterken; maar als ik myn dogtertje aanzie...

De Heer DE LEURYE.

Lieve weêrhelft! breng my dat denkbeeld toch niet voor den geest.... Na het verlies van eenen vriend, wordt myne ziel om harent wille verscheurd.

Mevrouw DE LEURYE.

Wy waren gisteren nog zoo gerust!

De Heer DE LEURYE.

Gy ziet dat 'er geen bestendig geluk in dit leven is: maar is het niet beter, dat ons ongeluk uit eene goede, dan uit eene kwade zaak voortkomt?

Mevrouw DE LEURYE.

Zich zonder ampt, zonder toevlugt te vinden; en in welk eenen tyd! De fatsoenlyke en arbeidzame man vindt heden zoo bezwaarlyk gelegenheid, om voordeel met zyne vlyt te doen.... Mogt het u ten minsten vry staan, het uitspreken van het vonnis van de hand te wyzen.

De Heer DE LEURYE.

Die Boer zoude my hebben kunnen ontslaan. Men heeft het hem tydiglyk te kennen gegeven.... Onder-

dertusschen blyft hy my tot zynen Regter begeeren, en ik. zoude ik zoo lafhartig zyn van het vonnis uit te stellen. Neen; dat uitstel zoude hem schadelyk zyn: een ander zoude de zaak misschien zoo niet opvatten als ik; want ik heb dezelve door en door onderzogt. Ik ben verzekerd van zyn regt; het staat aan my hem te doen zegepralen, het gezag der Regtbanken, ten zynen voordeele te doen werken. Ach! zeg my, wie zoude zich niet boven zichzelven, boven het laag belang verheven vinden, wanneer hy vonnist in den gewyden naam der Regtvaardigheid: bereikt dan een mensch de hoogste waardigheid niet, tot welke de voortreflykheid van zyne natuur komen kan? Het is voor elk, die eene ziel heeft, onmooglyk het regt te verraden... Ja, hy zal dezen avond in het bezit van zyn eigendom hersteld worden: ik wil de kwelling van zyne onzekerheid verkorten. Zugt niet; ieder staat heeft zyne gevaren, zo wel als zyne pligten.

Mevrouw de Leurye.

Wat zyn de uwen moeilyk te vervullen!

De Heer de Leurye.

De mynen zyn het alleen niet. De soldaat beklimt de bres; de geneesheer tart de besmettelyke lugt der hospitalen; de liefhebber van natuurlyke zeldzaamheden doorkruist de zeën, en bezoekt onbekende streeken; de geleerde stelt, om de regten der menschlykheid te handhaven, zyne vryheid en rust in de waagschale; ieder hunner blyft standvastig in zynen post, en wykt niet by het naderen van 't gevaar; en

ik,

ik, zoude ik ſchandelyk te rug treden, daar myne ſtem, de ſtem der regtvaardigheid wordt, daar de onderdrukte van myne uitſprake zyne verloſſing en zegepraal afwagt!.. Wat zal ik toch verliezen? Myne fortuin?.. Anderen hebben meer opgeofferd, en zoo veel niet gezugt... Ik zal ten minſten het goed getuigenis van myn gewisſe behouden; een vertroostend gevoel, dat de vlugtige geneugten, die de rykdommen verſchaffen, te boven gaat, en het verlies van al het overige ligtelyk vergoedt.

Mevrouw DE LEURYE.

Ik verwonder my over uwe ſtandvastigheid; maar ik ben egtgenoote en moeder.. Zoo veel deugds kan in myne ziel niet geredelyk vallen... Gy zelf zult veel te lyden hebben...

De Heer DE LEURYE.

Bekommer u niet over my; ik zal niet ongelukkig zyn, dan wanneer gy u zelve ongelukkig agt.

Mevrouw DE LEURYE.

In dat geval, myn vriend, zal ik eene poging doen; ik zal my bedwingen, en gy zult myne zugten niet meer hooren.

De Heer DE LEURYE.

Laat aan uwe zugten in dit oogenblik eenen vryen loop; eerlang zal de bedaardheid herboren worden; want zy is altyd eigen aan de onſchuld, zelfs in eenen ſtaat van ongeluk.

Mevrouw DE LEURYE.

Ik ſchaam my voor u, omdat de vrees voor het toekomende zoo veel op my vermag.

De

De Heer de Leurye.

Schrei en zugt vry; maar denk tevens aan den inwendigen vrede, van welken niets ons kan berooven, en herſtel dus de grootheid uwer ziele.

Mevrouw de Leurye.

Ach! ik heb uw voorbeeld noodig om niet van wanhoop te bezwyken.

De Heer de Leurye, (*met eenigen ernst.*)

Zouden wy ons door zwakheid ongelukkiger maken, en zouden wy de vrugt van onzen ſtryd door nutteloozé klagten verliezen?

Mevrouw de Leurye.

Ik herroep dien moed.... Gy verſterkt myne zwakke reden. Gy geeft de bedaardheid aan mynen geest weder. Welk een geluk voor my u ten gemaal te hebben! Het is aan u dat ik de ſchoonſte van alle deugden, de kloekmoedigheid van ziele, te danken heb.

De Heer de Leurye.

Uwe ziel zoude uit zichzelve alle die zwaarmoedige denkbeelden verbannen hebben. Ik heb niets anders gedaan dan dat ik u de ſterkſte troostredenen vertegenwoordigd heb; en, indien wy geen kind hadden, zouden wy geene enkele traan geſtort hebben.

Mevrouw de Leurye.

Men zy gerust... Zy is, even als wy, onder het oog der Voorzienigheid. Ik zal u uwen vriend in het

het ongeluk zien ſtellen, en ik zal u met een bedaard oog zien... Ik wil liever arm zyn, dan zien dat gy uw ampt behoudt ten koste van eenen pligt, waartoe het zelve u verbindt. Maar laat ons zwygen, laat ons zwygen... Daar komt Therezia... Wy moeten onze bekommeringen voor haar verbergen. Zy is nog in die jaren waarin men geene zorgen kent... Waarom kan ik dien gelukkigen leeftyd voor haar niet langer rekken!

ELFDE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, Mevrouw DE LEURYE, THEREZIA.

THEREZIA.

Och! papa... Gy gaat uit zonder dat ik u omhelsd heb!.. Omhels my dan.

De Heer DE LEURYE, (*haar omhelzende.*)

Vaar wel, myn lieve Therezia.

THEREZIA.

Och! kom toch vroeg weêr te huis... Mama wil altyd hebben dat ik vooraf eete, en ik eet niet gaarne zonder u. Ik heb dan geen' honger. Niets ſmaakt my lekker dan wanneer wy alle drie te ſamen eeten... Maar gy zyt zoo vrolyk niet als naar gewoonte: Papa zyt gy ook misnoegd tegen my?

De

De Heer DE LEURYE.

Neen, neen, myn lieve kind... Wees gerust, ik heb u altyd lief. (*Hy onttrekt zich aan de ombelzingen zyner dogter, alsof hy vreesde al te sterk te zullen aangedaan worden, en het geen in zyne ziele omgaat te laten blyken.*) (*Therezia vertrekt.*) (*Tegen zyne vrouw, met eene zagte stemme.*) Myn lief! God zal ons niet verlaten: wy zullen zeer gelukkig zyn, wanneer wy met reden op zyne gunst mogen hopen... Ik haast my naar de plaats, werwaards zyne stem my roept.

Einde van het Tweede Bedryf.

DER-

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Mevrouw DE LEURYE, (*alleen.*)

Alles wordt in dit oogenblik beslist... Ik zie hem op zynen Regterstoel... Hy velt vonnis tegen zyne vrouw, tegen zyn kind... Getrouw aan de Regtvaardigheid en wreed tegen zigzelven, is hy doof voor de stem der dankbaarheid: hy kwetst zelfs de tederste vriendschap... De vriendschap, die zoo veel vermogen op zyn hart heeft!.. Myne ouders zullen door dezen slag op het gevoeligst getroffen worden... De Graaf is onverbiddelyk, wanneer hy zig gehoond agt... Wat zal 'er van ons worden zonder middelen, zonder ampt, zonder hulpe?.. Het offer was noodig, ik weet het; maar helaas! wat valt het hard!.. O deugdzaamste maar ongelukkigste van alle mannen! O myn kind, myn kind! om u wordt myn hart week. (*Na een poos gezwegen te hebben.*) Wel aan, wees kloekmoediger, myn hart; laat ons aan de woorden van eenen egtgenoot gedenken; laat ons met hem alle zwakheid verbannen, en onze klagten smooren...

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

Mevrouw DE LEURYE, THEREZIA.

THEREZIA, (*inkomende.*)

Lieve mama, ik zogt u overal. Ik heb den tuin op en neêr geloopen... Zyt gy daar dan maar een oogenblik gebleven?

Mevrouw DE LEURYE.

Ja, myn kind.

THEREZIA.

Maar mama, wat scheelt papa toch? Ik ben hem tot de straat gevolgd. Van my afgaande heeft hy my in zyne armen gevat; hy heeft my omhelsd; hy omarmde my met meerder tederheid dan naar gewoonte: hy veegde zelfs eene traan van zyn gelaat, alsof hy niet wilde dat ik hem zag schreijen... En gy, mama; gy zyt ook bedroefd... Ach! ik merk het wel.

Mevrouw DE LEURYE.

Gy hebt mis, myn kind; wy zyn niet bedroefd. Uw vader heeft verscheidene zaken, die hem peinzend en ernstig maken, en hierom ben ik ook wat ernstig...

THEREZIA.

De tyd valt my zeer lang, wanneer ik hem niet zie... Altyd van ons af!... Van daag voel ik nog meer verdriets en ongerustheids dan op andere dagen.

Me-

MEVROUW DE LEURYE.

Daar is een goed middel om den tyd niet lang te vinden; dat is gestadig bezig te zyn, myn kind... Myn lieve Therezia, gy moet u vroeg aan den arbeid gewennen; en, zoo het mogelyk is, geen enkel oogenblik van den dag laten te leur gaan. Die zich aan ledigheid overgeeft, heeft 'er vroeg of laat berouw over; maar die den tyd wel waarneemt, wordt van den Hemel gezegend en is voorspoedig... Hoe staat het met uw borduurwerk?

THEREZIA.

Ik geloof dat gy voldaan zult zyn. (*Zy haalt haar borduurwerk uit haren breizak.*) Wat dunkt u? heb ik niet genoeg gewerkt?

MEVROUW DE LEURYE.

Ja wel; myn kind; het is zeer aangenaam dat men zich weet bezig te houden; dat men des avonds kan zeggen ik heb van daag dit of dat gedaan; ieder van myne dagen is door de eene of andere nuttige verrigting merkwaardig... Wanneer wy, by voorbeeld, eens geld noodig hadden, zoude Therezia het dan voor ons wel willen winnen?

THEREZIA, (*met yver.*)

Ach, mama! wanneer ik in eenig opzigt voor het huishouden van nut kan zyn, men zoude het my dan maar moeten zeggen; ik zal 'er my dan ernstig op toeleggen, en het kleinste oogenblik zal my dierbaar zyn.

MEVROUW DE LEURYE.

(*Ter zyde.*) Zy raakt myn hart, (*Tegen Therezia.*)

zia). Welaan, myn kind, wanneer wy in dit onheil mogten storten, (en elk een kan 'er in storten) zal uwe moeder 'er u de noodzakelykheid van toonen, door haar voorbeeld. (*Zy staat op.*) My dunkt dat ik uwen vader hoor.

TERREZIA.

Och! nu is het zekerlyk papa: ik loop naar voren; en zoo hy het is, zal ik terstond het eeten op de tafel laten brengen.

DERDE TOONEEL.

Mevrouw DE LEURYE, (*alleen.*)

Waarom ben ik tog zoo belemmerd?.. Ik wil hem te gemoet gaan, en ik durf niet... Ik wagt hem met ongeduld, en schroom hem te aanschouwen.

VIERDE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, Mevrouw DE LEURYE.

(*Agter op het tooneel ziet men den Heer de Leurye, die zynen tabbaard aflegt, en denzelven aan eenen knegt overgeeft. Hy komt met een ongefronst en bedaard gelaat, en met opene armen by zyne egtgenoot, die hem met blydschap ombelst.*)

Mevrouw DE LEURYE.

Wel nu! myn lieve vriend, ik zie u dan weder?

De

De Heer DE LEURYE.

Ik heb gezegepraald, myne waarde.

Mevrouw DE LEURYE.

Gy zyt wel te vrede over u zelven?

De Heer DE LEURYE.

Myn hart is voldaan: het geniet de vergelding, die op het overwinnen van alle zwakheid volgt... Laat ons niet meer spreken van het geen ik geleden heb... Ik zal myn ampt nederleggende, zoo gelukkig zyn van geene uitspraak gedaan te hebben, die my immer zal berouwen.

Mevrouw DE LEURYE.

Myn lief, verklaar u zonder schroom; spreek onbewimpeld. Wel nu! hoe gedroeg de Graaf zich?

De Heer DE LEURYE.

Het is gedaan; ik heb zyne gunst en vriendschap verloren. Ik wagt alles van zyn ongenoegen. Zyne gramschap gaat alle maat te buiten... Lieve egtgenoot! Ik weet dat geene eigenbaat oorzaak van onze verbintenisse geweest is; erken egter dat gy in deze oogenblikken u niet kunt ontslaan van zekere bekommeringen... De ellende moet in hem, die 'er nooit mede geworsteld heeft, noodwendiglyk schrik verwekken: vrees haar evenwel niet. Ik ben jong en heb goeden moed; ik zal door arbeid alle hinderpalen te boven komen. Wy zullen uit dit dorp vertrekken. Wy zullen naar Parys gaan; daar zal ik weder als Advokaat praktizeren. Gy weet dat uw huwlyksgoed, door het maken van onkosten, die, wanneer men zich eerst nederzet, onvermydelyk zyn, ge-

gesmolten is. Daar is ons niets van overig. Wy moeten verwagten dat wy in bekrompene omstandigheden zyn zullen; doch wy zullen het vyandig lot overwinnen... Wel aan laat ons de geringste angsten zelfs uit ons hart bannen; laat ons allen rykdom in onszelven stellen, en vertrouwen op hem, die de bron van alle deugd is.

Mevrouw DE LEURYE.

Ik zal toonen dat ik de vrouw ben van een' man als gy zyt. Ik zal u in moed gelyk zyn. Gy verheft, gy versterkt myne ziel. Ja, myn vriend; deze omwenteling moet ons geene enkele zugt doen loozen; wy leven steeds voor elkanderen, en zullen over den tegenspoed zegepralen.

De Heer DE LEURYE.

Ik heb gezegepraald: maar verneem wat in myn hart is omgegaan. Myne vriendschapsbreuk met den Graaf treft my zeer gevoelig. Ik bemin hem, en ik heb hem de ziel verscheurd; ja, ik heb hem groot hartzeer veroorzaakt; want wanneer hy zich aan eenige drift overgeeft, dan slaat zy tot buitensporigheid over, zoo dat hy niet langer meester blyft over zichzelven. Dit is niet alles: hy heeft my heden nog wel andere bekommernissen veroorzaakt. Hy heeft my altyd verteld dat ik in myne vroegste jeugd myne moeder verloren had, en dat myn vader buiten 's lands gereisd, en op reis overleden was... Maar heeft hy my van daag, een oogenblik voor dat ik moest vonnissen, niet in vertrouwen ontdekt dat hem byzonderheden wegens het lot van zulk een dierbaar pand bekend waren?.. Het geen hy my in duistere

en

en bedekte woorden zeide, bragt my in zulk eene groote verlegenheid, dat ik my al myne grondbeginsels moest vertegenwoordigen om stoutmoediglyk te vonnissen. Misschien heeft hy door eene laatste poging my slegts eenen schrik willen aanjagen... Wanneer myn vader leefde, zoude hy zich aan my bekend gemaakt hebben.

Mevrouw DE LEURYE.

Dat denk ik ook... Wie zoude hem beletten zich in onze armen te werpen?.. Indien de Graaf iets met zekerheid wegens het lot van uwen vader wist, waarom zoude hy dan tot dit oogenblik gewagt hebben met het u te ontdekken? Daar komt hy... Hoe sterk straalt het ongenoegen hem uit de oogen!

VYFDE TOONEEL.

De Heer DE LEURYE, Mevrouw DE LEURYE, DE GRAAF.

(*De Heer de Leurye staat voor zyn lessenaar, en is bezig met eenige papieren in orde te schikken. Zyne vrouw plaatst zich naast hem. De Graaf komt binnen met een vertoornd gelaat. Beiden groeten zy hem eerbiediglyk, maar genoegzaam zonder hem aan te zien, en hervatten verscheidene bezigheden.*)

DE GRAAF, (*met eene bedwongen en doffen stem.*)

Vrees niet dat ik u iets zal verwyten. Gy handelt zeer billyk! ik behoorde 'er u zelfs over te pryzen, gelyk

gy u zelven ongetwyfeld heimelyk toejuicht. Thans ſtaat u niets meer te doen dan de aanzoeken, tot welken ik my by u vernederd heb, eenen beſpottelyken draai te geven... Zulk een vonnis te vellen, ſchoon volkomen onderrigt van alles wat in myn hart is omgegaan! my nog te verpligten om, tot myne ſchande, eene ellendige ſtulp weder op te bouwen!.. Ik blaak van toorn... Het zal u zeer aangenaam zyn, myn Heer, my, in mynen ouderdom, dag aan dag vernederd te zien door eenen myner Landzaten, die des te onbeſcheidener zyn zal, naar mate hy, in weêrwil van myne aanbiedingen en verzoeken, boven my zal gehandhaafd zyn... Dat is een fraaije trek van een' vriend, en ik weet dien op zynen regten prys te ſchatten... Kwam het u niet voor dat ik eene onregtvaardigheid wilde bedryven? Was het onregtvaardig een ſlegt hoekje lands te betalen, gelyk ik doen wilde?.. Gy hebt hem ondienst gedaan, door hem het proces te doen winnen. Hy en zyne kinderen zouden thans ryker zyn; maar gy hebt u altyd door harsſenſchimmen laten regeren... Kan het zyn dat een man in de vervulling van wiens wenſchen ik, by alle mogelyke gelegenheden, myn vermaak geſteld heb, de zelfde is, die my het grootſte hartzeer, dat ik in myn leven ondervonden heb, aandoet?.. Ach! gaat de ongevoeligheid zoo ver...

Mevrouw DE LEURYE.

Het geen hy gedaan heeft, myn Heer, dat heeft hy moeten doen. Zyne ziel is niet ongevoelig; maar zy heeft onverzettelyk moeten blyven, in weêrwil van de ſtem der dankbaarheid. Ik prys zyne ſtand-

vas-

vastigheid. Hy had zyn leven kunnen geven, maar niet...

DE GRAAF.

Laat af, Mevrouw, laat af: gy hebt geen voordeel gedaan met myne raadgevingen: gy hebt verzuimd uw best te doen om hem de eenigste redelyke zyde te doen verkiezen. Wel nu dan! gy zult ook in myne vyandschap deelen; myne gramschap zal op u zoo wel vallen, als op hem.

MEVROUW DE LEURYE.

Het verlies, het welk my ten allen tyde meest zal smarten, zal dat van uwe vriendschap zyn: maar wy zullen ten minsten altyd regt hebben op uwe agting.

DE GRAAF.

Ik merk dat 'er eene samenzweering tegen de ryke luiden is aangegaan; dat men hen hunne middelen ten misdaad toerekent; dat men hen steeds voor onregtvaardig houdt, en dat wel daarom omdat zy veel bezitten. Zy kunnen geene landeryen van hunne voorouderen erven; zy zyn vloekwaardige geweldenaars, zoorras als zy de wettigste eischen doen gelden. Men moest de verdeeling der goederen op nieuw doen, en elks lot juist gelyk maken. Ik merk dat in de harten, die zich eerlyk en belangloos noemen, eene diepgewortelde en aangeborene wangunst plaats heeft, die zich kwelt over den rykdom der Grooten. Ik merk dat deze wangunst het zwak is van zekere luiden, die dezen heimelyken afkeer voor deugd houden. Dat gevaarlyk vooroordeel verblindt u, myn Heer, en gy hebt voor uzelven eene heldendeugd ge-

 maakt

maakt van het geen inderdaad niets anders is dan het werk van den nyd, en de zegepraal van den hoogmoed. Weet dat ik u doorgrond heb. Het gezag van Regter heeft uw hart opgeblazen. Gy zyt trotsch geweest op de magt om tegen my te kunnen vonnissen ten voordeele van eenen boer. Gy hebt eene bedekte verwaandheid gesteld in hem de zaak te doen winnen, en in uwe zedige wysbegeerte verwagt gy dat die zeldzame trek rugtbaar gemaakt, met lofuitingen vereerd, breed uitgemeten, eu telkens opgehaald worde, en dat men zegge: *In de Heerlykheid van Monrevel woont een Cato, een geboren schutsheer der rondom gelegene hutten, een jong man, die gestreng en onbuigzaam is, die de geweldenaryen der geenen, die kasteelen bewonen, beteugelt, en hen altyd terstond in het ongelyk stelt, vooral omdat zy hunne weldaden hebben kunnen doen uitblinken.*

Mevrouw de Leurye.

Neen, heer Graaf, neen; ik zal niet dulden dat hy op dien toon voortgaat...

De Heer de Leurye, (*op eene koele wyze.*)

Laat hem begaan, myn lief, laat hem begaan; in zulke oogenblikken moet myn stilzwygen hem meer te kennen geven dan alles wat ik hem zou kunnen zeggen.

De Graaf.

Ik heb inderdaad ongelyk... Geloof dat ik geen oogmerk heb om langer by u te blyven. Ik zal

een

een ander landgoed koopen; en dat wel ten uwen koste. Gy zult alles, wat myne goedheid voor u geschikt had, verliezen. Ik ben slegts gekomen om u te zeggen dat gy niet meer om my moet denken. Alles is tusschen ons afgedaan, en gy hebt eenen kostelyker band verbroken dan gy u verbeeldt: maar zyt gy wel geschikt om zulks gewaar te worden? (*Na een poos gezwegen te hebben.*) Hy, die zich zoo veele zorgen niet heeft kunnen waardig maken, verdient niet dat men in eenig opzigt voor hem zorge. Och! ik zal u allen zeer wel kunnen vergeten... Ik zal myn hart kunnen aftrekken van een paar ondankbare menschen, van welken ik niet meer wil hooren spreken... Schrei, schrei, Mevrouw; gy hebt 'er reden toe: maar het is nu te laat.

Mevrouw DE LEURYE, (*zich herstellende.*)

Ik schrei niet, myn Heer; en, zoo ik een zwak oogenblik gehad heb, zal het voor de laatste maal van myn leven zyn.

De Heer DE LEURYE, (*gaande naar zyn lessenaar, uit welke hy verscheidene papieren krygt.*)

Zie daar de papieren, welke u toekomen, myn Heer: ik stel ze weder in uwe handen... Gy kunt, van nu af, over myn ampt beschikken: ik verklaar dat het vakant is.

DE GRAAF, (*de papieren aannemende.*)

Ik zal alles wedernemen, dewyl gy de stoutheid hebt van het my aan te bieden... Ja alles... Gy begeert niets van my!.. Ach! gy begeert niets van my!.. Gy doet u zelven regt.

De Heer DE LEURYE.

Moet men de geschenken van iemand behouden, wanneer hy, schoon hy ons dierbaar blyft, toont ons zyne agting te willen onttrekken?.. Agt gy my zoo weinig kiesch te zyn, dat ik uwe geschenken boven uwe vriendschap zoude waarderen?..

DE GRAAF.

En wat zult gy zonder dit ampt toch doen?

De Heer DE LEURYE.

Al wat ik kan.

DE GRAAF.

Uwe bedaardheid in dit oogenblik is verwonderlyk, even als alles wat gy doet. (*Hy zwygt een poos.*) Welaan, gy zult uw ampt behouden, ik wil het u nog niet ontnemen. (*Met een gedwongen glimlach.*) Gy neemt het met zoo veel eerlykheid, met zoo veel naauwgezetheid waar. Al de boeren in de nabuurschap zullen voortaan hunne zaken winnen, zooras als zy een' ryk' man zullen aantasten. Kunnen die arme luiden ooit ongelyk hebben? Voor het overige komt het 'er thans op aan om de oorspronglyke gelykheid in de waereld te herstellen, ydele droomen van onze nieuwerwetsche schriften,

die

die uw brein zoo fraai verhit hebben... Welhaast zal die rykdom en pragt, welke uwe wysbegeerte sterk hinderen, u niet meer onder het oog vallen... Ik zal uw nabuur niet blyven; ik zal myn kasteel verkoopen, en my honderd mylen van hier begeven.

De Heer DE LEURYE.

De toon, waarop gy tot my spreekt, bedroeft my; vergun my slegts u te verklaren dat ik, van uwe gunstbewyzen afziende, een innerlyk en wezenlyk vermaak ondervind; ik gevoel namelyk dat ik in u den man, en niet den weldoener bemind heb...

DE GRAAF, (*yverig.*)

Ach! ware dit inderdaad zoo geweest. (*Hier ziet men agter op het tooneel Girau verschynen, gevolgd van zyne vrouw en van al zyne kinderen.*)

ZESDE TOONEEL.

De vorige Vertooners; GIRAU, *zyne vrouw, en vyf of zes kinderen.*

THEREZIA.

THEREZIA, (*met de vrouw van Girau en de kinderen aankomende, schreeuwt, van blydschap huppelende.*)

Volgt, volgt... Ach! papa... de vader, de moeder, en al de kinderen... Zy verzoeken u te zien; zy schreijen allen van blydschap, en ik schrei met hen. Zy zeggen dat zy u zullen zegenen, zoo lang als zy le-

leven zullen. (*Therezia draait zich rondom ieder kind.*)

Girau, (*tegen den Heer de Leurye.*)

Myn Heer, wy komen niet om u lang op te houden; het geen wy u te zeggen hebben zal schielyk gezegd zyn. Denk niet, bidden we, dat wy u komen bedanken, omdat gy ons ons Proces hebt doen winnen. Men pryst de Regtvaardigheid niet omdat zy regtvaardig geweest is. Maar wy komen, met uw verlof, om u aan ons gantsche huisgezin te vertoonen. Luister, vrouw; en jy, Kobus; jy, Charlot; jy, Flip; jy, Stoffel; brengt jou' twee kleine broertjes wat nader. Goed. (*De kinderen luisteren met aandagt.*) Ziet dien waardigen man ter deeg aan; ziet hem in het aangezigt; daar, (*met den vinger wyzende,*) om hem wel te kennen: en zoo ooit iemand, wanneer ik 'er niet meer zyn zal, u mogt willen verongelyken, zoo vreest niet voor zulk een kwaad mensch. Komt met gerustheid hier, en geeft uwe zaak in zyne handen; de rest komt op hem aan. (*Met yver.*) Alles zal waarlyk wel gaan. Hy is vast genoeg van hand om de balans te houden: hy zal u beschermen tegen elk een, wie hy zyn moge: want, kyk eens! alle groote Heeren zyn voor zynen Regterstoel niet meer dan een mensch, gelyk ik... Ziet daar alles wat ik u wilde zeggen, myne kinderen.... Gaat heen; en houdt eenen Regter niet langer op, die niet te veel tyds voor zichzelven heeft, dewyl hy zynen tyd besteed met het kwaad te stuiten, het welk, even als de dronkenschap, in deze waereld zich meer en meer schynt voort te zetten. (*Zynen*

hoed

hoed afnemende, en de Leurye groetende.) En wy, Myn Heer, wy blyven, in gevolge van deze aanmerkinge, zeer eerbiediglyk uw ootmoedigste en gehoorzaamste dienaar.

THEREZIA.

Kyk dat jongetje toch eens aan, papa... Die bolle roode wangen!.. Ach! wat zien al die kleine broertjes 'er lief uit! Waarom moeten zy zoo schielyk heen gaan?.. Blyft, blyft hier, blyft allen. (*Zy houdt twee kinderen met de eene hand, en de moeder met de andere vast.*)

De Heer DE LEURYE.

Vertoef een oogenblik, Girau; blyf hier zonder schroom met uw beminnenswaardig gezin. (*Tegen den Graaf.*) Heer Graaf, gy kunt niet begrypen hoe die waardige vader, in het midden zyner kinderen, het hartzeer, dat ik moet opkroppen, met die weinige woorden verzagt heeft; zoo veel kan de voldoening, gesproten uit de bewustheid dat men het regt niet verdraaid heeft, toebrengen om de zwaarste kwellingen draaglyk te maken.

THEREZIA, (*tegen den Graaf*)

Men zoude uit uw gelaat haast besluiten dat gy op hem misnoegd waart... Och! gy houdt zekerlyk niet veel van kinderen, gy... Want gy hebt 'er geene: papa mag ze zeer wel lyden. (*De Graaf ziet haar aan, zonder te antwoorden.*) Mama, zult gy hen laten vertrekken zonder hen iets te geven?..

Me-

Mevrouw de Leurye.

Gy brengt het my in gedagten; gaa, zeg aan uwe meid dat zy wat koekjes aan de kinderen geve.

Therezia.

Koekjes!.. Goed!.. Ik weet ze te krygen... Komt, gaat met my; ik zal u elk wat geven. (*Zy gaat huppelend heen, en neemt de broertjes met zich.*) (*Geduurende dit tooneel bewyst Mevrouw de Leurye eenige vriendlykheden aan de moeder, die zy doet blyven.*)

ZEVENDE TOONEEL.

De Graaf, de Heer de Leurye, Mevrouw de Leurye, Girau, *en zyne vrouw.*

(*De Graaf zit in eenen hoek van het vertrek.*)

Girau, (*zyne vrouw tot zich trekkende; in het eerst zagt, en vervolgens met eene hoorbare stem sprekende.*)

Ja, dat is myn Heer de Graaf, onze Heer: ja, hy is het zelf in persoon... Zy zyn goede vrienden; maar, zie je wel! dat doet niets tot de Regtbank... Gy waart bang... Ik had u immers wel gezegd dat gy niet bang moest zyn... Men is, onaangezien alles, een eerlyk man, of men is niet met al; leer dat van my.

De

De vrouw van GIRAU, (*tegen Mevrouw de Leurye.*)

Ach, Mevrouw! vergeef my: myn brave man vertrouwt op de eerlykheid van al de waereld, omdat hy door en door eerlyk is. Hy meent niet verpligt te zyn den uwen te bedanken voor de regtvaardigheid, welke vele anderen misschien minder dan hy zouden geoefend hebben.

Mevrouw DE LEURYE.

Waarom, waarom toch? Gy moet dat niet zeggen.

De vrouw van GIRAU.

Ach! Mevrouw, in den tyd dien wy beleven... Ik ben zoo overtuigd wanneer ik aan het gevaar denk... Ach! myne kinderen, waar zyt gy? Komt, komt allen hier, om de hand van den regtvaardigen man te drukken en te kussen. (*Zy nadert tot den Heer de Leurye om zyne hand te kussen.*)

De Heer DE LEURYE, (*haar wederhoudende*)

Gy zyt my geene erkentenis schuldig... Uw regt alleen heeft voor u gesproken.

DE GRAAF, (*opstaande.*)

Hoor, Girau... Gy hebt uw proces gewonnen, gy hebt reden om vergenoegd te zyn; en dat is wel... Ik ben verwezen om uw huis weder in stand te brengen, en dat is het niet, het geen my moeite baart. Ik zal, zonder my 'er over te schamen, alles herstellen wat myn Intendant heeft doen afbreken, zonder myne laatste ordre gevraagd te hebben. Ik heb u gee-

geene schade willen aandoen. Ik zal zoo hoofdig niet zyn van u van de eene Regtbank naar andere te brengen, gelyk ik zoude kunnen doen. Ik blyf in het gegevene vonnis berusten; maar, Girau, ik verzoek u nog eens dat gy op uwe beurt redelyk zyt; stel u in myne plaats: bedenk dat myn kasteel, zonder het uitzigt dat ik begeer te maken, al zyne waarde verliest. Het wordt my, zonder die verfraaijing, hatelyk.. Wilt gy myne fraaije landhoeve van den heuvel in de plaats hebben met al wat 'er toe behoort?.. Ik zal 'er nog de agthonderd gouden louizen aan gereed geld byvoegen...

De Vrouw van Girau.

Ach, Myn Heer! breng mynen armen man niet in zulk eene sterke verzoeking... Wat kan al het goud van de waereld halen by de vergenoeging?.. Ik kan het huis, waarin ik getrouwd ben, niet verlaten... Wanneer ik het proces verloren had, dan zoude men myne begravenis wel hebben mogen bestellen... Ik zoude welhaast van hartzeer gestorven zyn...

Girau, (*ernstig.*)

Neen, vrouw, neen, gy zoudt niet gestorven zyn, begryp je! al hadden wy het proces verloren... Ik zeg het overluid, opdat het ieder hoore. Weet je wel wat wy dan gedaan zouden hebben?.. Wy zouden den heer Graaf, die daar staat, hebben opgezogt, hoe trotsch wy ook zyn mogen, zouden wy, schoon wy ons ons nimmer te voren voor den grootsten Heer vernederden, zyne handen en voeten gekuscht, en uit het binnenste van ons hart geschreeuwd

heb-

hebben : „ Geef het leven aan onze vrouw en aan „ ons weder, of breng ons ter dood; geef ons de hut „ weder, waarin wy geboren zyn, waarin wy famen „ geleefd hebben, en waarin wy famen willen fter- „ ven." En hoor eens, die Heer heeft geen kwaad hart; wanneer hy onze gebeden gehoord had; wanneer hy onze tranen by heele beeken had zien vloeijen, dan zoude zyn goed hart gefchroomd hebben ons tot de grootfte zonde, tot wanhoop te brengen. Hy zoude zyn zomerhuisje, zyn terras en zyne priëelen vergeten hebben; en de zegeningen van eenen grysaart, die hem zyne kinderen, allen om de zelfde zaak biddende, onder de oogen zoude gebragt hebben, zouden zyne ziel getroffen hebben; hy zoude alle die beuzelingen hebben laten varen... Gy ziet dan thans, myn Heer, dat wy hoofdig noch grillig zyn; want wy hebben in de ongelukkigfte dagen onzes levens geweigerd ons land te verkoopen, en zouden, indien de Geregtigheid zich had laten misleiden, van uw ontfermend medelyden verkregen hebben om ons ons eigen huis te laten vry koopen, of om ons met uwe eigene hand om te brengen, ja ons op de plaats zelve te verpletten... Wy hangen zoo fterk aan dit huis myn Heer, als aan het leven, en onze ziel zal eer uit de waereld verhuizen, dan ons ligchaam uit het huis zal gaan, voordat het 'er uit begraven wordt.

DE GRAAF, (*heen en weder wandelende.*)

Ik wil niet meer met dat mensch praten; hy fchokt myne ziel al te fterk. (*Overluid, na een' poos gezwegen te hebben.*) Zekerlyk hebt gy, (ik kan 'er

 niet

niet langer aan twyfelen), zekerlyk hebt gy onder dit huis eenen schat verborgen...

GIRAU.

Ja, heer Graaf, wy hebben 'er eenen schat, dien wy boven alles waarderen; dat is, een goed voorbeeld, dat by ons zoo lieflyk bloeit als vlier, en zynen geur rondom verspreidt. De deugdzaamheid dier kinderen, welke gy gezien hebt, is ongetwyfeld de vrugt van het verblyf, het welk gy my betwist. Onze buren zyn onze vrienden, onze bloedverwanten, en geven hun geenen anderen dan wyzen en goeden raad. By ons zyn vrygeesten, vloekers noch kwaadsprekers... Gerust omtrent de zuiverheid der zeden, zien wy de jonge luiden zich onder ons oog vrolyk maken. In onze buurt, begryp je wel! is het zoo niet gesteld als in zeer vele andere plaatsen. By menschen geheugen heeft men 'er geen van die slegte voorvallen gezien, waarvan het onder ons zelf niet vry staat te spreken; want het verhaal is kwaad... Onze meisjes zyn onkundig,..

DE GRAAF, (*ter zyde.*)

Hy treft my, hy maakt myn hart week... Die eenvoudige toon... Ach, welk een mensch! welk een mensch!

GIRAU, (*tegen den Heer de Leurye.*)

Ja, heer Regter, onze kinderen zullen de behoudenis van hunne deugden aan u verschuldigd zyn... Zy zullen op den weg der eerlykheid altyd regt en zonder omzien voortgaan... Niemand zal hen door kwaden raad bederven. Zy zullen in vrede leven, in eene wa-

ware broederlyke eendragt... Zy zullen gelyken naar hunne grootvaders... Op deze gedagte kunnen wy de aandoeningen, die ons hart vervullen, niet langer verbergen, en wy zegenen, wy beminnen en omhelzen u als onzen weldoener. (*Hy omarmt den Heer de Leurye.*) Met verlof, myn Heer; neem het niet kwalyk, zoo wy wat te gemeenzaam zyn... Gelukkig hy, die zich uwen vader mag noemen!... Ja, zeer gelukkig is de eerlyke man, die zulk eenen zoon heeft!

DE GRAAF, (*met eene stem, die zyne aandoening en ontsteltenis doet blyken.*)

Girau, Girau!... Wat hebt gy gezegd?... Ach! wat hebt gy gezegd?

GIRAU.

Niets anders dan het geen iedereen, klein en groot, tien mylen in het rond, my na zal zeggen... duizendmaal gelukkig is hy, die zich mag beroemen zulk een' man ter waereld gebragt te hebben!

DE GRAAF, (*tegen Girau.*)

Verwonderenswaardige grysaart! welk een straal van ligt doet gy myn' ziel doordringen... Gy overmeestert haar... Men zoude haast zeggen dat gy weet wat 'er in omgaat... Girau! gy zyt vader, en een gelukkig vader... Ik zoude het kunnen zyn... Ik zal het zyn...

Mevrouw DE LEURYE, (*tegen haaren egtgenoot.*)

Wat zegt hy?

DE GRAAF, (*in zeer groote ontroeringe.*)

De deugd zegepraalt over myne zwakheid... Myn

besluit is genomen... Ik zal eenen zoon hebben...: (*Tegen de Leurye.*) Ik zal u uwen vader weder geven... Kom nader; dat hy u omhelze... Is het mogelyk dat gy hem niet herkend hebt aan zyne liefde, aan zyne zorgen, aan de ontroering, waarin gy hem ziet?...

De Heer DE LEURYE, (*in de armen van den Graaf.*)

Gy... gy! myn vader!...

Mevrouw DE LEURYE.

Weldoende Almagt! wat hoor ik?

DE GRAAF.

Ik ben het... Gy zult mynen naam eer aandoen. Gy zult de troost en roem myns ouderdoms zyn... Ik heb deze ontdekking te lang uitgesteld; ik was dezelve ten loon uwer deugden aan u schuldig...

De Heer DE LEURYE.

Het is de grootste belooning... Zy gaat al myne hoop te boven; en de aandoeningen, die ik gevoel, overmeesteren al myne denkbeelden.

DE GRAAF.

Gy zult alles weten. Gy zult het geheim weten uwer geboorte, en de voordeelen, die u te wagten staan. Gy zyt de vrugt van een heimelyk huwelyk; uwe moeder... Doch het is hier de plaats niet om u van dit alles te onderrigten. Het zy u genoeg te weten dat gy myn zoon zyt... Deze oogenblikken en dit genoegen moeten niet gestoord worden door eenige verdrietige nagedagten... Deel in al myne blydschap.

De Heer DE LEURYE.

Tusſchen eenen weldoener, gelyk gy voor my waart, en eenen vader, maakte ik nimmer eenig onderſcheid.

Mevrouw DE LEURYE.

Ach! kon hy u wel anders beſchouwen?... Neen; neen; niets kan de tedere liefde, die wy u toedragen, vermeerderen.

GIRAU.

Ik ſchrei, vrouw, en ik ben van myn leven zoo verwonderd niet geweest... De gelukzaligheden van brave luiden treffen my tot in het binnenſte van myn ziel... Ach, heer Graaf! hoe wenschte ik dat ik u myn huis kon verkoopen!

DE GRAAF, (*tegen Girau.*)

Myn vriend, myne oogen zyn verligt... Ik ben zeer onregtvaardig geweest... Ik heb meer verpligting dan gy weet aan die ſtandvastige en verſtandige grootheid van ziel, welke door niets aan het wankelen kon gebragt worden. Zonder haar zoude ik de wetten der billykheid geſchonden hebben. (*Tegen den Heer de Leurye*) Ach! myn zoon! gy geeft my aan myzelven weder: ik heb myzelven niet gekend, voordat uw mond my myne dwaling getoond heeft.

De Heer DE LEURYE.

Die dwaling kon niet van langen duur zyn. (*Tegen Mevrouw de Leurye.*) Gy vreesde hem, myne waarde; zie hem nu in onze armen!

DE GRAAF, (*tegen Girau.*)

Laat uwe woning ſpoedig herbouwen. Het zal my een veel aangenamer gezigt verſchaffen, dan al die ingebeelde ſieraden, welke ik zoo ſterk begeerde. Wanneer ik het zie, dan zal ik, in plaatſe van kwellingen, de ge-

genoeglykste aandoening, gevoelen.... Gy hebt geene mishandelingen meer te vreezen. (*Op den Heer de Leurye ziende.*) Gy kent den erfgenaam van myn landgoed.

GIRAU, (*tegen den Graaf.*)

Hy erve het over honderd jaren... dat zal zyn vermaak zyn en het onze... Met zulk een' zoon zult gy, waaragtig zoo gelukkig zyn in uw kasteel, als wy in onze hut.

DE GRAAF, (*aangedaan.*)

Ja, ik wil uw geluk genieten... Het is het zuiverste, dat onder den hemel is. (*Tegen zynen zoon.*) Een andere rang roept u tot een Overheids-ampt... Het is tyd om u daarin met meer luister te vertoonen.

De Heer DE LEURYE.

Waar zoude ik beter kunnen zyn dan hier, myn vader... Dewyl ik hier menschen rondom my heb, aan welken ik van nut heb kunnen zyn, schynt het dat de Voorzienigheid hier myne woonplaats heeft willen vestigen. Zy is my dierbaar. Ik ben bang voor waardigheden, die eene pragtiger levenswyze of moeijelyker pligten vorderen, dan waartoe myne zwakke vermogens my in staat stellen. Ik zal zeer gelukkig zyn, wanneer ik hier by u blyf, en volhard in myne pogingen om de goede orde te doen heerschen in eene streek, waar uwe weldaden nimmer zullen ophouden, waar goed vertrouwen en liefde my voor mynen eenvoudigen arbeid betalen. Elders blootgesteld aan zwarer stormen, zal ik mogelyk omkomen, zonder de gewigtste regten te kunnen beschermen... Lieve egtgenoote, billyk myn besluit; hier wil ik het goede voleindigen, het welk ik heb mogen beginnen.

GI-

GIRAU.

Hy verdient Regter van het gantsche Koningryk te zyn!... Maar, zoo wy ons hart regtuit moesten spreken, dan zouden wy ons meer verheugen, wanneer hy ons den voorrang gaf, en in het midden van onze hutten verkoos te wonen, niet zoo zeer om onzen, als om zynen wil; want zoo hy hooger ampt bekleedde, zoude hy wel geen kwaad doen; maar hy zoude zoo veel te doen hebben, dat...

De Vrouw van GIRAU, (*haren man de hand op den mond leggende.*)

Laat myn heer de Graaf spreken.

GIRAU.

Ja, ja; wy begrypen malkanderen wel.

DE GRAAF, (*tegen den Heer de Leurye.*)

Gy zult met eenen nieuwen staat andere gevoelens aannemen. Gy moet voor uw vaderland leven, meer dan voor deze heerlykheid, en ik heb geoordeeld aan het zelve dienst te doen, door u tot den tabbaard op te brengen. Hy zal, zeide ik, zich op de kennis der wetten toeleggen, en wetende wat zy doen, wat zy daarenboven voor ieder mensch, zelfs van den laagsten rang moeten doen, zal hy waken, wanneer zyne geboorte hem ontdekt zal geworden zyn; hy zal kloekmoedig waken, wanneer hy in een hoogen regtbank zit, voor het onschendbaar regt van den minsten burger.

(*De Heer de Leurye omhelst hem met een sprakelooze ontroering ten tweeden male. De Graaf, Therezia ziende, rukt zich los uit de armen van zynen zoon.*)

LAATSTE TOONEEL.

De voorige Vertooners, THEREZIA.

THEREZIA, (*tegen haar moeder.*)

Mama, men komt nog niet, en papa moet zekerlyk honger hebben... Men laat hem nooit met vrede... Dat maakt hem ziek... Zeg toch dat hy kome eeten.

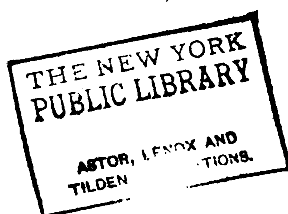
DE GRAAF, (*met vervoering en tederheid, tegen Mevrouw de Leurye.*)

Breng het lieve kind voor dit oogenblik uit myn oog. (*Mevrouw de Leurye vertrekt met haar dogtertje aan de hand.*) (*Men ziet hier in al de vertooners korte doch sterke blyken van aandoeninge.*) Wat heeft dat kind my dikwyls op het punt gebragt om myn geheim te ontdekken!... Laat ons onze onderlinge blydschap voor haar verbergen... Ik wensch dat niets van het geen hier voorgevallen is gedurende eenigen tyd uitlekke... Ik heb daar gewigtige redenen voor. (*Heen gaande*) Girau, ik beveel u alles, tot nader last, geheim te houden.

GIRAU.

Och! ik beloof meer; ik sta voor onze vrouw in.

EINDE.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN
TIONS.

Rein.t Vinkeles, inv. et sculp. 1778

Held van 't menschdom, zie aan uwe voeten de zwaarden, enz.

J. HENNUYER. III.de Bedr. VII.de Toon

ROMEO EN JULIA,

TOONEELSPEL,

IN

VYF BEDRYVEN.

Naar het Hoogduitsche van den heere WEISZE.
(Christian Felix)

Omnia vincit amor ——

OVID.

DrB

N'5

VOORBERICHT

VAN DEN

HOOGDUITSCHEN DICHTER.

De inhoud van dit tooneelſtuk rust op eene gebeurtenis der veertiende eeuw, door Giralomo Corte in zyne *Historie van Verona*, door Bandello in een zyner *Vertelſels*, en door Luigi da Porto, ons verhaald. Shakespear, die de natuur zo gelukkig kopieerde, of door wien zy veeleer, gelyk Pope zegt, zelf ſprak, heeft haar voorlang reeds bearbeid; en wie kent de *Romeo en Julia* van dezen dichter niet? Het ware derhalve wel eene groote vermetelheid, indien de Hoogduitſche dichter het waagde, zich by hem te vergelyken? Zy zou het by zulk een ſtout oogmerk geweest zyn. Maar, ſchoon dit ſtuk vol is van oneindige ſchoonheden, was het echter nimmer het meesterſtuk van Shakespear. Hy had, gelyk in *Shakespear illustrated* breedvoerig aangetoond word, zyne fabel niet uit de bovenge-

noemde

noemde origineelen, maar uit eene zeer elendige Fransche overzetting, of, 't geen noch waarschynelyker is, uit eene Engelsche overzetting van die Fransche, genomen (*). Verscheiden der schoonste plaatsen zyn daar geheel weggelaten, andere zeer ongeschikte weder daarby verdicht, en de hoofdgebeurtenis van *Juliaas* ontwaking terwyl *Romeo* noch leeft, vind men 'er in 't geheel niet: SHAKESPEAR heeft haar dus ook niet gebruikt. In tegendeel heeft hy zyn stuk met vele lage, overtollige, en niets ter zake doende dingen overladen: het welig vernuft vloeit op verscheiden plaatsen zodanig over, dat het in het kinderachtige vervalt. 't Menigvuldig rymen, waarvan hy gebruik maakt, verzwakt de waarschynelykheid der naturelyke samenspreking, die in de tooneelgesprekken zo onontbeerlyk is, vooral wanneer de bedryven uit het burgerlyk leven genomen

(*) De titel der Fransche is: *Histoires Tragiques extraictes des Oeuvres de Bandel, à Paris*, 1571. Eene woordelyke overzetting van de *Romeo en Julia* daaruit, vind men in het tweede deel van *the Palace of Pleasure*, *London*, 1576. Dit is eene verzameling van *Vertelsels*, die zekere WILLIAM PAINTER uit verscheiden Grieksche, Latynsche, Spaansche, en Italiaansche schryvers vertolkt heeft: doch sommigen zyn slechts uit Fransche overzettingen genomen, van welken *Romeo en Julia* eene is.

men zyn (*): eindelyk is het, gelyk GARRICK daarvan zegt, zo vol *Jingle* en *Quibble* (†) gepropt, dat men het in later' tyden zelfs niet op het Engelsch toooneel, zonder groote en gewigtige veranderingen, heeft durven vertoonen. Behoudens deze veranderingen zou eene bloote overzetting op ons Hoogduitsch tooneel bezwarelyk wél uitgevallen zyn. De Hoogduitsche dichter heeft derhalve getracht een geheel nieuw stuk daaruit famen te stellen, en BANDELLO en LUIGI DA PORTO tot leidslieden aangenomen. Of zyne pooging hem wél gelukt is, laat hy de oordeelkundigen beslisschen. Zyne gewone beschroomdheid heeft hem geraden eerst door de openlyke vertooning het oordeel van 't publiek daarover af te wachten. Deze is zelfs herhaalde malen geschied. Ware de smaak van hetzelve reeds zo gezuiverd, dat men deszelfs goedkeuring voor geheelonberispelyk houden kon, zo zou de dichter reden hebben, om 'er moedig op te zyn. Doch, moet hy niet weder schroomen, dat hy den gelukkigen uitslag alleen hebbe te danken, aan de voortreffelyke uitvoering der tooneelspeleren, welken hy hiermede openlyk zyne erkentenis betuigt?

Het

(*) Dit is het oordeel des schryvers van *the Companion to the Playhouse.*

(†) Woord- en klankspelingen.

Het zy zo! de tranen der aanschouweren, *Romeo* en *Julia* toegevloeid, mogen zyne rechtvaardiging zyn. Het hoofdoogmerk is, ten minste op het tooneel, bereikt, indien al de fynere oordeelkundige by eene koude onderzoeking noch vele gebreken ontdekte. Alleen wegens eenige kleinigheden moet hy zich verdedigen. Misschien vind men de spraak der twee gelieven te welig? —— Zy is het. Maar de dichter heeft ze hen met voordacht dus gegeven, omdat hy 'er den grond in de natuur en in de gesteldheid der jonge menschen toe meende te vinden. De hartstogt der liefde, indien zy een paar tedere harten geheel-ingenomen heeft, word meesttyds welig en geestverrukkende: zy steekt de inbeeldingskracht aan, en deze is alsdan gewoon alles wat haar voorkomt aan te grypen, en op haren toestand betrekkelyk te maken: zy kweekt eene tedere zwaarmoedigheid, en deze vind vermaak in tafereelen, die hare inbeelding streelen.

Eene andere bedenking is by de vertooning der twee laatste tooneelen des laatsten bedryfs in hem ontstaan. Deze schynen, na de treffende tooneelen die voorafgegaan zyn, te min onderhoudende te wezen. Evenwel behooren zy tot het geheel. By 't le-

lezen van 't ſtuk mist men ze, maar by de vertooning, waar zich het hart alleen voor het verliefde paar interesſeert, en zodra dit daaraan ontrukt is, verder niets zien noch hooren wil, heeft men geoordeeld ze wel te kunnen misſen. *Zy* zyn daarom by de laatſte vertooningen weggelaten, en men heeft ook hier met het vyfde tooneel geſloten. Is het publiek met deze verkorting te vreden geweest, waarom zou de dichter zich dezelve niet laten welgevallen?

PER.

PERSONAADJEN.

MONTECCHIO, } twee hoofden der voornaamste
CAPELLET, } familiën in Verona.

ROMEO, zoon van MONTECCHIO.

JULIA, dochter van CAPELLET.

Mevrouw CAPELLET.

LAURA, vertrouwde van JULIA.

BENVOGLIO, een geneesheer te Verona.

PIETRO, bediende van ROMEO.

Het tooneel verbeeld in de vier eerste bedryven eene zaal in 't paleis van *Capellet*, en in het vyfde bedryf de begraafplaats van dat geslacht.

ROMEO EN JULIA,

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

JULIA, *alleen.*

Reeds sloeg de klok twaalf:... ach! het sterfuur myner liefde!... Straks zal myn Romeo verschynen, om my te verlaten... ach! misschien voor eeuwig te verlaten!... Voor eeuwig?... gewislyk! — Zou my het noodlot in den slag, dien het my door deze scheiding toebrengt, gunstiger wezen, dan toen het myne wenschen vleide? Loutere treken, loutere valschheid! In den zoetsten drank vermengt het zyne wrangste bitterheid!... ô Liefde, liefde, liefde! hoe diep heeft uw zaad wortel geschoten! hoe schielyk is het opgegroeid, gerypt; en nu... geen zonnestraal, die my uwe vruchten laat inzamelen! Louter wolken, louter stormen!... ô! Hoe verscheuren zy myn elendig hart!... Nu noch de laatste, de vreeslykste storm:... hy tast den wortel aan... myn hart bloed: och! mogt het in deze myne laatste omhelzing doodbloeden!... Stil!... wie genaakt de deur!... is hy 't?... Neen, 't gerucht komt van de zaaldeur... Hemel! zo wy verraden waren! zo Romeo thans kwame!

me!... myn vader kwam ook en myne moeder!.. ontzettelyk!... *(De deur word geopend, en Laura treed binnen.)* Ha! Laura...

TWEEDE TOONEEL.

JULIA, LAURA.

JULIA.

Wat wilt gy, Laura, op zulk een' ongelegen tyd?.. Wilt gy mynen kommer de vertroosting van den slaap niet vergunnen?

LAURA.

ô! Indien deze u verkwikte, zou ik u niet gestoord hebben!

JULIA.

Hoe dan? indien ik hem verwachtte?... Ga, laat my alleen!

LAURA.

Ik kan u niet verlaten. 't Is het bevel uwer moeder, die ik zo even ontkleed, en ter rust gebragt heb.

JULIA.

En wat zult gy hier doen?... Ik behoef geene getuigen myner klagten... Hoort gy hoe de nachtegaal hier buiten zingt? De stilte der nacht en de eenzaamheid zyn vrindinnen der droefheid, en wie my haar beneemt, is — myne vyandin!

LAURA.

Gy hebt ongelyk, jongkvrouw! Uwe goede moeder wil juist, dat gy u met deze stoorsters uwer gelukzaligheid niet te gemeenzaam zult maken. Het lyden verteert u zigtbaarlyk: de rozen verbleeken op uw

aan-

aanvallig gelaat: dag en nacht treurt de jammerende schoone, en waarover?

JULIA.

Ach! Tebaldo was een beminnelyk man! weet gy niet dat hy thans eene spyze is der wormen? ga tot zyn graf, en zeg my, hoe veel noch van hem overig is!

LAURA.

Maar, liefste Julia, gy hebt hem genoeg beweend. Men zou de dauwdruppelen kunnen tellen, als men uwe tranen kon tellen...

JULIA.

En echter heb ik den dood noch niet vermurwd om hem aan ons weder te geven!

LAURA.

Ik weet my evenwel niet te herinneren, dat gy uw' neef, voor zyne dood zo hartelyk bemind hebt?

JULIA.

Dat kan zyn! doch de starren glinsteren by nacht veel helderer dan by dag, en in de duisternis des grafs blinken de verdiensten veel helderer dan wanneer het licht des levens haar verdonkert.

LAURA.

Maar wat zoud gy doen, indien gy een' minnaar, een' bruigom, een' geliefden echtgenoot op deze wyze verloort?

JULIA.

Wat zegt gy? Schrikkelyke Laura! ik? ik? ik zou my het hart uit het ligchaam rukken, en 't in zyn graf werpen... Ik? myn' minnaar, myn' bruigom, myn' echtgenoot, de helft myns levens, myn levenzelf!... ó! Spoed u weg, Laura! laat my alleen.

LAURA.

Neen, ik kan noch durf u niet verlaten. Leg u ter ruste, ik zal by u waken. Als akelige droomen u beangstigen, zal ik u by de hand vatten...

JULIA.

Neen, neen, myne droomen zyn aangenaam: want ik verschyn my meesttyds in myn doodkleed, dat my beter past dan een bruidskleed... Ga, myne goede Laura! laat my dit geluk genieten!

LAURA.

Ik zeg u, ik durf niet. Uwe moeder zeide my meer dan eens: Verlaat Julia niet! ik beef voor haar. Morgen vroeg zal ik by haar komen; zorg, dat ik u by haar vinde!

JULIA, *de handen wringende, en in diep gepeins, alleen met zichzelve sprekende, heen en weder over het tooneel gaande.*

Ô Hemel!... Weder een trek van 't onverbiddelyk noodlot!.... Nu moet hy haast komen!... Doch zou ik 't venster niet kunnen openen, en... maar Laura zal my tegenhouden.... Ongelukkige Julia! in uwe laatste omhelzing verraden!... hy zal door zyn' laatsten kusch uwe liefde niet verzegelen?... ô Romeo, Romeo!...

LAURA, *ter zyde.*

„ Wat 's dit? telkens heeft zy den naam van haar' doodlykften vyand, den moorder van Tebaldo, in den mond!..." Ach! myne Julia, vergeet dien verrader, dien booswicht...

JU-

JULIA.

Vermetele!... (*Verschrokken ter zyde.*) „Hemel! wat zeide ik?... Stil! Laura, men mogt u hooren.

LAURA.

En schoon hy my zelf al hoorde! Is hy niet de stoorder van uwe rust, en van de rust uwer gautsche maagschap? de moordenaar van uw' neef?

JULIA, *zeer achterhoudend.*

Neen, Laura, ik wil het u in 't geheim vertrouwen; maar gy moet het niemant zeggen: hy trok niet het eerst den degen; hy smeekte Tebaldo zich stil te houden, en zyne jeugdige oploopendheid te bedwingen: tweemaal wrong Romeo hem den degen uit de hand en gaf hem denzelven terug: vergeefs! hy liep, als razend, gedurig weder op Romeo toe, en eindelyk zelf in den degen, dien deze tot zyne verdediging getrokken had:... maar ik bezweer u, verraad my niet!

LAURA.

En gy verdedigt hem?

JULIA.

Kan ik anders? Geloof my, Romeo is een beminnelyk jongeling.

LAURA.

Doch, waarom weent gy dan altoos over Tebaldo?

JULIA.

Als ik niet over hem weende, durfde ik niet weenen, en... Laura, ik moet weenen! Ziet gy dezen ring?... (*Zy toont haar de band.*) als ik dien verloor, zoude ik dit verlies beklagen, niet wegens deze schitterende steenen, maar wegens hem die my denzel-

zelven schonk. Als ik dezen nu daarenboven verloor...
ô! Bedenk, Laura!

LAURA.

Ik versta u niet... Doch, — welk eene schrikkelyke gissing!

JULIA.

Gy noemt die schrikkelyk?... Wat noemt gy zo? Schrikkelyk! voor wie?... vòor my? Ik zag in myne kindsheid het mannetje eener torteldaive aan de zyde zyner gade vertreden: zy kirde. Hoe noemt gy dit? Het was wel schrikkelyk voor haar!

LAURA.

Ik zeg noch eens, ik versta u niet. Zou eene ongelukkige liefde... immers bemint u de graaf van Lodrona?...

JULIA.

Stil! noemt gy dit ook niet schrikkelyk? ô Ja! Gy kunt het niet schrikkelyk genoeg noemen... de graaf van Lodrona?... Ik sidder!

LAURA.

Liefste Julia, ik zie dat in uw hart een verborgen worm knaagt! Wy zyn alleen: gy kent myne tedere liefde tot u: ontdek u aan my: misschien kan ik u troosten.

JULIA.

Arme troosteres! in het graf is troost voor my, anders nergens! Gy zyt wel een goedig meisje; maar bemint gy ook mynen vader, myne moeder niet?

LAURA.

Ik bemin hen; maar niet om myne Julia te verraden; neen, liever wilde ik...

JULIA.

Gy wilt my dan niet verraden?

LAURA.

Neen, ik zweer u...

JULIA.

Goed, gy zult alles weten, gy moet het weten: doch gy zoud beter doen met den worm, die aan de roos knaagt, niet op te graven. Misſchien zal het geheim uw hart verſcheuren, wanneer gy het aan 't myne ontrukt... 't Is nog tyd; ga, Laura, en waardeer beter 't geluk der rust, dat gy zo begeerig zyt aan my op te offeren!

LAURA.

Neen; gy hebt my reeds te veel gezegd, dan dat het uw belang zelf niet vereisſchen zou om my alles te zeggen, en ik zou misſchien noch vreeslyker dingen gisſen, dan...

JULIA.

Dan wat? Kan 'er iets vreesſelykers zyn, zo noem het my, op dat ik my daarmede troosten kan!... Doch gy hebt gelyk. Ik moet het u zeggen; ik móet!... Noemde gy ſtraks niet eene ongelukkige liefde?... Wacht! laat my eerst naar 't venster gaan... (*Zy treed naar het venster.*)

LAURA, *ter zyde.*

Wat mag deze voorbereiding beduiden? Reeds begint my myne nieuwsgierigheid te berouwen!

JULIA, *aan het venster.*

Noch is hy'er niet... Hoe lagcht de liefelyke maan my toe!... ô! Vertraag thans uwen loop: gy zyt eene vrindin der zwaarmoedigheid en der liefde!..

 (*Zy*

(*Zy keert terug.*) Ja, myne Laura, noch is hy 'er niet.

LAURA.

Van wien ſpreekt gy, Julia?

JULIA.

En gy raad dit niet?... Als ik zeg, ik bemin een' man: wat ſterveling kan het zyn dan Romeo!... Gy deinst te rug?... Gy verbleekt?.. (*Zy houd de hand voor de oogen.*) ô! Wat heb ik gezegd!

LAURA.

Dan Romeo?... bezint gy u wel, liefſte Julia?

JULIA, *peinzende.*

Ja, ik heb het gezegd, ik bemin hem!... Gy verraad my immers niet?... ô Romeo, Romeo!... Voel, Laura, hoe my op 't noemen van zyn' naam het hart klopt.

LAURA.

Hemel! — Hoe en waar hebt gy dezen man leeren kennen? Ik ſta verbaasd!

JULIA.

Hebt gy hem ooit gezien? Ach! gy zoud niet verbaasd ſtaan, als gy hem gezien had... Herinnert gy u noch het feest, dat myn vader, voor eenige maanden, op myn' geboortedag gaf?... Och! dat ik 'er nooit een' gehad had!... Gemaskerd is hy onder de andere dansſers toen ingeſlopen!

LAURA.

Ja, ik herinner my, dat ik daarvan gehoord heb.

JULIA.

Neen, gy moest hem gezien hebben, gezien!... Hem te zien en hem te beminnen was hetzelfde. Ik zag hem, Laura, en myn hart volgde myne oogen...

ach!

ach! dat hart te schielyk met alle de aangename onrusten der liefde vervuld! ... Doch ik sprak ook met hem! ik hoorde den zilverachtigen klank zyner stem, en het geluid der speeltuigen was wanklank in myne ooren. Mercutio had my met zyne yskoude hand aangeraakt. Toen hy my na zynen vermoeijenden dans tot myne zitplaats terug geleidde, reikte my Romeo zyne zyden, zyne zagte, ô! zyne lieve, warme, welkome hand! Met iedere vinger, die my aanroerde, drukte hy my een' pyl der liefde in 't hart! en, ach! hoe zweefde het blakende meisje in een' hemelschen dans daarheen! Doch toen kende ik hem noch niet by naam, den liefdegod, over wien zich de vergadering in de danszaal, ik weet niet, of met een meer eerbiedig stilzwygen, of met een meer welsprekende yverzucht, verwonderde. Dit weet ik, dat het arme meisje, dat gy hier voor u ziet, in liefde verzonken was, offschoon zy voor de aanwezenden op lucht scheen te wandelen. Hy wierd ontdekt. Romeo kon niet verborgen blyven. Gy weet het gevolg!

Laura.

En kon de naam van Romeo dien schielykontvlamden gloed niet uitdoven? Daar my de haat tusschen de Capelletten en Montecchioos maar al te wel bekend is, zou ik gedacht hebben, dat de naam Montecchio...

Julia.

Zottin! klinkt hy niet schoon? Noem my een' beteren. De haat? ô! de haat! .. al wat hy my kon ingeven, versmolt als sneeuwvlokken voor den adem

der zoele lucht, en bevruchtte de liefde in het binnenst van myn hart.

LAURA.

Maar de hoop van zulk eene liefde... vanwaar kost gy die verkrygen?

JULIA.

Ach! Laura, deze groeit in den onvruchtbaarſten grond, als de liefde dien verwarmt. Onze wederzydſche neiging, dacht het onnoozele meisje, kan misſchien het middel tot eene vaste en duurzame vrede worden. Zyn niet dikwyls oorlogende vorsten door zulk een' band bevredigd?.. Wy hadden reeds een' heimelyken vrind, die daaraan arbeidde; ja, gy weet zelve, dat de grooten van Verona deze vyandſchap zochten te dooden!

LAURA.

Maar, waar hebt gy dezen man vervolgens gezien? Uwe beiderzydſche verwydering, had, dunkt my, den eerſten indruk licht kunnen uitwisſchen.

JULIA.

Hoe weinig kent gy de liefde, Laura! zy is, als eene gedachte, die zich in één' oogenblik tot de hoogſte ſtar verheft. Romeo was gelyk de ſchaduw myner ziele! trad ik op het balkon, zo zag ik mynen Adonis voorbygaan: ſtond ik aan het venster, zo gevoelde ik het zoete lagchen zyner lonkjes uit het venster tegen my over: in de kerk hoorde ik zyne ſtem zich met engelenſtemmen vermengen! Wat zult gy zeggen? Als ik eens by nacht hier aan dit zelfde venster ſtond, en myne zuchten de koele lucht toevertrouwde, ſtond

hy

hy ginds aan dien oranjenboom geleund... Ach! daar ontdekten wy elkander het eerst onze liefde, wy zwoeren ze elkander voor eeuwig! ô! Welk eene verrukking! Alle de minnegoden ſtreelden ons met hunne wieken, en verſpreidden alle de liefelyke geuren van het gebloemte rondom ons. Balzem vloeide van Romeoos lippen! myne ziel zwom in eene onuitſprekelyke wellust! Het was eene nacht als deze, behalve dat de maan niet met zulk eene gemaakte vrindelykheid lagchte: neen, zy lagchte als een kind op den ſchoot van zyne moeder.

LAURA.

Is het mogelyk? ... Ach! nu verwonder ik my over niets.

JULIA.

Hoor! Gy zult u noch minder verwonderen. Wy wierden 't eens, elkander by Benvoglio nu en dan te ſpreken.

LAURA.

Uw' geneesheer?

JULIA.

Ja; thans waarlyk een geneesheer voor onze bloedende harten! Wy konden ze hem te beter openen, dewyl hy het vertrouwen van onzer beider oudren had, en alle toebereidſelen tot hunne verzoening maakte: ja, reeds had hy eenen grooten ſtap daartoe gedaan, toen... Hemel! op deze gedachte, doorſteekt de heillooze degen, die Tebaldo het leven roofde, my altyd het hart! .. Ach! Gy weet noch den akeligen dag, die de bloesſems onzer hope deed afvallen.

LAU-

LAURA.

Ja, helaas! een droevig paaschfeest! noch droeviger door uwe gebeurtenis!

JULIA.

Maar gy weet de waarheid niet: de haat myner magen heeft haar vervalscht!.. Een groot getal koetſen had zich, by de Borſoriſche poort, omtrent het kasteel Vecchio, verzameld: daaronder was een menigte onzer beider bloedverwanten. Zy geraakten aan elkander; bloed vloeide van weêrszyden: toen kwam de engel Romeo, vol van die vrede, die onze liefde ſtichten zou, en zocht de leeuwen door honigzoete woorden tot bedaren te brengen; doch de woedende Tebaldo... ô! Ik heb 't u reeds verhaald. Romeo wierd wegens dezen moord uit Verona verbannen..... Gy zaagt myne tranen vloeijen:... eene zee van tranen heb ik geweend! Gy waande, zy vloeiden voor Tebaldo? maar geene, zelfs niet eene ſchaduw eener traan gold hem: alle golden zy Romeo!

LAURA.

En gy weent noch? Heeft dan de tyd zyner verwydering die niet een weinig kunnen doen opdroogen? Ik weet wel, dat 'er een gerucht liep, alsof hy noch hier verborgen ware; doch ik heb het niet geloofd. Zou de ſcherpziende haat der Capelletten hem niet voor lang ontdekt hebben?

JULIA.

Ach! hierin ligt het ſchrikkelyke dezer nacht! Benvoglio had hem in een klooster by een' zyner vrinden verborgen. Wy troostten elkaêr door brieven:

doch

doch de geest van vervolging begint de duisternis zyner verblyfplaats op te klaren: hy moet vlug'en, of... hy moet ſterven! Ach! zal ik zyne ſcheiding overleven? neen, Laura! neen, Romeo!... En gy wilt dat ik niet weenen zal? dat ik in weeklagen myn ziel niet verzuchten zal? en dit is het uur van afſcheid? Neen, goede Laura, dat kan niet zyn! ô Romeo! Romeo!

LAURA.

Wat zegt gy? en gy verwacht hem hier?

JULIA.

Ja, Laura!.. Ziet gy? hier, door deze deur, die in den tuin loopt, zal hy hierin komen... (*Zy nadert Laura.*) Stil! hoort gy de bladeren in den tuin niet ritſelen?.. ja... de granaatboom onder myn venſter word geſchud... Hy is 't! ô Laura, beste Laura! Zoud gy my kunnen verraden?... Maar zie!.. (*Zy vertoont haar een' dolk.*) Zo ge my verried't.. Kan eene dochter van Antonio het wagen, den zoon van Montecchio te beminnen, zo kan zy het voorzeker ook wagen, te ſterven!

LAURA.

ô! Werp dit verſchrikkelyk werktuig des doods weg! Kunt gy aan myne ſtilzwygendheid twyfelen?.. Als gy dit kunt, ben ik uw vertrouwen niet waardig!

JULIA.

Verſchoon my, myne vrindelyke Laura! maar ras, verlaat my! want één verloren oogenblik is thans voor my eene verloren eeuw!.. Ach! hoe begint myn hart

hart te smelten!.. Voort, Laura, haast u, ga, opdat ik mynen Romeo de deur opene...

(*Zy treed zagtjes naar eene achterdeur.*)

LAURA.

Goed, ik zal in de voorkamer wachten... (*In 't heengaan.*) Schrikkelyke ontdekking! wat einde zal dit nemen!

DERDE TOONEEL.

JULIA, ROMEO.

JULIA.

Zyt gy 't?

ROMEO, *in 't uitkomen.*

Ik ben 't?

JULIA, *hem om den hals vallende.*

ô Romeo!

ROMEO.

ô Julia!

(*Zy zien elkander aan, sidderen, en weenen.*)

JULIA, *na een taamlyk lang stilzwygen.*

Gy zyt Romeo, en wilt my verlaten?

ROMEO.

Gy wilt immers niet, myne Julia, dat ik sterven zal? Straks na het aanbreken van den dag zal men my, op het gerucht dat ik noch in Verona ben, laten opzoeken, en denk, als men my vinde! denk Julia!

JULIA.

Neen, ontzettelyke gedachte! ſpreek niet van 't aanbreken des dags! zal de dag u niet aan my ontrukken? Ach! mogt zy eeuwig duren, deze nacht! By u behoef ik geenen dag: de diepſte middernacht is door u helder!.. ô Romeo! en gy wilt my verlaten? wanneer zal voor my weder een zon ſchynen!

ROMEO.

Gelooft gy, dat myn hart minder bloed? Ach! kost gy 't zien!... maar neen, neen! Gy moet myn leed niet half kennen! Julia!.. ô! in deze woorden ligt alles... Julia zal ik verlaten?

JULIA.

Maar ik wil u niet verlaten... (*Peinzend.*) Romeo!.. deze gedachte gaf my de god der liefde in... ik wil met u gaan!

ROMEO.

Wat zegt gy?.. Neen, Julia, dit kan niet wezen!

JULIA.

Dit kan niet wezen, Romeo; en gy bemint my? Heeft de liefde niet veel onmogelyker dingen mogelyk gemaakt? Ik wil myne kunne in manskleederen verbergen; ik wil deze lange hairen affnyden, en u overal volgen: myne tedere zorgvuldigheid zal u uwe vlugt verzagten: in de hitte des dags zal ik u verkoelende dranken bereiden, en tegen de verkoudende nacht zullen u myne omhelzingen beſchutten: de ruwſte wegen zullen my in uw gezelſchap liefelyk zyn, en de ſcherpſte doornen my niet ſteken. ô Myn beminde! myn gemaal! myn Romeo! Kan ik

by

by u ongelukkig zyn, of zal ik het niet zyn, zonder u?

ROMEO.

Ja, gy zult by my, gy moet met my ongelukkig zyn. Laat af, laat af met deze hartroerende bede! Gy grieft my te feller, omdat ik uwe bede u niet kan inwilligen!

JULIA.

En waarom niet? Kan Romeo ook wreed zyn?.. Ach! nu zie ik dat gy een zoon van Montecchio zyt.

ROMEO.

En ik, Julia, zou kunnen zeggen, dat gy thans eene dochter van Antonio waart, wanneer de liefde u dit verwyt niet ingaf... Niet waar, gy bemint my?.. ó Ja! Gy bemint my onuitſprekelyk, gelyk ik u doe; en zoud gy niet ongelukkig zyn, wanneer gy my ongelukkig maakte?

JULIA.

Dus zoude ik u ongelukkig maken, als ik u verzelde?

ROMEO.

Bedenk uw' ſtand en den mynen! In zulk eene verkleeding...

JULIA.

Stil! Romeo, ſchaam u! Is de ſtand eener bevestigde tederheid niet de hoogſte waarde eener minnende vrouw?

ROMEO.

Ja, maar onze verbindtenis weet niemant dan de Hemel

hemel en onze harten... Doch ik wil niet van den ſtand ſpreken: bedenk het gevaar...

JULIA.

Het gevaar, Romeo? Daag alle de pylen des ongeluks, die u kunnen dreigen, uit, en zie, of ik ze niet alle met deze myne borst opvangen, en dan noch een bly gelaat vertoonen zal.

ROMEO.

Het doodsgevaar, myne Julia, is het niet dat my verſchrikt: duizendmaal wil ik myn leven voor het uwe weggeven, en gedurig noch vragen, of ik niet noch tienduizend levens u te ſchenken heb: maar het gevaar eener eeuwige ſcheiding... ja, liefſte Julia, hierin ligt het verſchrikkelyke!

JULIA.

Dit zou verſchrikkelyk zyn! ja; maar wie zal ons ſcheiden?

ROMEO.

Geloofc gy niet, myn lief, dat, zodra gy vermist wierd... (en denk zelf hoe ras dit geſchieden zou!) dat geheel Verona zoude opontboden worden om ons te vervolgen? Welke wegen zouden de elendige vlugtelingen inſlaan, waar de vervolgers hen niet zouden achterhalen? en achterhaalden zy ons; denk dan, wat uw onverbiddelyke vader aanvangen zou!

JULIA.

Ontzettelyk!

ROMEO.

Gy zoud leven, maar wat zou 'er van Romeo worden... van den moordenaar van Tebaldo... van den rover, van den onteerder van Julia? louter namen,

men, die geen medelyden zouden verwerven, de liefde by menschen niet kunnen verontschuldigen, die alleen hun nietswaardig eigenzelf beminnen! niet waar? hy zoude op een moordschavot moeten sterven! en zou Julia hem overleven?

JULIA.

Neen, neen, Romeo! Welk een schrikkelyk tooneel ontsluit gy voor myne oogen! ô! ik moet blyven, ik moet blyven, ik kan u niet volgen; maar hoe zal ik uwe afwezendheid verdragen?

ROMEO.

Door hoop en geduld, Julia.

JULIA.

ô! De droefheid over u heeft beiden reeds gedoodt: de verbleekte Tebaldo heeft ze met zyne koude hand aangeraakt, hare bloessems zyn te samengekrompen, en beiden neigen zy het hoofd ter aarde.

ROMEO.

Zy neigen het hoofd, liefste Julia, maar zy behoeven noch niet dood te zyn. Onze scheiding zal alleen de winter onzer liefde wezen; eene liefelyke lentezon zal haar veel schooner weder doen opluiken.

JULIA.

Neen, geloof my, Romeo, eene eeuwige nacht zal haar bedekken.

ROMEO.

Verban deze schrikkelyke hersenbeelden! Hoor, Julia! de prins heeft mynen vader beloofd, dat myne verbanning kort zal zyn! noch meer, hyzelf wil intusschen aan de verzoening onzer beider ouderen arbei-

beiden. Denk, welk een hemel van gelukzaligheid het zyn zoude, indien wy onder de zegeningen van verzoende vaders en moeders onze liefde voor de oogen der waereld vieren mogten! denk, myne Julia, welk eene gelukzaligheid!

JULIA.

Ja, eene bekoorlykschoone vrucht! doch zy hangt veel te hoog, dan dat wy haar zouden kunnen bereiken. Eer wy tot haar komen, is zy lang afgeslagen.

ROMEO.

Julia, wanneer alles verloren is, geene hoop meer opwast; staat het ons altyd noch vry uwen eersten voorslag uit te voeren. Het zal my tienmaal lichter zyn, na eene korte afwezendheid, weder in Verona binnen te sluipen, om u het vyandig lot onder eene verkleeding te ontrukken, dan nu. De liefde zal ons den weg wyzen; en kunnen wy dan dolen?

JULIA.

ô! Waartoe zou Romeo my niet overreden! Ik zou u gelooven, zelfs wanneer gy my overreden wildet, dat ik u haten konde.

ROMEO.

Mantua, werwaarts ik ga, is naauwelyks eene dagreize van Verona, en hoe naby is dit voor de liefde!

JULIA.

Neen, neen; gy spreekt niet wel: voor de liefde gantsche waerelden van elkander!

ROMEO.

Gy vergeet dat de liefde zich wieken verschaft, wanneer zy eenen wensch heeft te vervullen... Ik laat mynen getrouwen Pietro hier. Het zal u niet moeilyk vallen, onder uwe vrouwen eene getrouwe

 vrin-

vrindin te vinden, aan wie gy uw hart en uwe wenschen vertrouwt: want wie bemint Julia niet?

JULIA.

Dan moet het Laura zyn! zy weet reeds het grootste gedeelte van myn droevig lot...

ROMEO.

Wel nu: ieder dag zal Pietro u een' brief brengen; ieder uur zal ik een' bode, een dagverhaal van myn kleinste bedryven, u toeschikken. Gy zult ieder geheime gedachte ervaren: met iedere ademhaling zal ik uwen naam noemen, en ieder luchtje zal u iets van my melden.

JULIA.

Dit geeft my eenigen troost, Romeo! Ik denk op niets dan op u! en als ik uw' naam niet meer uitstamelen kan, zal myn laatste adem dien noch zuchten.

ROMEO.

Bezoek dikwyls onzen onderlingen vrind, Benvoglio! ik zal hem zeggen, dat hy steeds van my met u spreke...

JULIA.

En gelooft gy, dat ik een ander woord dan van u aanhooren zoude?

ROMEO.

Hy zal alle gelegenheden zoeken, om tot u te komen...

JULIA.

Hy zal die vinden, Romeo, hy zal die vinden! 't Van liefde krank zynde meisje zal schielyk een' arts noodig hebben: maar wie zal haar kunnen genezen dan Romeo?

ROMEO.

Van alles wat u betreft zal hy my naricht geven. Voor ieder uur heb ik hem bepaald, waar hy my kan vinden, en ik zal geenen tred doen, zonder hem onderricht te hebben! — ô Welk eene verrukking! — wanneer wy ons weder zo trouw, zo teder als ooit omarmen zullen, wanneer de vreugde ons de lippen verzegelen zal, zódat wy ze flechts uitftamelen kunnen, doch wanneer onze van wellust kwynende oogen elkander met eene veel treffender welfprekendheid den uitgeftanen kommer over onze fcheiding melden zullen, die alsdan met de tranen, welken over uwe gloeijende wangen rollen, voor eeuwig wegvloeijen zal: dan, ô myne Julia! dan zal niets dan de dood ons fcheiden...

JULIA.

ô! De dood! myn Romeo, de dood! — Zo verrukkelyk als uw troost is, zo zegt myn hart my echter gedurig, dat hy ons eerst zal vereenigen! Ach! dat ik flechts in uwe armen ftierve!

ROMEO.

Julia! fla myn' buitendien reeds gebogen' geest niet geheel ter neder: geef my voor 't minst den verkwikkenden troost mede op weg, van u eerlang vrolyker weder te zullen zien; dit is het eenige dat my fterken, en my aan de wanhoop ontrukken kan. Neen, myne Julia, doe het niet, de tyd van affcheid is naby... Hoort gy buiten den leeuwrik, den voorbode des morgens, wel? Ik moet heen, ik moet heen, Julia!

JULIA.

Neen, neen, het is de nachtegaal, en niet de leeuwrik! Gy behoeft noch niet te gaan!

ROMEO.

ô Wáre het zo! maar ziet gy het schemerlicht niet reeds boven gindschen heuvel opstygen?

JULIA.

Neen, Romeo, geloof my, 't is de maan, die tot myn' troost aan den hemel vertraagt; vergun my ten minste noch eenige oogenblikken! — Ach! misschien de laatsten, dat ik u zie!

ROMEO.

Ziet gy niet, dat de maan voor de naderende zon verbleekt? doch uwe liefde kleurt haar!... Nu, het zy zo! Neen, 't is noch geen dag, myn lief. Een uur in uwe omhelzing betaalt my duizendmaal myn dood.

JULIA.

Uw dood, Roméo? — Niet èen oogenblik langer! ô! Vlied, haastig vlied, 't is dag!... Hemel! wie komt...

VIERDE TOONEEL.

JULIA, ROMEO, LAURA.

LAURA.

Geliéfdste Julia! ik hoor uwe moeder opstaan, ik vrees...

JULIA.

Ik ben elendig! ô Romeo! Romeo! gy moet heen! — gelooft gy, dat wy ooit elkander weder zullen zien?

ROMEO.

Ik hoop het, myne Julia! Ach! wat zal dit een oogenblik van vreugde zyn!

JULIA.

Gy hoopt vergeefs! Zie my noch eens recht aan!.. Gy schynt my bleek, gelyk het graf! schyn ik u ook niet zo?... ô Romeo! laat my myne ziel in de uwe uitademen! (*Zy valt hem om den hals.*) — en sterven.... (*Men hoort eene schel.*)

LAURA.

Hemel! ... Mevrouw, uwe moeder, schelt om my... ga heen, mynheer!

ROMEO.

Julia! ongelukkige, geliefde Julia! (*Julia is in onmagt gevallen.*) Hare levensgeesten zyn vervlogen! ik moet my van deze droevige gelegenheid bedienen! (*Hy kuscht haar.*) myne schoone, myne dierbare, myne beste Julia! vaarwel! duizendmaal vaarwel! de engel der liefde moete u versterken, en zyne aangenaamste vertroostingen over u uitstorten! de dood zal ons niet scheiden, en als hy ons scheid, zullen we ons in 't graf weten te vereenigen... (*Tegen Laura.*) Help haar op, myne vriendin, troost haar! zeg haar, dat ik myne ziel hier laat, en dat noch tyd noch afzyn haar dezelve ontrukken zal. Uwe trouw zal u rykelyk beloond worden...

LAURA.

Om 's Hemels wil! ga heen!

ROMEO.

Vaarwel... Julia, duizendmaal vaarwel!

(*Hy kuscht haar nochmaals, en vlugt door de achterdeur.*)

VYFDE TOONEEL.

JULIA, LAURA.

LAURA, *by zickzelve.*

Ik ben in doodsangst!... Indien hare moeder maar niet komt!... Ontwaakt zy, zo zal ze gewis niets dan den naam van Romeo in den mond hebben, en het ongelukkige meisje ware verraden... Ik moet zien, dat ik haar in haar slaapvertrek te bed brenge...

JULIA, *bykomende, ziet starende in 't ronde.*

Romeo! waar zyt gy?... Ach! waar is hy, Laura?... Heeft de ontrouwe my verlaten?...

LAURA.

Ik bid u, myne liefste Julia! herstel u! hy is weg: hy moest weg! Gy ziet: reeds is het heldere morgenrood opgedaagd! Uwe moeder heeft om my gescheld, en ik weet niet, waarmede ik my verontschuldigen zal...

JULIA.

Valsche Laura! waarom hebt gy hem laten vlugten?... Dit dacht ik wel... Romeo, Romeo!... Help my roepen, misschien zal hy ons noch kunnen hooren!

LAURA.

Ik smeek u om uwen Romeo, om uwer liefde wil! verzagt uwe smart! bedenk, zo gy hem verraad, dat men hem noch inhalen kan, en dan... Gy wilt immers niet, dat hy zynen vervolgeren in de handen vallen zal? denk wat van hem worden zou!

JULIA.

Ik bezin my, Laura. Ja! gy hebt gelyk! hy moest

vlug-

vlugten... ô Laura! als ik maar weenen kon!... myn hart... Ach! hier! hier!... 't zal barsten, zo geene tranen het... en evenwel zyn myne wangen geheel nat?... (*Zy betast haar aangezigt.*) maar wie weet of dit geene tranen zyn, die myn Romeo daarop noch heeft laten vallen!... Zeg my, Laura, weende hy, toen hy wegging?

LAURA.

ô! Hy heeft zo vele tranen aan uwen hals vergoten, u zo dikwyls gekuscht, eer hy vlood...

JULIA.

Heeft hy dat gedaan? (*Zy neemt haren zakdoek, vangt 'er de tranen mee op, beschouwt en kuscht dezelven.*) de goede Romeo! ja, ja het zyn zyne tranen, zy zyn noch heet, als zyne liefde!... edele tranen, waarom verdroogt gy?... ô Laura, herhaal my alle woorden die hy sprak, eer hy vertrok, ieder onschatbare zucht zyner tederheid, ieder' opslag zyner verkwynende oogen, ieder beweging zyner handen, de weemoedige welsprekendheid zyner lippen, zyner oogen, en zo gy iets vergeet, moet gy nimmer een' trouwen minnaar vinden.

LAURA.

Alles, alles zal ik u verhalen... maar, (*Daar word weder gescheld.*) hoort gy? uwe moeder schelt reeds weder! Ik zal u te bed brengen, mogelyk verkwikt u een weinig rust...

JULIA.

Rust! geloof gy dat ik die eerder dan in den schoot der aarde vinden zal?

LAURA.

Voor 't minst zult gy niet wenschen, in dezen toestand uwe moeder te zien, en liever alleen zyn?

JULIA.

ô Ja, dat wil ik! dat wil ik! Laura!... Ach! gy hebt gewis ook bemind, dewyl gy dit weet?... Ik wil alleen zyn!

LAURA.

Wel, kom dan; ik zal u te bed helpen: want zo ik langer vertoef, zal uwe moeder geloven, dat gy zeer erg zyt, en naar hare dierbare dochter toe ylen.

JULIA.

Ik ben ook zeer erg: maar myne goede moeder moet niet weten, dat het om Romeoos wil is!..

LAURA, *haar heenleidende.*

Ik zal zeggen, dat gy eerst in slaap waart geraakt; en in aangename droomen laagt...

JULIA.

Maar niet van Romeo: zy zouden wel aangenaam zyn; maar hy is immers weg!... (*Na een' diepen zucht.*) ô Laura! thans komen 'er tranen — nu zal ik wel wat beter worden.

Einde van het eerste bedryf.

TWEE-

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Mevrouw CAPELLET, LAURA.

Mevrouw CAPELLET.

De gantsche nacht door, zegt gy, heeft zy geweend?... Dit is my toch onbegrypelyk! *Zulk* eene heftige liefde is anders de liefde der bloedverwanten niet.

LAURA.

Ik heb het ook altoos geloofd, mevrouw! echter heeft zy Tebaldo onophoudelyk in den mond!

Mevr. CAPELLET.

En, tegen u gezegd, hy was de man ook niet, die bekwaam was om zulk eene brandende liefde voor zich te verwekken,.. hoogmoedig, oploopend, en stout! Ik durf niets zeggen, maar ik denk altoos noch in myn hart, dat hy de oorzaak van zyn eigen ongeluk was.

LAURA.

Inderdaad ik durf dit niet overluid zeggen! Anders zoude men 'er noch kunnen by voegen, dat Romeo, zyn vyand, een jong, zagtmoedig en dapper man is.

Mevr. CAPELLET.

Ach! het laatste heeft hy betoond! het eerste zeggen wy slechts onder ons; want het is meer dan al te waar, dat hy, by de bewuste gelegenheid, den stryd

ſtryd onzer opgeſtookte magen, meer bedacht was, by te leggen, dan aan te wakkeren: doch de gedachte-alleen zou, by myn' mans famielie, hoogverraad zyn. Ondertusſchen verteert zich myne arme Julia zigtbaarlyk: en ik verteer my om haar!

LAURA.

En geen troost is bekwaam haar op te beuren! Hare verbeelding ſpeelt met het graf, als met haar bruidsbedde, en ſchildert haar de doodkleur als de ſchoonſte kleur in de natuur af. Als zy bedaardst ſchynt te wezen, dan loost zy zuchten, alsof haar 't hart breken zoude, en tranen leken uit hare ſchoone oogen.

Mevr, CAPELLET.

Myne droefheid over haar is groot, en — des te grooter, hoe meer ik dezelve verbergen moet. Ik beſpeur, dat ik de hare door myn klagen ſlechts vermeerder. Zy begint my te vermyden, daar zy anders hare verborgenſte gedachten in mynen ſchoot uitſtortte. Haar vader is oploopend, en noemt ons elendige misbaarmakende, jammerlyke ſchepſels. Ik moet ſlechts zorgen, haar van zyn gezigt te verwyderen: wie weet, of hy haar anders niet reeds kwalyk had behandeld: echter weet ik haar niet te helpen!

LAURA.

Dat zal ook moeilyk zyn, mevrouw! Hare krankte moet dieper dan in Tebaldoos graf liggen: misſchien — in haar hart, en ik vrees dat men het zal verſcheuren, indien men hare kwaal 'er wil uitdelven.

Me-

Mevr. CAPELLET.

Gy gelooft dan echter, dat Tebaldo de oorzaak van hare ſmart niet is?... wat reden hebt gy daartoe?

LAURA.

Ik? ik?... geene, dan — dat ik om hem zo niet zou jammeren, zelfs indien hy myn broeder geweest ware. Ja, zo het de eerſte ſmart ware, en zy galmde dezelve in luidruchtig gekerm en weeklagten uit, zou het my niet verwonderen: maar na twee maanden zulk eene droefheid?... Zoud gy wel denken dat ik haar eerst voor een half uur te bed gebragt heb?

Mevr. CAPELLET.

ô! Waarom hebt gy my niet geroepen? misſchien had ik dit vroeger te wege gebragt.

LAURA.

Zy gaf my telkens hoop, dat zy gaan zoude, en bad met zulk eene zoete, ſtreelende weemoedigheid, het u niet te zeggen... ô Gy kent immers het betooverend geweld harer vrindelyke beden?... Ik kon het haar onmogelyk weigeren.

Mevr. CAPELLET.

Het arme, ongelukkige meisje!... en wat heeft zy dan al den tyd gedaan?

LAURA.

Wat anders, mevrouw, dan hetgeen zy altoos doet! geweend, gezucht, geklaagd, van het graf geſproken! Tebaldo op de lykkoets gezien, geesten in lange witte kleederen in het oranjenboschje zien rondwandelen! Romeo verwenscht, en, eer ik haar wegleidde, lang met het hoofd op den arm geleund, en met een

he-

bemelgeslagen oogen, daar, aan het venster het aanbreken des schemerenden dags bezucht, en met tranen de vrindelyke maan over het gebergte verzeld.

Mevr. Capellet.

Droevig! ten hoogste droevig!...

Laura.

God weet, of zy thans noch slaapt! want zy rustte noch niet toen ik haar verliet.

Mevr. Capellet.

Ik zie wel, dat niets dan eene buitengewone verandering haar van haren kommer zal genezen: en ik hoop, dat deze haast zal komen. De rouw over Tebaldo heeft haar huwlyk met den graaf Paride van Lodrona vertraagd, doch het is noch om eene maand te doen, en misschien bekomt hy de verzochte toestemming noch eerder...

Laura.

En meent gy, dat dit haar' kommer wegnemen zal?

Mevr. Capellet.

En gelooft gy dit ook niet?

Laura.

Zy schynt my toe geene uitstekende genegenheid voor den graaf te hebben.

Mevr. Capellet.

Evenwel ook geen' afkeer?

Laura.

Meer afkeer dan genegenheid, mevrouw! indien zy liefde voedde, ware Tebaldo lang vergeten. Eene hoopryke liefde schiet te ras in de hoogte, dan dat ze alle andere hartstochten niet schielyk versmooren zou.

Me-

Mevr. CAPELLET.

Dit ontbrak noch aan myn ongeluk!... Heeft zy u iets laten blyken?

LAURA.

My? Niets, dan... dat haar zyn laatste afscheid meer verheugde dan bedroefde.... Maakt zy ook wel, met een enkel woord, gewag van den graaf?

Mevr. CAPELLET.

Misschien is hy haar noch onverschillig!... Doch, indien haar de liefde al niet vertroostte, zo zal het misschien de afwending der gedachten doen. Dikwyls heeft deze op eene gewonde ziel dezelfde werking, als de verandering der lucht op kranke ligchamen.

LAURA.

Al naar dat de wonde is, mevrouw! zy is ook zeer licht daardoor meer aantetasten! ik weet wel van niets, maar...

Mevr. CAPELLET.

En wat maar?

LAURA.

Ik geloof niet, dat het de graaf van Lodrona is, die de arme Julia genezen zal.

Mevr. CAPELLET.

Wie dan? Weet gy iets van een' ander?

LAURA.

Dat niet, maar...

Mevr. CAPELLET.

Maar de graaf heeft alle de goede eigenschappen, welken een gemaal voor onze dochter hebben moet! Rang, vermogen, uiterlyk aanzien, deugd...

LAU-

LAURA.

Als zy evenwel in weêrwil van dit alles geene genegenheid voor hem had? ô! Mevrouw, de liefde heeft haar' eigen zin, gelyk Julia hare eigen droefheid: zo min als wy voor deze noch een geneesmiddel hebben kunnen uitvinden, zo moeilyk zal geene ook misschien door het aangeboden voorwerp te bevredigen zyn; en indien de liefde van den graaf by tien andere dames welkom ware, zo is het noch altoos twyfelachtig, of Julia van deze tien niet eene uitzondering zyn kon!

Mevr. CAPELLET.

Gy zyt een zeer onvrindelyk schepsel, Laura, dat gy my ook deze hoop beneemt: myne dochter zal zo niet zyn; neen, neen, zy zal zo niet zyn... Ga! zie of ze aan 't sluimeren geraakt is; zo niet, roep haar dan hier... doch maak haar niet wakker!...

(*Laura gaat in 't kabinet.*)

TWEEDE TOONEEL.

Mevr. CAPELLET, *alleen.*

Myne Julia ligt my zo na aan 't hart, dat ik aan niets anders denken kan!... Akelige voorgevoelens ontrusten my, en de nachten kwellen my met vreeslyke droomen: nu zie ik Tebaldo, die Julia in zyn bebloed gewaad omarmt; dan zyn' moordenaar, Romeo, die den degen, waarmede hy Tebaldo vermoordde, ook Julia in 't hart stoot... ô! Ik vrees, ik vrees!... nochtans weet ik niet, wát?... haar heime-

melyke droefheid — en evenwel geene schaduw van eenig gegrond vermoeden .. ach! myn gemaal!...

(*Laura komt uit Juliaas kamer, doch gaat terug, zodra zy den heer Capellet gewaar word.*)

DERDE TOONEEL.

De heer CAPELLET, Mevr. CAPELLET.

De heer CAPELLET.

Hoe! reeds zo vroeg hier? ik zocht u in uwe kamer.

Mevr. CAPELLET.

En wat is 'er van uw' dienst?... Ik wilde zien hoe het onze arme Julia maakte.

De heer CAPELLET.

Wel nu?...

Mevr. CAPELLET.

Zy is erg! zeer erg! ik liet Laura deze nacht by haar; hare kwelling neemt geen einde! zy heeft de geheele lange nacht door gezucht, gejammert; en nu eerst voor een half uur...

De heer CAPELLET.

Ik ben dat gejammer moede: doch ik zal 'er schielyk een einde aan maken... Het meisje ligt niet aan Tebaldo, zy ligt aan de liefde krank, en zy zal noch heden geholpen worden.

Mevr. CAPELLET.

En hoedanig?

De heer CAPELLET.

De graaf van Lodrona heeft my zo even laten melden, dat hy verlof heeft, om zyn huwlyk te voltrekken, wanneer hy wil: zyne ongeduldige liefde wenscht echter, dat het liever heden, dan morgen, geschieden mogte! zyne begeerte zal voldaan worden. Ik heb besloten, noch heden met u, myne dochter en den graaf op myn landgoed naar Villafranca te gaan, en eerstdaags... misschien morgen, de verbindtenis te voltrekken.

Mevr. CAPELLET.

Maar, myn lieve gemaal...

De heer CAPELLET.

Maar, wat hebt gy weder in te brengen?

Mevr. CAPELLET.

Gy weet, dat uw wil my eene wet is, ik dacht alleen dat de welvoegelykheid, wegens den rouw over Tebaldo...

De heer CAPELLET.

Even daarom zal ze op 't land, geheel in stilte, alleen in 't byzyn van eenige onzer naaste bloedverwanten voltrokken worden. Reeds zyn 'er zes weken sedert zyne dood verloopen: de graaf wenscht het; ik wensch het: het is genoeg!

Mevr. CAPELLET.

Genoeg en meer dan te veel voor my! doch indien wy onze arme dochter...

De heer CAPELLET.

Onze arme dochter is eene zottin! wat weent ze, wat klaagt ze?... Om Tebaldo? goed, hy was myn neef zo wel als de hare: ik heb hem naar behooren

be-

beklaagd: zy heeft niet meer recht dan ik: ik ben nu gereed, en zy moet het ook zyn! Ik heb alles gedaan om haar te wreken, en indien ik haar het hoofd des moordenaars niet heb kunnen leveren, is het myn schuld niet.

Mevr. CAPELLET.

ô! Het mannelyk verstand kan het hart eerder door redenen in rust brengen, dan de vrouwelyke zwakheid daartoe in staat is... Gy hebt gezien, liefste gemaal, dat hare droefheid meer toe- dan afgenomen is...

De heer CAPELLET.

Wat meent gy echter, dat hiervan zal worden? Gelooft gy dan, dat de graaf, indien wy de zaak zo laten voortgaan, een meisje begeeren zal, dat zich in mildzuchtig verdriet verteert, en alle geneugten des levens van zich afwyst? Zie haar slechts aan: naauwelyks is zy meer kenbaar, en misschien, misschien... ligt haar het te langverschoven huwlyk, meer dan de dood van Tebaldo aan 't hart?

Mevr. CAPELLET.

Zy zou evenwel de minste reden niet hebben om haar gevoelen te verbergen? zy weet ons, zy weet 's graven oogmerk; zy heeft zyne belofte en onze toestemming: doch zo dikwyls ik haar noch getoetst hebbe, heeft zy hare verbinding meer zoeken te vertragen dan te verhaasten.

De heer CAPELLET.

Blooheid of veinzery! men kent hare kunne! steeds zoekt dezelve uitvlugten, om den naam eener roemenswaardige naauwgezetheid te verkrygen!

Mevr. CAPELLET.

Myn kind is tot zulk eene geveinsdheid niet in ſtaat. Gy weet zelf, dat wy haar altoos wegens hare onſchuld en oprechtheid geroemd hebben, en ik zou my zeer vergisſen, indien zy niet ten minſte aan my...

De heer CAPELLET.

Dan zeg ik u, dat gy u vergist. Zo lang de meisjes noch met hare poppen ſpelen, zyn zy oprecht: maar naauwelyks rypen zy ten oogst, of de huigchelary rypt met haar.

Mevr. CAPELLET.

Ik zou te veel eigenliefde, te veel partydigheid voor myne dochter, verraden, indien ik haar van eene andere zyde geloofde te kennen: misſchien is het zo...

De heer CAPELLET.

Het zy zo, of niet! ik wil haar ſpreken, en haar mynen wil openbaren.

Mevr. CAPELLET.

Denkelyk ſluimert zy noch een weinig. Ik heb Laura binnen gezonden, om te vernemen...

De heer CAPELLET.

Kan men haar niet opwekken?

Mevr. CAPELLET.

Vergun haar toch deze kleine verkwikking. Dewyl zy de gantſche nacht niet geſlapen heeft...

De heer CAPELLET.

Zo kan zy de ſchuld harer dwaasheid dragen!

Mevr. CAPELLET.

Ontzie haar ten minſte om haren bruidegom! Zy

zal

zal eene flechte figuur maken, indien zy hem bekreten oogen, en een doodbleeck gelaat medebrengt. Een uur flapens zal haar meer schoonheid byzetten, dan al de kunst harer kamenier in ftaat is te doen.

De heer CAPELLET.

't Kan zyn: wilt gy 't op u nemen, en haar de zaak bekend maken?

Mevr. CAPELLET.

Ik zal het als een gunstbewys aanmerken!

De heer CAPELLET.

Goed, doe het dan! Ik verwacht, behalve dat, den graaf, en misfchien ga ikzelf hem van myn befluit bericht geven.

Mevr. CAPELLET.

ô Mogt ik u bidden, myn liefste gemaal...

De heer CAPELLET.

Wat nu weder?

Mevr. CAPELLET.

Word niet ongeduldig!... flechts noch zo lang te wachten, tot ik met Julia daarover gefproken heb!

De heer CAPELLET.

En tot wat einde? ik hoop niet, dat gy met het meisje omftandigheden maken zult?

Mevr. CAPELLET.

Ik denk alleen, dat het de pligt van vrindelyke ouderen is, de neiging hunner kinderen in zulk eene gewigtige zaak te raadplegen?

De heer CAPELLET.

Dat zou een nieuw gebod zyn! De pligt der kinderen is te gehoorzamen: en... wat meent gy dat gebeuren zoude, als zy 'er zich tegen ftelde?

Mevr. CAPELLET.

Een redelyk voorſtel...

De heer CAPELLET.

Indien men met kinderen begint te redelyken, is het geen wonder, wanneer ze wederſpannig worden. Ik zeg u, indien zy niet wil, zo móet zy.

Mevr. CAPELLET.

Gy zyt een weinig te ſtreng!

De heer CAPELLET.

En gy veel te inſchikkelyk!

Mevr. CAPELLET.

Heb ten minſte met hare ongeſteldheid deerenis! Zy zal u gehoorzamen, 't is myn wensch en wil.

De heer CAPELLET.

En indien het meisje niet gehoorzamen *wil*, zo zult gy het doen: niet waar?

Mevr. CAPELLET.

Ik wil maar zien, of zy heden in ſtaat is, ons te kunnen volgen: ik verzoek alleenlyk haar beſluit den graaf noch niet te ontdekken.

De heer CAPELLET.

Gy verzoekt vergeefs! myn beſluit is verſtandig, en bygevolg ook onveranderlyk: bemerk dit, en laat het Julia ook weten!

(*Hy vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

Mevr. CAPELLET, *alleen.*

ó God! welk een man!.. de elendige Julia! ſchoon alles wel met haar ware, zou zulk eene onverwachte ty-

scheiding haar ontstellen. De schyn van eenig geweld zelfs grieft hare teêrgevoelige ziel... (*Na eene korte tusschenpoos.*) Doch ik heb deze verandering immers zelve voor het eenige middel tegen hare droefgeestigheid gehouden... misschien gaat het beter dan ik denk... (*Zy roept.*) Laura!

VYFDE TOONEEL.

Mevr. CAPELLET, LAURA, JULIA.

LAURA, *aan de kamerdeur.*

Mevrouw!

Mevr. CAPELLET.

Is Julia nu ontwaakt?

LAURA.

Zy komt reeds!... (*Tegen Julia.*) Verlevendig u een weinig!... (*Laura gaat in de kamer terug; Julia kuscht hare moeder de hand.*)

Mevr. CAPELLET.

Myn God! Wat ziet gy 'er uit, myne dochter! bleek als de dood? Uwe oogen zwemmen in tranen? Gy beeft?

JULIA.

ô! Ik heb eene zeer aangename... maar ook eene zeer erge nacht gehad.

Mevr. CAPELLET.

Zeer aangenaam en echter zeer erg! Het laatste kan ik op uw woord gelooven: uwe gedaante wederspreekt het eerste!

JULIA.

Gy moogt het gelooven, liefste mama! want de

 geest

geest van Tebaldo wenkte my in den maneschyn, schielyk te komen... ô! Was dit niet aangenaam voor my?

Mevr. CAPELLET.

Zal uwe verbeelding zich zonder einde met schrikkelyke voorwerpen kwellen?... Ontruk u daaraan! laat Tebaldo zagtelyk rusten! hy is gelukkiger dan zyn moordenaar, Romeo!

JULIA.

ô Ja! gelukkiger dan Romeo en ik! vry van smarten, vry van elende!...

Mevr. CAPELLET.

Waarom beklaagt gy hem dan zonder ophouden? Uw geween moet eindelyk eens een einde nemen, en ik verwonder my maar, dat gy noch weenen kunt!

JULIA.

ô! Ik beklaag hém niet, ik beklaag my!... Alles rondom my is treurig; de hemel boven my is donker; de lucht zwaar, zo zwaar, dat ik — naauwelyks ademhalen kan.

Mevr. CAPELLET.

Ontsla u van deze zwaarmoedige gedachten! de lucht zal licht, en de hemel helder zyn, zoras gy 't maar wilt.

JULIA.

Zoras ik 't maar wil? ô! Ik wil 't, ik wil 't, maar — myn noodlot wil het niet... Kan ik myn hart gebieden, dat het niet meer klopt, of myn bloed, dat het stremt?

Mevr. CAPELLET.

Zie eens! loutere doodsgedachten! Gy weet niet, myne Julia, hoe zeer gy my bedroeft!

JU-

JULIA.

Ik? U bedroeven, liefste mama! zeg het niet: hoe kan u een ongehoorzaam kind bedroeven?

Mevr. CAPELLET.

Juist omdat het ongehoorzaam is, en op den raad en troost eener tedere moeder geen acht geeft.. Doch gy kunt haar op éénmaal weder verheugen!

JULIA.

ô Hoe is dat mogelyk, indien ik geene vreugde heb! zeg my, hoe ik ze geven kan, zonder eenige te hebben; en ik wil 't gaarne doen!

Mevr. CAPELLET.

Gy zult ook vreugde hebben: ik breng u eene blyde tyding: voor ons alle, voor u inzonderheid, blyde!

JULIA, *schielyk.*

Heeft Romeo vergifnis verworven?.. (*Verschrokken.*) ach! hoe zwak is myn hoofd!... is Romeo gestraft?

Mevr. CAPELLET.

Altoos Tebaldo en Romeo! wat kan het u baten? Indien Romeo een geweten heeft, is hy genoeg gestraft!

JULIA.

ô! Gy zyt goedig, zeer goedig! Romeo... aan zyne eigen straf over te laten!

Mevr. CAPELLET.

Laat ons hiervan zwygen, myn kind! Ik zeg u, gy zyt gelukkig, gy kunt het zyn, indien gy wilt, en moet het zyn, indien gy verstandig zyt! Uw vader..

JULIA.

Ô Hemel! — Was hy niet daadlyk hier?... My dunkt, ik heb zyne vreesfelyke ftem gehoord!

Mevr. CAPELLET.

Uw vader vreesfelyk? ô hy is ook voor u teder, myne dochter! Hy heeft de beste oogmerken: zyn wensch is, u gelukkig te maken, en dit hoe eerder hoe liever!... Gy fiddert?

JULIA.

Liefste, beste moeder! Laat my vlugten, eer ik zyne oogmerken wete. Ik mogt anders ongehoorzaam zyn, en gy kent zyne geftrengheid. Hy kan wel teder zyn, maar..., laat my vlugten! ik wil niet gelukkig zyn, ik kán het niet zyn!

Mevr. CAPELLET.

Dit is hardnekkigheid, Julia! Een kranke moet de geneesmiddelen niet van zich ftooten, anders...

JULIA.

Ô Wat kan hy voor een middel hebben, dan een geweldig,.. een middel, dat mynen ondergang verhaast! Laat het my niet hooren, liefste mama!...

Mevr. CAPELLET.

Gy moet het hooren, en ik moet het zeggen... Gy kunt de maagdelyke fchaamte voor uwe moeder beter afleggen, en de gebeurtenis moet voor u vervrolykend wezen, gelyk zy het voor ons geheele huis is... De graaf van Lodrona zal heden, of ten minfte binnen weinige dagen, de uwe zyn!

JULIA.

Ik ben elendig! ach! verberg my, liefste mama!

verberg my, al ware het zelfs in het graf van Tebaldo! heb ik niet gezegd dat ik ongelukkig zyn zoude?

Mevr. CAPELLET.

Maar, myn kind!... Uw gedrag is wonderlyk! zal ik u de voordeelen dezer verbindtenis optellen? wat ongelukkigs ligt 'er in?

JULIA.

Wat? wat? open my eenen afgrond, opdat ik my daarin ſtorte, om bevryd te zyn van my in de armen van den graaf te ſtorten!

Mevr. CAPELLET.

Dit is eigenzinnigheid en hoogmoed, myne dochter! Men mag niets verwerpen, zonder reden daarvan te geven. De graaf van Lodrona is een beminnelyk man...

JULIA.

De dood is in myne oogen beminnelyker. Bevryd hy ons niet van allen ramp? vereenigt hy ons niet met alles wat wy beminnen?

Mevr. CAPELLET.

Wat meent gy? verklaar my...

JULIA.

De gedachte — nooit den graaf toebehoord te hebben!

Mevr. CAPELLET.

Maar gy moet evenwel reden hebben voor uwen afkeer? Waarvoor zal ik u anders houden?

JULIA.

Voor uwe beangstigde dochter, die gaarne haar leven voor u en haar' vader geven wil; maar die haar hart niet kan ſchenken aan een' man, dien zy niet bemint!

Me-

Mevr. CAPELLET.

Hoe moet hy dan toch gesteld zyn, dien uw hart beminnen kan?

JULIA.

Hoe?... hoe?... ach! liefste mama! hoe zal ik hem noemen, die nergens is:... althans niet in Verona:... een engel of een man, die hem gelyk ware....

Mevr. CAPELLET.

Dat is een hersfenschim, een schepsel uwer verbeelding. De graaf bezit alles wat men van eenen man goeds en groots denken kan: hy is van hooge geboorte, ryk...

JULIA.

Zet hem eene kroon op, en hy word my te hatelyker, hoe magtiger hy is...

Mevr. CAPELLET.

Hy is grootmoedig, dapper...

JULIA.

De leeuw is het ook, en nochtans word hy gevreesd!

Mevr. CAPELLET.

Hy mint u als zyne eigen ziele!

JULIA.

Moet ik hem daarom ook beminnen?

Mevr. CAPELLET.

Ja, liefde vordert wederliefde...

JULIA.

Indien my dan ook Romeo beminde, de ergste vyand van ons huis, de moordenaar van Tebaldo?.. zo moest ik hem ook beminnen!

Me-

Mevr. CAPELLET.

Deze zal en kan u niet beminnen, dewyl hy één vyand van ons huis is, dewyl wy zyne vyanden zyn. Maar waar zich alles in eene keuze, als in die van den graaf, vereenigt: zyne liefde, de goedkeuring der ouderen, het aanzien van zyn' persoon, en de overige omstandigheden: daar moet men zeer hardnekkig zyn, alle redelykheid verbannen, geene pligten kennen, of ons hart moet van een ander voorwerp ingenomen zyn, indien men zich dan wederspannig gedraagt. Ik wil evenwel het laatste zo min als het eerste hopen.

JULIA.

Liefste mama! gy denkt aan alles, behalve aan hetgeen onszelven betreft... Indien, in weêrwil van alles, ons hart zich echter daar tegen kant... myn hart... Ach! heb 'er deerenis mede!... het heeft afkeer van den graaf...

Mevr. CAPELLET.

Foei! schaam u! ik had meer verstand in u verwacht!

JULIA.

ó Heb ik 't u niet gezegd, dat ik een ongehoorzaam kind ben? straf my, verstoot my, haat my .. het gruwzaamste, dat ik bedenken kan!... maar bevryd my van den graaf!

Mevr. CAPELLET.

Verdien ik dit van u, myne Julia? Gy? myn eenig, geliefd kind?... wilt u eerder van my laten haten, dan een' man, dien wy allen beminnen, uwe hand geven? ó Julia, Julia!

JULIA.

Verschoon myne wanhoop! myn afgemat hart zal zich geheel verteeren, dewyl het u beleedigen moet; doch — ik kan niet, ik kan niet...

Mevr. CAPELLET.

En indien ik u nu zeg, dat ik veel minder kan?.. Ik heb uit liefde tot u, die my u van het harde voorstel uws vaders deed bevryden, zyne bitterste verwyten reeds verdragen... wat denkt gy, zal hy op myn antwoord doen?

JULIA.

ô! Zeg hem, dat ik sterven, dat ik de vaderlyke handen kusschen zal, die myn verdriet eindigen, dat ik...

Mevr. CAPELLET.

Geef uzelve zyn wederantwoord daarop! Gy weet, wat ik op hem vermag: ik bad hem slechts om eenige dagen uitstel; vergeefs! Noch heden zult gy met ons naar Villafranca gaan.

JULIA.

Noch heden! ô God! Onmogelyk, onmogelyk! Erbarm u over my!...

(Zy valt hare moeder te voet.)

Mevr. CAPELLET, *haar in de armen nemende.*

Myn kind! Gy kent myn hart, gy kent myne liefde! Maar ik kan u niet helpen; gy moet goeds moeds zyn, en u aan onzen wil overgeven... Doch ik wil zien, of ik noch eenige dagen uitstel bekomen kan!

JU-

JULIA.

Ô! Slechts eenige dagen uitstel! misschien erbarmt zich God over my, en beneemt my een leven...

Mevr. CAPELLET.

Gy zyt zeer onbillyk! Zonder my eenigen grond van uw' afkeer te geven, verwerpt gy een' waardig' man, kant u tegen uwe ouderen, en haalt u den toorn eens onverbiddelyken vaders op den hals, wiens woede gy kent... en kunt gy 't wagen, hem te doemen, daar gy in uwe hartstochten hem gelyk zyt? in liefde en afkeer?... Uit liefde tot Tebaldo, dien gy met geene tranen weder opwekken kunt, laat gy het verdriet uw hart doorknagen, en daar men het door liefde genezen wil, verandert gy uwe rechtmatige wederliefde in afkeer, om uw afgemat hart noch verder te verteeren?

JULIA.

Gy hebt gelyk, waarde moeder, en dit is niet het geringste deel van mynen kommer. God vergevè my, dat ik, elendige, genoodzaakt ben, u den toorn eens beleedigden vaders over te laten! Hy, die ook opzettelyke zonden vergeeft, weet, hoe myn hart by deze gedachte bloed!

Mevr. CAPELLET.

Opzettelyke? indien men ze daarvoor erkent, en noch daarin volhard...

JULIA.

Ô! Maar uitstel! maar uitstel! Ik wil zien wat ik met myn hart aanvangen.. of ik het tot onderwerping dwingen kan?... maar eenige weken tyd!

Me-

Mevr. CAPELLET.

Had ik dagen, zo zoude ik te vreden zyn, misſchien uren! Doch ik zal het uiterſte wagen, ik zal zien wat ik doen kan...

JULIA.

Hoe beſchaamt, hoe vernedert my uwe toegeefelykheid! laat my uwe moederlyke hand met tranen beſproeijen... Ik ben zulk eene moeder onwaardig!

Mevr. CAPELLET.

Maar indien eene moeder toegeeft, zou dan een kind zulks ook niet doen?... Gy weet, wat ik op uwen vader vermag! Streel u niet met eene hoop, die my lichtelyk mislukken kan. Het eerſte aanzoek is afgewezen: en heeft hy den graaf zyn woord gegeven, zo maak u in ſtaat... ik kan niets verder doen... Ik wil gaan, en zien of hy terug is?.. (*Julia ſtaat ſprakeloos met nederhangende armen, en nedergeſlagen oogen.*) Laura! Laura!

LAURA, *uit Juliaas kamer komende.*

Wat belieft u, mevrouw?

Mevr. CAPELLET.

Blyf by Julia! zoek haar moed in te boezemen: want ik zal bezwarelyk hare bede voldoen kunnen. Ik zal haren arts weten laten, dat hy haar noch dezen voormiddag komt bezoeken.

(*Zy vertrekt.*)

ZES-

ZESDE TOONEEL.

LAURA, JULIA.

LAURA, *tegen Julia, die aanhoudend noch in de diepste droefheid gedompeld schynt.*

Geliefde jongkvrouw, kom toch weder tot uzelve! (*Julia ziet vreesachtig in 't ronde.*) Wy zyn geheel alleen... (*Julia valt Laura snikkende om den hals.*)

JULIA.

Hebt gy het gehoord, Laura, hebt gy het gehoord? verberg my aan uwen vrindschappelyken boezem, verberg my voor myzelve, voor de gantsche waereld! ô! hebt gy het gehoord?

LAURA.

Alles, alles heb ik gehoord, myne dierbaarste Julia! en ik beklaag u met al myn hart!

JULIA.

ô! Indien gy my beklaagt, zo help my ook! bevryd my van de liefkozingen eener tedere moeder, van de bedreigingen eens vertoornden vaders, van de liefde des afschuwelyken graafs!... ja, hy is afschuwelyk! want hy zal myn en myn' Romeoos moordenaar worden! en dien zou ik beminnen? Romeo, onverbiddelyke Romeo! waarom hebt gy my terug gelaten! de vogelen des hemels hebben steenkloven, waarin zy zich voor de roofdieren verbergen, maar de ongelukkige Julia heeft geene vryplaats, dan in 't graf: ô! dat het zich opende, om my te verzwelgen!...

LAURA.

Ik bid u, stel u te vreden.

JULIA.

Ontzettelyk! ontzettelyk! Gy moet het niet gehoord hebben: heden, noch heden! één span van den afgrond! Kunt gy my leeren dien te overschryden?... ó! niet eens morgen! help my, ach! help my, Laura! anders verzinke ik!

LAURA.

Hoe gaarne wilde ik u helpen, indien ik maar wist, hóe?

JULIA.

Neem vleugels aan uwe voeten, vlieg Romeo na, en zeg hem... ach! wat kunt gy hem zeggen! dat hy sterven zal? want, hoe zal hy my redden! zeg hem, dat ik wanhoop, dat ik sterve... wat zeg ik? dan zal hy terug snellen, dan zal hy zyne onverbiddelyke vyanden in de handen vallen, dan zullen zy hem op Tebaldoos graf slachten!... neen, neen, blyf, Laura!... maar help my, red my!

LAURA.

Zeg my maar, hóe! ik wil alles doen, zelfs indien het met levensgevaar geschieden moest.

JULIA.

Ó! Gy weet dan niets? geen middel? ik moet het u zeggen?.. Wat kan ik zeggen! red my, anders ben ik verloren!

LAURA.

Mevrouw, uwe mama, wil immers voor u om uitstel smeeken, misschien...

JULIA.

Misschien! het schrikkelykste woord, dat ik ken! tusschen den stormwind en de klippen verbryzelt de ont-

ontheisterde kiel misschien niet; tusschen eenen verbolgen vader en mynen vervolger... ach! Laura! Laura! help uwe Julia!

LAURA.

Indien de Hemel u redden wil, myne liefste Julia, zo zal hy u wel middelen ter redding aanwyzen.

JULIA.

De hemel, die duister over my nederhangt? de van blikfems zwangere hemel? ô! Zie, hoe zy zich alle boven myn elendig hoofd verzamelen!... Niet bedekt door de vertroostende hand eener beminnende moeder; niet bedekt door de vleugelen der liefde! door de armen van mynen Romeo! — Ach! onder dezen getroffen, hoe zoude ik hem zegenen, den goedgunstigen dood!

LAURA.

Deerniswaardige Julia! geef u een weinig rust! in zulk eene gesteltenis, als waarin gy thans zyt, zult gy veel minder op een middel ter redding denken kunnen... Met een gerust hart en bedaard gemoed zal het veel lichter zyn...

JULIA.

Wat zottinnen geklap! Zit in de vlammen en verteer niet, zweef op de baren en zink niet, stort u in den afgrond en hou u in 't vallen op!... ô Laura, Laura! Gy zyt eene slechte troosteres!

LAURA.

Vanwaar zal ik troost halen, engelachtige Julia! vanwaar?

JULIA.

Wel! zo gy niet weet, vanwaar?... zo laat my sterven!

LAURA.

Ik smeek u om alles wat u dierbaar is, om uwen Romeo...

JULIA.

ô Laura, Laura, hou op! althans niet om Romeo! om Romeo is zo veel als om alles wat het schoonste, liefste, en beste in de waereld is!.. Hoor, Laura! indien gy my uwe kleederen gaaft, ik ware Laura en gy waart Julia! Ik ging onbemerkt ter kamer uit, de trap af, voort, voort, gedurig voort naar de poort! ik liep, gelyk Atalante, over de tippen van 't gras, ylde, ylde, en haalde mynen Romeo in, en vlood met hem, over bergen en zeeën, weg... geef, Laura, geef....

LAURA.

Uwe verbeelding houd u bezig met onmogelyke dingen... Hoe zoud gy het wagen kunnen, slechts eenen stap buiten uwe kamer, onbekend en ongezien, te doen, daar alles oor, alles oog is? daar gy uwen vader misschien op den eersten trap met den graaf ontmoet...

JULIA.

Wreede Laura! mynen vader? den graaf?... wat zegt gy? ik sidder! te veel! té veel! myne ziel bezwykt!... (*Na een weinig zwygens.*) Ach! Laura! ik ben zeer vermoeid!... doe met my, wat gy wilt! (*Zy leunt geheel krachteloos, tegen Laura.*)

LAURA.

Kom, geliefde jongkvrouw! ik zal u op uw bed brengen... Gy hebt misschien heden noch meer stormen door te staan! misschien verkwikt een weinig slapens uwe verzwakte levensgeesten, misschien verkrygt

krygt uwe moeder door hare voorbede een kort uitstel, of de medelydende Hemel bied u een middel aan...

JULIA.

Vergeefs, Laura!....

LAURA.

Kom, ten minste: gy weet niet in welk een' toestand gy zyt; en hoe licht kon men ons hier overvallen!

JULIA.

ô Ja, geleid my! ik volg u!... Ach!

(Zy gaan in Juliaas kamer.)

Einde van het tweede bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

De heer CAPELLET, Mevr. CAPELLET.

De heer CAPELLET.

Verschoon my met uwe geweldige beden! ... 't Is onvrindelyk, dat ge my dezelfde zaak honderdmaal herhalen laat. Niet eenen dag, niet een uur uitstel! het is besloten. De graaf heeft myn woord. Zoras de dag koeler word, gaan wy heen. De bevelen zyn reeds aan myn volk gegeven, en wat gy noodig hebt, kunt gy ook noch bezorgen.

Mevr. CAPELLET.

't Is toch verschrikkelyk, dat men eene dochter, die anders altoos gehoorzaam geweest is, niet eene zo geringe bede wil toestaan? een paar vlugtige dagen uitstel!

De heer CAPELLET.

't Is toch verschrikkelyk, dat eene verstandige moeder, een trots kind in hare hardnekkigheid zo versterken kan, daar het haar eigen geluk betreft!

Mevr. CAPELLET.

Maar zy houd het voor het grootste ongeluk dat haar treffen kan; zy weent, zy is troostloos, zy is wanhopig!

De heer CAPELLET.

Laat de graaf van Lodrona haar troost geven! Waarom weent zy?... omdat zy eigenwys is? Wy moeten

ten haar nooch maar vleijen, zo word zy volkomen razend! wat heeft ze voor bedenkingen, wat voor tegenwerpingen?

Mevr. CAPELLET.

ô Myn geliefde gemaal! gy weet meer dan al te wel, dat zich ons hart niet altoos door 't verstand leiden laat!

De heer CAPELLET.

Goed! indien 't het verstand niet volgen wil, zo moet men 't aan zyn' pligt verbinden. Laat deze zorg maar aan my over; ik zal 't wel bedwingen... Ik heb my dadelyk voorgesteld gehad, dat dit het gevolg uwer voordragt zyn zoude.

Mevr. CAPELLET.

Breek haar slechts het hart niet, in plaats van het te bedwingen! Geloof my, Julia is krank, zeer krank; het zy dat hare krankheid in de ziel of in het ligchaam gelegen zy.

De heer CAPELLET.

Ik ken reeds de krankheden der kinderen, die zich tegen het bevel hunner ouderen aankanten.

Mevr. CAPELLET.

En hebt gy de droefheid reeds vergeten, waarin zich Julia sedert Tybaldos dood verteerd heeft?... toen was 'er noch geen bevel, waar zy zich tegen aankanten kon...

De heer CAPELLET.

Juist daarom laf! juist daarom onzinnig! ik heb minder gezegd, dewyl noch een waarschynelyker voorwendsel voor handen was... Ik verwachtte niet dat

 gy

gy het stof, welk het meisje met hare voeten opstootte, voor wolken uitgeven zoud!

Mevr. CAPELLET.

Myn God!... Wel, laat ons dan zien, of het stofwolken zyn?... Gy weet, dat my het aanzoek van den graaf zo lief als u is: doch een paar dagen vroeger of later, komen, by zo gewigtig eene zaak, in geene aanmerking...

De heer CAPELLET.

By u misschien niet, maar by my! Ik heb eenmaal in 't hoofd gekregen, om heden samen naar Villafranca te gaan; ik heb het den graaf beloofd; ik zie geene genoegzame reden om het te herroepen; ik wil; en ik eisch gehoorzaamheid.

Mevr. CAPELLET.

ó! Is dit niet de uiterste strengheid en wreedheid? een beminnelyk, een eenig, een krank kind smeekt om een uitstel van weinig dagen, die haar geluk en ongeluk zullen bepalen; eene getrouwe echtgenoote, eene tedere moeder vereenigt haar gekèrm met het smeeken harer dochter: vergeefs! men sluit hart en ooren: men wil, omdat men wil, het zal zo zyn, omdat het zo zyn zal!

De heer CAPELLET.

En is het niet de uiterste hardnekkigheid, de onverdragelykste eigenzinnigheid van moeder en dochter, niet te willen, omdat de vader wil?... Kort en goed! het moet geschieden! doe geen verdere inbreuk in myn vaderlyk gezag: ik zal zien, of Julia niet wil? Zy behoeft by my geen voorspreekster, en ik geen overbrengster myner besluiten. Ga heen! de graaf wacht u!... indien gy verstandig zyt, zo laat hem geen woord van Juliaas onwilligheid merken, anders...

Me.

Mevr. CAPELLET.

Welaan! ſtoot Julia dan den dolk in't hart; ik ben onſchuldig, ik heb alles gedaan wat ik doen kon; ik heb my niets te verwyten, dan dat ik my van den beginne af aan van u zo heb laten tirannizeren. Doch zo gy evenwel noch niet geheel onrechtvaardig zyt, zo vergeet niet, dat Julia my zo wel als u toebehoort!..

(Zy vertrekt.)

De heer CAPELLET.

Zo?.... Ik ben zeer begeerig te ontdekken, of ik niets dan de naam van myn huis, de ſchaduw en het lyk der vaderlyke heerſchappy geworden ben...

(Hy treed naar Juliaas kamer, en roept.)

TWEEDE TOONEEL.

De heer CAPELLET, JULIA, LAURA.

De heer CAPELLET.

Julia! Julia! kom te voorſchyn!

LAURA, *aan de deur.*

Myne jongkvrouw rust een weinig, mynheer!

De heer CAPELLET.

Moet ikzelf haar dan opwekken? zy kan op een anderen tyd rusten! thans wil ik haar ſpreken.

LAURA.

Vergun haar ten minſte...

De heer CAPELLET.

Vermetele!... *(Zy gaat verſchrikt naar binnen.)*

Julia verſchynt, leunende op Lauraas arm.

De heer CAPELLET, *haar met een' beschimpenden lagch aanziende.*

ô! Gy moogt deze kunstgreep, om medelyden af te persfen, wel sparen... Vertrek, Laura... (*Julia, geheel verslagen, leunt tegen een' stoel.*) Nu, ben ik niet waardig, dat gy my aanziet?

JULIA.

Vergeef my, mynheer! eene geringe onpasfelykheid...

De heer CAPELLET.

Alreede een troost, dat ze slechts gering is! ik kan de oorzaak dezer onpasfelykheid wel raden? men ligt aan eigenzinnigheid krank: doch ik heb middelen daartegen...

JULIA.

Ach! myn geliefdste vader!... heb deerenis!.. geene eigenzinnigheid...

De heer CAPELLET.

Zo veel te beter! des te eerder zal het middel vatten! Uwe moeder zal u reeds gezegd hebben...

JULIA.

ô! Zy zal u ook myn angstig smeeken hebben gemeld: ik herhaal het: hier, op myne knieën... (*Zy wil zich nederwerpen, hy wederhoud haar.*)

De heer CAPELLET.

Laat af! deze kleine huigchelachtige guigchelspelen kunnen eene moeder bedriegen, maar een' vader niet! Ik vorder gehoorzaamheid, en vorder die zonder tegenspraak!... Gy moogt op uwe lippen byten, om tranen voort te brengen, zo veel gy wilt; ik gebiede u thans, u gereed te houden, en my noch dezen dag

naar ons landgoed te volgen, en den graaf van Lodrona uwe hand te geven....

JULIA.

Om uwe vorige tederheid, om uwe dochters tydelyke en eeuwige gelukzaligheid, om Gods wil, erbarm u...

De heer CAPELLET.

Niet één woord!... Doch, spreek! wat hebt gy 'er tegen? vanwaar deze ongehoorzaamheid?

JULIA.

De dood van mynen ongelukkigen neef, heeft myn hart zo getroffen...

De heer CAPELLET.

Belagchelyk! heeft uw vader ook geen hart? hy was my zo na als u...

JULIA.

Myne neiging — een onoverwinnelyke afkeer van...

De heer CAPELLET.

Spreek niet verder! .. een onoverwinnelyke afkeer! Wy zullen zien, of hy niet te overwinnen is?

JULIA.

Gy kunt dit doen! de dood zal u zynen vriendschappelyken arm niet ontzeggen.

De heer CAPELLET.

Ha! welk eene bitsheid! dit zwymzuchtig, weenziek, bloohartig geslacht denkt, dat, als het een rammelend geraamte met een zeisen vertoont, ook het gezond manlyk verstand zich moet ontstellen?... Wees gerust, gy zult eene zeer zagte dood sterven...

JU-

JULIA.

ô Onverbiddelyke wreedheid!...

De heer CAPELLET.

Ja, onverbiddelyk...

JULIA.

Slechts eenige dagen uitstel, myn vader! slechts eenige dagen, opdat myn hart het vermogen verkryge...

De heer CAPELLET.

Geene minuten!... Uw hart het vermogen?... ik zou haast gelooven, dat een ander zich in dit hart ingenesteld heeft; vanwaar anders deze oproerigheid? Doch ik zweer u, ja ik zweer het u, dat, zo ik dit bespeure, ik hem 'er uit scheuren zal, al zoud gy 't besterven!

JULIA.

Ontzettelyk! — ô Myn vader!... Stel my, om dit vermoeden voor te komen, slechts in zekerheid, en laat my den sluijer aanvaarden! Een klooster...

De heer CAPELLET.

Ha! een nieuw verschynsel! alle tooverstreken van uwe kunne! de eenige dochter, die men aan eenen graaf van Lodrona uittrouwen kan, de eenige erfgename der grootste goederen, zend men wel in een klooster? Zeg liever op een woest eiland.

JULIA.

Ach! onmenschelyke vader!... (*Zy verschrikt.*) verschoon de uitbarsting der smarte, die my krankzinnig maakt! schier had ik vergeten...

De heer CAPELLET.

Goed! ik zal 't u herinneren, en waarlyk onmensche-

ſchelyk zyn, indien myne goedheid u onmenſchelykheid ſchynt:... misbruik haar niet, gehoorzaam, — of — ſidder!

(Hy vertrekt dreigende.)

DERDE TOONEEL.

JULIA, *alleen.*

(Zy zygt op den ſtoel neder.)

Ach! ga vry heen, onbuigzame vader!... door dwingelandy word geen hart zagter!.. de tranen myner moeder baren my grooter ſmart dan uwe dreigingen:... ik voel het, myn hart vliegt op, in plaats van zich te buigen, en indien gy my woedend naar het altaar ſleept, dan... doch het zal daar niet toe komen; neen, ik zou het heiligdom bevlekken, — het altaar zou ſidderen... Het leven heeft duizend uitgangen... ô Romeo! Romeo! gevoelde gy ſlechts de helft myner ſmarten... maar neen! mogt gy ze nimmer gevoelen!... Alléén — ja, alléén wil ik ten grave dalen, en u daar verwachten! daar, waar een onverwelkelyke myrte om onze hoofden bloeijen zal, die geen onmenſchelyke vader durft verſcheuren!...

(Laura komt zagtjes uit Juliaas kamer geſlopen, nadat ze zeer voorzigtig heeft rondgekeken, of 'er ook noch iemant is... Julia ziet haar.)

VIER-

VIERDE TOONEEL.

JULIA, LAURA.

JULIA.

Hy is weg! Laura, hy is weg! alles is vergeefs! doch de wanhoop geeft my moed en krachten!

LAURA.

Hoe zeer beklaag ik u, myne liefste Julia!

JULIA.

Gy beklaagt my? Gy moet my beklagen; want gy hebt Romeo gezien!.. ô! Ik heb dan nog iemant, die op myn graf weenen zal, wanneer de mynen hun schimpend lagchen onder het rouwfloers verbergen, ongevoelig myne lykkist voorby gaan, en, wanneer ze al een oog naar myn graf wenden, 'er op wyzen en zeggen zullen: „Daar ligt het eigenzinnige meisje, dat de liefde versmaadde!"... ô Liefde, gy weet het, of ik u versmaad heb, daar ik voor u sterven kan!

LAURA.

Spreek zo ontzettelyk niet! Gy verschrikt my!

JULIA.

Vreest gy voor een lyk? neen, vrees niet! het zal niet bloeden, wanneer gy my aanraakt! maar dan zal het bloeden, wanneer... ik wil niets zeggen; doch, geef acht! ik zal in de lykkist schooner bloeijen, dan wanneer ik het bruidsbed beklom.

LAURA.

Myne dierbaarste Julia, bedenk...

JULIA.

Wat, wat? toon my eene andere gedachte, dan hier de

de armen van den graaf van Lodrona, en daar — het graf!... ô! Genen zyn veel kouder dan dit is...

LAURA.

De wanhoop is eene verschrikkelyke raadgeefster. Wacht toch, of niet het noodlot eene onvoorziene redding...

JULIA.

Onvoorzien? ha! onvoorzien: de medgezel van uw misschien! Neen, ik ben onherstelbaar verloren! Toon my slechts eenen halm, waaraan ik my vasthouden kan!

LAURA.

Men verlangt immers niet, dat gy noch heden den graaf van Lodrona huwen zult? Gy zult slechts mede naar Villafranca gaan! Binnen eenige dagen eerst, en, wat kan binnen eenige dagen niet gebeuren!...

JULIA.

Wat? zeg spoedig, wat?... Gy zwygt? wel, ik zal 't u zeggen. Gy meent, wy trekken in myn' vaders huis? neen: de graaf heft de sidderende Julia in den wagen: de dood heeft reeds hare wangen geverfd:.. daar zit zy, het hoofd ter aarde gebogen, als eene geknikte lely. Gelyk de bliksem snellen onze Napelsche rossen met haar voort: zy brengen haar... weet gy, waarheen?... Ach! de angstbarende klok luid my reeds te gemoete! reeds ontsluit men de krakende kerkdeuren!.. Daarin met haar, daarin! Reeds prevelt de schrikkelyke priester het trouwformulier!... ô Gy, heilige standbeelden, weent bloed, indien gy noch weenen kunt! red haar, red de ongelukkige, de verstoten Julia!.... (*Men hoort iemant.*) Ach! wie

wie komt? verberg my, Laura, bescherm my aan uwen boezem! verberg my, myne vrindin! (*Zy tracht zich aan haren boezem te verbergen.*)

LAURA.

Wees te vreden! 't is uw vrindelyke arts, Benvoglio!

JULIA.

(*Zy ziet vreesachtig op, en verschuilt zich weder; na eene korte poos ziet zy noch eens op, en word hem gewaar.*)

Is het mogelyk?... ô! dit is een engel in eene menschelyke gedaante! hy zal my iets van mynen Romeo zeggen!... Ach! hy verschrikt! hy ziet nu my, dan u aan, Laura: hy weet niet, dat gy myne vertrouwde, myne vrindin zyt, en my zoud willen redden, indien gy kost!... Ga, stel u als eenen cherubyn aan de deure, opdat niemant zich hier binnen wage, opdat niemant ons hoore!...

(*Laura vertrekt.*)

VYFDE TOONEEL.

JULIA, BENVOGLIO.

JULIA.

Ach! Benvoglio!... (*Zy slaat de handen samen, en weent.*)

BENVOGLIO.

Uw gezigt zou my doen verschrikken, myne lieve jongkvrouw, indien ik my, naar 't geen ik van deze nacht weet, en naar 't geen ik van uwe ouderen ge-

gehoord heb, uw' toestand vooraf niet had kunnen voorstellen.

JULIA.

ô! Myne ouders!... Hoe schrikkelyk is 't, op zekeren tyd eenen vader te hebben! hoe schrikkelyk, indien ik hem op nieuw zal zien! Ik heb u veel, véél te zeggen, en eer ik weet waar ik zal aanvangen, zal hy, of een noch verschrikkelyker man weder hier zyn: kent gy hem?

BENVOGLIO.

Stel u gerust, myn kind, wy zyn alleen...

JULIA.

Dat is goed! anders was'er noch een derde by onze gesprekken... ô! dien kent gy: — met hem was ik noch liever alleen: toen wenschte ik Benvoglio dikwyls weg; en thans — is hy my de liefste, met wien ik hier alleen te zyn kan wenschen... Zyt gy verzekerd, dat zich hier niemant meer indringen zal?

BENVOGLIO.

Gewis: uwe ouders hebben my gebeden, voor den schrikkelyken zekeren man by u te spreken, u door zagte aanspraken uwen pligt te binnen te brengen: ik heb het beloofd...

JULIA.

Gy hebt het beloofd? hoe? gy hebt het beloofd?

BENVOGLIO.

Ik heb het beloofd, liefste Julia, om my het geluk te verschaffen, van u zonder getuigen te zien; met u van Romeo te spreken, van zyn afscheid, van...

JULIA.

Ach! dit ſtort weder een vonkje licht in myne ziel!... van Romeo? vergeef de ongelukkige Julia, myn vrind, myn arts, myn alles! doch vergeven is niet genoeg, gy moet my ook redden:... maar, — zeg my eerst iets van Romeo... dan... dan zal het hier (*Zy wyst op hare borst.*) geruster worden... geruster, zeg ik!...

BENVOGLIO.

Weet dan, dat hy gelukkig ontkomen is!... De wacht heeft hem dezen morgen overal vruchteloos gezocht.

JULIA.

Ja, dit zou wel zeer goed zyn; maar... indien Julia by hem ware, indien zy ook ontvloden ware, dat zoude noch veel beter zyn!... Zoude ik niet zyn, waar hy is? ô Benvoglio, zal eene vrouw vader en moeder niet verlaten, en haren man volgen? Benvoglio, gy weet dit! gy weet, onder uwe oogen — gy bekleedde onzer vadren plaats, — heb ik 't hem toegezegd. Pater Laurentius lag onze handen in elkander, en onze lippen ſtamelden van vreugde „Ja”, nadat onze harten 't reeds voorlang eens waren: de engelen ſpeelden op hunne harpen, en de hemel lagchte op ons neder:... ô! wat heilryke oogenblikken!.. hoe duister, hoe treurig is thans alles? weet gy dit?

BENVOGLIO.

Ik weet alles, beminde jongkvrouw! ik weet, dat gy heden naar Villafranca met uwe ouderen gaat, en aan den graaf van Lodrona zult verbonden worden!

JULIA.

Vreesselyk! Schrikkelyk! Affchuwelyk! En wat zegt Benvoglio daarvan?

BENVOGLIO.

Ik beken u myne verlegenheid.

JULIA.

Wat? wat?... ô! Wanneer de arts siddert, dan moet de kranke vertwyfelen!

BENVOGLIO.

Ik heb uwen vader reeds smeekende alleen om uitstel verzocht; hem gezegd, dat het u wegens uwe krankheid volstrekt noodig ware: vergeefs! Ik moest my houden, alsof ik u zelf overreden wilde; want reeds was hy zo verbitterd, dat hy dreigde eenen anderen arts te ontbieden, my beschuldigende dat ik door uwe moeder opgeruid was, en...

JULIA.

Ach! zeg my, zyn alle vaders zo... zo... hoe zal ik 't noemen? en verdienen zy, dat men hen vader hete?... Neen; voortaan zal hy Capellet heten: en wat deze Cappellet is, vrage men de Montecchioos.. Maar wat nu?... Hebt gy geen middel, gy, die dikwerf dooden hebt opgewekt, hebt gy geen middel, my het leven te bewaren? geen middel, dit kranke ligchaam met zyne ziel weder te vereenigen?... Gy weet immers waar myne ziel is?... Nu?...

BENVOGLIO.

Ter vlugt is hier geenen weg open... Neen;... wel! indien gy 't waagde, en medegingt?

JULIA.

Weg! weg! gehate vrind!... medegingt, zegt gy? Liever wil ik ſterven!

BENVOGLIO.

Ik weet evenwel niet, liefſte Julia!...

JULIA.

Gy weet niet? Wat weet gy dan? Weet gy ook niet, dat ik een hart heb, waaraan deze beanstigingen, deze folteringen, te zwaar worden? Weet gy ook niet, hoe ik den weg vinde, om haar voor dit hart lichter te maken?... ô! Gy weet minder dan ik... (*Terwyl zy een' dolk uit haar' boezem te voorſchyn brengt.*)

BENVOGLIO.

Schrikkelyke vrindin! wat wilt gy doen? (*Hy wringt haar den dolk uit de hand.*)

JULIA.

Lafhartige, wreedaart...

BENVOGLIO.

Gy hebt moed om te ſterven, Julia?

JULIA.

Indien ik voor Romeo niet leven kan... word 'er dan moed vereischt om voor hem te ſterven?

BENVOGLIO.

Maar wat zou de elendige Romeo zeggen?

JULIA.

Vraag liever, wat hy zeggen zou, indien ik eens anderens wierde? zal hy my niet liever met het graf vereenigd zien, dan met... ô! Voeg in uwe gedachten den naam 'er by, opdat ik hem niet behoeve te noemen.

men. Neen, Romeo! ik zweer u; by onze huwlyksliefde, by dien God...

BENVOGLIO.

Julia! gy zult niet ſterven! Eene zo tedere minnares moet het loon harer trouwe noch lange in de armen van haren beminden, van haren Romeo, genieten: zy moet leven!...

JULIA.

ô Wat zegt gy my!... onmogelyk!... Ik zou de woede van den vergramden Capellet, de omhelzingen eens gehaten graafs, kunnen ontgaan? mynen Romeo wederzien?... Ach indien gy dit kunt bewerken, zult gy de heilig zyn, dien ik boven alle heiligen vereeren zal!...

BENVOGLIO.

Ik moet noch eene vraag doen. Gy zegt, dat gy ſterven kunt; maar kunt gy leven, en u in het verblyf van vermolmde beenderen, van doodsgeraamten, en van een onlangsoverleden lyk, met één woord, in het graf uwer voorouderen voor eenige uren laten opſluiten? kan dit een jonge juffer doen?

JULIA.

Dit is iets verſchrikkelyks!... maar, de liefde moet noch ſterker dan de dood zyn! ja, — Julia kan. Om Romeo weder te vinden, kan ze door eene hel loopen.

BENVOGLIO.

Welaan!... doch gy belooft my eene eeuwige geheimhouding?

JULIA.

Zelfs zal de dood my dat geheim niet ontrukken!

BENVOGLIO.

Nu, dan zal ik u een' ſlaapdrank geven....

JULIA.

En hoe dan?...

BENVOGLIO.

Deze drank zal uwe ſluimering de doodzelve gelyk maken! Gy zult nederliggen, ademloos, bleek, en koud; het bloed zal zo traag in uwe aderen kruipen, dat geen polsſlag, geene trekking, zynen loop verraad.

JULIA.

En zal ik dan gelukkig zyn, wanneer ik ontwake?

BENVOGLIO.

Ik hoop het, volgens den toeſtel, dien ik voor heb te maken.

JULIA.

Inderdaad?... en waar hebt gy dezen drank?

BENVOGLIO.

Ik heb dien by my... Toen ik van mevrouw uwe moeder, uwen toeſtand, en den zo kortbepaalden tyd uwer verbindtenis, vernam, voorzag ik uwe wanhoop, vertrok, en haalde zo veel als tot myn oogwit noodig was.

JULIA.

Geef het my! myn ziel brand 'er reeds naar als van een' heeten dorst. Ras, geef het my...

BENVOGLIO.

Neen, ik moet eerst met u afſpreken. Thans is het haast middag; gy zult deze kunstmatige dood omtrent twaalf uren ſterven...

JU-

JULIA.

Schrikkelyk! maar hoe, wanneer ik ontwake?

BENVOGLIO.

Zoras gy den drank ingenomen hebt, moet gy u te bed leggen: want de gevoelloosheid volgt in twaalf of dertien minuten, en de volkomen doodgelykende verstyving in omtrent een uur...

JULIA.

En dan?...

BENVOGLIO.

Men zal u dood achten... Gy weet, dat de onmatige hitte tegenwoordig niet toelaat, een lyk langer dan twaalf uren in huis te houden. Men zal u derhalve tegen den avond in den grafkelder der Capelletten, op den kerkhof van den heiligen Franciskus, byzetten, en uwe plegtige lykstaatsie eenige dagen daarna vieren.

JULIA.

Ontzettelyk!.. Doch indien het niet gebeurde?..

BENVOGLIO.

Wees niet bezorgd, jongkvrouw! Het zou het eerste voorbeeld zyn in dit jaargetyde. Buitendien heb ik in uw huis aanzien genoeg, om uwe vrinden door betooging van de onmogelykheid des uitstels daartoe over te halen; en dit al niet gelukkende, dan zal een zo zwaar toeval uwen vader bewegen om uwe verbindtenis ten minste uit te stellen.

JULIA.

Genoeg, genoeg! maar Romeo, Romeo! wanneer gy myne dood hooren zult, wat zal 'er van u worden!

BENVOGLIO.

Romeo zal by uwe ontwaking zyn. Hy zal nu naauwelyks drie mylen van Verona af wezen. Ik zal hem eenen bedienden met een myner beste paarden nazenden, en in een' brief hem onderrichten, dat hy met het middernachtuur op den kerkhof aan den ingang uwer begraafplaats maakt te wezen...

JULIA.

ô! Hem zal ik wederzien? hem omhelzen? Byna doet de blydſchap in der daad my ſterven! Leg my by Tebaldo in de kist, en ik zal met de wormen kampen, indien ik ſlechts Romeo zie!... doch neen; laat my toch niet lang in die vreesſelyke woning verlangen!

BENVOGLIO.

Neen, noch voor den tyd, eer gy ontwaakt, zal ik in het gewelf zyn, byaldien Romeo tegen vermoeden later mogt komen.

JULIA.

Lieffte, beste Benvoglio! hoe verlang ik naar dit huis des doods!... maar hoe zult gy den toegang vinden?

BENVOGLIO.

Dewyl ik u waarſchynelyk daar zal moeten openen, om de oorzaak uwer dood te melden, zo zal men my lichtelyk den ſleutel toevertrouwen: doch dit is de geringſte zwarigheid... Maar weet gy, wat gy alsdan te doen hebt? Gy zult met Romeo vlugten! Paarden en wagen zullen aan den muur in gereedheid zyn: alsdan zal u de liefde, in de armen van Romeo, voeren, waarheen gyzelf wilt!

JULIA.

Dit is het beste gedeelte! ô myn Romeo! myn Romeo!... ware ik toch reeds in uwe armen!... Benvoglio! de zaak is zeer vervrolykend, en nochtans weet ik niet, waarom ik my niet recht verblyden kan?...

BENVOGLIO.

Ik begryp het wel: het eerste deel der geschiedenis valt een weinig in het vreesselyke. Doch laat u door niets misleiden! Dit vreesselyke ligt alleen in het voorgevoel, en het zal u niet lang kwellen. Het eenig schrikkelyk tydpunt zal het gezelschap zyn, waarin gy u by uwe ontwaking bevinden zult: doch dan zal iemant by u wezen, die u deswegen vertroosten kan.

JULIA.

Hy zal! zyne stem en oogen zouden de dooden zelfs in 't leven kunnen roepen: hy zal de vergane, de verwoeste natuur eenen luister geven, dien de bloeijende zonder hem niet bezit, en het graf zal my een bekoorelyker verblyf zyn, dan de gouden kamers in het paleis van Capellet.

BENVOGLIO.

Nu zal ik my spoedig naar uwe ouderen begeven, en hen de blyde tyding brengen, dat gy u door myne redenen hebt laten overhalen.

JULIA.

Om 's Hemels, en om aller heiligen wil, doe dit niet! de gehate graaf zal dan...

BENVOGLIO.

Wees niet bezorgd! Ik zal zeggen, dat gy rust noo-

dig hebt; dat een paar uuren slapens u meer dan spyze en drank verkwikken zal; dat ik aan uwen pols de voorspelling van eene nabyzynde sluimering bemerkte; dat men u deze vergunnen moest, opdat gy tot uwe reize naar Villafranca de noodige krachten verkrygt... Ik zal ook tot vergrooting der waarschynelykheid eenige artzenyen herwaarts schikken, die men u dan moet ingeven: in 't kort, verlaat u in alles op my!.. hier is het glas, (*Hy geeft haar een glaasje.*) dat de kortdurende dood in zich bevat: gy laat het in een glas water druppelen, en dan.... Gy siddert?

JULIA.

Benvoglio! ik weet niet, of ik uit angst, of vreugde sidder?.. (*Zy ziet hem eenige oogenblikken styf aan.*) Gy bedriegt my immers niet?..

BENVOGLIO.

Julia! Zulk een wantrouw!.. Bedenk wat ik by uwe vertrouwelykheid met Romeo gewaagd heb! Bedenk dat het om niets minder dan om myn leven zou te doen zyn!

JULIA.

ô! Vergeef my! myn arts, myn redder, myn vrind, beste Benvoglio! Dewyl ik thans voor de eerstemaal veinzen, dewyl ik bedrog plegen moet, verlies ik het vertrouwen op andere menschen. Ach! het bedrog is nooit in myne ziel opgekomen: altoos was zy zuiver en onbezoedeld, gelyk de mensch na de eerste schepping: de al te wreede besluiten myner ouderen, om my in gehate banden te slaan, leeren 't my. Ach! wie is de grootste schuldenaar, die het leert, of die

het

het begaat?.. Elendige moeder! van u alléén deert het my! U had ik vermurwen kunnen! Hoe teder zult gy my beweenen!.. Benvoglio, ik zal immers van haar gekerm en fnikken niets hooren, wanneer ik voor dood ligge?

BENVOGLIO.

Zo min alsof gy waarlyk dood waart. Gy zult het geluk eener zagte fluimering fmaken, gelyk zy, die onder de aarde liggen; zelfs zult gy niet droomen...

JULIA.

Ook niet van Romeo?

BENVOGLIO.

Neen, maar, dra ontwakende, in zyne omhelzingen het volkomen geluk der liefde en der tederheid genieten!

JULIA.

ô Benvoglio! uwe druppelen zyn een morgendaauw voor myne verfmachtende ziel!

BENVOGLIO.

Uw engel befcherme u! dra zal ik u wederzien!.. na twaalf uren...

JULIA.

Na twaalf uren! ach! Benvoglio! tel toch alle minuten en feconden!

BENVOGLIO.

Naar de polsflagen, myne vrindin!.. Noch eens; verwyl noch eenige oogenblikken met den drank! de tyding van myne gelukkige verrichting mogt iemant herwaarts brengen... ô Kortftondige vreugde! hoe

ras

ras zal dit huis in een klaaghuis veranderd worden! .. Doch het moet zo zyn... Vaarwel! lieve Julia!

JULIA.

En gy!.. na twaalf uren! vergeet het niet; het zal dan juist middernacht wezen... Zend my Laura met een glas water.

(*Benvoglio vertrekt.*)

ZESDE TOONEEL.

JULIA, *alleen*.

Omtrent het middernachtuur?... ó! dan zal ik Romeo wederzien!.. Kan ik het gelooven?.. Noch is myn hart niet gerust!.. Alles zweeft door elkander, in myn hoofd, en in myn hart:.. hoop en vrees — dood en leven... Romeo en de gehate Paride.

ZEVENDE TOONEEL.

JULIA; LAURA, *met een glas water*.

LAURA.

Hier is het verlangde glas water!

JULIA.

Geef hier! ik ben zeer dorstig! (*Zy drinkt een paar druppelen.*) Daar, zet het voor my neder.

LAURA.

Nu, geliefdste Julia? heeft uw arts u eenigen troost verschaft?

JU-

JULIA.

Troost? Gy weet waar die voor my is! Benvoglio is een schrikkelyk man!

LAURA.

Hoe zo? Uw vrind, uw raadgever, uw vertrouweling!

JULIA.

Ach! hy wil, dat ik mynen vader op 't landgoed zal volgen! hy belooft en verzekert my, dat men my daar noch eenige dagen in rust zal laten...

LAURA.

Heb ik 't niet gezegd?

JULIA.

Ik zal aldaar de frissche lucht genieten; dan zal ik met u vlytig uit ryden gaan; dan zal Romeo, onder een vreemd gewaad, my, op zekeren dag, ontmoeten, my schaken, en met my van daar snellen; dan zullen wy uit een veilig oord met mynen vader vredeonderhandelingen aanvangen;... Gelooft gy dit, Laura?

LAURA.

Niets lichter!.. Gy zult het dan doen? ô! ik ben verrukt over uwe besluiten! let 'er op, alles zal goed gaan.

JULIA.

Elendig, lichtgeloovig schepsel! ik denk gedurig; ik zal eerder sterven, dan my ... doch, ik zal, ik moet!.. Komt het op het uiterste... Romeo zal my ten minste niet van ontrouw kunnen betichten!..

LAURA.

Gewis niet! indien hy u ook maar zo getrouw is..

JULIA.

Zwyg daarvan!.. doch, Laura, ik ben geheel afgemat van ſpreken en kampen: verlaat my!.. ga, verontſchuldig my by myne ouderen dat ik niet aan tafel kome... (*Zy ziet haar tederlyk aan.*) Vaarwel, goede Laura!

LAURA.

Daar komt mevrouw, uwe moeder...

JULIA, *ter zyde.*

„ ô Hemel! noch eenen kamp!..." Ga!

(*Laura vertrekt.*)

AGTSTE TOONEEL.

Mevr. CAPELLET, JULIA.

Mevr. CAPELLET.

Ik moet u van blydſchap omhelzen, myne Julia, ſchoon ik my eerder moeilyk tegen u mogt toonen, omdat uw arts meer dan uw vader en uwe moeder op u vermogt! maar — geene verwyten! genoeg, gy volgt ons, gy zyt een gehoorzaam kind.

JULIA.

Veel minder dan gy denkt, liefſte mamá!

Mevr. CAPELLET.

Ik hoop dat het waar is wat Benvoglio ons gezegd heeft?

JULIA.

Ja! maar — ik gehoorzaam — myns ondanks: is dat niet ongehoorzaam?

Mevr. CAPELLET.

Zo veel te meer verdienfte, als het ons zuur valt!

JULIA.

Ik zoude niet gehoorzaam zyn, indien ik ... anders kon!.. ô! Is het noch tyd, beste mama! is het noch tyd, zo befpaar u...

Mevr. CAPELLET.

Gy hebt uw' vaders wil zelf vernomen: beneem ons de vreugde niet, die Benvoglio in ons verwekt heeft. Uw vader, uw bruidegom, wy allen waren op dat oogenblik herwaarts gekomen, om u te zegenen, u te danken, indien hy ons niet verhinderd had! ik, ik maar alléén kon my de wellust niet ontzeggen...

JULIA.

Gy dood my door uwe goedheid! ik verdien ze niet. Myne gehoorzaamheid is eene trouwelooze gehoorzaamheid! Ach! een adder ligt onder de roos verfcholen!

Mevr. CAPELLET.

Zeg dit niet, myne liefste dochter! Gy pynigt my te veel!

JULIA.

Ik wilde liefst niet, maar hoe kan ik anders?... Moet ik zeggen, „gy moet u verheugen," terwyl ik u meer bedroef?

Mevr.

Mevr. CAPELLET.

Dit kan myne Julia niet!

JULIA.

Betrouw haar niet! haar hart is aangeftoken, vergiftigd!

Mevr. CAPELLET.

Uwe verbeelding is aangeftoken, maar uw hart zeker niet! dit is altyd teder, goed, liefderyk...

JULIA, *fnikkende.*

Ach! neem liever — de taal myns vaders aan!.. noem my ongehoorzaam, verraderlyk, trouweloos!.. Uwe liefde...

Mevr. CAPELLET.

Hoe kan ik dit doen! ik verontfchuldig u wegens uw afkeer voor den graaf. Ik weet, ons hart hoort niet altyd naar de reden; de overeenftemming onzer neigingen rust niet op fluitredenen! de magneet trekt yzer, en geene andere metalen, naar zich toe, alfchoon zy van veel grooter waarde zyn; ik weet het; en indien de zaak aan my ftond, zoude ik uw hart niet in een juk...

JULIA, *zich aan hare voeten werpende.*

Och! myne onvergelykelyke moeder! Gy doet myn hart verfmelten: het vloeit weg in weemoedigheid! hou op met uwe goedheid, hou op my met uwe tederheid te overftroomen, anders...

Mevr. CAPELLET.

Sta op, goede Julia! Ik zal het uiterst wagen, om u ten minfte buiten noch eenig uitftel te doen verkrygen. Ik zal zelf den graaf van Lodrona onder-

fchep-

fcheppen, en onder voorwendfel uwer krankheid hem tot medelyden zoeken te bewegen...

JULIA.

Te veel goedheid, te veel deerenis! dood uwe ongehoorzame dochter liever, opdat u uwe goedheid — nimmer berouwe.

Mevr. CAPELLET.

Spreek zo wreed niet! en indien het fchrikkelykfte al moet volgen; indien ik datgeen, wat u een zo onzettelyk juk fchynt, niet afwenden kan; indien de graaf door zyne onderwerpelykheid en tederheid niet ten minfte uwe hoogachting, ik wil niet zeggen uwe liefde, zich weet te verwerven: dan zal ik uw verdriet met u deelen, gelyk gy in 't myne gedeeld hebt. ô! Het is een groote troost, myne dochter! zyne verborgen fmarten in den fchoot eener tedere moeder...

JULIA.

Ik kan 't niet langer uithouden, liefste mama! ontwyk my! ik zoude — ik konde... Ach! (*fnikkende.*)

Mevr. CAPELLET.

Stel u gerust, myne Julia! Benvoglio heeft my reeds bericht, dat gy niet aan tafel komen kost: leg u neder, en fluimer zagtelyk! De Hemel verfterke u! ik zal u Laura zenden, om u...

JULIA.

Neen, neen, vereerenswaardige moeder, zy is een te praatachtig, te dienstvaardig fchepfel!..

Mevr. CAPELLET.

'T Is ook waar, myn kind! ik ware zelf liefst by u gebleven... Ach! ik weet niet!.. myn hart is my zo beklemd,... ik weet niet, hoe ik my aan u ontrukken zal! doch ik moet...

JULIA.

Ga heen, om Gods wil!... slechts noch eenen kusch, eenen kusch!

Mevr. CAPELLET.

Noch tien, lieve Julia!... (*Zy ombelst haar.*) Gy weent?...

JULIA.

God! God — zegene u!...

(*Mevr. Capellet vertrekt, zy ziet noch eenige malen om, Julia wenkt haar gedurig met wringende handen achterna, en valt haar by 't uitgaan noch eens om den hals.*)

NEGENDE TOONEEL.

JULIA, *alleen, geheel buitenzichzelve.*

Wat heb ik doorgestaan!.. Ach!.. dit was harder dan de doodstryd!... Goedhartige, liefderyke, weêrgaêlooze moeder! noch één woord, en Julia waar' verloren!.. Hoe? indien ik haar voor de laatstemaal gezien had?.. ik yze! myn hart verheft zich, gelyk de zeebaren in den storm! wat zal 't zyn, wanneer zy my voor geheel dood houd!... deerenis-

nis-

niswaardige moeder! welke weeklagten! wat gekerm der liefde! wat angst!... doch... (*Peinzende.*) Paride! Romeo!... ô Romeo, ik moet, ik moet!... Uw naam verslind alle andere aandoeningen!... Waar is de drank, waardoor ik tot u overfluimeren zal? Hier! (*Zy krygt het glaasje voor den dag, neemt het glas water, en giet de druppelen half daarin, en houd op.*)... Ach! zoude ik ook te lang moeten sluimeren!.. Neen, 't is beter dat ik te lang sluimere, dan dat ik in myn' vaders huis ontwake. (*Zy giet 'er het overige in.— Peinzende, en na eenig stilzwygen.*) Ach! hoe beangst word ik!.... Waar zal my deze drank heenbrengen?... onder vermolmende gebeenten! doorknaagde bekkeneelen! tot het lyk van Tebaldo!... Het bloed vloeit noch uit zyne wonde! ... Welk een' grimmigen blik werpt hy op my! (*Zy zet het glas neder.*)... Hy grypt my aan!... laat my los! laat my los! ik behoor noch niet tot u!.. ô God! God! Slangen en wormen kruipen onder myne voeten! kruipen tegen my op!.. Ik verstyf!... Wanneer zal Benvoglio en Romeo komen? ô Zo zy niet kwamen, zo zy niet kwamen!.. Schrikkelyk! schrikkelyk!.. Doch Romeo zou zyne Julia in 't graf laten?.. neen! eerder zal hy zichzelven in 't grafstorten!.. Kom, weldadige drank! gy zult my met Romeo vereenigen... (*Zy begint te drinken.*) met Romeo! (*Zy drinkt het laatste uit.*) met Romeo!.. 't Is gedaan!.. hy was bitter, maar Romeo verzoette dien... ik zal my terstond hier op 't bed leggen, opdat ik de plaats, waar ik mynen Romeo het laatst

gezien heb, tot aan myne diepe sluimering toe in 't oog houde... My dunkt — reeds voel ik... hoe is 't met my!.. De ysselyke gedachte ryst weder in my op!.. ware het vergif geweest, het waar' de veiligste weg voor Benvoglio, om zich aan verwytingen, aan straf te ontrukken!... ja, zeker! weg, weg!.. ó Myne moeder! myne elendige moeder!.. *(Zy gaat op deze woorden naar het in 't verschiet staande rustbed: het gordyn valt.)*

Einde van het derde bedryf.

VIER-

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

LAURA, PIETRO; JULIA, (*die, op het rustbed, in eene doodgelykende sluimering ligt, en van de eerstgenoemde personen niet terstond gezien word;*) EEN BEDIENDE.

LAURA.

Gy waagt veel, myn goede vrind! indien men hier ontdekte, dat gy Romeo toebehoorde...

PIETRO.

Gewisselyk kent my hier niemant, en in allen gevalle kunt gy immers maar zeggen, dat ik een uwer naastbestaanden ben... Romeo is in doodsangst wegens zyne Julia: hy is begeerig te weten, hoe zy zich sedert zyn afscheid bevind!

LAURA.

Hoe weet gy dat? ik had gedacht, hy moest reeds verre van hier verwyderd zyn?

PIETRO.

Ja, indien alles in orde afgeloopen ware! ik zoude hem tot op de helft des wegs verzellen, om zyne zielsvoogdes tyding van de reize te brengen!... Gy weet immers wel, hoe deze luidjes elkander beminnen!..

nen! .. Naauwelyks waren wy drie uren van hier verwyderd, toen hy over eenen gracht wilde rennen; hy had den ſprong te kort genomen, het paard ſtortte neder, en brak den eenen voorvoet.

LAURA.

Hy heeft echter geen ongemak gekregen? anders bid ik u om all' wat in de waereld is...

PIETRO.

Neen! by geluk was het niet verre van een klooſter, waar we ons voort naar toe begaven. Mynheer ſchreef terſtond dit briefje aan de jongkvrouw Capellet. Ik moet hem een ander paard halen, en hy wil my niet wederzien, zo ik hem niet een regeltje of twee tot antwoord brenge.

LAURA.

Hy had evenwel het gevaar moeten bedenken!

PIETRO.

Zonder twyfel! maar eigenlyk zou Benvoglio den brief overhandigen: doch ik ben reeds driemaal vergeefs by hem geweest. Eindelyk dacht ik: uw heer heeft u immers gezegd, dat zekere Laura, kamenier en vertrouwde van zyne beminde was. Thans zit het heerſchap gewisſelyk over tafel: de bedienden pasſen op: geen mensch in huis kent u: zo gy eens naar haar vroegt?.. men heeft my hierheen gewezen, en gelukkig heb ik uzelve terſtond aangetroffen: ô! ik geloof, mynheer ſterf van blydſchap, indien ik hem zeggen kon, dat ik zyne Julia zelf gezien, zelf geſproken had....!

LAURA.

Nu, ik zal zien of het goede meisje niet een wei-

nig

nig ſlaapt? gaarne wilde ikzelf haar hierdoor vervrolyken. Zy heeft heden reeds zo veel angſt uitgeſtaan... ach! indien Romeo alles wiſt!.. maar, zo zy noch ſlaapt, zult gy ten minſte uw' heer zeggen, dat gy haar gezien hebt: want ik durf haar niet opwekken, zy heeft de ruſt te noodig.

PIETRO.

O! Mynheer zal gewis erkentelyk zyn; hy is de edelmoedigſte man in Verona, zo wel als hy de rykſte is.

LAURA.

Laat ons den tyd niet met praten verſpillen. Het huisgezin heeft zich wel eerst aan tafel gezet; doch men is voor allen niet even veilig. Indien ons al iemant verraste, hebt gy ſlechts te zeggen, dat gy my brieven van mynen broeder uit Breſcia bragt... Nu, maar een oogenblik geduld! (*Zy wil naar Julia's kamer gaan, maar werd Julia gewaar, liggende op het ruſtbed, dat in 't verſchiet ſtaat.*)

PIETRO.

'T Gaat wel!..

LAURA.

Hemel! wat zie ik?... Julia! hier op het ruſtbed?.. vermoedelyk is zy uit groote vermoeidheid in ſlaap geraakt... Ik moet evenwel zien: (*Zy ſluipt naar haar toe.*).. hare handen nederhangende?... Dierbare jongkvrouw!.. myne lieve Julia!.. (*Zy neemt haar by de hand.*) Ach! yskoud!.. Julia, ontwaak toch!.. God beſcherm u myner! zy is dood! zy is dood!.. (*Zy werpt zich op haar ligchaam.*) Julia, Julia!.. Help! help!

PIETRO.

Ik moet my uit dit huis wegmaken, anders ben ik verraden!.. ô! Welk eene tyding voor myn' elendigen heer!

(*Hy vertrekt.*)

LAURA, *die alles aangewend heeft, om haar weder te doen bekomen.*

Vergeefs! vergeefs!.. Help! ach! myne Julia! myne Julia!..

(*Een bediende komt.*)

DE BEDIENDE.

Wat is dit voor een geschreeuw?

LAURA.

Julia is dood! ras! of zy te helpen ware!.. Ga, zeg 't slechts onzen heer alleen: myne elendige mevrouw zal 't anders gewis besterven!.. (*De bediende loopt heen.*) ô! Het ongelukkig kind! wat moet zy uitgestaan hebben, daar het zo verre met haar gekomen is!.. onmenschelyke vader! elendige Julia! vervloekte graaf!.. (*Zy weent en snikt.*) nu ziet gy de beklagenswaardige gevolgen!.... ô Julia, Julia, Julia!..

TWEEDE TOONEEL.

LAURA, de heer CAPELLET.

De heer CAPELLET.

(*In 't uitkomen.*) Ha! men wil voorzeker eene comedie spelen, om myn besluit te weerstreven?...

LAURA, *weenende.*

Ô! Daar ziet gy, mynheer!...

De heer CAPELLET, *op eene trotsche wyze.*

Ik zal haar wel opwekken!.... (*Hy treed toe.*)

LAURA, *snikkende.*

Ach! ook in de dood zult... gy noch tegen... de ongelukkige Julia. — Nu?... wat zegt gy!...

De heer CAPELLET.

Julia, Julia!... (*Hy neemt haar by de hand, doch laat die terstond weder los.*) Ik ben een man des doods!... (*Hy begint te sidderen.*) Ras! Laura!... Benvoglio eet met ons, roep hem hier, ras... maar bedektelyk! vooral, dat het myne gemalin niet hoore!..

LAURA.

(*In 't heengaan.*) Vergeefs! vergeefs! geen mensch zal haar weder opwekken! ô! myne lieve, lieve Julia!

(*Zy vertrekt.*)

DERDE TOONEEL.

De heer CAPELLET, *alleen.*

Is het mogelyk!... wat heb ik gedaan! myne dochter!' myne eenige geliefde dochter!... onmenschelyke vader!... myn beste kind! ontwaak, ontwaak!.. Gy zult voor den graaf niet wezen — nooit!.. heb deerenis met my!... ik wil liever sterven!... ô! Gy zyt onbarmhartiger dan ik!....Uwe wraak is veel verschrikkelyker dan myne schuld was — ik wilde u gelukkig maken!... vervloekte eigenzinnigheid!... ik bespotte haar, en verscheurde haar 't hart!... Julia!

lia!... zou de ongelukkige ook misschien wel vergif... afgrysselyke gedachte!.. neen, zy leeft noch, zy moet noch leven...

VIERDE TOONEEL.

De heer CAPPELLET, BENVOGLIO.

De heer CAPELLET.

ô! Kom, kom, Benvoglio, help, red my! ik ben de ongelukkigste man en vader!

BENVOGLIO.

Naauwelyks kan ik het gelooven! Haar pols was wel zeer flaauw...

De heer CAPELLET.

Ach! waarom hebt gy my dit niet gezegd? ik had straks toegegeven!

BENVOGLIO.

Vergeef het my, ik heb het voluit gezegd. Gy hield het voor veinzery, voor voorwendsels! ik dacht ondertusschen, dat een verkwikkende slaap haar te hulpe zou komen:... misschien.. (*Hy treed naar haar toe, voelt haar de pols, vryft haar de slapen, enz.*)

De heer CAPELLET.

ô! Zeg my, dat zy noch leeft, geef my hoop!... ik sla anders tot wanhoop over!... Julia... wat verwyten!... Nu, Benvoglio?...

BENVOGLIO.

Mynheer Capellet!.... Ik beklaag u... meer kan ik niet zeggen!...

De heer CAPELLET.

Open haar toch een' ader, of...

BEN-

BENVOGLIO.

Vergeefs! haar geest is ontvlugt! Hier baat geen hulp! zy is dood...

De heer CAPELLET.

Geen hulp! Zy is dood! (*Hy heft zyne handen ten hemel.*) dood! dit deed ik! ik!... wreede Benvoglio! waarom my dit niet vooraf gezegd?

BENVOGLIO.

Uwe droefheid geeft u deze verwytingen in: bedenkt gy niet, wat ik u gezegd heb? „dryf Julia niet tot het uiterste; hare zwakheid is groot, zy heeft versterking noodig, geef haar uitstel!"... Zoud gy my wel geloofd hebben, indien ik u dit vooraf gezegd had?

De heer CAPELLET.

Ontzettelyk! noch ontzettelyker, dewyl alles waar is! ô! indien gy my gezegd had, dat zy sterven zoude,... neen, neen, gy hebt beter gedaan: ik zonde my noch grooter verwytingen toebereid hebben... Vervloekt zy de graaf...

BENVOGLIO.

De graaf? De graaf heeft geen schuld! behoorde Julia niet aan u?

De heer CAPELLET.

Geene verwyten!... hier liggen reeds verwyten genoeg!... wie zal my rust geven!... Julia, gy sterft?... ô! Hoe zullen de Montecchioos triomf zingen!... zy hebben eenen erfgenaam, en ik geene, die mynen onverzoenelyken haat tegen hen voortplant!...

BENVOGLIO.

Mynheer Capellet! behoort dit voorwerp uw' haat niet uit te dooven?... de Hemel ſtraft ons dikwyls...

De heer CAPELLET.

Waartoe deze herinneringen, indien ze my haar niet wedergeven?... ô! Wat is uwe kunst, Benvoglio?.. Ik verban u! Gy laat de beste menſchen ſterven, eene dochter...

BENVOGLIO.

Evenwel noemde gy haar noch onlangs ongehoorzaam, eigenzinnig...

De heer CAPELLET.

Neen, zy was het niet, zy was het niet! ik was wreed, tirannig!... ô Julia! heeft uw laatſte adem my niet voor zodanig geſcholden?... Zy lagcht! ziet gy! is dat niet een grievend lagchen? Hoe moet zy juigchen, dat zy mynen onbuigzamen hoogmoed zo misleid heeft!... denkt gy dit ook niet? ademde zy niet duizend vloeken tegen my uit, toen gy haar de laatſtemaal bezocht? ô! Zeg ja, opdat ik myzelven niet behoeve te vervloeken!

BENVOGLIO.

Ik zoude onwaarheid ſpreken: zy klaagde over de onmogelykheid van u zo gewillig te kunnen volgen als zy wel wenschte; zy bad alleen om uitſtel...

De heer CAPELLET.

En ik gaf 't haar niet? ô Tirannige vader!...

BENVOGLIO.

Toen ik haar den kinderpligt, uwe goede oogmerken, de voordeelen, voorſtelde...

De

De heer CAPELLET.

Schandelyke voordeelen! zy hebben my myn kind doen verliezen!... ik mogt, ik kon myzelven...

BENVOGLIO.

Maar noch meer de hoop, dat, indien zy zich slechts aan deze reize onderwerpen zoude, zy misschien noch uitstel verwerven kon.

De heer CAPELLET.

Zeer zeker heeft zy geweten, dat zy sterven zoude, anders had zy zich niet overgegeven. Gelooft gy niet, dat zy 't geweten heeft? dat zy misschien wel zelf... waag het evenwel niet, my het te zeggen!

BENVOGLIO.

Ik zie niet de minste blyken. Hare levensgeesten waren zeer uitgeput: ontwyfelbaar heeft haar eene beroerte...

De heer CAPELLET.

Eene beroerte? ô! waarom treft ze dit oogenblik ook my niet? Zal ik alleen leven, om te weenen, om te wanhopen, om my te vervloeken? my? of —— wien?

BENVOGLIO.

Gy moet vertrouwen, dat de Hemel zyne wyze wegen... ...

VYFDE TOONEEL.

LAURA, *de voorigen.*

LAURA, *schielyk komende aangeloopen.*

Mevrouw is niet langer tegen te houden! Ik ben tot nu by haar gebleven; ik heb gehoord, hoe zy den heer

heer graaf zelf verzocht, de ongelukkige Julia noch eenig uitstel te verschaffen:... Ach! zy had het niet noodig gehad!.. Toen zy eindelyk u beiden te lang miste, en zy het gefluister der ontstelde bedienden bespeurde, vroeg zy naar hare dochter: men antwoordde haar alleen door tranen. Zy sprong van tafel op, de graaf zocht haar noch terug te houden...

BENVOGLIO.

Zy moet het eens weten....

De heer CAPELLET.

Welke verwyten zal ik hooren!.. Ga, Laura! dat de graaf maar niet hier kome! Ik zoude myne vervloekingen niet kunnen inhouden.— Spreek.. zeg,.. wat gy wilt!... dat ik hem maar niet zie!.. Ik hoor reeds het doordringend geschrei myner vrouw door het huis...

(*Laura vertrekt.*)

ZESDE TOONEEL.

De heer CAPELLET, Mevr. CAPELLET. BENVOGLIO.

Mevr. CAPELLET, *vol angst de kamer inkomende.*

Waar is myn kind! myne Julia!... hier?... wat doet zy hier? (*Benvoglio treed een weinig voor haar, om haar van Julia af te houden: de vader staat ter zyde in diepen angst, en houd de handen voor 't gezigt.*)

BENVOGLIO.

Ik bid u om Gods wil, mevrouw, betoon thans die sterkte van geest, welke met uw karakter...

Me-

Mevr. CAPELLET.

Weg, weg!... (*Zy glipt by zynen arm voorby: ſlaat de handen ſamen.*) ô God! wat zie ik? Julia! Julia!.. (*Zy valt op haar neder, en kuscht haar.*) Zy is dood! dood! dood! myn kind! myne dochter!.. ontwaak!... ik ſterf!... (*Zy valt in onmagt: Benvoglio ondervangt haar, en brengt haar in eenen armſtoel.*

De heer CAPELLET.

Louter vruchten uwer wreedheid! onmenſchelyke Capellet!... louter verwyten! ô Benvoglio! kunt gy 't aanzien, en niet helpen?...

BENVOGLIO.

Ware ik almagtig, dan zou ik het doen. Zolang wy menſchen zyn, hebben wy niet anders dan menſchelyke toevallen te verwachten.

De heer CAPELLET.

Maar waarom trof de dood my niet?... my... dien wreeden niet?... dan had ik geen geweld kunnen gebruiken;... de onſchuldige, elendige Julia leefde!... ik ſtond hier niet, als een rampzalige overtreder!... zag myn ſchuld hier niet voor my liggen!.. geen vrouw, die het misſchien het leven zal kosten!... den dag niet, die zwarter is, dan.... dan... de hel!...

BENVOGLIO.

Julia is gelukkig, mynheer Capellet, gelukkiger dan gy denkt: zy zal tot blydſchap ontwaken...

De heer CAPELLET.

Waarlyk gelukkiger dan haar moordenaar! wie was het?... ik! ik!...

BENVOGLIO.

Gy zyt het niet! Uw oogmerk was goed!... Een weinig meer toegevendheid! (ik wil u uwe gebreken niet verzwygen;) maar hoe vele dingen zouden wy nalaten, indien wy vooraf de gevolgen wisten!

De heer CAPELLET.

Wat zegt gy! zekerlyk niet! indien ik 't voorheen geweten had...

BENVOGLIO.

Ach! uwe gemalin komt weder tot zichzelve! (*Mevr. Capellet slaat, na eenige sterke ademhalingen, de oogen op.*)

Mevr. CAPELLET.

Ach! myne dochter!

De heer CAPELLET.

Zie my niet aan, mevrouw, ik ben genoeg gestraft!

Mevr. CAPELLET.

Myne dochter! (*Zy valt weder in onmagt.*)

De heer CAPELLET.

Ongelukkige moeder! de elende zal haar het leven kosten!. en ik ben dubbel een moordenaar! Groote God! wat zal 'er van my worden!

BENVOGLIO, *tegen de bedienden, die zich aan den ingang der zaal verzameld hebben.*

Lieve vrinden, brengt de elendige dame in haar kamer... (*Tegen den heer Capellet.*) Wy mogen haar aan dit voorwerp niet langer bloot stellen: een nieuw

toe-

toeval zou haar het hart breken. (*Men wil haar wegbrengen: aan den uitgang des tooneels bekomt zy weder.*)

Mevr. CAPELLET.

Ach! waar wilt gy met my heen?... Gy wilt my aan myne Julia ontrukken?... Nimmer! (*Zy loopt naar Julia toe, valt op haar neêr, en kuscht haar.*) Ach! Julia! Julia! Julia! myn kind! myn eenig geliefd kind! (*Zy zygt op nieuw ter aarde.*)

BENVOGLIO, *tegen de bedienden.*

Zonder uitſtel! eer zy weder bykomt.

(*Men brengt haar weg.*)

De heer CAPELLET.

Ach! Benvoglio!

BENVOGLIO.

Verzwaar uw hartzeer niet door akelige overdenkingen. De Voorzienigheid heeft het gewild: wy moeten ons aan hare ſchikkingen onderwerpen!

De heer CAPELLET.

Benvoglio!... Gy kent het verlies niet, dat myne ziel lyd! Gy kent de voortreffelykheden van deze lieftalige verbleekte niet! Gy weet niet, hoe groot de ſchat was, dien ik myn hart ontroofd heb!

BENVOGLIO.

Ik weet het, ik heb hare voortreffelykheden allen gekend, haar als myne eigen dochter bemind; doch gryp moed! Gy zult haar eenmaal wedervinden...

De heer CAPELLET.

Ach! my, ongelukkige! geef dien troost aan hare moeder! Ik mag my dien niet toeeigenen!...

BENVOGLIO.

Mag ik u eenen vrindschappelyken raad geven? zo zy het deze, dat gy dit akelig voorwerp van u verwydert, en toestel maakt...

De heer CAPELLET.

Hoe? ik zou my van myne Julia afscheuren? Neen! neen! Zy moet hier blyven! Zy moet weder ontwaken, of ik wil met haar sterven!

BENVOGLIO.

Laat uwe reden rechter wezen! Zy en de godsdienst schryven u pligten voor, die niet mogen overtreden worden. Bedenk, dat uwe Julia, terwyl haar geest onzigtbaar om ons zweeft, noch in de dood voor rust niet vatbaar zoude wezen, indien zy een voorwerp uwer wanhoop ware! dat zy als een engel des lichts u gebied te leven, voor hare ziel te bidden, en haar lyk schielyk dat eenige te verschaffen, dat haar tegenwoordig ontbreken kan... rust!

De heer CAPELLET.

Rust, die wy haar in het leven niet vergund hebben... Gy hebt gelyk! Zy moet verlangen uit het huis van vervolging en van haat in het huis van vrede over te gaan. By doodsbeenderen en wormen zal zy geruster wonen, dan by my! Doch ik kan de zorg harer begravenis niet op my nemen: ik draag ze u op, Benvoglio; gy waart meer haar vader, dan ik!

BENVOGLIO.

Gave God, dat de dienst, dien ik u bewyzen zal, aangenamer ware!

De heer CAPELLET.

Zy moet op 't prachtigst begraven worden! Duizend zielmisfen moeten voor haar gelezen worden: ik zal my de fchrikkelykfte boete opleggen: in de kerk onzer begraafplaats zal haar een treurgeftìcht gebouwd, en een gedenkteeken van de hand der grootfte kunstenaren, opgericht worden. Beftel haar ondertusfchen heden met alle mogelyke ftilte ter aarde. De waereld, de Montecchioös mogten den fpot met myn verdriet dryven. Hoewel ik de minfte reden heb de veroordeeling der waereld te vermyden, daar de rechter in myn hart my maar al te geftreng doemt!... Myne Julia! ik verlaat u voor eeuwig! Uwe moeder mogt u omarmen!... Engel! Verheerlykte!...

(*Hy vertrekt haastig.*)

ZEVENDE TOONEEL.

BENVOGLIO, *alleen.*

De gefchiedenis van 't menfchelyk hart! hoogmoedig en lafhartig!... Hoe gaarne verfchafte ik de droevige moeder eenigen troost, indien het, zonder my te verraden, mogelyk ware!... Doch dit verdriet zal haar eenmaal door vreugde vergoed worden... Ikzelf ben hier zo beangstigd geworden! ik zou wenfchen, dat ik nimmer aan dezen liefdehandel deelgenomen had!... Ha! Laura!...

AGTSTE TOONEEL.

BENVOGLIO, LAURA.

BENVOGLIO.

Kom, goede Laura! ik weet, dat gy uwe Julia zeer bemind hebt. Men heeft my de zorg voor hare lykbestelling opgedragen: gy moet in dezen laatsten liefdedienst aandeel nemen!

LAURA.

Ik dank u!... gaarne, zeer gaarne!.. God en myn hart weten, hoe zeer ik haar bemind heb, hoe hartelyk ik haar beween!

BENVOGLIO.

Zy verdiende het, het goede kind!... Doch, Laura, ik moet u iets in vertrouwen zeggen: ik ben zeer begeerig de oorzaak van deze schielyke dood te weten, en wenschte wel het lyk tegen morgen in den grafkelder te openen.

LAURA.

ô Ja, doe dat toch!... Gy zult in haar hart voorzeker eenen naam vinden, die Paride niet beteekent, en dien gy en ik beter kennen!

BENVOGLIO, *een weinig ontsteld.*

Zou zy een' anderen...

LAURA.

Veins niet, mynheer Benvoglio! ik ben van nacht by 't afscheid geweest.

BENVOGLIO.

Is 't waar? *Zyt gy daarby geweest?*... Maar, om Gods wil, Laura!...

LAURA.

Wees gerust! zoude ik my niet van mynen heer de ſcherpſte beſtraffing op den hals halen, omdat ik 't hem niet geopenbaard had? Men zou my hare weigering, men zou my hare dood te last leggen. Neen, neen, het geheim zal met my begraven worden: de goede Julia wist wel dat ik zwygen kon.

BENVOGLIO.

Gy hebt gelyk! onze goede oogmerken zouden alszins eene ſlechte belooning ontfangen!... Maar, lieve Laura, ik wilde alleenlyk zeggen, dat de doodkist niet toegeſchroefd moet worden; wy zullen zien...

LAURA.

Zeer goed! ik zal daarvoor zorgen: ik ben zelf nieuwsgierig te weten wat het lieve kind mag overgekomen wezen!

BENVOGLIO.

Wy zullen ons niet langer ophouden! de tyd ter gereedmaking is kort...

LAURA.

Welk een droevige dienst! Myne Julia! myne goede Julia!

(*Het gordyn valt.*)

Einde van het vierde bedryf.

VYFDE BEDRYF.

Het tooneel verbeeld een' kerkhof. Aan de eene zyde ziet men den muur, en de poort, door welke men 'er op komt. Het muurwerk naast de poort is halfingevallen, zodat men daarover klimmen kan. In 't verschiet ziet men een grafgewelf.

EERSTE TOONEEL.

ROMEO, PIETRO, *met eene blinde landtaren, en een breekyzer.*

PIETRO.

Maar, om Gods wil, myn lieve, beste heer, wat wilt gy hier?... Had ik dit gedacht, nimmer had ik u de dood uwer Julia en hare begravenis ontdekt! ik dacht, dat gy, dewyl deze niet meer leefde, verre, zeer verre van Verona vlieden zoud!

ROMEO.

Ach! wat zegt gy?... Waar zy is, moet ik ook zyn!... levende of dood — ik verraderlyke, wreede, trouwlooze, ondankbare! Ben ik 't niet, die haar gedood heb? Had ik haar niet voorlang reeds aan de verslindende woede haars vaders moeten ontrukken? was het moeijelyk derzelver uitwerkselen vooruit te zien? hoe dikwyls wenschte de minnende vrindelyke duive de wieken van haren gaê na te vliegen! Noch

by

by het laatste affcheid wenschte zy dit! en ik verliet haar?... Ha! dat deze graven u voor eeuwig inzwelgen, ondankbare! waarom verliet gy haar?... (*Hy slaat zich woedende op de borst.*)

PIETRO.

Om Gods wil, myn beste heer!...

ROMEO.

ô Julia! Julia! was dit het affcheid, dat gy zo hartroerend zocht te vertragen! Gy wilde zonder my niet in uw' vaders huis achterblyven? Edelmoedige! Gy hebt uw woord gehouden! Ach! voor welk een huis hebt gy 't verwisseld! ô! Vergeef my, vergeef my! zagtaartig meisje! zielsbeminde! vergeef my! Ik alleen verdiende te lyden! ik beken myne schuld, en dewyl myn verdriet niet geweldig genoeg is om my te dooden, zo...

PIETRO.

Myn waardste heer! let toch op het smeeken van een' getrouwen dienaar!... laten myne tranen u vermurwen! bedenk! de eenige zoon eens vaders, die u mint...

ROMEO.

De eenige!... was Julia niet de eenige dochter eens vaders, die reden had haar noch veel meer te beminnen? de eenige voortreffelyke van haar geheel geslacht? en stierf zy niet — en voor wien zal ik leven? voor wien, daar Julia niet meer is?

PIETRO.

Schrikkelyk! Schrikkelyk! dat is, gy wilt...

ROMEO.

Ik wil... niets... Wat vraagt gy?... niets, niets van u,.dan...

PIETRO.

ô! Eisch niets van my,... niets kwaads! liever moogt gy my het leven benemen!... Ik weet wat ik doen zal!...

ROMEO.

Wat? wat, Pietro?

PIETRO.

De wacht, die achter gindschen kerkmuur staat, te hulp roepen!

ROMEO.

Zoud gy dat doen, Pietro?

PIETRO.

Zoude ik u zien.. ô! ik kan het niet uitspreken!.. De zelfsmoord is eene euveldaad, en zou ik eene euveldaad, zonder daaraan deelachtig te worden, kunnen toelaten, daar ik die verhinderen kan? ô Myn beste, lieve heer, bedenk dit! ik bemin u! ô! ik bemin u!...

ROMEO.

Gy zyt een goed mensch! stel u gerust... Gy hebt nergens voor te zorgen!

PIETRO.

Wel, kom dan terug: verlaat deze vreesselyke verblyven des doods! 't Is ras middernacht... Men moet de dooden laten rusten... Wat zult gy langer hier doen?.. (*Romeo staat al dezen tyd stil, en onbewegelyk, en met de oogen op den grond gevestigd.*) Hoor, mynheer!

laat

laat toch de elendige Julia zagtelyk in haar graf rusten! Gy zult haar niet uit haren doodslaap opwekken!

ROMEO.

Zeker, zeker niet! ô! dit is juist het schikkelyke!

PIETRO.

Nu, kom dan!...

ROMEO, *die eene geveinsde gerustheid vertoont.*

Ja, lieve Pietro... maar — gy moet my eerst een' dienst doen!

PIETRO.

Gy zyt myn heer! wat beveelt gy?

ROMEO.

Ik wil slechts myne schoone, geliefde, eeuwiggeliefde Julia noch éëns zien, slechts noch eens haar het laatst vaarwel zeggen, en dan — ylings met u naar Mantua gaan; gaan, zo verre my myne voeten dragen, zo verre de waereld zich uitstrekt!

PIETRO.

Wat wilt gy toch aan een verbleekt, yskoud, ontzield ligchaam zien? Hebt gy ooit een lyk gezien?.. ô! wat akelig beeld! 't zal niet meer de bloeijende, glansryke Julia zyn, die u noch den voorigen morgen omarmde! Zy hoort u niet, zy ziet u niet, zy voelt u niet... ach! myn goede heer!..

ROMEO.

Alles, alles waarheid! doch ik moet haar noch éëns zien... Indien gy niet wilt, ga heen, verlaat my!.. Gy bemint uwen Romeo niet meer!..

PIETRO.

ô! Ik zou u niet beminnen?... wat wilt gy van my?

ROMEO.

Gy zult my den grafkelder helpen openen!

PIETRO.

Indien ik het doe, belooft gy my dan ook...

ROMEO.

Ja, Pietro, alles, alles!

PIETRO.

Wilt gy my uw' degen geven?

ROMEO.

Myn' degen?... Ja.

PIETRO.

Indien gy dit doet...

ROMEO.

Hier!... (*Hy geeft hem den degen.*) Ach! nu...

PIETRO.

Nu ben ik gerust... Maar noch eens:...

ROMEO.

Stil! of ducht mynen toorn!

PIETRO.

Gy handelt verkeerd, door u het hart noch meer te bezwaren...

ROMEO.

Zonder uitstel!

PIETRO.

Gy wilt niet anders? welaan! vat gy de deur, ik zal 'er het breekyzer tusschen zetten. (*Zy gaan naar*

het

het gewelf; Romeo houd de deur, Pietro wringt die open.)... Ach! zy gaat lichter op, dan ik gedacht had!..

ROMEO.

De liefde hielp my ze openen!.. Nu, Pietro, geef my de landtaren! Gy hebt hier niets te zoeken: ftel u daarbuiten niet verre van den ingang een weinig op de wacht, opdat my niemant ftoore! ik zal u roepen, als ik u noodig heb.

PIETRO, *ter zyde.*

Des te beter! ik verlang niet by dit onderhoud te zyn! Het hart zou my bloeden, wanneer ik de droefheid van mynen ongelukkigen heer zag; ik kan my licht voorftellen, hoe onmatig ze zyn zal!.. De Hemel zy gedankt, dat ik zynen degen heb!.. (*Hy klimt over het ingevallen ftuk muur naar buiten.*)

TWEEDE TOONEEL.

ROMEO, *eerst alleen; vervolgens* PIETRO.

(*Men ziet door de opening in het ruim der begraafplaats: rondom aan de zyden ftaan verfcheiden doodkisten, gedeeltelyk reeds zeer verouderd: in 't verfchiet ziet men echter een paar geheel nieuwe, waarvan de eene de doodkist van Tebaldo, en de andere die van Julia verbeeld.*)

ROMEO, *binnen gegaan zynde, en wild in 't ronde ziende.*

Ach! deze akelige kelder is dan het verblyf myner Ju-

Julia?.. myner Julia, voor wie my de gantſche waereld eene te geringe woonplaats ſcheen!.. Welk een affſchuwelyk gezelſchap!.. dit — niets meer dan dit, is hetgeen van ons overig blyft... ach! eerlang ook van my ſlechts overig zyn zal!.. Julia, Julia, waar zal ik u zoeken?.. Twee noch geheelnieuwe doodkisten!.. ha! de eene is voorzeker Tebaldoos doodkist!.. ó Tebaldo, Tebaldo, hoe ſchrikkelyk word gy gewroken!.. neen, deze ſtraf verdiende ik niet!.. myne ſchuld was zonder voornemen, was uw eigen wanbedryf! Gy ſtraft my harder, want uw dood is Juliaas dood, en de myne... Doch onze vyandſchap zal hier een einde nemen! de dood zal ons verzoenen!.. wy zullen vreedzaam in dit graf by elkander wonen, vreedzaam zullen onze beenderen onder elkander vermengd liggen, dewyl ze by Juliaas gebeente liggen!... doch... wat vertoef ik?.. Julia roept my!.. ach! deze moet hare doodkist zyn ...zy trekt myn hart naar zich toe!... weg! weg! wangunstig dekſel, dat haar voor my verbergt!...(*Hy ſtoot aan het dekſel: het valt neder, en vertoont Julia: hy ſpringt een paar treden terug.*) ó God...(*Vervolgens werpt hy zich by haar neder, kuscht haar de handen: buiten ſtaat om een woord te ſpreken, drukt hy zyn' doodelyken angst door alle gebaarden der geweldigſte ſmarte uit: eindelyk breekt hy uit in tranen.*) ó!.. (*Snikkende.*) welkome tranen!.. vloeit! vloeit! vloeit! och! mogt myn leven met u wegvloeijen!.. Julia, Julia! myne egaê! myne beminde! zyt gy het?.. ja, gy zyt het!.. Zie, hoe de vrindelyke ſchoone lagcht!.. lagcht, alsof zy ſliep?.. Slaapt gy? ó! ont-

waak

waak dan! Ontwaak, laat ons vlieden! geen toeval, geene verwydering, geen tyd zal ons fcheiden!..Zie uwen Romeo aan uwe voeten! Zie, hoe de droefheid over u hem afmartelt, erbarm u over hem!.. ô Julia, Julia, Julia! Gy hoort my niet? myne zuchten treffen u niet?.. Gy waart anders immers niets, dan liefde en medelyden! kunt gy my zien wanhopen, kunt gy my zien fterven?.. Gy, wie eene korte fcheiding fchrikkelyker dan de dood zelfs was?.. Ongelukkige fcheiding!.. ach! zy was het, die u uw edel leven roofde; zy was het, die den geest aan uw bekoorelyk ligchaam onttrok, die u in 't graf gevoerd, u de verderving en den wormen ten buit gegeven heeft!... Verfchrikkelyk!..., en ik zoude terug vlieden, u hier laten? U hier alleen laten? U vergeten?.. Neen, ik wil fterven, ik wil u noch eens omarmen, en in uwe omarming — fterven... Kom, zegenryke drank, die my met haar in de dood vereenigen zult!.. Het leven was te afgunstig om een paar harten, gelyk de onzen, vereenigd te zien!... Kom! (*Hy krygt een flesje voor den dag; ondertusfchen hoort hy Pietro, die zagtjes hierby geflopen is, om te zien wat 'er gebeurd.*) ras naar binnen! (*Pietro word gewaar, dat hy iets aan den mond heeft gezet, fpringt toe, en valt hem in de armen.*)

DERDE TOONEEL.

ROMEO, PIETRO.

PIETRO.

ô Myn waardfte heer, wat hebt gy daar? wat doet gy?

RO-

ROMEO, *het flesje wegwerpende.*

't Is gedaan!

PIETRO, *sidderende.*

Wat? wat?

ROMEO.

Ik heb een' versterkdrank ingenomen...

PIETRO.

Een' versterkdrank? ik vrees... vanwaar kreegt gy dien?

ROMEO.

Een monnik uit het gindsche klooster heeft my dien drank voor al myn goud overgelaten, en wanneer gy hem eens wederziet, moet gy hem daarvoor danken!

PIETRO.

Doet hy zulke wonderen, dat hy u van uw verdriet bevryd,... ô ja! dan zal ik het doen! Maar...

ROMEO.

Hy doet noch meer!... Ziet gy hier myne geliefde Julia, de schoonste, de beste onder de menschen; ziet gy haar?..

PIETRO.

ô Jammer, ô Jammer!

ROMEO.

Weet gy, hoe vurig ik haar beminde?

PIETRO.

Maar al te vurig voor hare rust en gelukzaligheid!

ROMEO.

Dus zult gy ook weten, dat ik zonder haar niet leven kan!

PIE-

PIETRO.

En waarom niet? wy kunnen onze vrinden beklagen, maar de droefheid moet ons niet dooden!

ROMEO.

Kan een ligchaam zonder ziel leven? Was Julia myn ziel niet?.. Ziet gy, deze drank vereenigt ons, vereenigt ons weder voor eeuwig!

PIETRO.

ô! Om Gods wil, mynheer, zo hebt gy inderdaad vergif...

ROMEO.

Noem het niet zo, geen vergif! ware het dat, zo zoude het my in 't leven behouden...

PIETRO.

ô! Wat hebt gy verricht! zulk eene misdaad!... en ik! kon ik onbedachtzaam genoeg zyn, om te gelooven, dat my uw degen veiligheid genoeg... (*Hy werpt dien moedeloos weg.*)

ROMEO.

Is het eene misdaad, zo ontferme zich God naar zyne oneindige barmhartigheid!

PIETRO, *weenende.*

ô Myn beste, liefste heer, ik zal ras gaan....

ROMEO.

Laat af! waarheen? Ween niet! (*Romeo droogt hem de oogen af, en neemt hem by de hand.*) Gy zyt een getrouw vrind van my geweest, ik bemin u, en ik hoop, gy zult my noch in myne dood uwe getrouwe diensten niet weigeren!...

PIE-

PIETRO.

Wat, wat? laat my heengaan! om Gods wil...

ROMEO.

Noch maar een gering bevel!... Daar, geef dezen brief mynen goeden vader: hy behelst myne treurige geschiedenis, en eenige schikkingen ten aanzien myner bedienden!... Ik heb u niet vergeten, myn goede Pietro!

PIETRO.

ô! Ik wil niets, ik verlang niets! leef, en bemin my!...

ROMEO.

Doch voornamelyk eene smeekende bede, dat myn vader my in dit graf aan de zyde myner Julia begraven laat!

PIETRO.

Romeo! ik bid u, laat my slechts los!...

ROMEO.

Ik weet, myn vader bemint my te zeer, dan dat hy my niet alles vergunnen zoude!

PIETRO.

Arme, arme, ongelukkige vader!...

ROMEO.

Vaarwel!... Ik kan niet meer!... Ik voel de naderende dood!... Het vergif begint allengs door myne aderen te kruipen: eerlang, eerlang zal het tot de bron myns levens genaderd zyn!.. Hoe laat is het?..

PIETRO, *op het horologie ziende.*

Half twaalf.

ROMEO.

In een half uur... (*Hy laat hem los.*) nu kunt gy gaan!

PIETRO, *in 't heengaan.*

Ik zal ras om hulp loopen! Och! ware hy noch te helpen!

VIERDE TOONEEL.

ROMEO; *vervolgens* JULIA.

ROMEO.

Nu weder naar myne geliefde Julia!... (*Hy gaat naar hare doodkist, buigt zich op zyne eene knie neder, vat met zyne linkerhand hare rechter, en zyne rechter slaat hy om haar been.*) Hier!.. hier, op myne kniën wil ik den dood aan uwe zyde verwachten... ô Julia! Julia! Uw naam zal my sterken! my in deze duisternis toelichten! by den laatsten doodschok... (*Hy houd hare hand tegen zyne wang gedrukt, terwyl hy hevig verschrikt.*) Hemel! bedriegt my myne verbeelding, of verwarmt myne liefde Juliaas ligchaam!... hare hand schynt my laauw te worden!... (*Hy houd hare hand styf vast.*) Ach! een polsslag! twee! drie!.. Is het waar? of is 't een aangename droom?... (*Zy ademt eenen diepen zucht: Romeo springt op, en ziet haar styf aan: zy slaat de oogen op, en na het lozen van noch een' diepen zucht:*)

JULIA.

Romeo!...

ROMEO.

Julia!... is 't mogelyk!... leeft gy, of...

JULIA, *zich oprichtende.*

ô! Zyt gy daar, geliefde myner ziel?.. (*Zy valt hem om den hals.*) Gelukkig! gelukkig!.. Hoe angstig was myne sluimering! ik zag u onder niet dan vreesselyke gedaanten!... ô Wat vreugde! dit oogenblik is al den kommer, al het lyden, dat ik om uwentwil uitgestaan heb, duizendmaal waard'!... Dus vind ik u by myne ontwaking noch eerder dan Benvoglio!... dat is een wind!... (*Romeo vertoont zich in eene bedwelming van angst en vreugde, die by beurtelings uitdrukt.*) Maar, liefste man! waarom vertoeven wy in deze schrikverwekkende woning? kom! laat ons van hier wyken! spoedig weg, verre weg van Verona! wanneer Benvoglio ons niet vind, zal hy wel weten, wat hier gebeurd is.

ROMEO, *haar omhelzende.*

ô Gy leven van myn leven! Gy, beste, geliefdste wederhelft! welk eene verrukkelyke vreugde!... ik kan ze niet uitspreken; — neen — maar gevoelen — gevoelen. Gy leeft noch? Gy zyt niet dood? ik sluit u in myne armen?... ô Julia!

JULIA.

Ik verwonder my over uwe verwondering!.. Heeft Benvoglio u geene naricht van eenen slaapdrank...

ROMEO.

Niets, niets, ik weet niets van Benvoglio...

JULIA.

Dus ook niets van myn op gisteren vastgesteld huw-

lyk

lyk met den graaf van Lodrona, waaraan onze vrind my door dit middel onttrokken heeft?..

R O M E O.

Niets, van alles niets!...

J U L I A.

Hoe komt gy dan hier?... doch ik zal thans niet onderzoeken: genoeg, dat ik u heb, u houde, om u nooit weder ontrukt te worden... nooit... nooit!.. Laat ons niet langer vertragen! kom! ik yze hier! zonder u, zou my reeds de vrees gedood hebben! Gy zult my alles verhalen.

R O M E O., *haar droefgeestig aanziende.*

Ach! Julia!

J U L I A.

Gy zucht, beste der mannen?.. waarom zucht gy? wat ontbreekt 'er om ons geluk volkomen te maken?

R O M E O.

Ga, myne geliefde gade!... vraag my niet!... verlaat my — verlaat my!.. daar — daar...

J U L I A.

Wat zegt gy?.. twyfelt gy noch, of ik leef?

R O M E O.

Ach! is ooit vreugde — ooit smart de myne gelyk geweest?.. Julia! Julia!.. ik moet hier blyven — ik moet...

J U L I A.

(*Zy stoot met haar' voet tegen het glaasje, waaruit Romeo het vergif ingezwolgen heeft, en neemt het op.*) Ach! wat is dit? (*Zy ziet het styf aan, begint te sidderen, en ziet weder Romeo aan.*) Romeo!..

ROMEO.

Gy weet alles!

JULIA, *hard op schreeuwende.*

Wreedaart!...

ROMEO.

Noem my dus niet! beschuldig den Hemel, beschuldig het tirannig noodlot!.. ô Gelukkigst en verschrikkelykst oogenblik myns levens! gy geeft my alles, om my alles te ontnemen!... Met u, myne beminde, wilde ik sterven, toen gy dood waart: dit kon ik doen!... maar gy leeft! och! kon ik met u leven!... ach! dit kan ik niet!... Pietro, dien ik tot u zond, bragt my de schrikkelyke tyding van uwe dood;... ik ylde herwaarts — om met u — te sterven... Gy leeft weder, gy leeft:.. doch ik... 't is gedaan!

JULIA.

Wee my! Welk eene onuitsprekelyke elende! ô God! God! God! ontferm u over ons!... ô! Moest ik den dag weder aanschouwen, om het schrikkelykste van al wat schrikkelyk is te zien!... moest ik herleven, om dubbel, tienmaal, duizendmaal weder te sterven?.. in Romeo te sterven!... Hemel en aarde en alle elementen! stort op ons neder!.. Vervloekte Benvoglio!.. hoe schandelyk hebt gy ons bedrogen!... (*Zy valt Romeo om den hals.*) ô Romeo, myn leven, myn alles! Gy sterft voor my, en de dood zal ons niet scheiden!.. Neen — ik kan ook sterven!.. ik ben reeds met het vreesselyk graf bekend; in uwe armen te sterven, kan veel minder verschrikkelyk zyn, dan zonder u...

ROMEO.

Neen, Julia! gy moet leven! ik zie myn schuld! Pietro zeide 't my wel! ik had meer op de Voorzienigheid moeten betrouwen; ik ware dan gered, ik ware dan gelukkig geweest!.. dan waart gy het geweest!.. Laat myn voorbeeld u afschrikken!.. In Juliaas armen,... ô! in hare armen te sterven —— welk een wellust!.. Gy zult mynen vlugtenden geest noch inademen,... my de oogen toesluiten!.. ô! Gy moet dit doen!.. Dan alléén zal ik in vrede sterven;.. dan alléén zal dit graf my eene woning van vrede worden!.. Ween niet, myne dierbare Julia! ween niet!.. myn geest zal u onzigtbaar overal verzellen!... Ik gevoel...

JULIA.

Hemel! Genade! Genade!...

ROMEO.

Myne krachten —— begeven my!.. myne oogen —— worden duister!... evenwel zie ik noch —— uwe engelachtige —— schoonheid —— ach!... ach!... ik sterf...

(*Hy zygt ter aarde, Julia werpt zich by hem op hare kniën neder, en ondersteunt hem.*)

VYFDE TOONEEL.

ROMEO, JULIA, BENVOGLIO.

(*Benvoglio komt door eene zydeur op den kerkhof, met eene landtaren in de eene, en met den sleutel des grafkelders in de andere hand: van verre ziet hy reeds, dat de deuren open zyn, en hy verschrikt.*)

 BEN-

BENVOGLIO.

Ach! wat 's dit?... zekerlyk is Romeo reeds hier...

JULIA, *zyne stem hoorende.*

Ha! Benvoglio!... Kom, verrader! kom, en zie, wat gy uitgericht hebt!...

BENVOGLIO.

Wel, heb ik geen woord gehouden?

JULIA.

Zie hier, booswigt!... Laat dit u antwoord geven!... (*Zy wyst op Romeo.*) daar — en daar... (*Zy wyst hem het vergifglaasje.*)

BENVOGLIO.

ó God! wat zie ik!.. hier heeft voorzeker een ongelukkig misverstand plaats gehad! Ik vlieg om hulp...

(*Hy wil vertrekken.*)

ROMEO.

Vergeefs, Benvoglio!... vergeefs!... haast is 't gedaan!... myn hart is gebroken... Gy moet by Julia blyven!... ik laat u niet...

BENVOGLIO.

Des te treuriger! Ik zweer u, by al wat heilig is! noch eer wy ons den laatsten dag aan tafel plaatsten, heb ik myn' getrouwsten bedienden op weg naar Mantua met een' brief gezonden; reeds lang heb ik my verwonderd, dat hy noch niet weder hier is...

ROMEO, *zeer zwak, de oogen noch eens weder opslaande, terwyl hy zyne laatste krachten verzamelt.*

Ik zie..... het noodlot — heeft het dus gewild... Louter misbegrippen — zonder voornemen! zonder schuld!

schuld!... Een ongelukkige val... met het paard,... eene valsche tyding door Pietro... van Juliaas dood,... ik ylde herwaarts,...om... om... met Julia te sterven... Te vroeg... ach! te haastig... verzwolg ik den doodelyken drank... Zy leeft... (*Hy weent.*) en zy moet...leven... Benvoglio,...ik kan niet... (*Hy zygt neder.*) ach! Julia!...

JULIA.

Hy sterft! hy sterft!... Romeo! Romeo! Romeo!... (*Nadat zy noch tot verscheiden malen toe zynen naam uitgeroepen heeft, valt zy, onder de uittingen der hevigste smart, gevoelloos op zyn ligchaam. En nadat Benvoglio alles aangewend heeft, om haar weder te doen bekomen, slaat zy de oogen op.*)... Weg, wreedaart! verlaat my! verlaat my!.. wat baat my het leven, zonder Romeo!... ik kan niet leven! ik mag niet leven!... zonder Romeo! (*Zy werpt zich weder op zyn ligchaam, en overstort hem met hare tranen.*)... ô Gy, eenigst voorwerp van alle myne wenschen en verwachtingen! geliefdste, beste, dierbaarste man! myn alles! gy, al het geluk myns levens... thans! al myn ongeluk! Uw bloem is afgevallen! ach! gy hebt haar zelf afgesneden, en ik, ik, ik ben de droevige oorzaak! Gy kwaamt te sterven in de armen van haar, die u het sterkst bemind, die u, boven alles wat in de waereld is, bemind heeft, boven vader, vrind, moeder, alles!.. Gy kwaamt herwaarts, om uwe laatste zuchten uit te ademen, en u aan myne zyde te begraven: ach! had gy kunnen denken, dat ik u noch eerder beweenen zoude?... Waar zyt gy nu, myn waarde!... zyt gy niet noch by my?.. ô ja! gy zyt by my, gy kunt buiten my niet

 zyn!

zyn! gy hoort my! gy ziet my! uwe geliefde ziel zweeft voor my! ik zie ... ik hoor u! gy roept my toe! gy verwondert u, waar ik zolang blyf?... vrees niet! ik kom, ik kom. De smartelykste dood,... wat is die tegen een leven zonder u? eene gedurige foltering, eene eeuwige dood ... zonder u! ik kom, ik kom! slechts één oogenblik!... opdat myne vrye ziel, met de uwe samenverbonden, gelykelyk opstyge, nimmer van u afgescheiden... Ik zoek slechts een middel... ô! waarom kost gy my niets in het ongelukkig glaasje overlaten? geliefde ... meineedige!... niet eenige doodelyke druppelen! (*Zy loopt in de uiterste vertwyfeling heen en weder, alsof zy op middelen peinsde.*)

BENVOGLIO.

Om Gods wil, myne Julia! myne vrindin! myne geliefste dochter,... ja, gy zult myne dochter zyn, in myn hart, en in myne voorzorg!... Verwyder deze akelige gedachten! volg my! Ik heb Romeo als een' broeder, als een' zoon bemind! dit weet gy!... met gevaar van myn leven, van myn geluk, heb ik aan het uwe, aan uwe verbindtenis, aan de vervulling uwer wederzydsche wenschen, gearbeid. Beroof my nu ook niet van u!... ô! konden myne tranen Romeo weder opwekken, myne zuchten hem in 't leven terug roepen, zy zouden noch overvloediger dan de uwen stroomen, noch harder dan uwe zuchten klinken: maar hier is alles vergeefs! geen middel!... God heeft het zo gewild!... God!... Bedenk dit!... Menschenwysheid was onnut: ik dacht het hoogste toppunt van voorzigtigheid en schranderheid bereikt te hebben;

ben :... maar, zie ... alles mislukt ons! besluit, bid ik u, besluit te leven! ... Wilt gy niet in uw' vaders huis terug keeren : ik zal u geleiden waar gy begeert te wezen, al ware het tot aan het einde der waereld! ... Wy zullen onderling voor de ziel van Romeo bidden ... (*Terwyl Benvoglio haar overal met zyne gebeden volgt, doch zy alles door hoofdschudden en andere teekenen der wanhoop van zich afwyst, stoot zy haar' voet tegen Romeoos degen, dien Pietro te voren, vol schrik, op 't gezigt van den stervenden Romeo, weggeworpen heeft...*)

JULIA.

Ach! welkom! ...

BENVOGLIO, *haar willende tegenhouden.*

Wat hebt gy? ... Geef hier! om Gods wil, geef hier...

JULIA, *zich uit zyn' arm wringende, rukt de schede af, en stort zich in den degen.*

BENVOGLIO.

ô Ramp!

JULIA.

Ha! getroffen! getroffen! ... (*Zy knarst een weinig op de tanden.*) Naar beneden! ... naar beneden! wederstrevige natuur! ... Op, myne ziel! ... Romeo gevolgd! — ach! — ach! — ach! ... God ontferme zich myner!

(*Zy sterft.*)

BENVOGLIO.

Schrik en angsten! waarom kunt gy my niet dooden? ...

den?... De lieveling myner ziel!... En wie was oorzaak van hare dood?... ô Benvoglio! Benvoglio! vlied uit Verona! Bedien u thans van de gelegenheid voor uzelven!... ô Gy, ongelukkige ouders! hoe groot zal uwe droefheid zyn! deerelyke gevolgen uwer onverzoenelykheid!... ô! dat gy ze met uwe eeuwigbeminde kinderen in 't graf mogt doen verzinken (*)!

E I N D E.

(*) In de eerste Hoogduitsche uitgave volgen hier noch eenige tooncelen, waardoor de geschiedenis wel volkomener word, maar die, dewyl het belang met de dood der beide verliefde personen ophoud, den aandacht der aanschouweren niet meer kunnen bezig houden. Wy zullen ze, op het voorbeeld van den autheur, voor den meerbedaarden lezer laten volgen, en alleen vooraf herinneren, dat Pietro, op bladzyde 321. de laatste regels, waar hy thans zegt: „Ik zal ras om hulp „ loopen", eertyds zeide: „Ik zal spoedig naar zynen vader „ gaan". Het vyfde tooneel sloot Benvoglio met deze woorden: „ô Benvoglio, Benvoglio! waarom kweekte gy een „ vuur... Ha! wie komt?...". Hierop volgde het

ZESDE TOONEEL.

BENVOGLIO, De oude MONTECCHIO, PIETRO.

MONTECCHIO, *door Pietro ondersteund, den kerkhof overgaande.*

Ach! waar is myn ongelukkige zoon!

PIETRO, *geheel ontsteld.*

Ik weet niet.... ik zie een' persoon in den grafkelder staan: deze kan Romeo onmogelyk zyn!... neen, hy was veel te zwak!

MONTECCHIO.

Hy zy wie hy wil! voer my'er heen, voer my 'er heen!

heen!... (*Zy naderen: Pietro zeer vreesachtig: Benvoglio zoekt zich te verwyderen: Montecchio snyd hem den weg af: Benvoglio herkent hem.*)

BENVOGLIO.

(*Ter zyde.*) „Ik ben een man des doods". Montecchio!... Hemel!.. wat zoekt gy hier? verwyder u! ik bid u om alles wat in de waereld is, bespaar u de afgryselykste vertooning!

MONTECCHIO.

ô! Hebt gy mynen zoon misschien noch gered, Benvoglio!

BENVOGLIO.

Uw' zoon?...

MONTECCHIO.

Ontken niet! 't is vergeefs! Pietro heeft my alles gezegd! Noch meer: — de brief van mynen Romeo... waar is hy? wat doet hy?...

BENVOGLIO.

Ongelukkige vader! Ziet gy my aan voor een' misdadigen! ik onderwerp my aan alle straffen, hoe onschuldig ik ook ben! ik wilde een paar vereenigen, dat naar de ziel reeds vereenigd was!... Julia zoude gisteren door haren onverbiddelyken vader aan den graaf van Lodrona uitgehuwlykt worden: — ik gaf haar eenen slaapdrank; zy wierd voor dood gehouden, en herwaarts gebragt: ik zond eenen bedienden naar Mantua aan Romeo, ten einde hy Julia in de nacht het graf ontrukken konde. De bediende is mis gereden: Romeo heeft van de vermeende dood door Pietro bericht verkregen: hy is gekomen, en eer zy noch ontwaakte, heeft hy vergif gebruikt...

MON-

MONTECCHIO.

Wee my! het is dan waar?... ô myn Romeo!...

BENVOGLIO.

'Julia is ontwaakt, en heeft hem niet overleefd!...

MONTECCHIO.

Ontzettelyk! myn eenige, geliefde zoon! geleid my tot hem, opdat ik met hem sterve!...

ZEVENDE TOONEEL.

De vorigen; De heer CAPELLET, *met een paar wachten en eenige bedienden.*

De heer CAPELLET.

(*Tegen de soldaten.*) Gy zegt, gy hebt volk heen en weder zien gaan, en in het graf van Capellet kermen gehoord? voorzeker wil men het ligchaam onzer Julia berooven!... Ha! meer dan te waar! ik zie volk. (*Hy loopt met een' ontbloten degen op den grafkelder aan: Benvoglio bemerkt hem, en loopt hem tegen: ondertusschen heeft zich Montecchio op eene knie naast zynen zoon nedergebogen, en hem met zyne tranen besproeid.*)

BENVOGLIO, *tegen Capellet, dien hy in de armen valt.*

Hou op! wat wilt gy doen, mynheer Capellet?

De heer CAPELLET.

Wat geschied hier! zyt gy een roover, of wie zyn zy, die hier by u zyn?

BENVOGLIO.

Ik smeek u, om uwe eigen rust, en gelukzaligheid, maak u niet noch elendiger, dan gy reeds zyt! vraag niet! keer terug!...

De

De heer CAPELLET.

Hoe? ik zou niet zien?... ha! gy zyt een verrader! — Spreek op, wat willen deze menschen in myne begraafplaats, of... (*Montecchio, die den twist hoort, word door Pietro opgeholpen, en treed sidderend te voorschyn.*) Montecchio! myn ergste vyand!

MONTECCHIO.

ô Mynheer Capellet, wilde de Hemel, dat wy het nooit geweest waren, of dat wy een verzoenelyker hart gehad hadden!

De heer CAPELLET.

Hoe! vermetele! wat doet gy hier? Uw vervloekte zoon heeft mynen neef vermoord; wilt gy uw werk geheel volvoeren, en noch zyne asch of het ligchaam onzer Julia stooren?

MONTECCHIO.

Ach! wees gerust! Gy zyt gewroken! Ik heb geen zoon meer, als gy — geene dochter meer!

De heer CAPELLET.

Wat's dit, verrader! hebt gy my ook van haar beroofd?...

MONTECCHIO.

Met myn bloed zou ik haar het leven herkoopen, haar voor myne dochter houden, indien het mogelyk ware! en...

De heer CAPELLET.

Ik laat my niet door schoone woorden misleiden; gy, uw zoon, uw huis, alles, wat van u een druppel bloeds heeft...

MONTECCHIO.

Ik bid u!... ook de ergste vyand verdient, wanneer

hy

by smeekt, gehoord te worden! ... Kom, zie, ... en dan ... ach! dan ... lees dezen brief!

De heer Capellet.

Wat, dan! wat zal ik zien? ... de vrucht des moords van Montecchio? eenen verteerenden Tebaldo? en ... eene verbleekte dochter? (*Hy gaat met Montecchio: deze wyst hem zynen zoon.*)

Montecchio.

Zie hier! dit was myn zoon ... ach! ... dit is uwe Julia!

De heer Capellet.

Julia ... in 't bloed! ... Hemel! wat is dat! (*Hy laat den degen vallen.*)

Montecchio.

Nu! ... lees nu dezen brief! ... lees de droevigste geschiedenis ... en ... terwyl gy met my over het verlies van onsbeider kinderen weent; ... zo beween onzen haat, onze ... onverzoenelykheid! ... ô Hoe gelukkig hadden wy kunnen wezen!

(*De heer Capellet neemt den brief aan, en terwyl hy hem leest, trekt Benvoglio Montecchio ter zyde, en zegt hem het volgende in stilte.*)

Benvoglio.

ô Montecchio, gy zyt een buigzaam, zagtzinnig, goedaartig man! Gy kent de hitte van uw tegenstrever: indien hy my niet voor uwe oogen dooden zal, zo verzwyg hem het gebeurde met den slaapdrank. (*Montecchio geeft zyne toestemming door een' handdruk te kennen.*)

De heer Capellet, *lezende.*

Verbazend! ... Onbegrypelyk! ... Benvoglio, Ben-

Benvoglio!... Ik ben geheel buiten myzelven!... Montecchio! hier is de brief! — ik ontdek nu het gantsche raadsel van de wederspannigheid myner dochter... maar dat bloed — dat noch versche bloed...

BENVOGLIO.

Ik ben de zwaarste straf waardig, mynheer Capellet! Ik bespeur, Romeo heeft u in dezen brief ontdekt, dat ik aandeel heb gehad in zyne bedekte verstandhouding met Julia: doch zy was toen reeds de wanhoop zo naby., dat medelyden en ontferming...

De heer CAPELLET.

Ik wil thans weten, waarom Julia in haar bloed ligt?

BENVOGLIO.

Wy hebben haar voor dood gehouden... ach! Julia is het niet geweest!

De heer CAPELLET.

Julia niet dood!

BENVOGLIO.

Vermoedelyk heeft een stilstand in het bloed, en eene volkomen krachteloosheid harer levensgeesten, haar in dezen doodgelykenden toestand gebragt. Romeo was op de tyding harer dood herwaarts gesneld, om zich nevens haar te begraven; hy heeft vergif ingenomen: deze zyn getrouwe bediende, die het gewaar wierd, ylde tot my, opdat ik hem hielpe. 't Was te laat: ondertusschen is Julia ontwaakt, zy heeft Romeos degen gegrepen, en zich nevens haren beminden het leven benomen... ô! Konde ik 't hare met het myne herkoopen!...

De heer CAPELLET.

Schrikkelyk! ontzettelyk!... Gy zyt strafwaardig, Ben-

Benvoglio! ... noch komt my hier veel duister voor! ... ik zal zien, wat my te doen ſtaat — maar ...

MONTECCHIO.

Mynheer Capellet, ik heb eene enkele bede! Wat geſchied is, blyft onherroepelyk! doch vergun my deze! ik bied u in vergelding myn' gantſchen rykdom, myne vrindſchap —— alles! ... indien gy evenwel alleen door haat te bevredigen zyt, ... het overſchot myns ongelukkigen levens aan. —— Schenk mynen Romeo eene plaats aan de zyde uwer Julia in dezen grafkelder! —— 't Is zyne jongſte bede, en wanneer ik ſterve ... Ach! ——

De heer CAPELLET.

Montecchio! ik moest een barbaar zyn, indien uw ongeluk my niet roerde, gelyk het myne u roert! —— 't Geſchiede! —— Laat het graf onzer kinderen, het graf onzer vyandſchap wezen! hoe veel elende, hoe veel ongeluk, hoe veel hartverteerenden kommer hadden wy ons en ons huis beſparen kunnen! ... Ik ben een hard —— onverzoenelyk man geweest! —— ik beween het! —— Schenk my vergiffenis! ...

MONTECCHIO.

ô! Dus heeft de dood onzer beminnenswaardige kinderen nog een goed gevolg gehad! —— God zegene hen! —— (*Hy omarmt hem.*) Deze ſmartelyke dood vereenige onze geſlachten tot gemeenſchappelyke tranen over mynen eeuwiggeliefden Romeo, en uwe eeuwiggeliefde Julia!

1775. E I N D E.

